

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Christian Molbedt

og

Nikolai Frederik Severin Grundtvig.

En Brevverling,

iamlet af

Chr. K. F. Molbedt,

og udgivet af **L. Schröder.**

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Høgel & Søn).

fr. Bagges Bogtrykkeri.

forord.

Kort efter at Professor Chr. K. F. Molbech var død, den 20de Maj, meddelte hans Enke mig, at han under sin Sygdom havde yttret det Ønske, at jeg skulde paatage mig Udgivelsen af den Bog om hans Fader og N. F. S. Grundtvig, som han havde forberedt til at blive trykt i denne Sommer, og som et Par Gange havde været Gjenstand for Samtaler imellem ham og mig. Dette Ønske mente jeg at burde efterkomme.

Der forelaa fra Professor Molbechs Haand vel gjen-nemsette Afskrifter af de Breve, Digte og Stridskrifter, der var vekslede imellem de to Mænd, hvis Levnet Bogen skulde oplyse; han havde samlet et Tillæg til Bogen og skreven Anmærkninger til den. En Del af de oprindelige Haand-skrifter, som havde været i gamle Molbechs Eje, har jeg haft Lejlighed til at benytte og har derefter rettet lidt hist og her. En Del Oplysninger havde Professor Molbech skaffet til Beje, men ikke faaet Tid til at bruge i Anmærk-ningerne; dem har jeg tilføjet og nogle enkelte flere, hvor han havde antydet, at noget skulde forklares. En enkelt Ændring har været paa Tale imellem os, da jeg besøgte ham i Bagsvær nogle Maaneder før hans sidste Sygdom.

Den Bog, der nu forelægges Læseverdenen, er altsaa Chr. K. F. Molbechs Arbejde, forberedt i Løbet af nogle Aar, blandt andet ogjaa ved velvillig Bistand af N. F. S. Grundtvigs Slægt og d'Hrr. Archivfuldmægtig Bloch og

Bibliotheksassistent Ernst v. d. Recke. Min Gjerning har det været at bejerge den trykt, saaledes som den afdøde Samler vilde have den frem. Forbilledet var givet i hans: Chr. Molbech og Karen Margrethe Rahbek. Kun er Anmærkningerne sat bag i Bogen og ikke neden under de Aftstykker, de skulde oplyse. Jeg har haft Indtryk af, at Professor Molbech har vaklet imellem, hvor han vilde have Anmærkningerne, og da der dels paa enkelte Sider skulde anbringes Noter af anden Art (afvigende Læsemaader i trykte Digte), dels nogle af Anmærkningerne var meget lange, valgte jeg at sætte dem bag i Bogen.

Et Forord til Bogen foreligger ikke fra Professor Molbechs Haand; men iblandt de mig tilsendte Papirer er der Optegnelser om enkelte Ting, som han har tænkt skulde fremhæves i Forordet, og det er med Benyttelse af de paa denne Maade givne Vink, at jeg skal fremsætte, hvad jeg mener, der passende kunde indlede Læsningen af Bogen.

Christian Molbech er født samme Aar som Grundtvig, 1783, men en Maaned senere. Hans Fader, der stammede fra Norge, var Professor ved Sorø Akademi. Selv er han som Dreng bleven indskreven som Søkadet; men han blev syg, da han 1796 skulde paa et Tojt til Indien. Da han 1802 blev privat indskreven som Student ved Københavns Universitet, var han allerede en begyndende Forfatter, idet han ikke alene havde oversat Ovids Breve fra Pontus, men ogsaa havde skrevet et Par Afhandlinger om Carl Edvard Stuart og om J. J. Rousseau. Paa H. Nyerups anbefaling blev han 1804 ansat som Volontær ved det store kongelige Bibliothek, og kom saaledes, 21 Aar gammel, ind i den Virksomhed, der lagde Beslag paa en stor Del af hans Kræfter i alle hans følgende Leveaar, idet han efterhaanden rykkede op paa Bibliothekets Embedsstige. Sin anden Hovedvirksomhed som dansk Sprog-

Gransker, begyndte han ogsaa tidligt, idet han 1806 blev Medarbejder ved Videnskabernes Selskabs danske Ordbog.

Mik. Fred. Sev. Grundtvig — Præstesønnen fra Udby ved Bordingborg, der havde tilbragt sine fleste Drengesaar i en jydsk Præstegaard, men efter to Aars Skolegang i Aarhus var bleven Student Aar 1800 — havde skyndt sig med at tage sin theologiske Attestats 1803 for derpaa at gjøre Granskninger over Nordens gamle Sprog og Historie til sin Hovedsag. Men da han ikke kunde faa nogen Virksomhed i Kjøbenhavn, der kunde skaffe ham Brødet, tog han imod en Plads som Huslærer paa Langeland. Her kom han ind i den for hele hans senere Liv afgjørende aandelige Gjæring, som man forlængst ved god Besked om, men som dog flere af de i denne Bog første Gang offentliggjorte Aftstykker (Brevet No. 3 og Tillægene A og D) bidrager til yderligere at oplyse. K. Myerup kom ogsaa til at gribe ind i Grundtvigs Skjæbne, da han ikke blot aabnede ham Udgang til at faa Bøger fra Universitets-Biblioteket, men samtidig ydede ham den varmeste Anerkjendelse ved hans første Skridt paa Forfatterbanen som Tyder af Nordens Mytter.

„3die Mai 1808 gjorde jeg første Gang Grundtvigs Bekjendtskab“, har Chr. Molbech anmærket. Det har mulig været hos Notarius publicus, Etatsraad og Professor G. H. Oljen, at de traf hinanden. Denne Mand var gift med en Datter af Biskop Valle i dennes første Ægteskab med Grundtvigs Fæster; Molbech tilegnede ham sine Breve fra Sorø i Sommeren 1808. De to unge Forfattere modtes i en varm Beundring for Dehleschlägers Digtning. De har ogsaa skiftet Ord om Fædrelandets Nød og om Udsigterne for dets Frelse. Grundtvig sendte den 18de Maj sin nys udkomne første Bog: „Maskeradeballet i Danmark“ til Molbech med et lille Digt, der paa en Gang vidner om, at han havde følt sig itærkt draget af sin nye Kynding, og om, at de ikke saa med jamme Øjne paa Samtiden. Det er to overordentlig mærkelige Breve,

som nu blev vekslede imellem Molbech og Grundtvig. Naar den første skal udtale sin Mening om „Masseradeballet“ som Digt, da gjør han det kun efter først at have henvist til en Afhandling af Grundtvig, hvori denne har hævdet ogsaa andre end Digtere Ret til at have en Mening om poetiske Værker. Og naar han skal udtale sig om Indholdet af Digtningen, da søger han først at aabne Grundtvig et Indblik i sit Indre for at vise ham det Standpunkt, hvorfra han ser paa Samtiden. Molbech har omhyggelig udarbejdet sit Brev, inden han renskrev det. Han har aabenbart faaet et stærkt Indtryk af den aandelige Kraft hos Grundtvig. Han har følt, at det var en ualmindelig begavet Mand, han havde for sig, overfor hvem det gjaldt om at give gode Grunde for sit Skjøn. Men han har muligen ogsaa følt, at det var en ualmindelig udpræget Personlighed, som han havde mødt, og at han maatte være paa sin Post, derjom han skulde kunne hævde sin Egenommelighed i Omgangen med ham. — Molbechs Selvbekjendelse fremkaldte en lignende fra Grundtvigs Side, og denne var vel skikket til at styrke den Opfattelse hos Molbech, at det var en ham aandeligt overlegen Personlighed, han var kommen i Forhold til.

Da Bekjendtskabet paa denne Maade blev indledt mellem de to unge Mænd, var Molbech indviklet i en Strid med den fire Aar yngre Sproggrammer Rasmus Kristian Rask. Den drejede sig blandt andet om Ordet „Ur-Kraft“, hvor vidt det var dansk eller tytsk, og blev af Molbech kaldt „Ur-Feiden“. Rask skrev, at „vor historiefyldige Molbech“ var optraadt som Dchlen-schlägers „Ordforsvarer“. Molbech mindede Rask om, at vi „nuomstunder tale dansk og ikke islandsk“, og slog paa, at Zomsfru Biehl, Cervantes udødelige Fortolkerinde, om hun ikke var død, ligesom hun en Gang havde skrevet en Komædie, kaldet „Haarkløveren“, nu kunde have skrevet en under Titelen „Urkløveren“. Rask svarede, at Molbech syntes at ville flytte Skuepladsen for denne Krig, der drejede sig om et tytsk Ord, „fra Ætymologi

og Sprog til Historiens, til Veltalenhedens og Vittighedens Rige": med Vittigheden søgte han at bøde paa Magerheden i det, han ellers havde at fremsføre. Da skrev Molbech et Par rimede Linjer i Kjøbenhavns Skilderi for 31te Maj 1808 med et Motto af Peder Paars' 4de Bogs 1ste Sang: „Hos mig en Vaad en Vaad, et Bord et Bord skal hedde“:

Ja om en Myerups Dom mig bød at sige andet,
Jeg skulde heller mig begive ud af Landet,
Dg hviste i et Hul, som Midæ Hofbarbeer:
Hr. Rask er en Pedant! — for ei at sige meer.

Den 4de Juni næstefter indeholdt Skilderiet et Rim af Grundtvig, som endte med en Tilslutning til Molbechs Erklæring:

Endvidere jeg troer,
Man næppe vorder stor
Bed blot at flove Ord,
Undtagen — det er sandt —
En stor -- Pedant.

I en Note tilføjede Grundtvig: „At Hr. Profesjor Myerup kunde spaa meget af Hr. Rasks tidlige Kundskab i det islandske Sprog, kan jeg godt begribe; men om Hr. Rask har Forstand til at bruge sin Sprogkundskab og Genie til at bejjæle den, det maa Tiden lære“.

Molbech har uden Tvivl paastjønnet, at Grundtvig stillede sig ved hans Side i denne Fejde. Halvandet Aar efter havde Grundtvig et Sammenstød med Rask i Anledning af en Prøve, han i Kjøbenhavns Skilderi havde givet af en Oversættelse af den poetiske Edda, som Sproggransteren havde taget temmelig haardt paa. Ved denne Lejlighed mindede Grundtvig om „Urstriden“ og lod atter Rask vide, at han gav sig altfor meget af med Ordfløvier. Men paa den anden Side lagde han ikke Skjul paa, at der var det hos hans Modstander, som han nærrede stor Agtelse for: „At det gamle Maal greb Dem i den unge Alder,

at De end dyrker det med utrættelig Ælid, er mig en Borgen for, at Noget lever i Dem, og overalt, hvor jeg erkender en kraftig Stræben, som gaar ud over det dyrste Jordliv, agter jeg den, hvor underlig den saa end ytrer sig". — Molbechs Brev af 31te Marts 1826 viser, at han ogsaa i en senere Tid af sit Liv havde svært ved at forlige sig med den Maade, hvorpaa Rast mønstrede „vort nyere Tungemaal, hvilket synes for ham ene og allene at være til som en grammaticalsk og orthographisk Væreflud". I Hovedsagen har Grundtvig ogsaa da kunnet enes med Molbech, om han end maaske har haft lettere ved at forene Blikket for det store hos vor Sprogmeister med Erkjendelsen af hans Skrøbelighed. Det kan have bidraget dertil, at de i Forening kom til at gennemgaa de første 14 Sange af Beovulfskvadet¹⁾). Men ogsaa uden at stykke Rast Tak for den Haandsræfning, han derved og ved sin angelsachsiske Sproglære havde ydet Grundtvig, kunde denne vel paa den ene Side i Sangen til ham ved hans Hjemkomst 1823 hilse ham som et Sendebud for den Holger Danske, om hvem Sagnet gaar, at han „vinder Kroner halvjerds og to og planter ved Ganges sit Mærke", og paa den anden Side i sit storflaaede Drapa af 1832 om „Nordens tabte Runemester" jukke over, at han „miskiendte" Tungemaalene i „Livets Land".

Ligheden mellem Molbechs og Grundtvigs Forhold til Rast er det værd at lægge nøje Mærke til, fordi den staar i Sammenhæng med et Fællesskab imellem dem i Forholdet til, hvad Molbech kaldte „vort nyere Tungemaal", og hvad Grundtvig kaldte det levende Modersmaal eller „Tungemaal i Livets Land". Det vil maaske undre nogen, at Molbech og Grundtvig har staaet hinanden nær i Burder-

¹⁾ F. Ronning har ment, at Samarbejdet mellem Grundtvig og Rast har ligget forud for August 1816. Hist. Maanedsskr., IV, S. 334 f. Men af de paa dette Sted meddelte Aftstykker forekommer det mig at ligge nærmere at slutte, at det var fra Midten af August til Midten af Oktober, de sidste Beovulf sammen.

ingen af det Maal, som levede paa det virkelige Folks Tunge. Men det er en Kjendsgjerning, at Grundtvig, som i „Nyaaarsmorgen“ kaldte en Kvinde af Almuen, den gamle Barne pige i Udby Præstegaard, Magdalene, sin „Sprogmeesterinde“, fordi hun havde saamange fyndige folkelige Ord og Bendinger til Raadighed, naar hun lod Munden løbe, ret godt kunde enes med Molbech, som 1826 skrev til ham: „Hvorledes skulle vi vel overhovedet nogen sinde faae en fuldstændig og kritisk dansk Grammatik, uden et udtømmende Studium af Almuesproget i alle Provindsers Dialecter?“ — og som 1833—1841 udgav et Hjælpe middel til dette Studium i sin „Dansk Dialect-Lexicon“. Selv da Bruddet var indtraadt imellem Molbech og Grundtvig, kunde hin i sit Brev til Fru Rahbek af 9de Jan. 1816 forsikre, at Grundtvigs, af andre saa strængt bedømte, Prøver af Saxo og Snorre „høiligen“ havde „fornøiet“ ham. Det passer godt hertil, at Molbech 1833 ingenlunde kunde eller vilde følge for Grundtvig, at hans store Mythologi „hyppigen morede ham meget at læse — og dette ved den Wittighed og Egenhed“, som han fandt i den. Han kunde da ogsaa 1826 i fuld Oprigtighed skrive til Grundtvig: „Jeg tillader mig at tvivle om, at Mange, hvis Stemme kan høres, med mere Upartiskhed end jeg, ville lade Deres Værd som dansk Forfatter vederfares sin fulde Ret“, — og at han „høiligen“ glædede sig over Grundtvigs „vedbarende levende Deeltagelse for vort nationale Palladium, Modersmaalet“. Det 1840 af Molbech udgivne 4de Bind af „Dansk poetisk Anthologie“ indeholder ikke blot et godt Udvalg af lyriske Digte af Grundtvig, men ogsaa en Skildring af dennes Levnet og Forfattervirksomhed, der stemmer med, hvad han 14 Aar iforvejen havde skrevet til ham. „Originalitet“, skriver Molbech om Grundtvig, „har aldrig forladt ham i noget Landsværk“, og der er en „særegen dansk Sprogkraft, hvorved hans Stiil er udmærket“. Med Uttringer som disse af Molbech kan man saa stille det Brev sammen, hvori Grundtvig 1833 bragte sin Ven

„Tusind Tak baade paa Danmark's og egne Begne for „Den danske Ordbog“, som vil være til „drabelig Gavn“.“ Man tør vel efter alt dette fastholde, at en Sans for det virkelige Modersmaal, der var ikke lidet forskjellig fra den, der bragte Raad til at omforme dets Retskrivning, har været et af de stærke Baand, der fra først af knyttede Molbech og Grundtvig sammen, og som gjorde det muligt, at de efter 12 Aars Skilsmisse paany kunde komme i et venstabeligt Forhold til hinanden. Men kan det kjendes paa deres første Breve, at de i det hele var meget forskellige, og at Molbech ingenlunde var til Sinde at opgive sin personlige Ejendommelighed under Tilslutningen til den aandeligt overlegne Grundtvig, saa vender det samme tilbage i deres Forhold til Modersmaalet og til dets Retskrivning. Man vil ved at gennemgaa deres Brevveksling have rig Lejlighed til at lægge Mærke til Forskjellen saavel i Sprogtonen som i Retskrivningen¹⁾; hvad den sidste angaar, da skiller Grundtvig sig fra først af stærkere fra Molbech, end ved den Tid, da Bruddet imellem dem kom; men i det hele gjælder det vel, at hvor meget de end begge holdt paa det Nutids-Danst, der „lever i Folkemunde“, saa var Grundtvig mere tilbøjelig end Molbech til at læmpe sin Skrive-maade derefter.

Vil man følge de Spor, som det begyndte Forhold imellem Molbech og Grundtvig har sat i Literaturen, da føres vi fra „Ur-Feiden“, hvor det gjaldt Modersmaalet, til Molbechs Skildringer af den danske Natur i de Breve, han i Sommeren 1808 lod trykke i Skilderiet, og Efterskriften til dem, hvori han fortalte om sin Vandring med Grundtvig til den ærværdige Stendysse i Gunderslevholm Skov. Sin Kjærlighed til den danske Natur har Molbech givet Udtryk paa mange flere Maader. Og i sit første Brev til Grundtvig skildrer han sig selv som Natu-

¹⁾ Professor Molbech har lagt megen Bægt paa at bevare de to Forfatteres Retskrivning, men mindre paa at bevare deres Tegning.

rens Søn eller Elsker: „Dybt rodfæstet i min Siæl ligger en evig, uudslættelig Kiærlighed til den Natur, hvori jeg aldrig endnu opdagede andet end den herligste Harmoni, den fuldkommenste Samklang og Overensstemmelse i Dele; en evig Skionhed i det Hele, og en uophørlig Virken og Fremgang efter vise Love til et uforanderligt Maal; — jeg er og bliver min hele Levetid en Naturens Søn, om ei i mit Udvortes, saa i mit inderste Væsen“. Videre skriver han: „Mit Fødeland elskede jeg altid varmt og høit, om ikke med heroisk Kiærlighed, saa dog med en dyb og inderlig Følelse; om ikke saaledes som Helten elsker sit sciervante Sværd, saa dog næsten som den fyrige Elsker sin skionne Mø“. — Grundtvig havde, som han skrev 1830, en „rig og levende“ Erindring om de Sommerrejser, han under sit Ophold i Thyregodlund Præstegaard hvert Aar gjorde til Udby: „De vedligeholdte ikke blot min levende Forbindelse med Fødeegnen og Fædrenehuset, men udvidede min Synsfreds og oplivede min Tankegang, saa jeg vilde ønske alle Drengene i Opvæxten saadanne indenlandske Reiser, baade til Lands og til Vands, som det bedste Hjælpemiddel til den Univerjalisme i Hjemmet og Modersmaalet, der er Alt, hvad man i den Alder, efter min Anskuelse, skulde enten kræve af dem eller ønske hos dem“.

Molbech og Grundtvig har begge elsket det danske Land og den danske Strand, og sat Pris paa det Kjendstaa, de havde faaet til Naturen paa Derne og paa Halvoen. Men hvilken Forskjel er der saa alligevel ikke imellem dem? Molbech har gjort den ene Rejse efter den anden til Landets forskjellige Egne for at lære dem at kjende og for at beskrive, hvad han saa. I hans „Baarblomster og Hedeurter“ fra 1809 har et Hovedstykke den Doverskrift: „Sommervandring i Sydsjælland.“ 1811 udgav han „Ungdomsvandringer i mit Fødeland“, med „Breve fra en Rejse giennem den sydsøstlige Deel af Sjælland til Møen“, en Skildring af en „Reise i Nordsjælland“, „Breve fra Sorø“, „Skoldnæsholm“, og „Vandring til Udleire og Bærebros“. 1815

udfom anden Del af „Ungdomsvandringene“ med „Fragmenter af en Dagbog, skreven paa en Rejse i Danmark 1813“. Denne Gang beskrev han blandt andet Frederiksværk, Tægerspris, Sønderumgaardshave, Odense, Elvedgaard og Gylbensten, Ditjyland fra Kolding til Aarhus, Arrestov, Holstenshus og Svendborg, Langeland, Volland og Falster. „Breve fra Sverrige i 1812“, I—III, „Rejse gennem en Deel af Tyskland, Frankrige, England og Italien i Aarene 1819 og 20“, I—III, og endelig „Lund, Upsala og Stockholm i Sommeren 1842“ — disse syv, for en stor Del ret anselige Bind, kan oplyse, hvordan Molbech senere rejste for at lære Naturen og Menneskelivet at kjende udenfor sit Fødeland, og hvordan det var ham en Trang at skildre, hvad han saa, og bevare de Efterretninger, han indsamlede under sit Ophold paa de forskjellige Steder. Grundtvig har yderst sjældent rejst i det Verinde at se et bestemt Sted; han har i sine Drengaar rejst fra Sjælland til Sydhjælland for at holde Ferie i sit Hjem; han har gjort Udflugter til Falster for at besøge sin Broder Otto i Torshøjstrup; hans Virksomhed har ført med sig, at han blev fortrolig med Naturen paa det nordlige Langeland, i Udby-Egnen, ved Præstø og ved Kjøbenhavn; han har besøgt England fire Gange, for at finde gamle Bøger, og Norge en Gang, da han 1851 var Væresgjæst ved Studentertoget. Det er, hvad man kalder tilfældigt, hvad han har set af Naturen i og udenfor Danmark, og han har aldrig givet sig af med at skrive Rejsebreve eller Rejse-Dagbøger af den Slags, som foreligger Læseverdenen fra Molbechs Haand. — Forskjellen imellem dem træder ikke mindre frem, naar man vil sammenligne Skildringer, de har givet af samme Egn.

Den 5. Juli 1813 skrev Molbech et Brev til Fru Rahbek fra „det classiske Sted, hvor Grundtvig indviede Skov og Dal og Egelykkes deilige Strandbækker ved sine Klagesange, der vist have været lifligere end Alt hvad han siden har kvædet,“ og i Ungdomsvandringernes anden Del finder man følgende Beskrivelse af Stedet: „Egelykke ligger nu nogle Bøjseskud

fra Stranden, paa Straaningen af en Banke, i en indtagende romantisk Egn, uden meget store og vidtstrakte Udsigter, men fortroligen omringet af Skoven næsten paa alle Sider. Ikke desto mindre fandt jeg strax i Haven paa en Terrasse en Udsigt, der indtog mig overordentlig meget. Lige for Huset hæver sig venligt med jævn Straaning en blid, grøn, Bakke, som Skoven omgierder med sin mørke Krands, dog med en bred Åbning, hvor Taget af et Huus og Bingerne af en Mølle titte frem. Vender man sig paa dette Sted til Høire, da har man et sædvanligt Partie for sig, Haven, omgiven med Skov, anlagt paa Banken, hvorpaa Huset ligger; men seer man til Venstre, da faaer man Die paa en mere romantisk og høi Natur. Giennem en bred Åbning i Skoven seer man ud over en Dal mod det blaae Hav, som, da jeg første Gang øinede det, vredt og stummende hævdede sig i Mulm op over den mørkegrønne Skov mod Fyens Kyster. Imellem Dalen, hvor Kioreveien gaaer forbi Gaarden, og Skoven paa Strandbatterne, er en Dam, som ligger dybt imellem Træerne. Saaledes seer man her paa denne Kant først Haven, hvor en rig Rosenflor omgierder Huset, derefter Dalen, hvorigiennem Veien slynger sig, Dammen, hvori Træerne speile sig, Skoven, der udstrækker sig til begge Sider saavidt Udsigten naaer, og tilsidst Havet imellem Langelands og Fyens skovklædte Kyster. Til hvilken Side man vender sig hen paa dette tryllende Standpunkt, har man en forskjellig og næsten lige interessant Udsigt: i Nordvest mod den venlige lyse Banke, omhegnet af Skov; mod Sonden til den hvide, landlige Bygning, bag hvis Tegltag Skoven hæver sig paa begge Sider, og som saaledes venligt indbydende ligger tæt omsluttet i Skiødet af den hegnende Lund; paa en anden Kant ned mod en Kratflov ved Bankens Fod, hvori en lille Labyrinth er anlagt, og imellem Træerne ud over Dalen mod det aabne Land, der hæver sig mod Landryggen i betydelig Høide, og har mange delige Smaagrupper af Skov og Krat, omspredte imellem Agre og Græsvange. Fortrolig indbydende Mildhed er

den Charakteer, som er egen for dette Sted, og den er forenet med et vist Præg af stille Fred, Tryghed og Afjondring fra Alfærveic og megen Færdsel. Hvor interessant er ogsaa Egelykkes Beliggenhed, saa nær ved Stranden, og dog saa luun og fredet, med den prægtige Udsigt til Nabøen, der ikke uden Betydendhed hæver sin vinkende Kyst over Havets Bølger, og med den skønne, eensomme Bei i Skovdalen, der saa hastig fører os ind i andre heel forskjellige Egne.“ — Hermed sammenligne man Begyndelsen af Grundtvigs „Strandbakken ved Egelykke“ i „Saga, Nytaarsgave for 1812:“

Herlig, mangfoldige Syn,
 Ud over speilklare Flade!
 Thuro og Laasing og Syn
 Skuer jeg her fra mit Stade;
 Bag mig den venlige Gaard,
 Med sine Mure saa hvide,
 Krandsset af Skovene staar,
 Lun under Bakernes Side
 Lys mod det bølgende Hav.
 Mellem de Lande saa skønne
 Flyder det rolige Vand,
 Deilig sig Verne grønne,
 Løfte i blaalige Strand.
 Træerne stande saa stille,
 Fuglene tie saa kvær;
 Dog monne Smaabølger trille,
 Afbilde Tidernes Færd.

Forstjellen imellem de to, af hvilke den ene betegnede sig som en „Naturens Søn“, og den anden aabenbart var en Historiens Søn, kom stærkt frem i de Digte, som Molbechs Rejse=Skildringer fra 1808 gav Anledning til, men endnu mere i de Breve, som de den Gang vekslede, og som dels paany vidner om, at Molbech har staaet paa Bagt for at hævde sin personlige Selvstændighed overfor sin poetisk overlegne Ven, dels viser, at han har følt sig krænkter, da Grundtvig ved Siden af hans Efterskrift om Vandringen til „Gunderslevholm Skov“ opstillede sit „poetiske Maleri,

hvis Skønhed Molbech ved første Diekast maatte erkiende og som naturligtviis maatte kaste en mørk Skygge paa hans stakkels prosaiste Brev, — Forholdet mellem Brevet og Digtet var omtrent som imellem de to Beskrivelser af Egelykke —. Men hvad der end saaledes truede med at hindre et nøjere Forhold imellem de to, af hvilke den ene levede mere i Nutiden, den anden mere i Fortiden, blev trængt tilbage, da Grundtvig paa sin „elskede Vens, C. Molbechs Fødselsdag, Stende Oktbr. 1808“, hilste ham med et Digt, der vidnede om at han ligejaa trofast kunde dele hans Hjærtesorg, som han frejdig kunde stille sig ved hans Side i en Kamp, der drejede sig om Modermaalet, eller med Fornøjelse gaa paa Fodtur med ham i en af Sjællands dejligste Egne, naar Maalet var at se et Oldtids-Minde.

Det var i det samme Aar, da de to unge Mænd lærte hinanden at kjende, at der var brusten et Haab for Molbech, hvortil hans Hjærte inderlig havde knyttet sig, og denne Hjærtesorg havde stærkt øget den tungfindige Stemning, hvortil han tilbels paa Grund af Sygelighed tit ogjaa ellers var tilbøjelig til at hengive sig*). Grundtvig havde en levende Erfaring af, hvad Byrde en haabløs Forelskelse kan lægge paa et Menneskes Sind. Han var vel skicket til at føle med Molbech i hans Nød. Den Deltagelse i Molbechs Hjærtesorg, som Grundtvig har vist ogjaa paa anden Maade end i Digtet til hans 25 Mars Fødselsdag, har bi-

*) Den 28. Septbr. 1804 skrev Molbech fra Soroe til sin Belynder, Professor Myerup, som da tænkte paa at skaffe ham Ansættelse ved Univerfitets-Bibliotheket: „Mit korte Liv har været saare ubetydligt; men ikke desto mindre for mig selv saare uhykeligt. Foruden at ieg fra min tidlige Barndom af, har maattet slæbe mig med et sygeligt Legeme, og, som Folge heraf, med en sygelig, vantreven Siel, og at ieg i den Alder, da Livets hoieste Kraft og Nydelse pleier at fremtræde, maa noies med at nære mig med Phantasiens Skygebilleder: saa har det været min Stiebne, at alle de Planer, ieg har lagt til min Fremgang i Verden, een efter den anden ere henveiede.“ Birket Smiths „Til Belysning af literære Personer og Forhold“, S. 284.

draget stærkt til at knytte dem sammen, — omdøbt, og i dette Forhold viste sig meget forskellige, idet Grundtvig søgte at hærde sig imod, men Molbech snarere hengav sig til sin Smerte.

Det fælles Venstabs med P. Dons har ogsaa hjulpen til at befæste et nøje Forhold mellem Molbech og Grundtvig. Bekjendtskabet imellem Chr. Molbech og P. Dons skrev sig ventelig fra deres Fædre, der begge var Nordmænd. Denne Formodning har Professor Molbech ment at finde stadfæstet ved en Optegnelse i sin Faders Skrivekalender for 7. September 1818: „Om Aftenen med min Fader hos Dons (sen.). Det var mig en fielden og hiertelig Glæde at see disse to gamle troe Venner sammen; Dons 78, min Fader 74 Aar gammel.“ I Molbechs Skrivekalender for 1802, findes følgende Udtryk: „Min fieldne og elskværdige Ven P. Dons,“ og i et Brev til Fru Rahbek fra „den 5te i Liliemaaneden 1813“, skriver han: „Deres Ven Dons, som i mange Aar han været min Poul, inden han blev Grundtvigs Povel.“ I Skilderiet for 31. Juli 1810 tilskrev Chr. Molbech sin en Maaned yngre Ven, Poul Dons, paa følgende Maade, idet han vilde gjøre Rede for sin Rejse til Udlejre og Bærebros: „Længe have vi dog reist sammen, og mange Aar ere svundne, siden vi, ved de første Lueglint af Ungdommens herlige Morgenrøde, begyndte vor Samvandring giennem Livets Labyrinth. Rolig og lige var Din Gang, og ærlig den Broderhaand, Du tidt raakte mig, naar jeg mødig og modløs standsede paa de mere vildsomme Sideveie, jeg stundom maatte betrede. Altid mødtes vi atter, naar Skiebnen en søie Tid bød os, hver til sin Side at søge en bedre Sti, end den slidte Allfarvei, og aldrig vare vi fiernede fra hinanden; thi et Baand omslynger vore Siæle, evigt som Jølelsen, der bandt det; og om Døden lagde sin iskolde Haand imellem os — det vilde for et Dieblif synes skiult, men ei brieste, saasandt Intet, der er i Livet, kan døe.“ — Det var P. Dons' Digt i Kjøbenhavns Skilderi for 28. Mai 1808: „Til Hr. N.

J. S. Grundtvig i Anledning af hans Digt, *Masteradeballet i Danmark*“, der først førte til et mindre venligt Svar fra Grundtvig, men siden til et Forhold, hvorom han 1815 kunde skrive i „*Rvædlinger*“: „Det hører til de glædelige og vigtige Optrin i mit Liv og det i mange Maader: Bekjendtskabet med Povel Dons, hvem det her ei passer sig at rose, men visselig at nævne som den redelige, frimodige og trofaste Ven, han var og er for mig.“ Han var, skrev Grundtvig, „en ung Mand, med christen Tro, inderlig Kiærlighed til alt Godt og til det gamle Danmark, men ei noksom bekjendt med Tidens Glendighed og dybe Fordærvelse.“

Efter hvad Grundtvig har skreven om det Forhold, hvori P. Dons stod til den christne Tro, da de lærte hinanden at kjende, maa man slutte, at han har haft lettere ved at komme i et fuldt fortroligt Forhold til ham end til Molbech. Denne skrev i *Skilderiet* i Juli 1813, at han aldrig havde haft en fortrolig Samtale med Grundtvig, hverken om Troens eller Hjærtets Anliggender, eller nogen- sinde aabnet sit Indre helt for ham. Og Grundtvig skrev godt tolv Aar efter, da de var ved paa ny at træde i Forbindelse med hinanden: „Vor religiøse, tildeels ogsaa poetiske og videnskabelige Forskiellighed er vi, fra vor første Bekjendtskabs Dag af, vante til ikke at ignorere, ikke at ansee for ubetydelig, men for taalelig, saa vi, uden med Tvang at undgaae didhørende Uttringer, fandt det urimeligt at afbryde god Forstaaelse for at føre en Tvist, der førde til Intet uden til Uvenskab.“

I Grundtvigs Brev af 2den December 1812 findes et bestemtere Fingerring paa den Forskjel, der med Hensyn til „Religionen“ bestod imellem Molbech og ham fra deres første Bekjendtskabs Dage: „Betragter Man din Afhandling om Livets Væsen ved Siden af min om Religion og Liturgie, hvor den staar, behøvedes vel ikke stor Skarpsindighed til at indse, at Weiene maatte dele sig, eller rettere havde kun lobet en Stund jevnside“. Det er et Par ejendommelige Afhandlinger, Grundtvig her har henvist til.

De er ikke blot betegnende for Forfatterne, men ogsaa for den Tid, de blev skrevne. Man talte da langt mere om „Religion“ end om „Christentro“. Man var i Vildere, naar man skulde svare bestemt paa Spørgsmaalet om, hvad der var Christentro. Under det almindelige Skibbrud knyttede enhver sig til sin Redningsplante. Schleiermacher skrev sine „Taler om Religionen“ og sine „Monologer“; Fichte skrev sin Bog „om Menneskets Bestemmelse“ og sin „Anvisning til et saligt Liv“. Dehlenichlägers Digte om Jesu Liv i den aarlige Natur kan maaske agtes som hans Forsøg paa at fremstille den Religion, hvorpaa han vilde leve. Grundtvigs Afhandling fra Efteraaret 1806 om Religion og Liturgie kom vel frem som et Indlæg i den af Biskop Boisen fremkaldte liturgiske Fejde; men dens Hovedstykke er Forfatterens Forsøg paa at fremstille sin religiøse Livsanskuelse.

Til Motto har Grundtvig valgt en Uttring af Schiller (Unter der Hülle aller Religionen liegt die Religion selbst), som peger paa, at der indenfor de historiske Gudsdyrkelsesformers Skal ligger en Kjerne, som er den sande Religion. I Molbechs halvtredie Aar yngre Afhandling om Livet, dets Væsen og Værd, som blev trykt i „Baarblomster og Hedeurter“ hedder det: „Skøndt vi ei, uden at være slagne med Blindhed, kunne nægte den christelige Lære at være den herligste og guddommeligste Form, hvorunder Religionen nogeninde er fremtraadt, ville vi dog heller ikke nægte, at den absolute Idee om Religion er det oprindelig Høieste, eller det, som vi gienfinde i alle Religioner, kun ofte saa formørket, at dets egentlig guddommelige Udspring neppe er kiendeligt“. Sammenligningen mellem Grundtvigs Motto og Molbechs her anførte Uttring tyder paa, at de har samme Udgangspunkt, det, de havde tilfælles med saa mange begavede Mennesker i den Tid: Følelsen af, at enhver maatte prøve paa selvstændig at danne sin religiøse Livsanskuelse. Men deres Underjøgelse førte dem til Slutninger, der var vidt forskellige.

„Vi leve i en Dal“, skrev Grundtvig, „begrændset af et uoverskueligt, bølgende Hav. Vakte ved Traditionen, og drevne af en uforklarlig Tvang, ahne vi dunkelt, at paa hin Side Havet maa være et Land, med skønnere Bexter og renere Luft — vort oprindelige Hiem. Uvilkaarlig stirre vi did, uvilkaarlig stræbe vi i vore Mandedrag at opfange Luftten, der synes at strømme ud fra hint Ubekjendte. Herved blive de staaende, som berusede af Dalens Druer, eller lænkede til denne Jord, ei kunne skue dens Ophør. Herved bleve vi maaskee Alle staaende, dersom Havets Bølger ei efterhaanden opslugte os; men nu kunne vi ei længere være tilfredse med den ubestemte Ahnen. Vi forlange Visshed. Selv tør vi ikke vove os bort, da vi maa gaae under ved Forsøget, og dog ei vide, om det er os tilladt, at forlade Dalen; men tvende Sendebud have vi, Poesien, og Philosophien, og paa dem bygge vi vort Haab. Poesien svinger sig ud over Havet, og taber sig mellem Skyerne. Kun stundum skimte vi den i det Fjerne, og, vor Stirren uagtet, ville vi dog aldrig opdage andet, end at den er omgivet af en forbisarende Glands, som vi ahne at være Virkning af den skønnere Sols Straaler, vi sætte i det Ubekjendte. Philosophiens Wei er en anden. Først giennemføger den Dalen nøie og følger den i alle dens Bugter, før, om mueligt der at finde Stedet, hvorfra hin Ahnelse udstrømmede; men drives efter forspildt Møie, af Nødvendigheden — til at slutte, den dog maa være kommet over Havet. Med største Omhyggelighed udruster den sit Skib til Fart over Dybet; men kommer neppe et Steenkast fra Landet, før den standses af de skæbøie, rullende Bølger. Enten maa den hæve sig over dem, og blive Poesie, eller ankre, udsat for de stormende Vinde, eller den, træt af forgjæves Kamp, maa vende tilbage, byde os betragte Dalen som vort Hiem, og nøies med at give Regler for den bequemteste Gang paa den bugtede Wei, der fører til Havet. Enten maa vi nu atter tye tilbage til hin Ahnelse, Philosophien

i det høieste kun gjorde bestemtere, eller vi maa erkiende vor Trang til Belærelse fra hin Side Havet“.

Den sidste Linje har jeg understreget, da den indeholder, hvad der er Hovedsagen. Grundtvig ender med, at Mennesket trænger til en guddommelig Aabenbaring. „Ikke ville vi“, skriver han senere, „derfor ringeagte Poesie eller Philosophie, fordi vi sætte Religionens Aabenbarelse som det høieste og eneste Fyldestgiørende; men de Christnes Pligt er det, at hindre enhver Forverling, der betager Jesu Religion sit Udmærkede, og dette kan neppe bedre skee, end ved at lade den udtale sig heel i vore Templer“.

I Molbechs Afhandling vil man forgjæves søge det skarpe Skjel imellem Poesi og Philosophi paa den ene Side og den paa overnaturlig Maade aabnede Religion paa den anden Side. Jeg skal anføre et Stykke af hans Udvikling:

„Naar vi henrykte i maaløs Beundring fornemme den evige Rythmus, den hellige Grundtone som gaar igiennem Naturens Uendelighed, og da giennemglødes af Aenslen om en eneste uendelig Harmonie i Alt: er det ikke Religion, som i saadanne Dieblif fylder Hjertet med unævnelig Længsel efter en inderligere Forening med det Høieste, som opløfter Aanden over jordist Tilværelse og styrker den ved Evigheds hellige Varsel? — Naar vi afkaste de Lænker, som sængsle os til det blot Jordiste og befæles af Tro paa det Høiere, af Sandselighed uafhængige i vor egen Natur; naar Hjertet, i Forglemmelse af enhver enkelt og endelig Følelse, kun føler sig selv som et Led i Evigheds Række: da vaagner ogsaa det Guddommelige hos Mennesket; Følelsen udvider sig til en Uendelighed, der stræber at omfatte Alt i et eneste Billede — Gud! — Løft dit Blik mod den glimrende Stiernehvælvning, hvor de tindrende Vys i deres Uendelighed funkke som Evigheds Vidner — stig ned i Biergenes hemmelige Dyb, hvor aldrig Solens varme Straaler naaede hen, men hvor Metallernes Sol hersker, og dens Ild rinder størknet i de gyldne Aarer, og Jorddybets Stierner, de

glimrende Edelstene, gløde i den evige Nat — hør de mægtige Fjeldstrømmes Bruslen i dybe Kløfter og Torde-
nens Brag rulle over dit Hoved mellem Klipperne — see
den underjordiske Ild med Vælde giennembrude de haarde
Steenmasjer og sprude gloende Strømme mod Himlen — see
Blomsterne's Ynde og Biergenes Høihed og det evig for-
tyngede Liv i Natur og Historie — og naar du skuer og
hører og føler, ei det Enkelte, men det Enc, det uendelige
i Alt — hvad er det uden Gud? Og gaaer du ind i dig
selv, aabner den uendelige Verden i dit Indre sig for din
Siæls Øie; see du det klare Lys, som Fornuftens Ideer
tænde i din Aand; hører du den evige Stemme, som fra
det Høie og Dybe taler inden i dig, som følger dig hvorhen
du vandrer, som er overalt og ingensteds; føler du i Hjer-
tet den glødende Varme, som Sandheds evige Lue føder,
som den uendelige Kiærlighed nærer, og som brænder i det
Hellige og Skønne med en mild og klar Flamme — da
vil du ved Aandens Kraft og Hjertets Følelse fornemme
den Høiestes Nærhed — da opløst dit Sind over Tid og
Rum, og lad det paa Aandagts og Begeistnings Vinger stige
mod det Evige; thi høit over al Uendelighed udbreder den
evige Aand sine Vinger og lader dem hvile over det umaale-
lige Alt; og Havet, hvori Solverdener svømme som lysende
Punkter, er som en Draabe, runden af Evighedens Væld! —
Ogsaa du, et usynligt Støvgran, hviler i det Eviges Skød;
ogjaa du fik et Øie, hvori en Straale af Guddommen spei-
ler sig, og et Hjerter, hvori en Gnist af dens Ild lever.
Og lad denne aldrig kvæles, thi den himmelske Lue, som
den tænder i dit Indre, er et herligt Gienfisk af det Evige.
Gud hoer ogsaa i det rene Hjerter; det hellige Sind skuer
Guds Naayn og lever i det Guddommelige“.

En videre Sammenligning mellem de to Afhandlinger
vilde vise, at Grundtvig stærkt fremhæver Forskjellen imel-
lem ondt og godt, medens Molbech især dvæler ved For-
skjellen mellem det Endelige og Uendelige.

Efter hvad her nu er oplyst om, hvad der førte Mol-

beck og Grundtvig sammen — Beundring for Dehenschläger, Sands for Modersmaalet, som det var i Brug i Samtiden og hos Almuen, Glæde over den danske Natur, Fællesskab i Erfaring om Hjerteforg, Venfskab med P. Dons, Trang til en religiøs Livsanskuelse, — men ogsaa om, hvorledes de i mange Maader stod forstjelligt over for det, hvori de kunde mødes, vil det let kunne skjønnes, at Grundtvig havde Ret, da han den 4de December 1811 skrev, at Forholdet imellem dem altid i det Hele havde været mere aandigt end hjærteligt, og Molbeck ikke mindre, da han fire Dage efter svarede: „Du har stedsse været mere for min Aand end for mit Hierte; jeg har mere agtet end elsket Dig“. Medens Grundtvig udmærkede sig ved en „mere storflaaet, aaben Frejdighed“, havde Chr. Molbeck, som hans Søn har bemærket, „en omfindtlig Natur“ og var navnlig „tilsluttet i alt, hvad der angik det dybeste Sjæleliv, Kjærlighed og navnlig den personlige Religjøsitet“.

Man kan da ikke undre sig over, at de havde kjendt hinanden i halvandet Aar, inden „Du“ afløste „De“ i den indbyrdes Brevveksling. Smidlertid besøgte Grundtvig 1808 Molbecks Hjem i Sorø, og Molbeck baade 1809 og 1810 Grundtvigs Hjem i Udby. I en Dagbogs-Optegnelse af Molbeck fra Juni 1809 hedder det: „Den 6te kiorte jeg til Bordingborg og tog paa Veien ind i Udby hos Hr. Gr., som jeg inderlig glæder mig ved at have lært at kiende. Fra Bordingborg tog jeg did tilbage; om Morgen den 7de reiste jeg fra Bordingborg til Næstved.“ I „Sommervandring i Sydsjælland“ berører Molbeck utvivlsomt dette Besøg i Udby Præstegaard, naar han efter at have fortalt om Udsigten fra Baldemars-Taarnet fortsætter: „Hid kom jeg tilbage med Aftenens Skygger, og glædedes ved atter at betræde det Sted, som Grundtvig om en kjær Ven gjorde mig helligt. Levende omsvævede hans Minde mig der, hvor han saae Livets Morgen frembryde, hvor han nød dets første, af! maaskee dets eneste rene Glæder.“ Den 29. Juni 1810 kom Molbeck fra Stege til Udby

Præstegaard og reiste Dagen efter til Fensmark. Det Brev fra sidstnævnte Sted, der findes i hans „Ungdomsvandring“, er stilet til Grundtvig, men maa efter Sammenhængen være skreven før Besøget paa Møen. Naar jeg hertil søjer, at Chr. Molbech har optegnet, at han 31te Maj 1810 var „med Grundtvig første Gang i Kar paa Frederiksberg og nød en meget behagelig Aften,“ da er dermed de Oplysninger om deres Samliv udtømte, hvormed jeg kan udfylde, hvad der fremgaar af deres Brevveksling om Tiden før December 1810.

I denne Maaned var det, at den anden voldsomme Gjæringstid i Grundtvigs Liv begyndte. Naar han 1824 i det poetiske Tilbageblik paa sit Liv som han har kaldt „Khaarsmorgen“, dvælede ved Begyndelsen til den første Gjæringstid paa Langeland, da sang han:

Jeg drømte, at Staven
Var over mig brudt,
Af Verden til Graven
Og Glemjel forstødt.

Men naar han saa hen til Trængselen, der kom over ham sidst paa Aaret 1810 paa Balkendorfs Kollegium, da blev Tonen endnu mere alvorlig:

Mig tyktes, at Staven
Var over mig brudt,
Til værre end Graven
Af Herren forstødt.

Det var en „svar Sindsjygdом“, Grundtvig maatte gjenneemgaa. Molbech har fortalt derom i et Brev, som er meddelt S. 229 f. I denne Tid stod Grundtvigs Venner trofast ved hans Side. P. Dons „plejede ham Dag og Nat, ja, maatte enddog, naar Vanviddet tog Overhaand, kæmpe med ham, saa at de ofte begge segnede*.“ Men Dons var ikke ene om at lide med Grundtvig. Det kan man se af Digtet,

*) W. Hjorths „Nikolaj Gottlieb Blædel“, S. 27, hvor 1811 bør rettes til December 1810.

han gav Fr. Chr. Sibbern, da han i Thorkildstrup Præstegaard tog Afsted med Philosophen, der skulde rejse til Tyffland:

O, kære Ven! vel maa da Taaren dirre
 I Diet klar, naar did det mon henstirre,
 Hvor Gud mig lærte under Tvivl og Strid
 At føle Sorrig og at føle Glæde,
 At føle sukkende i lange Tid,
 Hvor tungt det er at ikke kunne græde.
 Jeg takker Gud, og ham i dig, min Ven!
 Og i de andre kære Ungerævende.
 I hvis Forjæmning jeg blev Varn igen
 Og lærte Gøymods Daarlighed at kende.

Da han lod Digtet optrykke i sin „Saga“, omdannede han de sidste fire Linjer saaledes:

Jeg takker Gud og takker ham i dig,
 For alt dit Venstæb i de tunge Dage
 Du færdedes, du leed, du bad med mig,
 Du ledtes ikke ved min Jammerklage.
 O store Gud! hvor var jeg døv og blind!
 Hvor kunde dog mit skrøbelige Sind
 Sig tro af dig forladt, forskudt og glemt,
 Da med en saadan Ven, ja Venner der ham ligned,
 Du naadefuld i Nøden mig velsigned*)!

Af de Breve, som nu foreligger, fremgaar det, at man ved Siden af P. Dons, der vaagede ved hans Seng, og Sibbern, der fulgte ham hjem til Udby, maa nævne Chr. Molbech som en af dem, der led med ham. „Du var selv Vidne“, skrev Grundtvig til Molbech den 2. Decbr. 1817, „til min tunge, men lykkelige Kamp, og du var ikke en kold Tilstuer.“ „Du har ikke glemt,“ skrev han 4. Decem-ber 1811, „forrige Decembers tunge Dage og den følgende haarde Vinter. Da leed du med mig, kære Molbech! og derfor velsigne dig Gud! ja ikke det aleneste, men neppe vare vi nogensinde nærmere ved at forliges i vor Tro paa

*) Grundtvigs Poetiske Skrifter I, Nr. 72, Saga, S. 101 f. og Breve ira Sibbern, S. 13.

det Guddommelige og dets Aabenbarelsen. Men netop fra den Stund har du, om jeg ikke tager Feil, trukket dig tilbage.“

Molbech har ikke blot lidt med Grundtvig. Han har ogsaa ved at være Vidne til Grundtvigs Sjæleangst faaet den Gjæring i sit Indre fremstjyndet, der længe havde været i sin Begyndelse. Naar han i sin Skrivekalender for 20. December 1810 har optegnet, at Grundtvig den Dag var rejst til Udby, saa tilføjer han: „Gud give ham Kraft og os alle i Prøvelsens haarde Timer!“ „Tro mig, elskede Ven!“ skrev han 27. December, „den Skiebne, der rammede Dig har ikke gaaet mig forbi. . . Det er langt fra, at jeg kan forklare Dig, hvorledes det er med mig, og hvad der rører, sig i mit Indre; thi denne Tilstand er mig alt for ny.“ I det samme Brev fortæller han, hvorledes hans Tilstand en af de foregaaende Aftener, da han havde tænkt meget paa Grundtvig, „gik over til en blid og salig Rolighed ved at læse i det nye Testamente.“ Tre Dage efter skriver han fra Sorø: „Jeg har tilbragt denne Dag i mit Fædrenehjem med en Sindro og Tilfredshed, som jeg i lang Tid ikke har kiendt til paa dette Sted. Ligesom saa meget Andet hos mig er høist forunderligt i denne Tid, endog for mig selv, saa er det og, at skøndt jeg har været flere Gange i Roestilde Domkirke, og utallige Gange i Sorø Kirke — har jeg egentlig dog ikke seet den første før i Gaar, og aldrig den sidste i en saadan Klarhed som i Dag.“*) Medens den Bevægelse fandt Sted hos Molbech, der har givet sig Udtryk i, hvad her er anført, kunde han ogsaa skrive: „Dig, ædle Grundtvig! elsker jeg meer end nogenfinde, ja med en Kiærlighed, som jeg aldrig havde troet at kunne føle for Dig.“ Og samtidigt stillede han sig frimodigt ved Grundtvigs Side overfor Verdens Dom.

I Januar 1811, da Grundtvig gennem Universitets-

*) S. 230 er der i en Anmærkning anført en Dagbogsoptegnelse af Molbech fra 24 og 25 December 1810 om det „Vendepunkt“, han skjønt er kommet i hans Liv.

Consistoriet modtog en Tilfjendegivelse af Kongens Mishag med Udgivelsen af hans Dimisprædiken: „Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Huus?“ fremkaldte en Meddelelse herom i „Dagen“ en Artikel i Kjøbenhavns Skilderi af Molbech, hvori det blandt andet hedder: „Naar han, (Dagens Redaktør) om en Mand, agtet som Menneſte og Forfatter af den ædlere Del af Nationen, vil meddele personlige Efterretninger, da skylder han ikke blot sin Retfærdighed, men sin Patriotisme, om han har denne i mere end Ord og Udraab, at grunde disse Efterretninger paa historisk Sandhed, og at meddele dem ſaa nøiagtige og fuldstændige, at ingen forjættelig eller uforsættelig Stygge, som Gienstanden ſelv ikke kaſter, meddeles Miſforſtand eller ſtadefro Avind. Et Kongebud er helligt, og det vil adlydes uden Knurren, uden forfængelig Stolthed, og med Hengivenhed i Guds og Kongens Villie. Saaledes har Hr. Candidat Grundtvig modtaget den Frettejættelse, som efter høiere Befaling blev ham meddelt af Universitetets Conſistorium. Hvo der, som Undertegnede, heller vilde være i hans Sted, der modtog den, end i dens eller deres Sted, der foranledigede den . . . han ønſte med mig: gib det gaa Grundtvig vel, og enhver, der som han er Gud, Konge og Fædreland tro.“ Denne offentlige Erklæring faar deſto mere Betydning, naar den ſees i Belønning af Molbechs Breve fra de ſidſte Dage af 1810.

Men ganſke kort efter trak Molbech ſig tilbage fra Grundtvig. Denne havde i et Brev af 17. Februar 1811 ſkreven om „Djævelens Friſtelſer“ ſom dem, hvoraf han var hjemſøgt, og anført et Pſalmevers af Ringo om Djævelens Magt til at binde Munden, blinde Øjet og døve Øret, hvis bogſtavelige Sandhed han mente at have erfaret. Det er dermed værd at ſammenſtille, hvordan han ſenere i ſit Liv udtrykte ſine Tanker om „Djævelens Friſtelſer“: „Naar baade de papiftiſke og de gammel-lutherſke Præſter indſkærpede deres Tilhørere, at de ſtod alle ſammen hver Dag Fare for at opsluges af Djævelen, der gif omkring ſom en brølende Løve, og at de maatte vente ſig lige ſaa

haard en Fristelse af ham, som Herrens i Orden, da var det, hvad enten de beraabte sig paa Skriften eller paa Kirke og Kloster, deres egne Indbildninger, hvormed de ukjærlig forstrækkede Menigheden, og forvirrede dens Tanker om Guds faderlige Godhed og Naade, der aldrig vil lade nogen prøves eller fristes over Evne, eller engang tillade Fjenden at sigte hans Apostler som Hvede, hvad ingen uden det fuldvoksne Gudsmenneske kunde taale. Naar derfor Kristi Aand driver os til at minde andre end os selv og vore Medarbejdere i Ordet om, hvad Apostelen Peder ganske rigtig en Steds skriver om Djævelen som en brølende Løve, der søger, hvem han kan opsluge, da lader Aanden os ikke glemme den vigtige Oplysning, at det er kun til de ældste, Lærerne og Forstanderne i den apostoliske Menighed, der tales, og at selv dermed menes ingenlunde en jaadan aabenbar Tvætkamp med den store Fristelse i Skikkelse af en Lysets Engel med al sin Træsthed og falske Herlighed, men kun en hemmelig indvortes Fristelse af Aanden i samme Retning til Mistro, Dumdriftighed og Afguderi.*) Fra det Stede, som paa denne Naade er betegnet, vilde Grundtvig næppe have brugt det stærke Udtryk „Djævelens Fristelser“, om „de urene og formastelige Tanker“, som han i Vinteren 1810—11 savnede Styrke til at styde fra sig. Naar han 1863 i „Kirke-Spejl“ dvælede ved, hvad han i hin Vinter havde oplevet, da brugte han det Udtryk, at han blev sønderknust ved de Spørgsmaal: Er du selv en Christen? og har du dine Synders Forladelse? — „Samvittigheds-Spørgsmaal, der faldt mig som Stene, ja som Klipper paa Hjærtet.“ Men i Februar 1811 troede han at spore et umiddelbart Angreb paa sig af den onde Fjende, og det kunde Molbech ikke forlige sig med: „At tænke mig noget absolut Ondt,“ skrev han, „er mig umuligt. Synd er egentlig kun Svaghed eller Siælskygdom. Alt i Tilværel-

*) Grundtvigs Prædiken paa første Søndag i Fasten 1866. Sammenlign Præd. samme Søndag 1867.

jen er vel ikke lige godt; Skyggen maa være hvor Lyset er — men at finde Skygge overalt er en sørgelig Forblindelse. Gud lade mig aldrig tabe Troen paa det Gode i Livet." Hvad der den Dag idag gjerne danner det dybe Skjel imellem Mennesker i deres Forhold til Christentroen, Spørgsmaalet om Synden kun er den nødvendige Skygge i Livets Maleri, eller den er noget fjendtligt, der er trængt ind i Tilværelsen, og som Menneskene derfor kan fries fra og skal udfries fra ved Guds Naade, — dette Spørgsmaal blev den Gang besvaret anderledes af Molbech end af hans bedste Venner. P. Dons har ikke kunnet enes med ham i dette Stykke, og Fru Rahbek vedkjendte sig over for ham, at „Grundtvigs Tro“ var ogsaa hendes, f. Eks. da hun 4. Februar 1814 skrev til ham: „At ogsaa jeg gjerne vilde vinde denne Troe Venner, er lige saa vist, som at jeg vel heri altid vil blive lige saa uheldig som han (Grundtvig), skiondt jeg dog bruger mildere Midler. Men heller ikke skal nogen, enten med milde eller med haarde Midler, bringe mig til at vakle i denne Tro. Uudsletteligere end Alt, hvad man har sagt og lært mig, dybt indpræget i Aand og Hierte, staaer den salige Forestilling om Ham, der gav sit Blod for vore Synder. Det Kors, hvorunder jeg allerede som Barn lærte at græde med jalig Bemod, vil og kan jeg aldrig glemme, og jeg har intet høiere Ønske, end at jeg i min Dødsstund maae kunne see op til det med samme Fortrøstning som nu.“ Naar Uenigheden om dette Spørgsmaal førte til et Brud mellem Molbech og Grundtvig i det samme Aar 1813, da det nøje Forhold blev knyttet mellem Molbech og Fru Rahbek, da hang det sammen med de „haarde Midler“, som Grundtvig brugte i Kampen for sin Sag, navnlig da han sidst paa Aaret 1812 udgav sit „Kort Begreb af Verdenskrønike“.

Selv forklarede Grundtvig mange Aar efter Sagen paa følgende Maade: I Begyndelsen af 1811 gif han med Liv og Sjæl i Kloster, i Augustiner-Klosteret, hvor gamle

Morten Luther var Prior, og agtede der at tilbringe alle sine Dage. Men det Munkeliv kunde Molbech slet ikke lide. „Dermed var det ude imellem os, thi alt det Følgende fulgte med Nødvendighed heraf, naar jeg var Munk og Du Klosterfjende for Alvor, og saa var det: jeg vilde, som en lutherisk Munk, ei med Gaandens, men dog med Mundens Vaaben tvinge Verden til ei blot at synes, men at være christelig, og Du fandt, at jeg derved gjorde Bold paa alle Former, som jeg ogsaa virkelig gjorde, saa vor fiendtlige Stilling var uundgaaelig, skøndt til Lykke vor indbyrdes Agtelse for hinandens Ærlighed, og vore Løbebaners Afstand gjorde en egentlig Krig umuelig“.

Molbech betragtede 1826 deres Ungdoms-Bensfab som en Bygning, der var „ret vakker og anseelig i sit Udvortes, men hastig ført i Veiret, uden tilstrækkelig Undersøgelse af Materialierne, og disse hverken faste nok eller anbragte med behørig Omhu, o. s. v. Kort, ved et uheldigt Tilfælde, eller hvad man vil kalde det, kommer der Ild i Bygningen, som Storm fra meer end een Kant puster op; og Bygningen brænder af til Grunden, ei engang Muren kunde holde“.

Hvordan Grundtvig ved „at gjøre Bold paa alle Former“ fremkaldte den fiendtlige Stilling imellem sig og Molbech, eller hvordan der kom Ild i deres Bensfab's Bygning, saa den brændte ned til Grunden, det maa Lærerne selv undersøge — de følgende Blade indeholder meget derom —; et og andet Bidrag til Forstaaelsen deraf kan de ogsaa finde i Bogen om Chr. Molbech og Karen Margrethe Rahbek*) og i det af Røster forberedte og af mig i sin Tid udgivne Mindeskrift om Povel Dons**). For Beskaffenheden af de Materialier, hvoraf Bygningen var rejst, har jeg nu søgt at gjøre udførlig Rede.

*) Se ijer Brevene 5, 6, 7, 10, 13, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 59, 60, 69 og 111.

***) Se Aftisnyffer 19, 23, 27, 28 og 29.

Det vilde være pinligt at læse om Ildsvaaden, dersom der ikke bagefter kom Vidnesbyrd om, hvordan de to Ungdomsvenner med hinanden paa den ærlig lagte Grund opførte, hvad Molbech lignede med en Bygning paa „een Stage“ med „en god luun Vinterstue til stundom at samles i, under Livets sig nærmende Efteraar“. Grundtvig gjorde Begyndelsen ved i Sommeren 1825 under et Besøg paa det store Kongelige Bibliothek at indlede et venligt Ordskifte med Molbech, som saa bagefter sagde til sig selv: Hvorfor skulde ikke et literarisk og venskabeligt Forhold kunne opvinde paa ny imellem os? Dette Dufte fik Næring, da han læste det Digt: „Broder Niels fra Sor“, som Grundtvig paa Kong Frederik den Sjettes Fødselsdag, den 28de Januar 1826, lod indrykke i „Nyt Aftenblad“, og hvori han paa en smuk Maade ihukom Soraneren Chr. Molbechs Bedrift ved Udgivelsen, og Thieles ved Trykningen af „den danske Niimkrønike“:

Man siger for et gammelt Ord,
Som gjerne Magt jeg giver:
At, tyndes Blodet end paa Jord,
Til Vand det dog ei bliver;
Det fandt da og den Ven fra Sor,
Som hjalp mig nu paa Fode;
Hvis det ei spørges trindt i Nord,
Det er ei for det Gode.
Ja, at jeg slap fra Rundetaarn
Og kom ei til Ulykke,
Men blev den samme som tilforn,
Det var et Vennestykke
Jeg vider gode Venner Tak:
Fr. Molbech og Fr. Thiele,
At nu jeg med min Føljesnat
Kan gaa en halv Enes Mile;
Saa gode Stovler aldrig for
Har villet til mig vante,
Ja aldrig saa jeg dem i Nør
Saa bonede og blanke*).

*) Ved Bogtrykkerkunstens 400-Aars Jubilæum blev der holdt en Fest paa Skjudebanen ved Kjøbenhavn. Grundtvig skrev til denne en

Den 25de Marts 1826 skrev Molbech ja til Grundtvig, som straks svarede, og ved Molbechs Brev af 31te Marts kunde det ny Forhold imellem dem agtes som befestet. Et stærkt Vidnesbyrd om den Tillid, Molbech nærede til sin Ungdomsven, er dette, at han en Tid lod sin ældste Søn faa Religionsundervisning af Grundtvig sammen med dennes to Sønner. Og Grundtvig gjorde ikke forgjæves Regning paa Molbechs Bistand, da han i Maren 1829, 1830 og 1831 foretog sine bekjendte Rejser til England for at undersøge de angelsachsiske Haandskrifter. Fra Trediverne foreligger ikke faa Vidnesbyrd om, at de holdt Dmgang med hinanden. Fra 1840 til 1857 blev Molbechs Berøringer med Grundtvig færre. Molbech døde 23de Juni 1857.

Vilde man nu spørge, hvilken Betydning Ungdomsvennskabet imellem Molbech og Grundtvig har haft, da maa jeg for den Førstes Bedkommende henvise til, hvad han 8de December 1811 skrev til Grundtvig, da deres Beje begyndte at skilles: „Aldrig skal jeg glemme, at Du var den første, som vakte min Ungdoms henflumrede Kiærlighed til Nordens Saga“, — og hvad den sidste angaar, da skal jeg minde om, hvad han har anført i de Dphlysninger, han 1839 gav Molbech til Anthologien: „Det fornøede Studenterliv under gunstige Betingelser (1808—11) kvalde i Fødselen den unaturlige Stivhed og Kostbarhed, der altid ligger gamle Kandidater og unge Forfattere meget nær, men er Boesiens saaveljom Livets Pest“; Forholdet til Chr. Molbech danner Begyndelsen til dette, for Grundtvigs hele Udvikling højst betydningsfulde, fornøede Studenterliv.

Sang med Titel: „Til Gotfred af Ghemens Staal den 24de Juni 1840“. I denne mindedes han atter Molbech, idet han sang om Kim-Strøniken:

Uf Prente-Kunsten i vort Land
 Det blev den første Grøde,
 Og atter ved en Hædersmand
 Den nys stod op af Døde.

Brevvekslingen mellem Molbech og Grundtvig har historisk Betydning i mange Retninger. Den yder nogle af de bedste Bidrag, der endnu foreligger i Literaturen til at oplyse de to Mænds Udvikling i deres Ungdomstid. Den yder fortrinlige Bidrag til at belhje, hvad Grundtvig i „Kirke-Spejl“ kalder sit „Forsøg paa at istandsætte den faldefærdige lutheriske Statskirke“. Den indeholder gode Oplysninger om Grundtvigs engelske Rejser.

Den Ærlighed, som præger baade Molbech og Grundtvig i deres indbyrdes Forhold, har gjort, at man ved Læsningen af deres Breve helt igjennem faar et velgjørende Indtryk af Sandhed og Oprigtighed.

Aftryk i August 1888.

Ludvig Schrøder.

Chr. Molbech og N. F. S. Grundtvig.

1.

Fra Grundtvig.

(Med „Maskeadeballet“, den 18de Mai 1808.)

Med bange Anelse jeg stirred
Paa Fremtids dunkle Runestav;
De Dværge Runerne forvirred,
Og Øjet jant i Danmarks Grav,
Og Øret horte sælsomt lyde
Det høje Sorgesvad i Nord.

Det var det, som jeg vilde tyde,
Og vække — om jeg kunde — Nord.

For Synet stjælv jeg jelv og bad
Alfader, at det Sorgesvad
Ej ijunges maa i lange Tider.

Men — Kraften jover, hyppig groe
De Edderurter. — Tor jeg troe,
At ej det hen mod Aften lider?

O, troer Du, Kraften vaagne kan
Og stolt fornye de juundne Dage,
At Solen har for Danmarks Land
En varig Straale end tilbage, —
Da deel med mig din iode Tro!
Og Trost og Haab og jalig No
Skal Frygten af min Varm udjage.

1*

Fra Molbech.

(Efter et ufuldendt Udfaast.)

(Mai 1808.)

Tak, min Ven! for Deres Gave, og dobbelt Tak for det, hvormed Deres Venfkab udstyrede den, hvormed De i mine Dine gav den et saare udmærket Værd. Behøvede jeg noget Minde om Dem, da kunde De ikke let have givet mig et skjønnere. Tillad, at jeg skriftlig sender Dem min Tak, fordi jeg skriftlig ønskede at sige Dem et og andet, der bedre falder mig i Pennen end i Munden, som jeg overalt just ikke har min Styrke i.

Jeg har atter læst, og læst med hoi Interesse Deres skræksfulde Syn; men det er mig ikke let at sige Dem alt det under et, hvad dets Læsning, jaavel først, som denne Gang, har efterladt sig i min Siæl. Jeg kan sige Dem, at det gjorde et stærkt Indtryk paa mig, at jeg følte dybt den Aand, som frembragte det, at jeg fandt det poetisk skjønt — men dette kan vel ikke være nok, hverken for Dem eller mig. — Vil jeg betragte dette Product fra Poesiens Side, da kunde man maaste have Føie til at spørge mig: hvorved jeg, en saare uøvet og ustuderet Æsthetiker, kunde dertil troe mig berettiget? Men har De ikke i Indgangen til Deres herlige Bemærkninger over Ohlenschlägers Baldur stedet mig Afgang til Poesiens Forgaard? — Selv i hoi Grad upoetisk i alt hvori Digtekonsten viser sig som egentlig stabende, troer jeg ei gandske at mangle den Receptivitet for det Idealske og Skionne i dets Keenhed, som er den første Fordring, man har at giøre den, der vil tale om Digterverker.

Jeg vil uden Tilbageholdenhed sige Dem, hvad jeg jagde flere, efterat jeg første Gang havde læst „Masteradeballet“: at jeg saae i det et sandt Digterverk, og at jeg fandt megen poetisk Skionhed deri. Indviet i den nordiske Oldtids hoi Kraft, fuld af den herlige Aand, som saa

levende fremtræder i hine mytiske Sange, hvis Gaader De, om nogen, vil være faldet at opløse — har De grebet det Punkt hvorpaa Danmark efter sin uhykkelige Kritis staaer; De har i et eneste dybt Blik giennefsuet Fortids Døb — Nordens gamle Kraft og Diærvohed har aabenbaret sig for Dem i en frygtelig Modfætning til Nutidens lave Frivolitet og Egoisme — De har læst Fremtidens spaaende Runer, og De saae — Danmarks aabne Grav. Varslende lød Deres Stemme, rædsomt lød Deres Dvøb — en Grav- jang ved det gamle Danmarks Fald; og vee Døgnets Menneffer, om de ei kunne fec, at en Digter i vore Dage kan have et faadant Syn. Den tragiske Idee, fom Deres Anfsuelfe her gav Dem, har De udtalt paa en høift kraft- fuld Maade; det udvortes Præg, De har givet den, den Form, hvori den fremtræder, er ikke blot tro og ukonftlet (det vilde føre mig for vidt, om jeg ffulde gjøre Rede for, hvad jeg forftaaer ved Konftlen i Poesi); den er livfuld og i fin Rædsomhed ffion; Alt dette kunde jeg videre og i det mindre udvikle, men her er ikke Sted eller Tid dertil; maaftee udbeder jeg mig Deres Tilladelfe til andenfteds at gjøre det.

Hvad nu egentlig den Idee angaaer, hvis poetiffe Frem- ftilling var Deres Maal, hvad angaaer det Lys, hvori De ffuede Danmark i Nutiden, og den Bane, ad hvilken Tids- alderen vandrer — da er jeg maaftee endnu mindre beføiet til at bedømme den. Deres dybe Blik i Fortiden favner jeg. Vel troer jeg at kunne udvide min Synskreds mere end det ganffe almindelige Hverdagsmenneffe; vel troer jeg i den at kunne inddrage mere end netop det enkelte Punkt jeg ftaaer paa, eller det Døgn jeg lever i; men jeg har aldrig tiltroet mig Styrke nok til at afgjøre med mig selv, om jeg torde holde min fvage, partielle Anfsuelfe af Verden og Menneffelivet for den rigtige. Et og andet Bink om de Synfpunkter, hvorfra jeg betragter mig selv, kan maaftee give Dem et Slags Idee om min Evne til at være selv- tænkende i hine Materier.

I min Dannelse, som jeg — om jeg har nogen — næsten ene skylder mig selv, har jeg stræbt og stræber jeg endnu stedse at naae den Harmonie og den Ligevægt, som jeg troer stemmer overeens med mine svage, ei dybttrængende, ei udholdende Siælskræfter. Eensidighed skyer jeg af alle Kræfter, og stræber, i at danne mig, til alle de Punkter, der forekomme mig som liggende inden for min Synskreds. Livet anseer jeg for en Skole; men en Skole, hvori ikke enhver kan lære lige meget eller lige hastigt. Somme blive vise, og det knap nok, efter lang og møjsom Anstrængelse; somme blive det, inden de vide et Ord deraf, ja næsten dem selv ubevidst; somme blive det først paa Gravens Rand; og somme ere bestemte til aldrig at vorde det. Der gives vel for Mennesket, som Menneske, kun een Bestemmelse i Verden: den, aldrig at blive reent staaende, men stedse at stræbe videre frem, og ikke at ansee dette Liv for noget, i sig selv bestaaende Heelt. — Dette er min fulde Overbeviisning; men ikke desmindre har jeg, efter det jeg hidtil har været i Stand til at lære at kiende af Livet, ei kunnet andet end tillægge det et Værd i sig selv, som jeg troer det vilde have for ethvert Menneske, naar ethvert Menneske vidste at sætte sig og kunde sætte sig paa sin rette Plads. Heri ligger maaskee Livets hele Philosophie. — I Henseende til den Verden, jeg lever i, da gaar min Stræben ud paa aldrig ved noget Forhold, det være hvilket det vil, at lade mig saaledes beherske, at min Individualitet maatte opløses og gaa over i andres. En fri Virkekraft, saavidt den staaer i min Evne, anseer jeg for en af mine største Lykkeligheder; og at lade sig beherske af saadanne udvortes Gienstande eller Omstændigheder, som man selv kan herske over, holder jeg for at være Mennesket uværdigt.

Hvad mig og min ubetydelige Eksistents angaaer, da har jeg ei saa høie Tanker om mig selv, at jeg skulde troe mig over den almindelige Verden, endstiondt jeg ikkeielden finder den hiertelig flau og kiedsommelig. Men dybt rodfæstet i min Siæl ligger en evig, uudslettelig Kiærlighed

til den Natur, hvori jeg aldrig endnu opdagede andet end den herligste Harmoni, den fuldkommenste Samklang og Overensstemmelse i Delene; en evig Skønhed i det Hele, og en uophørlig Virken og Fremgang efter vise Love til et uforanderligt Maal. Den Menneſkeverden, ſom er blot Verk af Menneſker, og hvori Menneſket ſaa ſjældent træder frem, er derfor ikke meget efter min Smag. Jeg er og bliver min hele Levetid en Naturens Søn, om ei i mit Udvortes, ſaa i mit inderſte Væſen. Aldrig ſvinder af min Siæl de Nydelſer, ſom Naturen ſkientte mig, aldrig de høie Anjelſer, ſom den vakte hos mig, aldrig Mindet om den rene Tilfredſhed og Ro, ſom jeg i mine lykkeligere Ungdomsaaar nød i dens Skiod. Har jeg nogensinde levet, da var det i hine Aar, hvor jeg dannedes mindre i udvortes Stræben, mere i indvortes Liv og Følelſer. Maattec har jeg ſiden den Tid mere ſtræbt at berige min Siæl med Kundſkaber og Erfaringer; men lidet har jeg lært om Livets Ulykſalighed, hvad jeg ikke vidſte før. Derfor udspringe mine Idealer næſten altid fra en Kilde, ſom Naturen aabnede mig; derfor onſker jeg mig intet høiere, end at jeg mit hele Liv igiennem maa beholde et aabent Blik for de Helligdomme, den harmoniſte Skønhed, det ædle Liv, den eensvirkende Kraft — hvilke Naturen i det mindſte lod mig ane.

Stedje levede jeg mere i Phantaſiens Rige end i Virkeligheden. Sjelden var jeg der, hvor jeg ſkulde være. Idealer ſvævede idelig for min Indbildning; jeg ſtræbede vel efter at naae dem, men aldrig paa ſaadan Maade, at det blev muligt. Derfor har jeg aldrig bragt det vidt; derfor vil jeg ſtedſe blive tilbage. En ſvagelig Tilværelſe har deſuden næſten altid nedtrykt de Spirer af Kraft, ſom maattec ſlumre i min Siæl, og aldrig ladet dem komme til Modenhed. Hvor det kommer an paa Kraftfølelſe, der mærker jeg aldrig Svaghed, aldrig ræddes jeg ved Tanken om nogen mig modende Skæbne; men i Utringen ſvinder Kraften, og neppe dens Skygge træder frem. Om dette blev min Beſtemmelſe? Jeg troer det næſten; thi den blidere

Dyffe — aldrig nogen stor eller udmærket Tilværelse — Tilfredshed med mig selv, ukiendt Tryghed, og uforstyrret Rolighed, var stedse mine Ønsters Maal. I Livets Vølgegang ønskede jeg mig altid hellere paa en liden Baad at vugges langs Strandbredden i skyggefuldt Ly paa en speilklar Flade — end paa Stormhavet snart at løstes mod Skyerne, snart at styrtes i Dybet og uden Ophør at være en Bold for ustadige Vinde. Ogjaa jeg stræber frem imod et Maal; men jeg, søger det mindre paa den stejle Klippe, end i den smilende Dal. Hiin leder maaskee den mere kraftfulde Vandrer til et høiere Maal, men ved en mere voldsom Stræben. Roligere vandrer jeg paa min stille Bane, og forjmaaer ei nogen, selv den mindste Blomst, der ydmyg groer i Løn ved Biergets Fod, naar den synes mig værdig til at indflettes i Livets Krands.

Mit Fødeland elskede jeg altid varmt og høit, om ikke med heroisk Kiærlighed, saa dog med en dyb og inderlig Følelse; om ikke saaledes som Helten elsker sit seiervante Sværd, saa dog næsten som den fyrige Elsker sin skønne Mø. Fødelandskiærlighed var stedse en af mine helligste Følelser; jeg tænkte mig ved den mindre en Blygt, end en kraftig Stemme, som taler og maa tale i ethvert ufordærvet Hierte. Hvorfor man elsker, hvorfor man skal elske sit Fødeland? Denne Under søgelse har jeg altid holdt for temmelig overflødig. Den Fødelandskiærlighed, man af Bøger skal lære, tænker jeg mig som saare fattig. — Historien aabnede ogsaa mig et Blik i Fortiden; jeg saa det gamle Nord, vel ikke med det dybe Blik, som De, min Ven! vel maaskee med mindre levende Anskuelse; men dog saa at dets eiendommelige Karakter ikke ganske gif mit forstønde Die forbi, og at dets Skikkelse ei var mig saa fremmed, at jeg aldrig kunde skue det jævnsides med vor Tidsalder. Jeg saa det store og høie i Oldtiden, det som gjør den saa poetisk; jeg saa dens diærve Kraft, ved Siden af Nutidens Svaghed, og denne tabte meget i mine Dine — men ikke alt. Jeg har, i at studere Historien, altid taget Hensyn paa

Arten. Mit Resultat endnu til denne Dag er, at Menneſke-
 ſionnets Stof i enhver Tidsalder har været det ſamme;
 Formen har ſaaledes forandret ſig, at en Odinsolds Nordbo
 neppe vilde kiende ſin Slægtning i det 19de Aarhundrede,
 og ſaaledes vel over den hele Jord. Men endnu er Menne-
 ſket til: ja endnu ere Nationer til, ſom have været i
 Aartuſender. Tiden har anderledes modificeret deres National-
 karakter, men aldrig reent kunnet udſlette eller omſkiſte den.
 Skal jeg ſige mine Tanker om den Form, hvori Oldtiden
 fremtraadte, i Sammenligning med Nutidens Væſen: da
 troer jeg, man i det hele maa tilkiende den ſidſte Fortrinet.
 Den burde i det mindſte have det; thi kan den ikke ſaa at
 ſige optage i ſig, ikke blot den nærværende Slægt, den
 nærværende Tid, men ogſaa den hele lange Række af
 ſjuundne Aarhundreder? Det er ſandt, Oldtiden var mere
 kraftfuld; men en raa, næſten henſigtsløs Kraft, hvor det
 phyſiſke Liv altid maa ſaa en fiendelig Overvægt over det
 aandige, kan aldrig være Menneſkets høieſte Maal. Være
 Oldtidens Menneſker mere kraftfulde, mere diærbve, ſom Nation
 mere ſammenholdige — da være de viſt ogſaa mindre
 Verdensborgere, mindre menneſkelige, eller for at bruge et
 nyere Yndlingsudtryk, mindre humane, end den nærværende
 Slægt. Jeg vil ei tale om Menneſkehedens høiere Cultur,
 da den vel endnu er langt fra at være faſtſat eller tildeelt
 ſit ſande Værd; men at Menneſkeheden i det Hele taget,
 jeg ſeer ikke paa enkelt Land eller Nation, ſtaaer paa et høiere
 Trin end for over 1000 Aar ſiden, forekommer mig utvivl-
 ſomt. Vort Nord har ikke ſin gamle Diærvhed mere; det
 er ſandt; men endnu ſtaaer det viſjelig, i Sammenligning
 med flere andre Nationer, paa et ikke ufordeclagtigt Punkt.
 Meget kan lægges den danſke Nation til Laſt; dog ville
 vi ei bedømme den efter iſolerede Træk, ei efter den Karak-
 ter, ſom udtaler ſig hos nogen enkelt Stads Indbyggere,
 i en enkelt Folkeklaſſe [afbrudt] De [Begivenhederne?]
 have viiſt, at den gamle danſke Kraft og Nordiſkhed endnu
 ei er reent forſvundet.

Kunne vi bestemme, om der af Danmarks nuværende Krixis skal fremgaae et nyt Liv og nyfåbt Kraft i [Folket], eller en Dødskamp, hvori Statens Selvstændighed og med den Nationens Frihed og frie Virkekraft skal gaae til Grunde? Jeg troer nei; men jeg tilstaaer, jeg haaber mere end jeg frygter. Danmark staaer endnu, sit Uheld uagtet, hædret som Stat. Vel har det begyndt at jole Despotismens Ternaag; men gandske bøies under det, vil det aldrig. Nordboens gamle, stolte Kraft troer jeg heller ei er aldeles bortdød. Den slumrer kun; den kan maaskee slumre endnu nogen Tid; men jaalænge den ei er død, kan den endnu vækkes. Hvorledes, spørger De, naar ei ved disse Tidens rytende Begivenheder? — Jeg troer, jeg tør svare Dem: de have vist ikke gandske forgieves rokket Statens Grundstøtter; noget have de virket, mere ville de virke. Men om vi bør sætte Danmarks, ja Europas Gienføbelse i en fiernere Tid end den nærværende? — Jeg troer det. Visjelig vil engang den gruusreiste Colos styrte i Ruiner; endnu engang vil hele Europa jvømme i Blod, og Staterne paa det grusomste sønderrive hverandre. Men saa store Udvæltninger maa omsider føre til noget bedre. Med fuld Tryghed troer jeg: det Store, det Edle, det Skionne og Herlige, som er paa Jorden, kan nedtrykkes, trænges, jættes i et mindre skinnende Lys — men reent tilintetgjøres kan det aldrig mere. Et fuldkomment Barbari kan aldrig mere indtræde: Menneskeheden er i Fremgang, men i en Fremgang, hvis Skridt kun vise sig i Aarhundreder. — — —

3.

Fra Grundtvig.

(Mai 1808.)

Med saare megen Glæde læste jeg Deres venstabelige Brev, og det er mig en sand Vederkvægelse at omhandle dets Indhold med Dem. Der er vel for det fremskridende Menneske intet sikkrere og tillige nødvendigere Vær: mod

Ensidighed end den Ombytning af Tanker, der har og ene kan have Sted mellem Mennesker, der maa have eet Maal, om de end vandre did ad ganske forskellige Veje, ja om de end forestille sig Maalet under forskellige Billeder. Da De selv siger, De ikke saa gerne mundtlig afhandler saadanne Materier, onsker og haaber jeg, at det ej bliver sidste Gang, Vi paa denne Maade samtale.

Først troer jeg at maatte bemærke, at dersom jeg forstod at nytte det Blik, De aabnede mig i deres Indre, ere vore Standpunkter langt fra at være væsentlig forskellige, hvor afvigende end vore Synspunkter maatte være i det Enkelte. Eller monne det være Noget Andet, hvad de stuer Præget af i den livfulde Natur, end Hint, hvis Billede jeg stræber efter at bestue i Nordens Oldtid, dens Gude- og Helteliv? Den Vej, Vi ere gaaede eller komne, forklarer saa fuldelig den forskellige Gestalt, under hvilken Vi betragte Verden og Menneskelivet, at Vi kun behøve ret nøje at bestue Vejene for at overbevies om, at vor Uenighed aldrig angaaer Maalet. Naturen, Deres Elskede, lever og lonner stedse saa omt Deres Kærlighed i sin Favn. Alle Mennesker ere Naturens Børn, om de end ere nok saa vanartede. De elsker dem, De stræber at stemme med dem for Moderens Skyld. End mere, Deres Elskede vilde ej have den Fuldkommenhed, som enhver Elsker fordrer, naar Han i sin Elskede egentlig kun elsker Afbildningen af Urbilledet, dersom ikke Hendes Børn tænkes sammenvogede med Hende i een herlig Harmoni. At Dette imidlertid ikke er saa, derom overbevies De Dem selv lettelig, og deraf fremstaar den Sorg, den Tungsindighed, De føler. At De nu føler den mindre, er ligesaa forklarligt; thi som Historiens Fortrolige lærte De at vurdere de Fremstridt, Menneskenaturen hidtil gjorde, og derved vaffes det glade Haab, at den engang vil staa ved Banens Ende, synke til sin Moders Barm, og der nyde den stille, uafbrudte Salighed, der i Naturen synes at udfolde sig. At De med dette Ideal for Øje maa anse den rolige Hvilen i Naturens Skjød for Ønskets Høje, er

nødvendigt; thi det ahner Dem, at Synet fra Klippetinden vilde lade Dem opdage en uudslettig Disharmoni og i Grunden berøve Dem Deres Elskede. — Af mit inderste Hjerte vil jeg ønske, at hine blide Billeder maa gennem hele Livet svæve for Deres Dje, jodt er Dem da Livet, jod er Dem Deres Virken; thi i sit største Fjerne er Maalet Dem nært, alle Deres Evner blande sig i et livfuldt Spil med Tilværelsen, og glad stræber De at oppuste de Gnister, som de troer engang skal blusje i Luc og jamles med det Ewiges hellige Flammer. —

Mig kaarede Mornen, jeg veed ikke om vred eller venlig, en anden Bane. — Min Vej gaar mellem Afgrunde. Vil jeg hvile mig i den smilende Eng, da synker den under mig, vil jeg plukke den dustende Blomst, da aander den Gift, vil jeg lytte til Fuglenes Sang, da naa kun høse Dødsfrig mit Dre. — Jeg veed ikke, om jeg nogensinde steg højt; men jeg maa næsten tro det; thi ofte faldt jeg [jaa] dybt, at jeg aldrig troede at kunne rejse mig mere. Selv nu, da jeg tykkes mig at staa fastere, end jeg nogensinde stod, siden jeg lærte, hvad det er at staa, selv nu gynger Jorden under mig, og falder jeg engang til, da rejser jeg mig aldrig mere. — De har Interesse for mig; men De maa ikke stælte; thi De maa dele min Overbevisning, at briste mine Strænge, da maatte det jaa være, da vilde een Lyd til fra dem forstyrret den evige Harmoni. Mit Inderste vil jeg udfolde, og da skal De forstaa mig.

At elske og at leve er eet. — Jeg vogte op, ukendt med Naturen, uden Kærlighed for noget Levende eller Dødt som bevægede sig uden for mig. Kun de sjundne Tider elskede jeg, kun i dem levede jeg, og naar jeg ikke var der, var mit Liv Blantens. De barnlige Lege vare mig næsten til Besvær, og kun da var jeg ret glad, naar jeg fra dem kunde ty til min Hvitfeld, Lystander, og Holberg, staaende i det gamle Norden og beskue de høje Kæmper, eller betragte Kejsernes og Pavernes livfulde Kamp. Det var, som om Naturen vilde ved sin Kulde for Alt omkring mig beskytte

mig mod den frygtelige Epoke, jeg maatte gennemvandre, dersom jeg nogensinde vovede at slutte mig til noget Levende. — Saaledes henflød Tidrummet fra mit 8de til 21de Aar, og selv min sygelige Tilværelse kunde, som Noget der i min Verden ej var til Besvær, ikke forstyrre min Ro. — I Selskab var jeg det dummeste, stummeste og kedjommeligste Dyr, og i det samme Øjeblik lo Hjertet i mit Liv, thi jeg var ikke, hvad jeg syntes at være. Glad vendte jeg tilbage i min Ensomhed, og en næsten utrolig Munterhed besjælede mig.

Men — nu var Tiden kommet. Jeg saa en Kvinde, og jeg, Kærlighedens koldeste, bitterste Spotter, elskede i det første Nu saa dybt, saa glødende, som det er en Dødelig muligt. Oldtiden svandt bort fra mit Øje, eller rettere den sammenvogte med den Nutid, der fremtraadte i min Elskede — Ja jeg har levet, levet i denne Verden og omfattet Alt omkring mig med Kærlighed, fordi Alt syntes at være til for den Enes Skyld, og dreje sig om den ene Punkt, hvori mine Ideer og Følelser forenede sig. — Dog kort var denne Salighed; thi jeg behøvede blot at vide jeg elskede, for at blive saa ulykkelig som jeg kunde blive. De borgerlige Forholde stode som en uoverstigelig Mur imellem Os, og Naturen havde desuden befæstet et svælgende Dyb mellem vore Væjener. — O, hvor har jeg kæmpet med den frembrydende, vogende Lidenstabs! Med hvilken Magt har jeg nedtvunget min Sjæl i de mest anstrængende Sykler, for at dæmpe Stormen, der rasede i mit Indre! Dog Alt var forgæves, det var, som om Mennesket vilde med sin Haand dæmme for den susende Bjergstrøm. — Aar henrandt, og svag nedjank jeg i den mørkeste Tungvind. — Alt, jeg vandrede mørke, vildsomme Stier; thi jeg havde intet Hjem. Denne Verden var lukket for mig, og min Aand manglede Kraft og hvad end var mere, Lyst til at skabe sig en ny. — Nu saae jeg Parodien over Gudernes betydningsfulde Liv. — Hårmen vakte den slumrende Kraft, og Oldtiden, min Barndoms og Ungdoms Elskede, stod atter for mit Øje. Den dybe Fø-

lelse havde stærpet mit Syn, og hvor jeg fordm kun saa et behageligt Spil, der blev jeg nu et glandsfuldt og fuldendt Billede var af det Højste. — Nu, men maaste ogsaa først nu vil De kunne læse, hvad der stod skrevet i mit Indre, da jeg skrev: „Sag saa engang et Billede af det Evige. Kunde og turde jeg male det saaledes, som det stod for mig, da vilde I tilbede knælende; kunde og turde jeg udtale Smerten, jeg følte, da det ej længere var for mig, da vilde Eders Ledemod dirre, og Eders Nafn blegne. Jeg kan ikke angre at have seet det, men uafsladelig jvæver det for mit Dje, som den Olympiske Jupiters for de gamle Grækeres, og dets harmoniske Højhed maa jeg genfinde i gamle Nord, eller jeg **har** levet“. I Oldtiden lever og vandrer jeg, men ligesaa lidet som selv den største Digter kan vinde et uafbrudt Liv i sin selvskabte Verden, saalidet kan jeg stedse indslutte mig i den, jeg stræbte at lade genfødes i mig. Og nu min Ven! naar den Tilværelse, som omringer mig, noder mig til at bestue sig, ja til at bestue mig selv i den, o, det er en Belgjerning, at Sproget mangler Lyde til at udtrykke den Tomhed og den Smerte, hvis Nov jeg er; thi ellers maatte jeg gøre Hver den ulykkelig, for hvem jeg beskrev min Tilstand. Tilværelsen kan intet Værd, ingen Virkelighed saa i mit Dje, uden at den maa træde frem i Hende, som jeg evig tilbeder, og hvorledes kan jeg stirre paa denne Punkt, uden at fortvivle!! Saalænge jeg her kan lade Oldtiden baade indvortes og udvortes opfaste sin Skandse omkring mig, da kan jeg leve, men rives jeg ud af denne Kreds, da er der intet, som hindrer den forfølgende Furie fra at omslynge og knuse mig i sine Arme. —

Fra hvad Synspunkt jeg maatte, efter en saadan Gang, betragte Verden og Verdens Ting, naar jeg fulgte Indtrykket, de uvilkaarlig gøre paa mig, behøver ingen Udvisling. — Men jeg er ej blot følende, men ogsaa tænkende Væsen. Jeg erkender, at den dybe, kærlige Følelse, der omfatter den højeste Ide, der, som alt Overjandseligt hæver

sig over Tanken, er det Eneſte, der ædler Menneſket; men jeg erkender ogſaa, at intet er bedrageligere end Følelſen af de Ting, der ere udenfor Os, og at det derfor var ligeſaa ubilligt ſom urimeligt, hvis jeg paaſtod, at Tilværelſen maatte være alle opadſtræbende Menneſter ligeſaa forhadet, ſom den er mig. Jeg ſtøder kun ſammen med den paa en Punkt, der maa evig adſtille Os, ja væbne Os mod hinanden; men manget ædelt Menneſke kan føle ſig knyttet til den, fordi den synes at indeholde Genſtanden for hans højeſte Trang og Duſte. At jeg paa min Standpunkt troer, han bedrager ſig ſelv og søger Billedet i Skyggetegningen, er nødvendigt; men ogſaa Han vil med Grund kunne paaſtaa, at Han ſeer Billedet ſelv, og aldrig vil han gøre det til meer end Billede, naar han førſt har vovet at omfatte ſin Trang heel.

Spørgſmaalet bliver da vel nu: kan Tilværelſen eller Menneſkelivet med alt, hvad dette forudſætter, og indtvunget mellem de Stranker, Vi erkende, nogenſinde udvikles til et rent Billede af Ideen eller Guddommen? Underſpørgſmaalet vorder: beſkue Vi i Hiſtorien ſtedſe vøgende Spor til denne Udvikling, og hvad byder den ſammenbundne Fortid og Nutid Os at haabe af Fremtiden?

Ej er jeg forſængelig og ſelvkærlig nok til at tro, mine Svar paa diſſe Livets egne, højeſte Spørgſmaal kunne have mere end ſubjektiv Gyldighed; men dog ſkal jeg i et af mine følgende Breve ſøge at beſvare dem med ſaa liden Indblanding af min Individualitet ſom mulig.

Er det lykkes mig at overbevije Dem om, hvor nær vores Interesſe ligger ſamlet, og hvor ubetydelig vores Uenighed er, naar der ſpørges Hvad? da tør jeg ogſaa haabe, De vil dele min Interesſe for Omhandlingen af det Hvorledes? der egentlig er og maa imellem alle Tænkende være Tvivlens Uble.

Jeg er ikke ſtolt nok til at tro, at min Individualitet, hvori jeg aabnede Dem et Blik, er ſom den ſtore Digters en Verden, hvori Enhver med Sands for det Dybe og Høje

gerne træder ind af sin egen og bevæger sig med Velbehag og Nødselse; men, ligesom det var Trang for mig selv at være kendt af den, jeg, om Guderne ville, længe skal kalde min Ven, saa var det ogsaa nødvendigt, naar De skulde kende min Standpunkt og befries fra at misforstaa mig.

Bedlagt finder De et par Vers, Fragmenter af mit indre Livs Historie, der som tro Præg af min Individualitet have ligeaa meget og ligeaa lidet Værd som den. Hvorfor jeg netop valgte disse, vil Indholden strax sige Dem. —

Naar de engang finder Dem oplagt til at fortsætte vor skriftlige Samtale, og Tiden tillader det, venter jeg at se Nøget fra Dem. Regelmæssighed og Afmaalning af Dage eller Uger vilde her være latterlig, og er De af min Mening, ville Vi, naar det falder os ind, skrive, uden at tage Hensyn paa, om det foregaaende endnu er uomhandlet af den anden Part eller ikke; thi Vi lobe dog ikke fra hinanden. —

Deres Ven
Grundtvig.

4. fra Grundtvig.

Rhvn. d. 5te Juli 1808.

Gode Molbech!

Ret glædedes jeg ved at se en Hilsen fra Dem, og min Beslutning, i Dag at skrive Dem til, blev, om muligt, mere uroffelig.

De fortjente rigtig nok Hug, fordi De ei, efter Løfte, saa til mig i Fredags, og jeg fortjente dobbelt saa mange, fordi jeg ei i Lørdags reisste mig i Tide og sagde min Ven Farvel. For nu at overbevise Dem fuldelig om min Uegennytighed, vil jeg saamen lade det gaa lige op.

Oprigtig gør det mig ondt, at Deres Reise var i den Grad ubehagelig, at De ved dens Ende maa føle anden Virkning af den, end Henslyttelsen fra Flaaheds Stapel-

stad til Naturens Helligdom; men jeg kan dog ikke bære mig for, i besteden Følelse af egen Storhed, at agte en stor Del af Ubehagelighederne som nødvendig Følge af, at De manglede, og ikke savnede min apostoliske Betsignelse. Disse Ting ere skrevne, at de skulle tjene til Advarsel.

Hvem er min uadskillelige Ven? Jeg havde smigret mig med, at faa en saadan i Ham, som en hel Hob Marke og Enge i dette Dieblik stiller mit Legeme fra, uden at kunne mere; men da Han i det Følgende, næsten som Wod-sætning, fører Navn af min profane Ven, maa jeg gætte, og dertil har jeg ingen Lyst.

Jeg er i Dag meget ilde tilfreds, og det burde Man aldrig være, naar Man skrev, men saa burde der heller ingen Postdage være. Grunden til min Utilfredshed er, at jeg paa engang erkender den Form, jeg har givet min Ud-sigt over Usalæren, for den absolut rigtige, og den mindst passende til mit Diemed. Jeg er derfor meget nær ved at lægge det Hele til Side.

I mit dyre Lysthus haaber jeg at kunne lidt friere underholde mig nogle Dieblikke med min Hr. Ven, skønt jeg ei vil nægte, hvad De vist alt har mærket, at mit Hoved er rent forstumlet og jeg følgelig arbejder paa, praktisk at løse det Problem, om den Paaastand er grundet, at Man kun bruger Hænderne naar man skriver.

Problemet er løst for mig; thi jeg mægter ei at skrive et Ord, uden hvad mit Hjerte tilsigter mig, at jeg er Deres

hengivne Ven

Grundtvig
in paucis amicis
C. Molbech
valere jubet.

Fra Grundtvig.

Kbhvn. 12te Juli 1808.

Gode kære Molbech!

Tak for Deres Hilsen! Hvor glæder jeg mig ikke over Deres Glæde og deler Deres Nydelse! Begyndelsen af Deres Brev til Olfen har jeg set i Skilderiet. Hvad jeg tænker om Indledningen, ved De; men jeg ved, at disse Toner stege rene fra Deres Sjæls Strænge, og det er mig nok. Jeg har vandret med Dem mellem Absalons og Holbergs hellige Skygge, jeg har knælet i det sjunkne Klosters Port, jeg har fulgt Dem ind i svundne Tider, skuet Kraften og Livet og Helligheden i sin fulde Glands; men De kender mig nok til at vide, at jeg ikke kunde se triumferende en betydningsløs Old reise sin tomme Bygning paa den gamle Tids hellige Ruiner, at Solen ei for mig er steget høiere, uden i den Betydning, at den i sin Høide har skjult sig for de Dødelige. Jeg behøver ej at sige Dem det, saalidet som jeg kan frygte for, at De vil fortørnes ved at høre det. Det gærer og brænder i mig, naar jeg hører disse Toner. Den Evige ved, om de ere sande; men en Misflang gennemryster mit Jnderste, og jeg maa tolke den. —

Jeg tænkte, at De havde skrevet mig til; men vistnok har de for mange behagelige Sykler til, at De, som jeg, kan sidde lænket til Skriverbordet, og jeg vilde selv fortænke Dem deri, hvis de kunde vende Djet fra den smilende Natur, der vinker Dem, ind mod min blege Skygge, der efter sin Hedenfart kun kan vandre om mellem Oldtids Gravhøie, i gamle Nordens dunkle Lunde. — Dog, vore Vænder vandre deres Baner med samme Nødvendighed som Himmellegerne dreje sig i ulige Kredse; men ligejom Solen er Scentret for dem alle, saa er den evige Lysets og Livets Kilde for

Ds, og derfor skulle vore Hjerter mødes, selv naar vore Dine stirre, som det synes, mod modsatte Hjørner.

Jeg vil ikke bede Dem komme snart, dersom De føler, De altid for snart maa rive Dem ud af Naturens Favn; men naar De kommer, vil De vist ikke fjerne Dem fra et kærligt Haandtryk af Deres Ven

Grundtvig.

6.

Fra Molbech.

(Efter et Udkast).

Jeg maa forstikke Dem, elskede Ven! jeg blev næsten undseelig ved i Gaar at modtage et saa venstabsfuldt Brev fra Dem; som jeg virkelig aldeles ikke var berettiget til at vente. Hvorved har jeg fortient Deres Godhed? Jeg har endnu ikke fra Sorø tilskrevet Dem en eneste Gang, uagtet jeg endog har det Brev, jeg modtog fra Dem i Rhvn., liggende paa Bordet, i den Hensigt, her at besvare det. Det er sandt, De har forud undskyldt min Forsømmelighed; men selv undskylder jeg den ikke gandske. Jeg har efter gammel Skik bortdrømt og bortfiaset adskillige Timer (mærk vel, ikke Dage), der kunde have været anvendt bedre. Dog er jeg i det Hele tilfreds med det Liv, jeg i disse 10 Dage har levet; uagtet jeg neppe i 3 Dage har været egentlig i god Lune. Men jeg har den Overbevisning, at hvis jeg blot i 3 Aar havde levet som i disse 10 Dage: da vilde jeg ikke behøve mere for den øvrige Deel af mit Liv, end at bygge paa den lagte Grund. Jeg bør derhos ikke fortie, at den Modtagelse, jeg har fundet hos de allerfleste af mine Venner og Bekjendte i Egnen (i Byen har jeg saare faa eller ingen) har været venstabelig og smigrende og behagelig i saa udmærket en Grad, at den har skienket mig mangan fornøiet Time, som ellers ei var bleven mig til Deel.

Det var Daarlighed, om jeg vilde jøge at beskrive Dem

„alles was ich litt undlebte, was ich fand und was ich strebte“ — thi Brandjen, som heraf kunde flettes, kunde vel blive skøn, men aldrig fra min Haand. Enkelte farveløse Blomster vil De maaskee finde i nogle af de følgende Nummere af Skilderiet. — Deres Dom over Begyndelsen til mit Reisebrev vidner om Deres rene Venstabsfølelse og ædle Mennesselighed (for ei at bruge det Dem forhadte Humanitet, der ellers vist ikke er saa slemt, som de troer.) Hvorledes kunde jeg fortørnes over at en Mand, der staaer saa fast, som De, der seer saa meget dybere end jeg, som De, er af en Mening, forskjellig fra mine? — Langt fra at føle mindste Fortrydelse over at see denne forskjellige Mening ytret: er dette mig tværtimod en sand Glæde, ligesom enhver Ytring der vidner om Frihed, Selvtænkning og egen Aand. De har virkelig endog været mere retfærdig mod mig end min gode Poul, fra hvem jeg ligeledes i Gaar modtog et Brev, hvori er adskilligt, som jeg virkelig kunde have Lyst til at besvare med Eftertryk. Jeg lider al Modsigelse, naar den blot ikke har noget Skin af Partiskhed.

Det vil ellers gaae noget galt imellem os med den gamle og nye Tid; thi jeg beundrer den første, og jeg lever i den sidste. Kiender jeg Dem ret, da er denne Livets Philosophi ikke Deres. Den gamle Tid er for mig en herlig Billedstøtte, hvori Konsten prægede et af sine høieste Idealer, som jeg kan staae og beundre, ja om det skulde være tilbede. Den nyere Tid er mig en skøn og fager Mø, som jeg kunde omfavne med mit hele Væsen og trykke til min blussende Barm — forudsat nemlig at de subjective Betingelser vare som de skulde være; thi heri ligger vel egentlig Knuden.

Nu maa jeg sige Dem, at jeg i Jorgaars var paa et Sted, som indtog mig ubeskriveligt — det gamle Kloster, som med lige Ret hedder Skovkloster og Herlufsholm. Vilde man her give mig et tarveligt, dog tilstrækkeligt Udkomme, og i øvrigt paalægge mig hvad Arbeide man vilde, som jeg var i Stand til at udføre: da skulde jeg inden saa Aar eie

den største Skat, som nogen Dødelig er i Stand til at finde paa Jorden (han hedde nu Sokrates, Cæsar, Napoleon, Kant, Schiller, eller Hans Pæersen) og da skulde jeg snart glemme baage Fortid og Nutid, og kun leve for de Genier, som aldrig dø i nogen Tidsalder — Naturens og Kiærligheds. Man kunde da lægge mig i en Krog i den gamle Klosterkirke, eller paa en smuk Plet i Stoven og skrive over Graven: Han var et Menneſke og han levede. Denne Gravskrift vilde jeg fortjene; mere ikke. — Men hvorfor ikke i Sorøe, spørger De? — Levede De paa dette Sted, eller i Nærheden, da vilde jeg vel ikke foretrække Herlufsholm for min elskede Fødeegn. Men hvad der nu vilde drage mig til Herlufsholm, er en inderlig retskaffen Ven, som jeg eier i Præsten Petersen, der nylig er kommen til dette Sted, og hos hvem jeg tilbragte en usigelig behagelig Dag. Det er sandt, ikke uden dyb Længsel forlod jeg den skønne, lykkelige Kreds, som den huldeste Guddom først for 8 Dage siden havde skabt paa dette Sted; men jeg veed nu engang for alle, at evige Længsler, som aldrig opfyldes, blev den Lod, Nornen fastede paa mit Livs Bugge.

Min gode, elskede Ven! vore Meninger have intet, slet intet med vore Hjertes at bestille. De kan stige op imod Nord, jeg kan dale ned imod Syd; og dog kunne vi vandre jævnsides i Livet, saalænge vi blive hinanden værdige. Den Trang, jeg føler til at elske Dem, har intet med Deres Oldkundskab at bestille. De kan ti Gange forandre Deres mythologiske Synspunkter; disse ligge gandske uden for mit Venſkab for Dem. Lad Dem blot ikke skrække af nogle tilsyneladende eller virkelige Særheder, og maaskee ligesaa mange Svagheder hos mig — og jeg haaber vi skulde evig blive Venner. At jeg i mange Henseender sætter høi Priis paa Deres Venſkab, derom maa De være overbeviist; at jeg, for at bevare det, aldrig nogenſinde skal behøve at fornægte min eiendommelige Karakter — derom er jeg overbeviist.

Lev vel, kiære Gundtvig! snart — (desværre) — samles

vi. Jeg har rigtignok gaaet frugtfuld med den Idée,
at bede Prof. Nyerup skaffe mig 8 Dages Prolongation;
men endnu har jeg ikke bestemt mig.

Deres

M.

Sorø Acad. d. 14de Juli 1808.

7.

Fra Grundtvig.

Rhvn. 16de Juli 1808.

Saae fære Ven!

Til Abjalons nedsjunkne Grav
Du gange hen i Kvælde!
Et Baand omslynger Sværd og Stav,
I Andagt luer Vælde.

Jeg stander i den sjuundne Ald,
Dg skuer i dens Indre,
Mod Verden vendes brede Skjold
Dg lyse Sværde tindre;
Men Diet stiger længselsfuld
Didop mod Solens Lue,
Dg Helten sukker dybt fra Muld
Mod høien Himmelsbue.

Saa stræber Vanden mod sit Hjem,
Men kæmpende den stræber;
Da stiger Daad paa Jorden frem,
Dg Sang paa fromme Læber.

Det¹⁾ Evige, forsonet, ned
En herlig²⁾ Straale sender,
Dg Straalens Navn er Kiærlighed,
Den lyser og den brænder.

1) Den (Kvædtinger.)

2) hellig (Kv.)

Paa Jord den brænder som en Glød,
 Og brændte Fod sig hæver,
 Men gennem Nat og skumle Død¹⁾
 Den lysende henvæver.

Alt! at den svandt den skonne Old,
 Kun fængslet halv i Norden!²⁾
 Da hæved sig forstandig, kold
 En anden Tid paa Jorden.
 Man krige³⁾ for at vinde Jord,
 Og agted Himlen ringe!
 Saa brat den Straale da opfor
 Alt paa sin Inje Binge.

Ei mere tvinger heden Glød
 Vor Fod til sig at hæve
 (O! kendte⁴⁾) Vi vor store Nød,
 Da maatte Vi vist bæve)
 Bag Straalen luftes Porten i,
 Som staar for Evigheden;
 Thi drømme Vi om Harmoni,
 Om Harmoni hernelleden.

Du Edle, mod den brudne Form
 Saa længselstfuld Du stuer,⁵⁾
 Du ser den svøbt i hellig Storm,
 Du vender Dig og gruer.
 Din Længselstaare tørres hen
 Og ivag Dig selv Du kalder,
 Da Abjalons saa hulde Ven
 Lovslynger sjunkne Alder.

Jeg stander i den svundne Old
 Og rorer Harpens Strænge.
 O! kan da gennem Tidens Vold
 Ei Tonen mere trænge?

1) Men blid igennem skumle Død (Skilberiet, Kv.)

2) Ei fængslet selv i Norden (Kv.)

3) kæmped (Sk. Kv.)

4) stued (Sk. Kv.)

5) Saa længselstfuld henstuer. (Sk. Kv.)

Til Absalons nedjunkte Grav
 Du gange hen i Kvælde!*)
 Medknæl! Bekend: den høie Glands
 Den svandt og maatte jvinde,
 Men ei vanhellig Seiersstrands
 For Nutids Prunk Du binde!

De ved, at jeg er ikke Profelytmager. Jeg skrev disse Linier, ei fordi jeg vilde, men fordi jeg maatte. De har maaske Ret i, at den som levede ganske i den svundne Tid, kunde egenlig ei siges at have levet; men jeg maatte tale den Olds Sag, i hvilken jeg troer og ene ønsker at leve.

Ret hjertelig Tak for det saa venlige Brev, jeg nys modtog fra Dem! Fuldelig gengældte De mit rebelige, danske Haandtryk, og jeg tør haabe, at ingen mulig Forstel i Beskuelse kan være mægtig til at skille imellem Os. — Men, underlig maa jeg have udtrykt mig, da De troer at jeg er faldet paa den Tanke, at vort Vennskab stod ved eller kunde falde med min Beskuelse af Nordens Gudeliv. Her maa enten jeg have skrevet, eller De læst feil, to Ting, min Skrivemaade gør lige rimelige; thi Gudelæren har jo ei engang været nogen Berøringspunkt imellem Os, uden forsaavidt som De, vidende hvor nær den er mig, stundum har ladet den være Genstand for vor Samtale.

Nun i Burderingen af den gamle og ny Tid og Bestemmelsen af deres Beskæftelse ere Vi uenige, og her kunne Vi maaske ofte i vort Liv mødes opponerende; men jeg kan ikke tænke mig Muligheden af, at Noget af Os skulde kunne fordre af den Anden hans eiendommelige Karakters Fornægtelse; thi enten maa Opposijjonen hos Os være flet hen uvilkaarlig, eller tage Hensyn paa vor forskjellige

1) Efter dette Vers har G. i „Kvædfinger“ indskudt følgende:
 „Der vies Sværd af hellig Stav,
 I Andagt luer Vælde;“

Bestuelse, ei som subjektiv, men kun forjaavidt den — fremtrædende — maa gøre en vis Fordring paa Almen- gylbighed. — Om Ordet Humanitet blive Vi imellem Os neppe uenige; thi sagt af Dem kan det aldrig støde mig, og det skulde smerte mig, hvis De ei stedse fandt den boende hos mig i Deres Betydning, jaavidt jeg kender den.

Jeg har forrettet Vrendet hos vores gode Dons, som jeg faar meget kær, uagtet jeg ei heller kan i Alt være enig med ham.

Deres Ven

Grundtvig.

8.

Khvn. d. 19de Juli 1608.

Ket gode Moltbech!

Jeg bestormer Dem ret med Breve; men i Dag kunde jeg umulig lade være. De kan ikke tro hvor inderlig [det] glædede mig at se Dem sende mine Linier til Indrykkelse. Deres rene Sjæl speilede sig saa aldeles heri, at jeg virkelig fra det Dieblif maa (om jeg kunde) elske Dem dobbelt.

O! jeg føler i dette Dieblif, at jeg har Intet tabt paa Jorden, da jeg har vundet tvende Venner som Dem og Dons. Aldrig kan jeg forsage saalænge jeg tør støtte mig ved saadanne Punkter, og de maatte forjone mig med Livet, naar jeg ei troede at bestue dem som enkelte Gnister i Afsehoben, Minder om Ilden som fordam luede.

Ket glæder det mig nu ogsaa at jeg har forekommet Dem, at mine Linier til Dem, hele som de udstømmede af mit Underste, stande i Skilderiet for i Dag. Aldrig kunde jeg ladet den Udelukkelse havt Sted, som De vilde havt; thi i samme Dieblif havde det staaet tvivlsomt om jeg ikke maaste gjorde min ædle Ven den himmelskrigende Uret, at tro Hans Die luffet for den svundne Tids Herlighed.

Gud! hvorfor maa vor Tidsalder ikke stræbe i sig at forene det svundne Herlige? Eller, dersom det virkelig er

dens Stræben, som kun for Diebliffet dræbes i det den vil fremkæmpe sig, hvorfor maa jeg da ikke se det?

Elft stedje Deres Ven
Grundtvig.

9.

Fra Grundtvig.

[September — imellem d. 24de og 27de — 1808.]

Gode Ven!

Først nu, i Midnattens hellige Stund, var det at jeg kunde nyde den Glæde ved Deres Side at gentage Vandringen til den dunkle Offerlund, til det betydningsfulde Minde om Oldtids Kraft og Afsers høitidelige Dyrkelse. Jeg behøver ikke at sige Dem, at hvert Skridt, jeg gjorde med Dem og til det Maal, er mig saa kært, at Genklangen af vore Fodtrin og vor venskabelige Ordveksel frydede baade mit Dre og min Sjæl; men jeg var ikke engang redelig, mindre Deres Ven, dersom jeg dulgte Dem min Tvivl: hvorvidt en stor Del af Deres Indledning kan læses med Interessje af et Publikum, der ei paa det bestemteste interessjerer sig baade for Dem og mig.

Jeg har endnu fra min egen Side en anden Erindring mod denne Indledning, at den nemlig er (efter min Følelse) baade for lang og spøgende til en Vandring mod saa vigtigt og helligt et Sted. De smiler maaske halvt ved det Sidste; men anse det da som ufkrevet, og hold Dem blot til det Første! Bilde De ikke blive lidt vranten, naar De, for at komme til en Beretning om en Gjenstand, hvis Rendskab De ret længtes efter, først maatte læse om, hvorledes to ubetydelige Personer fornøiede hinanden paa Veien og søgte at forslaa Utaalmodigheden?

End en Ting. Hvad vedkommer det Publikum, at vi i Samtale om forskellige Genstande vare af ulige Mening?

Maar jeg nu har sagt Dem, at jeg i Deres Sted vilde enten kalde Berlauf blot lærd eller blot Ven, eftersom min Overbevisning vilde diktere, men ingenlunde begge Dele paa engang, og at $\frac{3}{4}$ Mil fra Tjustrup til Hekkenfelds Husene nok er en Skrivfeil istedenfor lidt over $\frac{1}{4}$ Mil, da ved jeg ikke let mere at tilføie.

Dog endnu Videt. Oprindelsen til hine Husets Navn staar neppe paa et passende Sted; thi der, ved Indgangen til den mystiske Skov, saa nær ved Gudernes Helligdom, vil Læseren vist ligesaa lidet som Vi dengang tænke paa, hvorledes Røvevien er.

De siger, at Offerstedet er maaske over 1000 Aar gammelt. Her behøvedes vist intet: maaske, thi neppe bleve efter Aar 800 ny Altene reiste for Ajerne, og allermindst et saadant, hvor Diet i Stenenes flere Hundreder finder ligesaamange uforkastelige Vidner om en Hengivenhed til Guderne, som ingen Møie sparede til Forherligelsen af deres Dyrkelse, og som kun almindelig fandt Sted i de tidligere Sættler.

Finder De nu i Dette end slet ikke Andet end hvad De alt vidste, at Vi have forskællige Meninger om Maaden at fremsætte adskillige Ting paa, saa har jeg dog en god Samvittighed for at have redelig opfyldt Deres Forlangende, og jeg vil slutte med, hvad jeg erindrer, at jeg sagde Dem paa hin Vandring: naar jeg har et Maal for Die, som jeg finder min Stræben værdt, da iler jeg hen ad Veien, og kaster kun flygtige eller dog kortvarende Blik til Siderne, saa hndige Skikkelser de end kunne frembyde. Jeg ved De anser det for en Usuldkommenhed; men det er dog nok en af de mindste hos

Deres hengivne

Grundtvig.

fra Molbech.

Til min Ven Grundtvig.

[Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. 1. Oct. 1808. Nr. 102.]

Jeg seer i det herlige Minde
 En Levning fra kraftfulde Old,
 Og aldrig af Siælen skal vinde
 Hvad ikke jeg stuede kold.
 Jeg seer i de møsklædte Stene,
 Som stande i Kredsen saa tæt,
 Omhvalvet af Egenes Grene,
 Et Tempel for Aernes Et.
 Men selv paa de helligste Steder,
 Hvor henrykt Du staaer af Lyst,
 Ei Aernes Glands jeg tilbeder,
 Ei Andagt opfylder mit Bryst.
 Nedstunten er Gudernes Brimmel
 I Tusindaars evige Grav,
 Og Valhal var ikke den Himmel,
 Som Mennesket Salighed gav.
 Men om end ei mere med Bælde
 De Ajer fra skinnende Sal
 Saa hoit over knejende Fielde
 Nedskue til Jorderigs Dal:
 Saa har dog end ikke fra Norden
 Alfader bortdraget sin Haand;
 Saa er dog ei veget fra Jorden
 Den Uskabtes hellige Land.
 I Stjernernes straalende Bue,
 I Jordens livsalige Pragt,
 I Himmelens blussende Lue
 Jeg aner den Eviges Magt;
 Naturen jeg isuer saa kærligt
 At favne med moderhuld Arm
 Hver Stabning, og imilende herligt
 At vinke til signende Varm.

Chr. Molbech.

fra Grundtvig.

Svar til min Ven Molbech.

[Næste Skilbri af Kjøbenhavn. 4. Oct. 1808. Nr. 103.]

Du stander midt i Gudens Lund
 Med Varme, som hos hver Kærminde;
 Thi Du i gamle Norden kun
 En mærkelig Ruin vil finde.
 Du knæler ei, thi Hersk Magt
 Er Dig kun Fantasiens Pragt.

Dit Syn forvilder sig, min Ven!
 Imellem Gudenavnes Brimmel,
 Og stedse stuvt Du stirrer hen
 Paa Valhal, som paa Nordens Himmel;
 Igennem Ragnaroke ei
 Dit Øie end har fundet Ve!

Kan Nogen skue høie Strid,
 Som føres mellem Lys og Mørke,
 Og Lyset fra den svundne Tid
 Og Nordens Ujer ikke dyrke?
 O! saa Du Lysets Herlighed,
 Du ved min Side knæled ned.

Jeg skuer sidste hede Damp,
 Som stiger op fra Tidens Lue.
 Jeg glædes, endt er store Kamp,
 Men Ujer faldt, og jeg maa grue;
 I Skælven klæder sig den Lyst,
 Som da indstrømmer i mit Bryst.

Artusender kan over Jord
 Genulle, glemmes kan Jdrætter,
 Men har det Evige sit Spor
 Aftrykt, ei Tiden det udsletter.
 Et Billede jeg seer i Nord,
 Og Træet jeg skuer end paa Jord.

Du peger paa Naturens Sprog,
 Som om Din Ven Det ikke kendte;
 Som til et Blad i store Bog
 Jeg til Naturen Diet vendte,
 Og Mattens Mulm med Solens Glands¹⁾
 Sig blanded for min indre Sands.

Jeg stirrede mod Harmoni,
 Da jeg mod Alteret henstirred,
 Og ilende jeg gif forbi
 Det Enkelte, som kun forvirred;
 Men ved Du deraf at jeg fik
 Ei for det Enkelte et Blif?

Rik. Fred. Sev. Grundtvig.

12.

fra Molbech.

[Efter et ufuldendt Udkast.]

[Imellem 4de og 7de Oktober 1808.]

Min oprigtige Ven!

Hvad jeg sidstleden sagde Dem paa Brent i Anledning af den noksom omtalte og omfrevne Steendyssje, behøvede egentlig intet Svar, da det ene og alene blev skrevet med Hensyn paa mig selv og min individuelle Anskuelse af Tingen. Dog ventede jeg, De ei vilde lade det ubesvaret, og min Formodning opfyldtes. En offentlig Replik paa Deres Svar støtter jeg ikke om at give, da lidet eller intet deri kunde vedkomme Publicum, og da jeg kunde troe, at De maastee ei vilde synes derom. Nu vil jeg dog inter privatos parietes sige Dem, hvad jeg har tænkt ved at læse Deres Svar — dog uden alt methodiff Sammenhæng, som kunde føre mig til at skrive en lang Afhandling. Da det jeg her vil skrive

¹⁾ I Kvæblinger, hvor Digtet er optaget (S. 39) er dette Vers forandret til: „Og Mattens Mulm og Dagens Glands“.

er, med al den Oprigtighed, som noget Menneske er i Stand til at lægge i sine Udtryk, Aftrykket af mine eiendommelige Tanker og Følelser, saa vil De vist tilgive hvad De maatte finde, som støder Dem. Tusinde Gange hellere vil jeg være Dem imod, end sige Dem noget, jeg ikke med min fulde Overbeviisning kan underskrive.

Min simple Beretning om vor fælles Vandring til Stedet og min Beskrivelse over det Monument, som var dens Maal, fandt ei Deres Bisald. Det gjorde mig i Sandhed meget ondt; men jeg er til denne Time ikke i Stand til at indsee, at ikke denne Materie, betragtet fra forskjellige Synspunkter, skulde kunne lade sig behandle under forskjellige Former, og at enhver Form, som svarede til sin Hensigt, kunde være en passende. Jeg troer, at jeg valgte en Form, der passede til mit Dimeb; og naar dette kun opfyldtes, saa var mit Arbeide i det Hele saa ubetydeligt, at jeg troede, kun Saa vilde lægge Vægt paa dets Ufuldkommenheder, fordi det ikke fortiente saamegen Opmærksomhed. Naar De tilstaaer mig 1), at min Beskrivelse, kan give en Graværende en nogenlunde tydelig Forestilling om Monumentet, og 2), at den, som vilde vandre den samme Vej, vi gif, ikke uden Nytte kunde giennemløbe de saa Linier, der syntes Dem alt for mange — da har jeg nok, og da vil jeg med Fornøielse tillade enhver, at udsætte alt hvad der kan optænkes paa mit Postskriptum. — Nu da, dette behagede Dem ikke: De opstillede ved dets Side et poetisk Maleri, hvis Skionhed jeg ved første Diekast maatte erkiende, og som naturligviis maatte kaste en mørk Skygge paa mit stakkels profaiske Brev. Dette var vist ikke Deres Hensigt; dog var den vel tildeels at lægge for Dagen, at min Form var mislykket, og at jeg heller burde blevet hjemme. Men er det saa afgjort, at den som dommer saaledes, fordi han gjør en Sammenligning, der hører til de mest upassende, som kan tænkes, dommer rigtigt? — Kan det jeg skrev ikke opfylde sin Bestemmelse, fordi det intet Digterværk er, og fordi det i æsthetisk Værd staaer

under det, som De skienkede os? — Disse Spørgsmaal overlader jeg Deres og enhver Retsfærdigs Bedømmelse. I de faa Linier jeg skrev til Dem, vilde jeg blot give et Blik om, at min Ansuelje ikke er, og aldrig kan blive Deres, og at derfor nødvendig maa fremkomme en stor Forstiellighed i Udtrykket af vore Følelser; paa Dem Selv og Deres Individualitet tog jeg ikke det fierneste Hensyn. Hvor De i Deres Svar har tydet hen paa noget saadant (og dette har De næsten overalt): har De gjort mig aabenbare Uret.

At der i dette Svar er adskilligt, som jeg slet ikke giver mig af med, fordi det ligger reent uden for min Horizont, vil ikke undre Dem. Om jeg har fattet Anden i det Hele, naar jeg troer De har villet sige mig: at mit Blik ikke rækker vidt nok, for at see hvad De seer; at jeg svæver ved Jorden, fordi jeg ikke kan hæve mig, og at jeg derfor ved min uharmoniske Stræben ikke kan naae den Harmoni, som De har naaet — dette maa De Selv bestemme. Ligesom jeg hertil, forudsat at Tingen forholder sig saa, intet [andet] veed at svare, end at jeg maa bevæge mig i den Sphære som er afmaalt for mig; at jeg i denne, under gunstigere Betingelser, vilde finde en Verden, som var mig fuldkommen stor og riig nok, og maaste ogsaa den Harmoni, som jeg nu af mange Aarsager maa savne; og at jeg aldrig har følt og aldrig vil føle Drift til at hæve mig paa andres Binger, eller høiere end hvor jeg føler mig hjemme.

At jeg i det gamle Norden vil finde en mærkelig Ruin, deri har De fuldkommen Ret — tilvisse en saare mærkelig! Jeg veed ikke hvad De søger og finder; men jeg veed, at Historien er og kan ei være andet end Tidens Ruin; og mere end den giver os, veed jeg ikke at finde. Jeg seer med et fuldkommen klart Blik, at meget er tilovers af denne Ruin i Norden, og at den er stor og herlig; dens enkelte Brudstykker kiender jeg ikke saaledes, som De kiender dem, og dette er mig hidtil ligeegyldigt. Forresten stræber jeg ogsaa at see lidt videre end til det gamle Nor-

dens mærkelige Ruin; thi den maa dog vel blive os den mærkeligste af alle, derfor, fordi vi ere Nordboer. De, som er saa indviet i Nordens Helligdomme, De maa sige mig, om jeg feiler deri, naar jeg troer: at Nordens gamle Tid har sin Interessje og sin Vigtighed ene af sig selv; og at den i Culturens og i Menneskehedens Historie fremtræder som en forunderligen isoleret, i sig selv bestaaende Verden, men i en underordnet Rolle paa den store Skueplads, og hvor den begynder at gribe i Verdens Hiul, langt mere passiv end activ. Dette gandske i Forbigaaende.

Om jeg „stedse stibt stirrede hen paa Valhal, som Nordens Himmel“ (Gud veed, hvor lidt jeg gjør det): da er dog vel Valhal det mest glimrende Punkt i Afsalæren? — Jeg er ikke Mytholog; men Mythologien har altid interesseret mig meget, fordi jeg i den har seet den ældste Poesi hos alle Nationer. Jeg har i mine yngre Aar med inderlig Velbehag levet i Grækernes mythologiske Verden; Nordens Mythologie har under Deres Haand i den senere Tid begyndt at vække min Interessje. Dette vil den fremdeles som ethvert skönt Digtværk; thi saaledes vil den fremgaae af sit Kaos ved Deres skabende Kraft. I sin raa Tilstand var den kun til for meget Saa; og til disse hørte jeg ikke. — At jeg i øvrigt troer, at den græske Mythologie i sin fulde Reenhed er og maa være ligesaa poetisk som den nordiske, og at jeg i denne ikke kan finde det blomstrende, yndefulde Liv, som indtager mig i hiin — maa De tilgive mig. Underligt vilde det være, synes mig, at tænke sig Homers Fodeland heri at staae tilbage for Scandinavien. Maaſtee skulde det være rigtigst, i disse to saa forskiellige Verdener, aldeles at afholde sig fra al Sammenligning; men er dette vel muligt? — Nu er det vist, at jeg virkelig føler mere for den nordiske, end for enhver anden Mythologie; deels fordi den er nordisk, fordi Nordens ældste poetiske Form saa kraftigen i den udtaler sig — og jeg ynder, skiondt ei udelukkende, det kraftfulde; deels fordi der ligger i den en sær og sønderlig Originalitet, som

allerede i de faa Blik, jeg ved Deres Veiledning har kunnet faae i Nordens mythiske Verden, har grebet mig, ja som jeg virkelig, skøndt dunklere, har følt ligesaa den første Tid, jeg begyndte at faae nogen Kundskab om disse Gienstande. Jeg mindes endnu gandske levende, hvad Indtryk det gjorde paa mig som Barn, da jeg, fortrolig med de græske Guder og Helte, og ikke drømmende om Muligheden af en anden Gudelære, af en Hændelse kom til at faae en temmelig udførlig Kundskab om Nordens Mythologie, saaledes som en Professor paa Sorø kunde docere den. Det var for mig, som om jeg var falden ned fra Himmelen; længe nok stræbte jeg at bringe disse underlige, barbariske Guddomme, som jeg aldrig kunde blive ret klog paa, i nogen Harmoni med mine græske Guder, som jeg var saa vel kiendt med; men det vilde aldrig ret lykkes mig. — Saaledes vil det neppe nogensinde lykkes mig, at naae Deres høie poetiske Anskuelse af Nordens gamle Gudelære; og jeg beder Gud bevare mig derfra; den vilde kun lidet passe til min øvrige Verden og Tænkfreds. Jeg behøver vel ikke at sige Dem mere end det, at jeg f. E. vel kan finde Mythen om Freis Kiærlighed skøn; men at jeg ligesaa meget, ja langt mere indtages af Deres digteriske Form, end af selve Digtningens Stof — for at overbevise Dem om, at jeg er lidet stabt for at studere den nordiske Mythologie i dens Kilder. — At Njerne høre til Nordens Heltetid og ere uadskillige fra denne, veed jeg fuldkommen vel; men hvorledes man kan faae en Anskuelse af Njernes poetiske Verden uden igiennem Phantasiaen, vil jeg have meget ondt ved at forstaae; og at Lysets Herlighed kun i hiin Verden skulde aabenbare sig, og at man ingen anden Steds skulde kunne see det (forsaavidt som dette er Menneket forundt), faaer De mig i al Ewigheid ikke til at troe; heller ikke, hvormegen Herlighed De end viiste mig, til at knæle ved Deres Side for en død Steenhob, hvori jeg nødvendig selv maa lægge et Liv, hvis den skal faae noget, og hvori jeg dog aldrig kan see meer end en mærkelig og ærværdig Ruin. Nei, da knæler

jeg heller i det store Tempel, hvor alt er Harmoni og Heelhed, og hvor ingen sorgelige Ruiner møde mig; hvor jeg rundt om mig skuer det herligste Liv, et Liv som aldrig uddøer, fordi det ikke er Menneskers Verk, og til hvis Nydelse jeg hverken behøver græst Mythologie eller nordisk Njalære, hverken den gamle Tids Beundring, eller den nye Tids Foragt. — Lad mig da i min Enfoldighed vanke om i dette Tempel for alle Mennesker (ikke blot for faa Indviede), lad mig glæde mig over de faa oplivende Blomster, der kunne møde mig paa min sorgelige Wei — den eneste, som Skiæbnen bestemte for mig. Jeg er ikke skabt til at svæve i de høiere Regioner; maaskee var det for at trøste mig over dette Savn, at Skiæbnen gav mig et Slags Nælse om, at hvad man finder deroppe fielden opveier hvad man taber hernede. Gierne — maa jeg kun beholde min fattige Verden — gjør jeg Ufsald paa Valhal, ja paa Gimle oveniøbet; allerhelst siden jeg dog ikke skal kunne finde Wei igiennem Ragnaroke, som vel maa være saare uveijom. — — —

13.

Fra Grundtvig.

Paa min elskede Vens C. Malbechs Fødselsdag,
8tende Oktbr. 1808.

Sol! Hvi straal'er ei din Lue?
Himmel! Hvi er mørk din Bue?
Hvorfor strømme Taarer ned?
O! min Ven fortjente ikke
Disse kolde, mørke Bliffr
Paa sin Dag, sin Fødselsdag.

Har Du skuet i Hans Hjerte,
Sol! og skjult Dig for Hans Smerte
Sorgfuld bag den tætte Sky?

Saa Du, Himmel! fra det Høie
 Smertetaaren i Hans Die?
 Vil Du blande Din med Hans?

J Dit Die tit jeg stirred,
 Elfte Ven! og Taaren dirred
 Dobbelt stor og tung i mit.
 Anuget, aabner sig Dit Hjerter,
 Og Din lange, dybe Smerte
 Taarefuldt mit Die ser.

Hvi kan jeg ei Saaret læge?
 Hvorfor ei som Duggen træge
 Tørstige og hede Blomst?
 Svage Trost for kuuftte Hjerter,
 Alt Du ser den samme Smerte
 Hos Naturen og Din Ven!!!

Dog — naar sorgende Vi gange,
 Klage i de nogne Bange:
 Vore Blomster er ei mer;
 Høit Naturens Stemme lyder,
 Bemodsfuld men om den hyder:
 Skuer, Søner! ligner mig!

Hørte J de stærke Vinde?
 Saa J al min Lyft forsvinde?
 Mine Blomster er ei mer.
 Stridigt mine Taarer rinde,
 Og i Høstens kolde Vinde
 Flagre mine Loffer vildt;

Aldrig jeg min Smerte glemmer,
 Men min Taare kæk jeg stemmer,
 Kold jeg stivner i min Sorg,
 Og naar kolde Stjerner tindre,
 Vinterblomsten i mit Jndre
 Farveløs, men itærk opgroer.

Ven! Saa vilde vores Ekebne,
 Vi med mandig Kraft os væbne,
 Trodse hvor ei seires kan!
 Høi er Himlen. Hvad tør hindre
 Vinterblomsten i vort Indre
 Fra at stræbe høit mod Sol!

Voies stundum end vor Styrke,
 Og forvildes Vi i Mørke,
 Da har Himlen Lys og Kraft;
 Vi kan sukke, Vi kan grue,
 Men ei synke; thi Vi skue
 Religion og Videnskab.

Venskab! Du blide Gudinde!
 Fæstere stedje Du vinde
 Om Os dit hellige Baand!
 Lofted' af hellige Lue,
 Skal Vi da rolige skue
 Bag Os og for Os paa Jord.

N. F. S. Grundtvig.

14.

Fra Molbech.

[Efter et Udkast.]

Tillad mig, min inderlig kære Ven! i faa Ord, som komme fra Hjertet, at byde Dem min Tak for den skønneste Gave, som nogen af mine Fødselsdage endnu bragte mig; tillad mig at takke Dem for det, som jeg maatte føle mere ved, end ved den ydre Forms Ynde — den hulde, trøstende Medfølelse, som aander i hvert Ord, De skrev. Det er en Trang for mit Hjerte; og naar jeg tilfredsstiller denne, saaledes som dette tilfiger mig: da veed jeg De tilgiver, om jeg kun er i Stand til at udtrykke en ringe Deel af hvad jeg føler. — Trøst vilde De skienke mig — og De var i

Stand dertil, om udenfra Trost kunde finde Vej til min Siæl. Deres Kraft kan kvæge mig for Dieblikke, ligesom en herlig Naturscene kan kvæge den matte og mødige Vandrer; men aldrig, desværre, vil den kunne hæve mit sunkne Mod; thi svag bøier jeg mig villig under Sorgens Vægt, og den nagende Smerte seirer jeg aldrig over, fordi dette vilde være mig smerteligere end Lidelsen selv. I denne er mit Væsen opløst; aldrig kan jeg derfor stræbe efter at affaste den Byrde, som tung og ængstende hviler paa mit Hjerte, knusende Livets i Frihed saa frodigen fremvoksende Blomst; thi med den maatte jeg da tillige bortkaste det eneste, der endnu i Verdens Tomhed er levet mig, det eneste, som endnu giver Livet Værd for mig. Jeg skal da evig pleie og i Løn med mine Taarer vande den Busk, hvis Torne saare mig dybt og længe; stundom skal jeg vove at hæve mit Die til den eneste Rose, som endnu blomstrer; og naar jeg da engang ser den svinde for evig, slukker Skiebnen grusomt Haabets sidste, døende Lue: da skal jeg taus vandre frem i Mørket; og ved min Side skal den sorgelige Skygge af Livets Aand svæve til min sidste Vandring. Da maaskee kan den kolde Winterblomst fremspire i mit Indre — men aldrig kan dette vorde mig Trøst; thi først maa jeg isne, for at kunne frydes ved den; kold er dens kraftige Vækst, og dens stærke, stivnende Haardhed ghyser jeg mere for, end jeg ønsker den.

Men endnu har jeg enkelte Straaler tilbage af det Lys, som jeg engang drømte kunde oprinde i dets fulde Klarhed. Venstabs milde Lue vækker endnu ei sielden det hendøende Liv, om den end aldrig formaaer at bringe tilbage, hvad der for evig kan være tabt. — Men naar jeg i saa meget er tabt for mine Venner, som for den hele Verden, kunne de da tilgive det, kan jeg derfor blive dem lige kjær?

Trostduldt er mig Deres ædle Venstabs; endnu mere den Overbeviisning, at jeg som Mennecke, og uden Hovedhensyn paa Videnskaber og videnskabeligt Liv, blev

og bliver Dem kjær; dette skal jeg stedje stræbe at fortiene.
 Barigt er vel det Venfkab, som Forstanden ikke knyttede.

Deres

M.

D. 9. Oct. 1808.

15.

fra Molbech.

(Nyeste Skilderi af Kjobenhavn, 14. Jan. 1809. Nr. 28.)

Til Grundtvig,

da jeg i Soro andengang havde læst hans Eddacere.

Tag fra Din fierne Ven en Hilsen, han jender saa gierne,
 Onsker: hvad selv han ei har, aldrig maa savnes af Dig;
 Giennem Laager og Jis den trænge sig varm til Dit Hjerte,
 Vidne, at Livsblomsten end rent ei er visnet hos mig.
 Tag min Tak for de Timer, som nys saa herligt henrunde,
 Da jeg med kvægende Lyst skuede giennem Dit Blik
 Hvad sig i dybeste Oldtid for Nordboer har aabenbaret:
 Gudernes høiere Kraft, Menneftets renere Liv,
 Gamle Fraiagn, i Stumringens hellige Morke indhyllet',
 Giemte af navnloje Skald, første Gang tolked' af Dig.
 Trostlig med kraftfulde Skridt Du vandre frem paa den Bane,
 Som, mod vort Fædreland huld, Nornen betegnede Dig.
 Og naar i gamle Nord mellem Fielde og Kæmper Du stander,
 Fro ved det straalende Liv, ingen end skued som Du;
 Naar mellem Hedenolds Skygger Du grandsker hvad Saga os giemte;
 Naar Du med mandige Sind tolker de herlige Kvad:
 Naar Du ved tryllende Runer et livfuldt Billed fremkaldet,
 Hvor i de kraftfulde Træk fremspringer Heltens Old:
 Voi da, min herlige Ven! og stundom fra iisdækte Klipper
 Ned i Dalen med Lyst Diet mod unge Natur.
 Her, hvor det mildere Liv ved Baarens Vande fremblomstrer,
 Her skal Du finde Din Ven, tro, som Du stedje ham fandt.
 Glad vil han skue Dig hist i Din mandige Kraft at fremtræde,
 Skiondt ei med lige Skridt, stræbe at følge Din Gang.

Seer Du ham da, som ofte, paa Banen haabløs at standje,
 Seer Du hans svindende Liv rovet sit eneste Værd,
 Svinder end selv hans Drommes den sidste, den kæreste Stygge:
 Ræf ham da broderlig Gaand, som Du ham rakte den hist,
 Da vi indensfor Næstads strenge, snorlige Volde,
 Begge med Nordboers Sind, knytted' den evige Pagt.

Den 8. Jan. 1809.

Christian Molbeck.

16.

Fra Grundtvig.

Donjensborg d. XIII Jun. MDCCCIX.

Saare gode Ven!

Underlig megen Tak for de Par Linier, hvormed De fra min Fødeby glædede mig. Hvad klinger lifligere end Hjemmets Pris fra en elsket Vens Læber?

Det undrer Dem med Rette, at De intet Brev har faaet fra mig, som dog ellers er skrivejalig nok; men først i Søndags kom jeg efter 10 Dages Dumhed igen nogenlunde til Forstandens Brug, og vilde jeg end vitterliggjort Dem min Dumhed i et Brev, havde det hartad været mig umuligt.

Dog, selv i Dag faar De kun et kort Goddag og Farvel, da jeg skal hjem og læse med min Søde.

De veed maaste, at Gundelach har tugtet mig i Søndags=skilderiet; men hvad De ikke veed, er at jeg har angret min Synd og gør nu offentlig Afbigt.

De sværmer om i Synd og Nord, og jeg vilde gerne, især siden min Sygdom, sværme med; men det lader sig nu ikke gøre. Hic Rhodus. hic salta, og nu maa jeg springe, saasnart jeg har faaet Thevandet ned. — Altjaa lev vel

min trofaste Ven! Naturens hellige Aand tale til Dem
og fyld Deres Bryst med styrkende Ahnelse af det Evide!
Hils Deres gode Forældre og elst stedje

Deres Ven

Grundtvig.

17.

Fra Grundtvig.

Skrevet i Udby 3die Aug. 1809.

Synderlig gode Ven!

Ikke er jeg i Dag meget oplagt til at skrive af Nar-
sager, som De kan se forneden; men Noget skal De dog
have, om det end bliver nok saa Lidet.

For at begynde ab ovo maa jeg melde Dem, at Koge-
veien var mer end lang, da vi havde to stive Mære, fulde
af Spat og Ange, samt at vi uden andre Baneheld end en
vaad Side, langede Udby Kl. 8 om Aftenen. Der vare
Fremmede da vi kom, i Mandags kom flere, og vi har
været et dygtigt Selskab, som kun aad og drak, sov og
spasjede til i Dag. Dons har moret sig med at gøre Kur
til mine Fætterster, og jeg har næsten rent glemt min
Hovedskade. I Formiddags fulgte vi ridende det sidste Parti
paa Bei, ved feil, da vi skulde hjem, og kom hid dygtig for-
brændte og forstødte Kl. 3. Paa Beien ved Byen Baarje
bejaa vi en Krinds af hedenske Gravhøie, som er saare
mærkværdig, og gemmer udenaltviol Mindet om et drabeligt
Feldtslag. Paa Løverdag reise vi til Falster og lægge
maaeste Hjemveien om ad Møen.

Det var dog rigtignok i Udby Have de mange Kirse-
bær fandtes, men Dons har plyndret Træerne for at gøre
sine Højer grønne hos Fruentimmerne. Hvem skulde troet
Sligt om det unge, uskyldige Mennecke?

Saa træet og forstodt som jeg er, vil De finde det temmelig naturligt, at De egenlig intet Brev faaer fra mig dennesinde; men jeg tør haabe, De finder det ligesaa naturligt, at De, som har gode, stille Dage i det guddommelige København, jætter Dem hen paa Mandag og tilskriver mig en lang Epistel, som De leverer paa Lollands Postkontor for Kl. 1 og adresserer til Torfilstrup ved Gaabense paa Falster.

Hils Hersleb ret meget fra mig og bed ham sige Sibbern Tak for Følgeskabet og Holtermænd noget Lignende for Opvaagningen.

Deres
 inderlig hengivne
 N. F. S. Grundtvig.

Dons vilde — siger han — skrive Dem til, men Brevet til hans Zette, som vel neppe vorder sluttet før Midnat, giver hans Billie en anden Retning. Jeg kan tænke, han vil give hende Snak for sin Utroskab — arme Pige!

18.

Fra Molbech.

Min kjære Ven!

Som i denne Stund, saa føler jeg ret ofte en inderlig Drift til at aabne min Siæl for Dig, og ligejom dele mit Liv med Dig — et Liv, der i Almindelighed indsluttet i sig selv og suffende under mangan Indstrænkning og Tvang, fielden nyder Friheds himmelske Gave. Men det, som saa tidt afholder mig fra at give mine Tanker og Følelser anden Form end den, de i sig selv have, er deels min Overbeviisning om, at Du som oftest maatte nedlade Dig, for at gaee ind i min Sphære — deels den subjective

Grund, den Egenhed hos mig, at mine Breve altid, og i langt høiere Grad end min Tale, bære det fulde Præg af min Siæls dieblifflige Stemning; og denne er i Almindelighed saaledes, at jeg ofte ikke kan, ofte troer jeg ikke bør meddele Andre, hvad der umulig kan have anden Interessje for dem end den, som Venfskabs Overbærelse kunde laane det. Da jeg nu ikke altid og hos Alle tør stole paa denne, saa undertrykker jeg ofte en Digt, som desuden maaskee fielden vilde føre til noget Væsentligt.

Dog førte vel ei Skiebnen os sammen, for at vi aldeles iholerede fra hverandre skulde vandre frem paa det Stykke af Livets Bane, vi jævnfides skulde lægge tilbage. Aldrig har jeg betragtet nogen Hændelse i mit Liv, der fremtraadte stærkere end de dagligen mødende, som betydningssløs; thi jeg har fra min tidligste Alder dunklere eller klarere erkiendt Sporene af en høiere, ihyrende Magt i Livet. Saa har jeg og saare ofte tænkt paa den Skiebne, der vilde at vi skulde mødes — og jeg har længe betragtet den Time, da jeg lærte at kiende Dig, som een af de mest betydende, jeg har levet. Maaskee feiler jeg vel heller ikke, naar jeg troer, at det Nar, da jeg tabte, hvad jeg maaskee aldrig vinder tilbage, og vandt Dit Venfskab, har bestemt i det mindste en lang Periode af mit Liv. Jeg erkiender fuldelig hvad jeg har vundet, og jeg ønsker at medtage Dit Venfskab i Graven, som een af de skønneste jordiske Grindringer, der skientedes mig — men lang Tid vil endnu herinde, for det Tabtes Minde er saa formørket, og de Saar, som Tabet medførte, saameget lægte, at, efter den lange, sorgelige Kamp, Forsoningens blide Rolighed kan vende tilbage. Thi nu har jeg af den harmoniske Tilværelse kun Grindringer tilbage, og Idealets Billede for mig; hiin kan vel aldrig vækkes igien til nyt Liv — og dette — hvor ivagt er mit Haab om nogenjinde at naae det! — Ikke fielden føler jeg i lysere Dieblifflige levende Auelser om en skion og fuldkommen Tilværelse, som kunde være min — jeg synes at føle en Evne til at skabe mig et herligt Liv og føler virkelig, at

jeg af Naturen fik Anlæg til at nyde Livets Fylde — men et Dieblifs Dvælen i det Virkelige er nok for at bringe mig til den sorgelige Erkiendelse, at Evnen kun blev mig givet for aldrig at udvikles, Savnet, for aldrig at opfyldes, og Anelsen kun til en fielden oplivende Trøst i mørke Dage.

Oftre har min Phantafie været syjsjelfat med at sætte Dit Liv ved Siden af mit; ei for at søge Liighed der, hvor jeg aldrig kunde finde den; men skiondt den vel i det Hele forsvinder, synes den dog paa enkelte Hovedpunkter ei ufiendelig at træde frem, maaftke kun for at hæve Contrasten i det Dvrige desmere. Jeg seer Din Ungdom, ligejom min, at henfvinde ubemærket og eenjom — kun med den Forskiel, at den vistnok af Dig blev nyttet mere for det høiere Liv. Som Du var jeg stedse kun lidet hjemme i støiende Samkvem eller i Jævnaaldrendes Liv, og derfor kun lidet paaagtet og yndet. Langt maa jeg gaae tilbage, for at finde mig heel lykkelig som Barn; thi Eensomhed vækkede tidlige, ufattelige Længsler hos mig, og en meget sorgelig Stilling saarede tidlig mit Hierte, mørkuede mit Sind og forbittrede mig de renefte Andelser. Men selv naar jeg mindes de mørkefte og ulykkeligste Timer i mit Liv, naar jeg sammenkaldet alle rædsomme og smertefulde Grindringer fra mine tidligere Aar, og saaledes formørket det skionne Billede, som dog aldrig ganske forlader mig — selv da knæler jeg taknemmelig og med Glædens Taarer i mit Die for det høieste Væsen. Thi Gud lod mig aldrig forgaac i Smerten eller fortvivle i Eensomhed. En ædel Blomst voksede i Loundom op ved min Side og nærrede mit Hierte med Omheds kvægende Duft og styrkede mit matte Die ved Ustjlds og Kiærligheds rene Farver. — Hvor inderlig gierne, min kiære Grundtvig! vilde jeg dele med Dig de Jøleljer, som opfyldte mit hele Væsen ved Tanken om det, jeg skylder mit Livs forste Genius — men maa jeg ikke desværre frygte for, kun at oprive et Saar hos Dig selv, hvis Smerte sikkerlig kun Jaa ville vide at skionne saameget som jeg. — Engang, da jeg haabløs og nedtrykt af Skiæbnens bittere Spot folte mig saare ulykkelig

paa et Sted, hvor Alt omkring mig syntes at tilsmile mig blid Rolighed og Harmonie, stod jeg, ledet af en ærværdig, jeg maatte næsten sige hellig Olding, ved hans Datters Grav. Hans Hjertes Fromhed laae i hans rene Læbers Ord: Herren tog hende! og dette Udtryk i hans Mund var begejstrende for mig. Jeg troede at see den forklarede Skikkelse iværende for mig i Skumringen; og mit hele Væsen følte hvad jeg jagde, hun er salig! — Men snart var min Tanke hos Dig; aldrig kan jeg hade Livet, og jeg maatte ønske: gid hun endnu var blandt de Levende! — Jeg tænkte paa, hvormed mere Du endnu havde mistet, end jeg, og stammede mig et Dieblik over min haabløse Smerte. — Levende har jeg følt Dit Tab; og skiondt jeg kiender Din stærke Aand, der snart overflyver det Endelige og betvinger den Smerte, som dette føder — dog maa jeg endnu ofte beklage Dit Tab; thi jeg vilde saa inderlig gjerne unde Dig det, jeg selv eier.

Lidet vilde det gavne mig, om jeg gientog for Dig mit Hjertes evige Klager; thi jeg maatte sige mig selv, at Du, som jordisk Smerte vel høiede, men aldrig overvandt, vilde bebreide mig kraftløs Passivitet, og ei uden Grund dable den Modløse, som en Lidenskab uden Haab og uden udvortes Næring kan berøve saameget af Livets høiere Kraft. Men Du vil heller ei være kold nok til at troe, at hvad der prægedes saa dybt, uden lang Anstregelse kunde udslettes. Og hvorledes skulde det udslettes? — det kan gaa over i andre Former; men saa sandt som Intet forgaaer, saa vist bliver heller ingen sand og levende Følelse til Intet eller forsvinder uden vedvarende Virkning. — Med en sorgelig Lyjt dvæler jeg selv gjerne og ofte ved mørke og sorgelige Grindringer; men det var ei min Hensigt at gienkalde dem hos Dig. Tilgiv, om det mod min Villie er skeet, — og lad ei heller det Blik, Du maaskee endnu engang kaster paa den hvide Rose, som Du fandt i Myrtens Sted, være Dig ukjært, om Du end stod midt iblandt Nordens høie, evige Graner.

En stærk Tilbøielighed driver mig til at forlænge dette Brev langt over mine Breves sædvanlige Grændser; men flere Grunde tale derimod, og i Stedet for denne Gang at sige Dig mere af det, som Du maaskee kun med Ulyst læser, vil jeg blot her endnu engang fremsætte et Ønske, som jeg før har yttret for Dig — at Du vilde giennemlæse de Blade, jeg har skrevet om Livets Bæsen, inden de trykkes — dog ei blot for at læse dem, men for at sige mig, saavel hvorledes de i det Hele have behaget Dig, som hvad Du i det Enkelte kan finde at erindre. Det første vil naturligviis interessere mig, skøndt det vel i intet Tilfælde kunde bringe mig fra mit Forsæt, engang omfider at hæve mig over den smaalige Frygtjomhed, der hidtil ofte har holdt mig tilbage fra at yttre mine Overbeviisninger om det Høieste, og fra at fremstille mig selv og mine egne Anskuelser, uden Henjhu til andres Misshag eller Bifald. — Det sidste vil sikkert paa et og andet Sted kunne gavne mig, da flere Ting have forenet sig, for endnu at forringe den liden Grad af Fuldkommenhed, jeg kunde give denne Afhandling. Saalidt jeg kan nægte, at det har interesseret og fornøiet mig, i at affrive denne efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb, at finde mig selv igjen paa de fleste Steder, og at see adskillige Ting nu i et klarere Lys og med større Bevidsthed, som dengang en mere dunkel Følelse lod mig udtrykke — saa langt er det fra, at dette Arbeide tilfredsstiller mig selv. Men endog den Tro, at jeg maaskee aldrig vil kunne frembringe noget, der nærmede sig Fuldendelse, skal ei afholde mig fra at stræbe frem mod det Høiere. — Paa en Tid, da jeg havde saare lidet at holde mig til i Livet, og da det næsten havde tabt alt udvortes Værd for mig, søgte jeg at gaac ud af mig selv og at forlade det Forgængelige i Livets Aabenbaringer, for at jætte det, som jeg var mig bevidst som det Høiere og Uforgængelige, i et klarere Lys for mig selv. Det lykkedes mig i det mindste for et Dieblif at hæve mig til et Punkt, hvorfra jeg kunde betragte min egen Lidelse som uvæsentlig, og hvor jeg kunde gaa ud

af mine individuelle og personlige Følelser, for at træde ind i Menneskets høiere Forhold. — Jeg seer nu tilbage paa dette Arbejde, som paa en Mindeblomst i Livet — men en Blomst, som jeg om muligt skal søge at bevare og udvikle til høiere Fuldkommenhed.

Det kan ikke feile at Du, som selv har studeret langt mere og grundstet langt dybere og seet Tingenes egentlige Natur i et klarere Lys end jeg, vil finde lidet Nyt, og maaskee meget, som Du ønskede anderledes; men det ene er mig nok, hvis Du troer at see mig paa en Vej, der engang kan føre til det, som vi sikkerlig begge erkjende for det høieste.

Mine tunge Dienlaage lukke sig — God Nat! kære Grundtvig!

Din oprigtige og hengivne

Molbech.

Den 12te Decbr. 1809.

19.

Fra Molbech.

Kjøbenhavn d. 27. December 1810.

Kære elskede Ven!

Saa blev det da skiftet, at Du endnu i dette Aar modtager et Brev fra mig i Udby — fra mig, der for 14 Dage [siden] ikke saae nogen Rimelighed i at dette kunde skee, før næstkommande Sommer. Hvor haard og kold maatte jeg være, om jeg end ikke i denne Time rystedes ved Tanken om hvad der maatte foregaae, før dette kunde skee! — Det er ikke min Hensigt at berøre enhver af de Strænge, der endnu maa bringe Dit Indersite til at bæve. Men hvad jeg ønskede mig Evne til at skildre, var saavel den Tilstand, hvori Din Bortreise satte mig, som den Følelse, hvormed

jeg i Gaar Morges læste Dit første Brev til Hersleb. Hverken det første eller det sidste kan jeg; thi noget saadant skilbrer neppe den alt undfangende Digter.

Jeg vil ikke tale om min Smerte — den vilde vist have været meget, meget større, om jeg ganske havde kiendt og giennemskuet Din Forfatning. Men hvor høist sørgelig var den Tomhed, som Din Vortreise efterlod sig i min Siæl! — hvor ulykkelig følte jeg mig selv — hvor mørk blev Verden omkring mig, og hvor forunderligt var det, at denne Tilstand, der med tusinde Forestillinger pinte min Siæl, varede kun saare kort. En dyb Aelse vaagnede i mit Underste, og een Gang vaagnet, vandt den med hver Time i Kraft og Klarhed. Jeg haabede, og jeg kan med Sandhed og med den inderligste Glæde sige, at min Tro ikke noget Dieblif har vaklet. Sibbern's Gienkomst var mig glædelig, fordi den bragte mig Tidende fra Dig — men denne selv var mig ikke meget trøstende. Under alt dette var jeg uophørlig saa omtumlet i et brujende Hav af Ideer, at jeg med Oprigtighed vil tilstaae, at flere Timer forgik, vel ikke uden Tanke paa Dig, men uden at Tanken vedblev umiddelbar at være hæftet til Dig og Din Tilstand. At giøre Dig Rede for denne Tid, kan jeg ikke; maaskee vil Du bedre kunne det, end jeg selv. I Tirsdags Aftes forlod jeg et Selskab, hvor jeg ikke havde været hjemme, drevet bort i det strækkeligste Veir af en uimodstaaelig Drift, der ikke stufede mig. Paa Bordet fandt jeg en Seddel fra Hersleb, som gød en skøn Straale af Haab i mit Hierte, uden at den dog endnu var fuldkommen klar; men jeg anede, at den vilde blive det. Det er mig umuligt at sige Dig, i hvilken Stemning jeg blev sat denne Aften, som jeg tilbragte ganske eensom. Den var saa lykkelig, at jeg ofte var fristet til at troe, det Hele var en Drøm. Jeg tænkte saare ofte paa Dig, og Du stod tidt saa levende for mig, at jeg i min Begeistring i Dieblif troede Dig nærværende. O! kunde jeg blot sige Dig, hvorledes min Tilstand tilsidst

gif over til en blid og salig Rolighed ved at læse i det nye Testamente — jeg troer det vilde være Dig til Glæde.

Jeg vil ikke berøre, i det mindste ei med nogen Udforslighed, hvad Virkning Læsningen af Dine Blik paa Christendom og Historie have gjort paa mig, jeg vil kun sige Dig, at Du langtfra ikke maa troe, at Din Rigorisme har været mig stødende, hvilket Du muligen er tilbøielig til. Jeg er ikke saa sandjeløs, at jeg ikke skulde kunne fatte Reenheden i den Aand, hvormed Du har stræbt at fatte det, som stedse min Tro og mit Hierte har erkiendt for det Høieste og Helligste, hvorom Menneket i Tiden har faaet Kundskab. Vi ere vel neppe enige i Maaden, hvorpaa vi beskue dette, men jeg troer at forudsee, vi engang ei ville staa meget langt fra hverandre, naar min mere poetiske Bestuelje bliver mere historisk, eller endnu hellere begge forene sig i en højere Eenhed, hvorefter jeg inderlig skal stræbe.

Tro mig, elskede Ven! den Stiebne, der rammede Dig, har ikke gaaet mig forbi. Den har virket og virker daglig til at fremstjynde en Giæring i mit Indre, der længe alt har forkyndt sig og længe været i Begyndelse. Den er ikke voldsom, men jnarere rolig og blid; og jeg overgiver mig til den, uden Uengstelse og med fast Tro paa Guddommens Styrelse. Dgfaa er den Kraft, som blev mig skientet, som længe var døvet og nedsænket i Slummer, meer end nogensinde vaagnet — ja jeg beder Gud allene, at den, som den er, maa vedvare. Jeg tør da haabe, at det skal være forbi med min elegiske Stemning, og at den i det mindste skal gaae over til Resignation. Det er langt fra, at jeg kan forklare Dig, hvorledes det er med mig, og hvad der rører sig i mit Indre; thi denne Tilstand er mig alt for ny. Jeg kan blot sige Dig, at den Styrke og Klarhed, jeg føler, i høi Grad har oplivet mig, at en mere sund og tillige alvorlig Stemning synes at ville udvikle sig hos mig — at de fleste udvortes Ting have tabt usigelig meget for mig, og at jeg derimod seer alt det Gode og Skønne, og Ideernes hele Rige omstraalet af en ny Glands.

Jeg har begyndt at føle mig selv, og med Guds Bistand, som jeg skal stræbe mere og mere ved Reenhed at fortjene, haaber jeg, at denne Følelse af mit Væsens Kraft og Selvstændighed ikke mere skal forlade mig. Jeg skal ogsaa stræbe at afkaste Alt hvad der kunde hindre dens frie Udvikling; jeg skal uddrage mig fra en Mangfoldighed af Arbejder, som deels overstige mine physiske Kræfter, deels sløve mine høiere Evner, og søge saameget muligt at indskrænke mig til det sande Nødvendige, og det, hvortil jeg begynder at troe, at min Natur kalder mig. Jeg vil ikke udrydde mig af Verden, som mere end en Gang har været mit Forjætt; men til dens ædlere Former vil jeg slutte mig, og fri vil jeg giennevandre den, uden at beherske og uden at beherskes. Alt komme til reen Erkiendelse af Tidsalderen og det Punkt, hvorpaa den staaer i Historien, skal være min alvorligste Stræben; og mit Fædreland skal som hidtil være min Levefreds, men med en renere Erkiendelse af Nødvendigheden af et giennevgrubende Forhold imellem Religion, Stat og Videnskab.

Lilgiv, kære Grundtvig! om Du ikke finder dette Brevs Indhold saaledes, som Du havde ønsket det, og som det burde have været. Min Siæl er alt for behersket af disse Følelser, til at jeg skulde kunne standse dem, naar de strømme over. I Gaar Formiddags, efter at jeg i Glædes Hentykkelse havde læst Dit Brev til Hersleb, hvis første Side paa en overraskende Maade gjorde det klart for mig, at jeg tør haabe, hvad jeg saa inderlig gierne vilde — da burde jeg have skrevet Dig til; ikke i Aften, da jeg udmattet og forvaaget føler mig meget nedspændt. Meget kan jeg dog undlade at skrive om, da Du formodentlig faaer Brev fra Dons og Hersleb, som jeg hver Dag mere elsker og agter. Og saa Dig, ædle Grundtvig! elsker jeg meer end nogen sinde, ja med en Kiærlighed, som jeg aldrig havde troet at kunne føle for Dig. Maatte Du engang ogsaa kunne elske mig, og maatte vi kunne være hinanden nok i Venskab, om end alt andet Jordisk skulde synke og svinde omkring os!

— Hvad jeg nu ret inderlig maa bede Dig om, er at Du vil tilgive mig, hvad Du kan have og herefter faae at tilgive mig; og jeg skal stræbe at ligne Dig, om ei i Kraft, saa i Reenhed.

Jeg beder Dig indstændigt at skrive mig til med næste Post, at jeg paa Tirsdag kunde modtage Brev fra Dig, og deri Efterretning om Tiden, naar Du tænker at komme til Kiøbenhavn. Jeg rejser paa Onsdag d. 2den Jan. med Posten til Sorøe, og vilde derfra besøge Dig i Udby, om Du vil tillade mig det, og ingen uovervindelig Hindring skulde møde.

Paa Mandag agter jeg at sende Dig nogle Exemplarer af Nytaarsnat og deriblandt et ret smukt paa Velin Papir til Din ærværdige Fader. Over Bonnier har jeg alt mange Gange ærgret mig. Idunna koster 4 Rdlr. indbundet.

Jeg var hos Ohlenjchlæger idag og talte næsten i to Timer med ham, mere fornøiet med hans Tale end hans Meninger. Han forelæste mig et Par deilige Digte af den nye Samling, der udkommer i disse Dage.

Dine Forældre hilser jeg med inderlig Kiærlighed og Verbødighed. Dig, elskede Ven! hyder jeg det eneste, jeg altid har eiet, et trofast Sind — og jeg føier til det Dufte: gid Han, hvis levende Ord jeg er giennemtrængt af, skienke Dig Kraft i Siælen og Ro i Hjertet!

Din Molbeck.

Jeg maa dog sige Dig, at Din Sorøe Kirke holder jeg mere og mere af — ligejom af Versene til Maanedskobberne fra den poetiske Side. Men — om de ere religiøse, dette er det store Spørgsmaal.

Fra Molbech.

Sorøe den 30. Decbr. 1810.

Kære Grundtvig!

Jeg forlod Kiøbenhavn i Gaar Morges i en meget glad og lykkelig Stemning, og jeg har tilbragt denne Dag i mit Fædrenehiem med en Sindsro og Tilfredshed, som jeg i lang Tid ikke har kiendt til paa dette Sted. Enhver Gienstand synes mig ligesom ny; Livet er ikke uddødt, men synes paa en af de skønneste Vinterdage at have gienfødt sig med nordisk Kraft. Naturens Ynde er borte, men ei dens Skønhed.

Ligesom saa meget Andet hos mig er høit forunderligt i denne Tid, endog for mig selv, saa er det og, at skøndt jeg har været flere Gange i Koeskilde Domkirke, og utallige Gange i Sorøe Kirke — har jeg egentlig dog ikke seet den første før i Gaar, og aldrig den sidste i en saadan Klarhed som i Dag. Jeg gik i Dag efter Gudstienesten næsten et Par Timer omkring i dette saa velbekiendte Hiem, og blev ret fornøiet med det, jeg i Sommer skrev i Kiøbenhavn om denne Kirke. Vel maatte jeg ogsaa her paa Stedet selv erkende, hvor langt dybere Dit Digt er, end mit prosaiske Brev; men det Udvortes var jo ogsaa Hovedsagen hos mig, og jeg tør haabe, at selv Du ikke har gjort det, jeg skrev, aldeles overflødigt. Maaskee kan det endog ved Dit Digt faae en Interesse, som det før ikke havde. I Forbigaaende maa jeg sige Dig, at jeg i Dag ogsaa for første Gang ret nøie betragtede Cantzler Friis's Monument, saavidt det igiennem Bitterværket kunde se, og fandt, at det lovede mig langt mere end jeg havde ventet. Hvorfor dette Capel aldrig har aabnet sig for mig, kan jeg heller ikke ret be-

gribe. Nu skal det i Morgen, eller saa snart jeg kan, blive min første Omsorg at komme derind.

— — — — —
 Jeg beder Dig imidlertid, at Du vil skienke mig den Glæde, med første Post at lade mig høre fra Dig, og jeg haaber, at dette Brev vil vorde mig end mere glædeligt, end det første, Du skrev til Hersleb. Bed ham faaer Du med næste Post Exemplarerne af Nytaarsnat, og jeg haaber ogsaa Idunna tilsendt.

— — — — —
 Tilgiv dette Brevs Ubetydelighed! Det vil dog ikke være Dig ganske ufiært. Jeg veed virkelig i dette Dieblif intet andet at skrive om, der af sig selv kunde flyde mig i Pennen, og at jeg skulde konstle, dertil har du vist ligesaa lidt Lyst, som jeg.

Dine ærværdige Forældre beder jeg venstabeligst og ærbødigst at hilse fra

Din evig hengivne

Molbech.

21.

Fra Molbech.

Bedste Grundtvig!

At dette er det tredie Brev, jeg skriver Dig til siden Du reiste til Udby, kan Du ikke vide uden min Underretning; thi jeg seer, at Du er kommen samme Aften til Kiøbenhavn, som jeg kom til Sorø. Jeg kan imidlertid ikke berøbe mig den Fornøielse, atter at sende Dig min venlige Hilsen og min Tak for den, Du sendte mig. Hvor kort den end var, vilde jeg dog ikke undværet den for meget. Mit Haab, at modtage et længere Brev fra Dig, opgiver jeg ikke, skjøndt de to, jeg har sendt Dig, endnu ere ulæste.

Det interesserede mig at see, at Du var kommen til Kiøbenhavn før den 31. Decbr. — som af flere Aarsager, saa og fordi Du altsaa havde Joie til at underskrive Din Fortale denne Dag. Hvad siger Du ellers til, at jeg endnu ikke har læst Idunna?

Jeg kommer i dette Dieblif hjem fra Biernede Kirke, den første Udfart, jeg har gjort siden jeg kom til Sorøe — maastee og den sidste. Al Fornøielse ved min Reise hertil — og hvor megen jeg lovede mig, kan Du see af mit Brev og høre af Dons — er om ikke spildt, dog meget forbitret. Et udvortes Sygdomstilfælde, der ikke har villet vige for de sædvanlige Midler, forvolder mig ikke blot næsten uophørlig Smerte, men berøver mig og al Raskhed og en stor Deel af min Frihed. Jeg er ikke den samme, jeg var i Dag for otte Dage siden. Uden Sundhed er jeg egentlig Ingenting. Det er den første Gang i mange Aar, at jeg er samlet med begge mine Brødre i Sorøe — men jeg har næsten lovet, at det skal være sidste Gang, jeg kommer her, med den Hensigt at blive her; thi det er øiensynligt, en ond Skiebne forfølger mig paa dette Sted.

Din Efterretning giver mig Haab om at see Dig i Kiøbenhavn; thi jeg vil ile herfra, saasnart jeg uden Skade kan vove at føre 10 Mile i en ægte Vinterfulde, og jeg haaber, det vil blive f. Ex. Tirsdag eller Onsdag i næste Uge. Sorøe er egentlig utaalelig om Vinteren; men det forstaaer sig, det Utaalelige kan her, som andensteds, blive ei blot taaleligt, men kiært og behageligt, under de fornødne indvortes Betingelser. Da jeg nu savner disse, ønsker jeg mig herfra, det snarest det kan skee.

Hvis Du modtager dette Brev saa tidlig, og Din Reise til den Tid er bestemt, da vilde Du maastee paa Løverdags lade mig vide, naar Du tænker at forlade Kiøbenhavn.

Dons maa Du hilse fra mig. De saa Linier, han sendte mig, lader jeg ikke gielde for noget Brev. Hersleb beder jeg Dig ogsaa hilse paa det venstfabeligste.

I det nys oprundne Aar onsker jeg Dig Kraft i Aanden, Fred og Kierlighed i Hjertet — da har Du vist Alt, hvad Du selv onsker Dig.

Din evig hengivne Ven
C. Molbech.

Copoe Academie den 3die Januar 1811.

22.

Fra Grundtvig.

Wall. Kolleg. 5te Jan. 1811.

Kære Ven!

Dit kære, venlige Brev modtog jeg nu, og iler med at skrive Dig et Par Linier til. Inderlig Tak for Dit gode Onske: ja, bedste Ven! det er hvad jeg behøver, og hvad jeg troer mig paa Veien til at faae, men jeg har det endnu kun halv. I Dieblikke slaar mit Hjerte ret varmt for alle Menneſker, men det følneſ igen, og det beſhmrer mig. Dog, den Gud, ſom har begyndt den gode Gerning i mig, vil ogſaa fuldende den.

Om min Reiſes Diemed, at udvirke Tilladelse for min Fader at vedblive ſit Kald og faae mig til Kappellan, ſkal blive opfyldt, veed jeg ikke; dog, det ſtaar i Guds Haand. Med Kongen har jeg endnu ei kunnet komme til at tale, men har ſaa om at naae det paa Søndag, og kan jeg ende mine Forretninger ſaa ſnart, agter jeg, om Gud vil, at reiſe hjem paa Mandag, thi jeg længeſ ret inderlig efter Hjemmets Rolighed. I ſaa Fald jees vi da ikke dennegang, men mit inderlige Onſke er, at Gud ogſaa vil ſtænke Dig Fred i Hjertet og udvortes Sundhed. Hold Dig til ham og hans Kristus, thi Han er en mægtig Frelſer! Dons ſkal jeg hilſe. — Lev altid vel og elſk ſtedſe din

hengivne Ven
Grundtvig.

Fra Molbech.

Kjære Grundtvig!

Jeg kan idag blot sige Dig, at jeg i Aftes læste Dit Brev til Hersleb, i Følge hvilket jeg om et Dieblif gaaer over paa W[alkendorfs] Collegium for at indpaffe Dine Bøger, for saavidt som den indsendte Kuffert kan rumme dem. Hersleb har lovet at ville sende Dig Herders Geist d. Ebr. B. fra Bibliotheket. I Fald Du ikke før Din Afreise talte med E. R. [Statsraad] Moldenhawer om at faae Bøger fra Bibliotheket, var det maaskee ikke af Veien at skrive ham et Brev til desangaaende, hvilket Du da kunde sende mig.

Med inderlig Glæde faae jeg af Dit Brev, at Du lover Dig det Bedste af Dit Ophold i Hiemmet, og at Din begyndende Nøilighed vedvarer. Jeg ønsker af mit hele Hierte, at Du snart igien med fuld Kraft, med Fred i Sielen og glad Forhaabning maa træde virksom ind i Livet. — Jeg ønsker Dig Styrke til at bestaae i de Prøvelser, som endnu maatte vente Dig, og især at Du ikke altfor meget maa komme til at fortryde, at have paalagt Dig selv og Dine gode Forældre en Byrde, som vist ikke er let. Mere herom en anden Gang. Jeg venter, at Du snart glæder mig med et Brev.

Min Rejse er endnu ikke bestemt. Naar den er det, skal jeg lade Dig vide det. Udsættelsen er mig slet ikke behagelig. Din Commission til Fru Leth er besørget. Jeg skrev hende til i Søndags; men hun faaer ikke Brevet før paa Fredag, da Seidelin ikke før kunde faae det andet Exemplar af Idunna indbundet.

En kjærlig Hilsen til Dine høitagede Forældre

fra Din trofast hengivne

Molbech.

Tirsdag Morgen d. 22. Jan. 1811.

Fra Grundtvig.

Udby, d. 4de Febr. 1811.

Kære Ven!

Tak for dine Breve, som jeg forefandt ved min Ankomst hertil; de vare mig kære Vidner om dit Venstab! Tak ogsaa for din Omsorg for mine Bøgers Medpakning og for medfølgende Linier! Saare foranderlig har mit Sind's Tilstand været, siden vi skildtes ad, hvori mit Legem har den mest Etkuld, ikke fordi det's Tilstand bekymrer mig saa synderlig, men fordi Nerveivagheden gør mig tilbøielig til Grublen og udhygtig til at bortstjyde de uværdige, urene, ja ofte formastelige Tanker, som trænge frem og forfølge mig. Smidlertid stænker Gud mig dog stundom lyse Dieblkke, hvori jeg ahner en Fremtid, da jeg, med uroffelig Tro paa Kristendommens Sandhed, skal ved den Hellig Aands Kraft fremvandre frimodig i Ydmyghed og Kærlighed. Gud give den Tid ei maa være langt borte, thi tit er min Tilstand ret bedrøvelig, men jeg erkender, at det er mine Synder's Etkuld, og har den Visshed, at Gud vil handle med mig efter sin store Kærlighed, og for Jesu Etkuld forbarme sig over mig og udløse mig af Trængselen, naar hans behagelige Time kommer.

Wil du være af den Godhed, at gaae ud til Professor Mynster, og bede ham om en ny Recept paa de assa foedita Piller han forestrev mig, og sige ham, at jeg efter Brugen af de to Glas er ligedan, og at Hufommelsen jynes mig meget svag.

Bedlagt følger to Afskrifter af Begyndelsen til Volsungerne. Jeg sender begge og beder dig sammenligne dem, da jeg derpaa tænker den bedst kan trykkes efter den

fremmede. Schuboths er Aftale gjort med. Vil du nu besørge det.

Tak Dons for hans Linier, og skriv snart til din

Ven

Grundtvig.

Stænd paa Hersleb, fordi han ikke skriver, og kan du læse medfølgende Recensjon, da giv den til Müller og læs den sidste Korrektur; hvis ikke, da lad den ligge!

25.

Fra Grundtvig.

Udbye 17de Febr. 1811.

Gode Molbech!

Jeg takker for dit Brev og for den Omhu Du deri lover for min tilsendte Haandskrift! Hvad nu dit Spørgsmaal angaar, hvorefter der skal trykkes, da er det vel bedst, at min Haandskrift følges i Trykkeriet, og at den anden Afskrift benyttes ved Korrekturen, naar enten min Haand er ulæselig eller nogle Forandringer ere gjorte. Uagtet det er en slem Byrde, haaber jeg dog at Du og Dons og Hersleb forene eder af Venstabs til mig om at bære den.

Det Liv jeg fører er just ikke behageligt; Guds Aenselse er ikke endnu til Ende, dog har jeg det visse Haab til min Frelser, at Gud snart skal tage mig til Naade og da forlene mig Størke til at imodstaa det Onde. Hvad der i den sidste Tid dobbelt ængster mig, er at urene og formastelige Tanter stedse forfølge mig og opstige hos mig, uden at jeg har Størke til at bortskyde dem. Jeg veed, Du troer ikke paa Djævelens Friistelser, men jeg vil ønske af mit Hjerte, at Du aldrig som jeg maa overbevises om dem; thi det er skrækkeligt. Det er bogstavelig sandt hvad Ringo siger om Satan i en [af] sine deilige Psalmer:

Snart vil han Munden binde,
 Den Gud ei prijse skal,
 Snart vil han Diet blinde,
 At ei fra Morkheds Dal
 Jeg Naadens Lys skal se,
 Snart dover han mit Dre,
 Jeg ei Guds Ord skal høre
 At lindre Sjælens Be.

Arbeide kunde jeg nok, naar jeg kun kunde faae ret stor Interessje for et Arbeide, hvorover jeg ingen Skrupel gjorde mig; men det er ikke vel at vente, førend Gud sætter mig i en Embedsstilling, thi da veed jeg, det er hans Villie, at jeg skal opfylde de Pligter, som derved paalægges mig, og da haaber jeg ogsaa, han giver mig sin Kraft til at stride imod og overvinde de onde Magter, som belure og beleire mig. Din Dom over min Recensjon var mig ikke uventet; udarbeidet under idelig Trængsel, kan den vel ei være meget livlig, men Synspunkterne ere efter min Overbevisning saa aldeles kristelige, at jeg neppe nogenfinde forandrer dem. Müller synes vel ei heller om den, dog vil jeg haabe, han indrykker den uforandret. Er Du, gode M. blevet enig med dig selv? har din gode Aand seiret og ført Dig i Ydmyghed til Korsets Fod? Tro mig! saamegen Trængsel jeg ogsaa lider, og saa vakkende end mit Haab ofte er, overbevises jeg dog daglig mere og mere om Kristendommens guddommelige Sandhed og Kraft, og egentlig forsinkes min Helbredelse ene derved, at jeg er for dork til at slutte mig i Bon og Paakaldelse fast til min Forsøjer. Dog dertil vil han selv hjælpe mig omsider, og da skal jeg forkynde hans Pris med et glad Hjerter.

Lev vel og skriv snart til Din

Ben

Grundtvig.

Fortjættelsen af Manuskriptet følger herved. Efter at have havt en spansk Flu i Nat, er jeg mere stærk i Hovedet

til at modstaa onde Tanker; maaske Guds Time nu er kommet, og er det saa, skal du snart høre mere fra mig.

18de Febr.

26.

Fra Molbech.

Min gode, kære Ven!

Dit Brev har bedrøvet mig; thi det viser mig Din Forsatning lige saa trostløs og sorgelig, som de forrige. Jeg tager inderlig Deel i Din Skiebne, uagtet jeg ikke er i Stand til at see den fra samme Synspunkt, som Du. At meget i Din Tilstand er mig forunderligt, vil jeg ikke nægte, og en høiere Styrelse, som jeg sees i Alt, maa jeg jo ogsaa erkiende i Din Skiebne. Men at see i denne, eller i noget enkelt Menneskes Skiebne, en umiddelbar Revselse af Gud, er mig plat umuligt. Fra det Godes Kilde kan intet Ondt udstømme, og hvis vi altid holdt fast ved det Gode som det Sande og Væsentlige i Tilværelsen, da vilde enhver af det Ondes Skygger forsvinde. At tænke mig noget absolut Onde, eller at troe paa Dævelen, som jeg troer paa Gud, er mig umuligt. Synd er egentlig kun Svaghed eller Siælsfygdom. Alt i Tilværelsen er vel ikke lige godt; Skyggen maa være, hvor Lyset er — men at finde Skygge overalt er en jørgelig Forblindelse. Gud lade mig aldrig tabe Troen paa det Gode i Livet!

At Dine Lidelser for største Delen ere legemlige, derom er jeg, og derom maa Du jo ogsaa være overbevist. Naar Du selv erkiender, at et udvortes Middel er i Stand til at styrke Dit Sind og Din Tænkning, og give Dig større Kraft til at forjage uværdige Tanker — saa maa Du dog ogsaa føle, hvor høiligen Din Pligt paaligger Dig, at sørge for Din Helbred, fordi Du med Nervevaghed aldrig kan føle eller tænke sundt. Lidelser gives os vist

ikke for at bøie, men for at prøve og styrke vor indvortes Kraft. Hvis Du havde den samme indvortes Strid med et usvækket og fuldkomment sundt Nervesystem, da vilde jeg vel see Din Siælsklidelse i et andet Lys end nu, da jeg maa være overbevist om, at Legemet har den største Deel deri. Hvis Du, min kiære, inderlig gode Grundvig! ret levende føler Din Pligt mod Gud og mod Dig selv, da maa Du ogsaa føle, at Du som Mand bør kæmpe mod den Svaghed, der sløver Din ædleste Kraft, og det ved udvortes ligesaavel som ved indvortes Midler. Du bør flye den mørke Grublen, der kun leder Dig ind i Uvissheds og Ukiærligheds Nat — Du bør vende Dig mod Livet og Menneskene for at see, at Dagen endnu ikke er forsvundet, og at Haabet, Ewigheds levende Bidne, følger den Gode paa tornefulde og blomsterstrøede Veie lige til Graven. Tro mig, elskede Ven! Du vil i Kiærlighed til Menneskene finde den sødeste Lindring for alle Hiertets Saar — Du vil aldrig, jaalænge Du elsker, mistvilde om Salighed. Naar Du da vender Din Kiærlighed til det høieste Bæsen — da glem ikke, at Menneskene ere Dine Brødre, at alle ere Børn af een Fader, og at vi skulle elske Gud ogsaa i dem, han elsker. Kun i Kiærlighed — derom er jeg overbevist — kunne vi komme i den inderligste Forening med Gud; og Christus, som har sagt os, at vi skulle elske Gud, har ogsaa ikke blot lært os, men i sit Levnet vist os, at denne Kiærlighed aldrig yttres sig skønnere end i Kiærlighed til vore Brødre.

Lad disse mit Hiertes Yttringer ikke mishage Dig, kiære Grundvig! — Jeg ønskede saa inderlig, at Kølighed og Kraft snart maatte vende tilbage hos Dig — men jeg vilde ogsaa, at Du selv med Varme og Iver skulde fremme Dit eget Vel, og ikke mere og mere vende Dig bort fra Livet.

Du spørger, om jeg er bleven enig med mig selv, og om min gode Mand har fejret? — Det første er jeg vel endnu langt fra, og det sidste forstaaer jeg ikke ret; men

jeg maatte næsten troe begge Dele. Livet bliver mig mere og mere klart, og alt som det klarer sig, vinder jeg det mere kiært. Jeg stræber mere og mere, idet jeg hæver mig over det Lave og Forgængelige, at slutte mig til det Ædle og Evige, det Gode, Sande og Skionne, som aldrig forsvinder af Livet. Mit Sind vinder i Rolighed og Hengivenhed i Guds Styrelse, og i det mindste en Deel af min Ungdoms Munterhed vender tilbage. Jeg har altid i mine lykkelige Diebliske følt en barnlig, og jeg kan vel sige ustyldig Glæde ved Tilværelsen — og denne beder jeg Gud, at jeg aldrig ganske maa tabe. — Hvad jeg egentlig maa sørge over, er deels, at jeg hverken har saa mange Kundskaber, som jeg ønskede mig, og som jeg troer, jeg kunde nytte, og heller ikke en Helbred, der tillader min Siæls Kraft at udvikle sig og øve sig, som den vel burde — deels, at der blandt alle de Mennesker, jeg kiender og elsker, ikke er et eneste, som jeg med min hele Siæl og med den Ungdomsvarme, jeg endnu har, kunde slutte mig til. Men jeg skal derfor ikke aflade at elske og at haabe.

Gud velsigne Dig, kiære, gode Ven! og Gud lade snart Haabets og Trøstens himmelske Blomst spire frem i Din Siæl! — jeg maa nu slutte. I Eftermiddag taler jeg nok med Schubothé. Trykningen af Dit Skrift skal med den muligste Omhyggelighed og Nøiagtighed blive besørget ved Hersleb og mig. — Din Recension har Müller bedet mig at tage tilbage, da han ikke fandt den saaledes, at han troede den passende for Lærde Efterretninger.

Dine gode Forældre beder jeg med inderlig Kiærlighed og Agtelse at hilse. — Det er muligt, at jeg i Morgen paa et Par Dage reiser til Gissjelfelt. Min Broder Anton er kommen fra Sorøe. Han er kommanderet til Samsøe, hvorhen han reiser paa Søndag.

Din hengivne Ven

C. Mollbech.

Fredag Formiddag den 22de Febr. 1811.

Dette Brev skulde være sendt med Manden, som bragte mig Dit; men da det efter Aftale med ham blev skiftet hen i Gicæstgivergaarden, var han alt reist.

Dit Manuskrift er leveret til Schubothé. Det vil være raadeligt, at Du selv tilskriver ham for at paastynde Trykningen, hvormed det formodentlig vil gaae saare langsomt. — Lad mig snart høre fra Dig. Dons mener, at Du skulde komme hertil Byen. Har Du tilskrevet Fru Leth?

Din Ven

M.

Den 1ste Marts.

27.

fra Grundtvig.

Udby. 9de Marts [1811].

Kære Ven!

Dit Brev har jeg faaet, og ei uden Rørelse erkendt Din venlige Deltagelse i min Skebne, endskøndt Din Synspunkt for samme vist aldrig vorder min. Og saa jeg har, Gud være lovet, en fast Tro paa den Guds Visdom og Kærlighed, som elskede Verden saa høit, at han hengav sin Eenbaarne, og det kan derfor aldrig falde mig ind, naar jeg taler om Guds Tugtelse, at mene Andet, end en Modgang til Opvækkelse af den sovende Samvittighed, og viis Styrelse til Forbedring. En saadan Tugtelse er mig vederfaret, dens Nødvendighed synes mig aldeles klar, og jeg takker Gud oprigtig for den, thi den har ydmyget mig under Guds vældige Haand. Gud give jeg maa benytte den til oprigtig Anger og varig Forbedring!

Hvori mine Lidelser bestaa, derom vil jeg vel neppe blive enig med Nogen, og mindst med Dig, som ei vil tro nogen Djævel (fra at tro paa ham bevare os Gud) at

være til; men ligesom jeg er vis forfikkret paa, at hverken Jesus eller hans Apostle have løiet, saa vilde min hele Tilstand være den uforklarligste Gaade, dersom ei Satan var medvirkende. Dermed nægter jeg ingenlunde, at nogen legemlig Svaghed kan være dermed forbundet; men ligesom nu lang Erfaring har lært mig at Medikamenter slet intet udrette, er jeg ogsaa vis paa, at naar mit Sindelag ved Guds Naade er blevet hvad det bør være, vil Plagen uden mange udvortes Midler ophøre. — Det vil blive for vidtløftigt at anføre Alt, hvad jeg i Anledning af Dit Brev kunde have at sige, og jeg vil heller gemme det Alt til mundtlig Samtale; thi, vil Gud, agter jeg paa Fredag at rejse ind til Byen, og den første Nat agter jeg at være hos Dig, om det gaar an.

Kærligt Hilsen til Hersleb, Dons etc. fra

Din Ven

Grundtvig.

28.

Fra Grundtvig.

Udby 3die Juli 1811.

Venlig Hilsen.

Tak for Dit Brev, som jeg i Gaar annammede. Heden foruleiliger mig kun saare lidet og jeg lever meget behagelig, naar jeg undtager de slemme Levninger af Tankeforvirrelsen, som imellem forstyrre mig. Dog, Gud være lovet, jeg gaar ligesom Dagen, naar den begynder at længes, i hvert Døgn et Hanejød fremad, og haaber snart at naa den Tid, da Gud og jeg skal være alle mine Tankers Herrer. Jeg har næsten hver Dag Embedsforretninger i Kirke og Skole, hvorved jeg befinder mig meget godt. Forresten læser jeg

Œbraift og Kirkehistorie. Dog har jeg ogsaa læst en Del i Saxo og ved den Leilighed optegnet alle de Bedels forælbde Ord, jeg stødte paa. Jeg veed, gamle Baden udgav engang en liden saadan Samling kaldet Symbola etc., og den ønskede jeg, Du tog med dig, hvis Du kom herud, for at jeg kunde se, om han havde alle mine.

De to omtalte Linier i Sigurd:

En Morgenstjerne klædt i Herlighed

og

Dg paa hans Bink en Hær af mindre Stjerner

skal rigtig nok hænge sammen, og Utydeligheden ligger udentvivl ene i Ordet: hans, der vel [maa] forandres til: dens, (Morgenstjernens). I Lordags fik jeg fra Schubothe et Ark til Korrektur, som havde ventet paa dig; Du havde da glemt at henvise den til Hersleb medens Du var borte, Sætteren fattedes og den Gang Manuskript, hvilken Trang Du vel alt har afhjulpet.

Hersleb har vel fortalt dig, at jeg indfattes 1ste Trinitatis af min Broder. Det var en høitidelig, rørende Dag og Forretning; Menigheden tog varm Del i det gamle Præstehuses Følelse af Guds gode, underfulde Styrrelse og neppe var noget Die tørt. —

Hils Dons mange Gange og spørg ham, om han da slet ikke vil skrive mig til og i det mindste lade mig vide sit Husnummer, for at jeg kan skrive til ham. Hils ogsaa Hersleb meget, og husk paa Collegiet at tage dine vildfarende Bøger, som nys nær havde vandret herud. Mine Forældre, som efterat min Fader har havt en Feber, ere friske, og jeg vente dig.

Grundtvig.

Fra Grundtvig.

Udby d. 4de Decbr. 1811.

Kære Molbech!

Opriktig Tak for din Ueilighed med mine nordiske Optrin, og fordi du saa smukt bragte min Pige sit Exemplar! Jeg havde rigtig nok med sidste Post ventet nogle Exemp. fra dig, men du har haft Forhindringer og Tingene siger ikke stort. Men siig mig, kære Ven! hvorfor skriver du mig aldrig til? Det forekommer mig ret, som vore Hjerter ere blevne ganske fremmede for hinanden. Det bør ikke jaaledes at være; at slaa varmt for Alle, dertil skulle vi ved Guds Hjelp se at vænne vore Hjerter, og fremforalt ei lade dem blive lunknere mod Nogen. Til hvem skriver jeg dette? til dig eller mig selv? Egenlig til os begge. Skal jeg sige min Sandhed, maa jeg bekende, at vort Forhold, paa nogle faa Undtagelser nær, har været mere aandigt end hjerteligt, og det har stedse syndes mig, som om vore Hjerter enten ikke ret forstode hinanden, eller ikke kunde finde Foreningspunkter ret. Allerunderligt maa det synes, at just, da de vare hinanden allernærmest, syndes de paa eengang at fjernes videre end nogenfinde. Du har ikke glemt forrige Decembers tunge Dage og den følgende haarde Winter. Da leed du med mig, kære Molbech! og derfor velsigne dig Gud! ja ikke det allene, men neppe vare vi nogenfinde nærmere ved at forliges i vor Tro paa det Guddommelige og dets Aabenbareelser. Men netop fra den Stund har du, om jeg ikke tager Feil, trukket dig tilbage, og mig tykkes at have sporet i din venstabelige Omgængelse en vis Tvang, ei som om du tvang dig til at synes min Ven, uden at være det, men som om du nedtvang Noget, der enten vilde sætte sig imod vort Venskab, eller dog forstyrre vor Glæde ved at omgaaes. Sikkerlig har du sporet

noget Dignende hos mig. Jeg tager meget Feil, hvis ikke vore religiøse Meninger volde dette spændte Forhold. Jeg har adskillige Gange talt med dig om Kristendommen, saaledes som jeg troer den, Maaden hvorpaa du optog det var til adskillige Tider forstellig, men Virkningen har uden tvivl været, at du troede at spore hos mig et vist Projektmageri, en vis Lyft til at paatrænge Andre min Tro, og dette er det da vel, som holder dig tilbage fra mit mundtlige og skriftlige Samfund. Hør nu min Bekendelse herom: Naar jeg troer at mine Meninger om Gud, hans Væsen og vort Forhold til ham ei støtter sig paa mine eller Andres Gætninger og kløgtige Slutninger, men paa en klar Aabenbarelse af Gud i de hellige Skrifter; naar jeg fremforalt troer, at der er ingen Ro at vente paa Jorden, ingen Salighed hijsket, naar Hjertet ei er villigt til at boie sig under Jesu Kors og tilegne sig i inderlig Kiærlighed hans Fortjeneste, da maatte jeg være et aldeles hjerteløst Menneske, dersom jeg ikke onskede alle Mennesker den samme Tro, og dersom jeg ikke greb Leiligheden til at tale med Venner og Kyndige om deres og mit vigtigste Anliggende. Feilen hos mig ligger da kun deri, at jeg stundom taler derom, ene for at overbevise mig selv om, at jeg ei skammer mig ved Korsets Ord, skønt jeg veed at det for Mange er en Forargelse og Daarlighed. Naar saa skeer, da bliver juft derfor min Tone ei den inderlige, hjertelige, hvori der burde tales, men snarere bydende, stolt og ukærlig. Men efterhaanden som jeg indvortes bliver mere rolig og fristes mindre til at dølge min Tro, desto mere køber jeg den beleilige Tid, destomindre taler jeg om det Hellige, uden naar Talens Gang selv leder mig did og jeg overvældes i mit Inderste, og da er jeg vis paa at tale saaledes, at selv den der ikke overbevies, dog ingenlunde vredes, naar det er ham redelig om Sandheden at gøre. Dernæst kan jeg forsikre dig, at jeg aldrig har været saa sand tolerant, som netop nu, da jeg maaste synes det mindst. Jeg veed det nu af egen Erfaring, hvor Lidet Mennesket raader sig selv

og at visjelig, som Jesus selv siger, Ingen kommer til ham, uden Faderen faaer draget ham med sin Aand, og jeg troer Jesus naar Han siger, at Enhver som er af Sandheden, horer hans Rost; Dette forvisjer mig om, at Enhver som ikke genstridig forskyder Sandheden, kommer ogsaa til den, og jeg overlader det rolig til den himmelske Fader, ad hvilke Veie Han vil drage de adskillige Naturer hen imod sig. Altjaa, kan det ske, da lad et endnu inderligere Forhold end nogensinde sammenknytte os! Jeg veed, du saavel som jeg, traenger til Meddelelse, og jeg troer ikke du mellem Venner og Kyndige har Nogen, med hvem Du deler hvad der rorer sig i dit Inderste; har du den Tillid til mit Venstaa, som jeg troer du har havt, da tal med mig hvad og som du vil, med Guds Hjelp skal du altid finde et aabent Vennehjerte, som vil dele Alt med Dig, som det kan! O, min Ven! jeg har seet det, Meget boier og knuger og klemmer ogsaa stundom dig, og du laenges vist efter at komme i Harmoni med dig selv og alt hvad der omringer Dig. Saa adskillige end de Veie ere, som Menneffene faare sig til dette Maal, lade de sig dog alle henføre til de tvende, paa hvilke Jesus med sin dybe Visdom henpegede, da han sagde til En: du bekymrer dig om de mange Ting, Et er fornødent. Det er vist, Noget maa Menneftet bekymres for, enten det Ene eller det Mangfoldige; hvo som kaarer dette, forvirres stedse mere af de mange Ting, hvem det undes at feise hiint, er fri for det Mangfoldiges Bekymring og foler sig rolig og glad midt i sin Bekymring. —

Seidelin har sendt mig din Plan om Ditmarskerkrigen. At fremstille dette Folks mærkelige Liv, var for endel Aar siden et af mine Ønsker; Gud velsigne dit Arbeide, men det behager mig ikke ret, at du kun fortelig vil berøre Folkets Historie for de danske Krige, da det vel vil være vanskeligt i en sammentrængt Udsigt at gøre de Skridt synlige, ad hvilke Folket gik op og ned. Dog, det er kun

jaa mine Tanker, hvorpaa jeg ingen Vægt kan lægge, da jeg i Grunden Intet kender til Landets Historie.

Hils Dons, Hersleb og andre Kyndige venlig

fra

din Ven

Grundtvig.

30.

Fra Molbeck.

Kiære Grundtvig!

Ifke med Uret kan Du hebreide mig en vidt dreven Forsømmelighed i at skrive Dig til. Jeg erkjender, at kun venlig Overbærelse kan undstykke den. Af Dit Brev, der heel igiennem aander et kiærligt, deeltagende Sind, tør jeg haabe denne, og for dette Brev takker jeg Dig ret hjertelig. At tale meget om Marsagerne til min Taushed, nytter ikke stort. Jeg selv kan ikke undstykke den; og dog forudseer jeg, at jeg, i det mindste i lang Tid, ikke vil blive flittigere til at skrive. Kan det bidrage noget til Formildelse af min Brøde, at jeg i Vinter, i egentlig Forstand, neppe har et Dieblif for mig selv og mine kiæreste Venner — at jeg med Guds Hielp i 6 Maaneder tilendebringer et Arbeide, hvorpaa jeg ellers, endog ikke uden Flittighed, kunde have anvendt 2 Aar: jaa lad ogsaa dette tale for mig i dit Hierte. Dog føler jeg, at ogsaa denne Grund er heel svag, og at ingen virker stærkere, end min Ulyst til at skrive Breve. Sandelig ei til min Undstyldning, vil jeg anføre, at Feldborg, et Menneske, jeg holder meget af, ikke næsten i et heelt Aar har faaet Brev fra mig.

Hvad nu Din vennekærlige Skrivelse angaaer, da vil jeg forsikre Dig, uden at true, Du behøvede saadan Forsikring, at den har været mig kiær at læse. Jeg har steds

troet om Dig, at Du var min sande Ven; ogsaa dette Brev har stadfæstet min Tro. At besvare dets Indhold som jeg vilde og kunde, lader sig ei giøre; dertil kunde behøves nogle Dage og nogle Ark Papir. Jeg haaber dog i Sorøe, hvorhen jeg rejser efter Juul, at finde en Time, skiftet til at besvare en og anden Deel i Dit Brev. Her blot et Par Ord, der slet ikke kunne blive egentligt Svar, da jeg ikke en Gang har Dit Brev hos mig. Hvad Du selv synes at erkiende, har jeg næsten altid følt: jeg har baaret og bærer et oprigtigt Venstabskab til Dig, men Du har stedse været mere for min Aand, end for mit Hjerte, og vel har jeg mere agtet, end elsket Dig. Ikke, som om mit Hjerte havde været koldt for Dig; det er den rene Sandhed, at der gives saare faa Menneſker, for hvilke jeg har følt saameget, som for Dig; men høist forunderligt, at min deeltagende Følelse, selv naar den var smertelig, sielden var inderlig. Kiær har Du været mig, kiær er du mig — men min Kiærlighed til Dig har sin Grundspire i Agtelse; og en saadan bliver aldrig ganske inderlig. — Vilde det somme sig for os, der vel ei ere hinandens Venstabskab uværdige, (skiondt jeg ved Gud med Redelighed erkiender, at jeg, om nogen af os, heri maa vige) — at vise os for hinanden i laant eller konjlet Skikkelse? — Nei, jeg vilde for miste Dit Venstabskab, som det skal være min Glæde at bevare, og som jeg herefter skal være end mere stolt af. — Det er vist, kiære Grundtvig! et ret inderligt Slægtskab, og en deraf oprunden Sympathie imellem vore Hjertes kan næppe finde Sted; Du, med tilvisse megen Overlegenhed i Aand og Lærdom, med Din Alvor og Strengthed, med ufravendt Higen mod et eneste Punkt — jeg, med et Sind, hvis inderste Grund er let og glad Munterhed, der kun ved Sygelighed, Uheld, Kummer og ublide Raar er formørket, uden at tilintetgjøres; med en Dobbeltthed i min Natur, hvis sandfælige Side (skiondt ofte min Plageaand) jeg dog ei vilde bytte for følesløs Kulde; med ringere Evner, men dog med en Egenhed i mit Væsen, som jeg aldrig

lader mig betage; med megen Skrøbelighed og mangelaande Feil; men med en reen Willie og med et kiærligt Sind mod alle Menneſker; med Tro og Haab paa det evige Bæfen, men med min egen Religion, og ved denne med rolig og barnlig Hengivenhed i Forſhynets Styrelſe — kan vel imellem os en fuldkommen Harmonie finde Sted? — Jeg vilde det gierne, men troer det ikke. — Dog, kiære Grundtvig! mit Hierte ſlaaer ogſaa for Dig med varme Slag; i dette Dieblit, da jeg vil bevije, hvorfor vi ikke ſaaledes kunne være Benner, ſom jeg onſkede det, føler jeg, at Du deſuagtet er mig meget kiær. — Selv om vi, ſom det ſynes, i vor Tro, i vore Overbeviisninger og Meninger og diſſes Yttringsmaade, mere og mere ſkulde fiernes: vi beholde dog ſikkerlig et mægtigt Foreningspunkt for vor Land: Kiærlighed til Norden og til Historien. — Jeg troer at forudſee, vi ville blive end langt mere uenige end vi ere det, maafkee endog nødes til at yttre Afvigelſen i vore Meninger; dog aldrig ſkal jeg glemme, at vi ere Benner — aldrig, at Du er et af de Menneſker, jeg agter høieſt — aldrig den virkelig betydningsfulde Forbindelſe imellem os, og de ſamtidige Omſtændigheder i mit Liv, hvoraf den var ledſaget — aldrig, at Du var den førſte, ſom vakte min Ungdoms henſlumrede Kiærlighed til Nordens Saga — Du var den førſte; den anden var en Mand, ſom du neppe agter, ſom jeg baade agter og elſker, og ikke uden den ſmerteligſte Følelſe vil kunne ophøre at elſke. — Altsaa, kiære Grundtvig! vi ere dog Benner, i hvor det gaaer, og mit Onſke er: gid jeg altid maa beholde Dit Venſkab; og aldrig opføre at fortiene det!

Din Kiæreſte har jeg med Glæde ſeet; kun ſaare faa Ord ſaldt imellem os. Jeg haaber at ſee hende oftere. Din Tilegnelse til hende har jeg læſt; uden at den, ſom Du vel kan vide, er heel eſter mit Hoved, har jeg for det meſte fundet den ſaare vakker, men vel lang. Om de øvrige Fragmenter, jeg har ſeet af Din Nytaarsgave, her intet, uden at Morten Borup er deilig, og at Din Fortale

lidet behagede mig. Feiler jeg i at tale saa aabenhjertet, da tilgiv! Jeg dømmer her ikke engang, men ytrer blot min første Følelse. At bedømme din Saga, vil jeg vel vogte mig for.

Min Ditmarskerhistorie er næsten færdig. Efter Rime- lighed vil den behage Dig [endnu] mindre, end Din Fortale behagede mig. Men, jeg havde nær jagt, det er mig lige- gyldigt, om dette Arbejde behager nogen; thi jeg har havt megen Fornøielse af at udføre det, og ganske slet er det vel ikke. Hvorfor dets første Deel, eller Historien indtil 1500, ikke kunde blive lang, kan jeg en anden Gang sige Dig mange Grunde for.

De overblevne 5 Exemplarer af Din Bog skal jeg flye Schubothé. Maa jeg engang lade Seidelin betale mig til- bage, hvad jeg udlagde for et Ex. af Din Idunna? — Det er lidet; men mine Penge ere saare saa. Det hører til mine mindre Uheld, at jeg for kort siden blev bestiaalet for et Par hundrede Rigsdaler i Klæder.

Dine Forældre hilser jeg med Vrefrygt og Kiærlighed. Med inderlig Glæde vil jeg altid høre, at det gaaer dem og Dig vel, og Du vil, under alle Omstændinger, finde en deeltagende, oprigtig Ven i

Din

C. Molbech.

Kjøbenh. den 8de Decbr. 1811.

31.

Fra Molbech.

Kiære Grundtvig!

Jeg maa sige Dig en Ting, som jeg er vis paa, vil være Dig lige saa ukjær, som den er mig, i Fald det ikke er saa, at Du selv kan hjælpe paa den. For omtrent 14

Dage siden kom jeg endelig over paa Walkendorffs Collegium, for at afhente de Bøger, Du havde havt til Laans af mig, som jeg altid har stolet paa vare i god Behold, da saavel Madamen paa Collegiet, som Holtermann, havde jagt mig, at de af hende vare tagne i Forvaring under Laas og Luffe. Jeg fandt dem henflængte paa Gulvet i det fordums Auditorium — det vil sige nogle af dem; thi jeg savnede af dem, jeg kunde huske, en eller to af Gatterers Historier og 2 Bind af Remer, som jeg havde laant Dig; men, hvad endnu var langt værre, et Bind af en Classens Bibliothek tilhørende Samling af Reisebeskrivelser, som jeg mindes engang var kommen over til Dig, og Woltmann's Bog over J. Müller, som Du havde laant af mig. Du skulde vel ikke vide noget om disse to Bøger? — Det vil i denne Tid være mig en saare betydelig Udgift, om jeg skal fiobe dem; ogsaa de nævnte Bøger af Gatterer og Remer vilde jeg nødigten miste. Jeg veed, Du af Venstabs for mig vil giøre hvad Du kan, for at skaffe mig dem tilbage. Ligesaa godt veed jeg, at det har været forsømmeligt af mig, saa længe at overlade dem til en uvis Skiebne; men jeg bør dog ogsaa anføre, at Holtermann (som virkelig heri har viist en mod Dig og mig lige stor Skiødesløshed) flere Gange har jagt mig, at de vare i sikker Forvaring. Du vil ogsaa tilstaae mig, at jeg mister disse Bøger, om saa skeer, ligesaa vel ved den Uvenlighed af ham, at han ikke kunde unde dem Plads i en Krog af hans Bærelse, som ved min egen Udjættelse af deres Afhentning. Jeg tør ikke haabe, at Du selv har disse Bøger, skiondt Madamen jagde mig, Du havde afhentet eller ladet afhente nogle Dig selv tilhørende. Imidlertid kunde Du dog forviise mig herom. — Jeg veed, Du vil tilgive, at jeg efter en lang Tausked har skrevet saameget om en lidet behagelig Sag; thi Du kjender min Forfatning og veed, at den Udgift, som disse Bøgers Kiøb udfordrede, virkelig vilde i denne Tid falde mig tung.

Endnu er intet skeet, for at forbedre min Stilling ved Bibliotheket, skiondt saadant for mere end $\frac{1}{2}$ Aar siden er

forkyndt mig som saa nær og saa afgjort, at det kun manglede den Kongelige Bekræftelse. Dette hører vel ikke til de Ting, som kunne forstyrre mit indvortes Liv; men for det udvortes er det af den største Vigtighed, og vist er det, at jeg umuligen i den Stilling, hvori jeg staaer, kan leve endnu over et Aar i Kiøbenhavn, da jeg naturligviis hverken kan eller vil gjøre upasselig Brug af en Vei til Understøttelse, som jeg dog efter syv Aars Tjeneste ikke saameget burde trænge til. — Jeg negter ikke, at jeg begynder at blive fied af et udvortes Liv, hvis Indskrænkning berøver mig Leilighed til at forskaffe mig næsten den allerringeste Befvemhed, for ei at sige Behagelighed. Jeg er nu ogsaa fuldkommen overbevist om, at et saadant Liv aldeles ikke er fordeelagtigt for Aandens Udvikling og dens Kræfters Brug; thi Yderlighed i Tarvelighed er, som enhver Yderlighed, en Ufuldkommenhed. Men jeg har derfor ingenlunde tabt Modet; thi jeg er meer end nogenjinde overbevist om, at en høiere Styrelse ogsaa har raadet for mit Liv. Dette har virkelig i Vinter ofte været sørgeligt. Et for mine Kræfter næsten overdrevet Arbeide og jævnlig Tungsiindighed have aabnet Blæden lidet Rum. Dog har Gud med alt det skienket mig den Lykke, at min Helbred, endog ved megen Nattevaagen, har været ret god, ja saaledes, at flere sige, de aldrig have seet mig sundere af Udseende, end i Vinter.

Ifke tvivler jeg om, at Du endnu, skiondt vel i de fleste Ting uenig med mig, tager saamegen Deel i min Tilværelse, at den Efterretning vil fornøie Dig: at jeg efter et saa langvarigt og møjsomt Arbeide nu er næsten ganske færdig (paa saa Supplementer nær) med Bogstavet M af den danske Ordbog. Du kan neppe forestille Dig, hvilken Byrde jeg derved er bleven lettet for. Jeg har nu næsten intet af saadant, der trykker mig, uden det tilbagestaaende af min lille Ordbog, hvis Trykning ikke endnu er videre end til P. Jeg tvivler meget om, at den bliver færdig til Foraaret. Dog er jeg nu meget lettet, og fra Foraaret af

tilhører jeg, paa meget lidet nær, Historien, og Du kan tænke Dig, først og fortrinligst den danske. I dette Studium vil jeg gaae min egen Vej, den Vej, jeg føler passende med min Aand og mine Evner. Jeg haaber, og haaber med glad Tro, at den skal føre til Noget, om end dette Noget ei skulde vise sig for seent. Om Gud under mig Liv, Sundhed og Sindsro, hvad kommer det saa an paa 5 eller 10 Aar? — Mere herom, om mine Forjætter, om min Reise til Foraaret m. m. en anden Gang. — Om Historien og historiske Sager onsker jeg ret meget at skifte Breve med Dig. Und mig hertil imellem en Time. Vor Uenighed er dog vel ikke saa stor, at den skulde forbyde dette? Snarere vil min Frygt for Brevskrivning forbyde det.

Werlauff er da nu Prof. historicarum. — Dette vidste man. Neppes var han bleven det uden M. [Moldenhawer]. Ingen skal, Gud ske Lov! kunne bebrejde denne nogen utidig Gunsthyttring for mig. Jeg kan aldrig glemme den Taknæmmelighed, jeg skylder ham for det, han hidtil har virket for mig; men den er virkelig heller ikke meget tung at bære.

Jeg kom hertil i Gaar Aftes og reiser igien i Morgen Form. Var jeg bleven her i 8 Dage, havde jeg maastee vovet et Riddertog til Udby, som dog havde været noget forvovent. Jeg er ret rask; men min Ben desværre ikke, saa denne Tour ikke har været ganske fornøielig. Et overordentligt Held jeg havde med nogle Manuscripter, som jeg tabte paa Veien hertil, men efter en Time fik igien, skal jeg en Gang mundtlig fortælle Dig.

Kiærlig og ærbødig Hilsen til Dine gode Forældre, som og til Din Kiæreste, hvis hun er hos Dig eller i Egnen. I stor Skynding af

Din hengivne Ven

C. Molbech.

Gamle Kioegaard, den 2. Marts 1812.

Fra Grundtvig.

Udby 10de Marts 1812.

Kære Molbech!

Tag for dit Brev, men vist er det at Efterretningen om dine Bøgers Forstyrrelse og Tab baade har gjort mig ondt og gør mig ondt. Det er ikke meer end min ligefremme Skyldighed at gøre Alt hvad jeg kan for at formindske Uheldet. Jeg tænker da at Kollegiets Alumnier ei have taget Bøgerne for at beholde dem; ogjaa jeg har mistet adskillige, men det fik saa være. I al Fald, naar de to Bøger fra Bogsamlingerne ikke findes, betaler jeg dem med Fornøielse; med den ene er det min dobbelte Skyldighed, og Gud for Alting, har jeg langt bedre Raad dertil end du.

Din Stilling falder dig lidt tung; nu vel, det er ikke anderledes heneden, vi trænger Alle, hver paa sin Maade; du veed jeg siger ikke dette af Kulde, ikke heller fordi jeg ikke veed hvad det er at have det knapt; det har jeg rigtig prøvet, men Gud ske Lov aldrig været forjagt, og inderlig glædede det mig at spore din Tillid til Guds vise Forsyn, thi sandelig det er et Haab, som ikke beskæmmer. Smidlertid, jeg kan finde det meget rimeligt, at din Stilling i denne forstræffelig dyre Tid er vel trykkende; jeg har Udsigt til i Klar at tage meer ind end jeg bruger, og behøver du et 100 Rdr., blev der vel med Guds Hjælp Raad til dem, og naar du kom i en anden Forsatning og jeg behøvede dem, vilde jeg ligesaa lidt glemme at kræve som du at betale dem. Tag mig ikke disse Ord ilde op, min Ven! men tag dem som de siges!

At skifte Breve med dig om Kroniken er mig en be-

hagelig Syjsjel; du veed, at næst efter de hellige Skrifter er Sagas Bog mig den elskeligste, og om dens Vidunder taler jeg gerne, undtagen med Folk der sige, at en Historie-skriver ikke maa have Religion, thi de ere enten dørste Estersnakkere eller ugudelige Mennesker. At je denne fæle Flostkel i Skilderiet, slog mig saameget mere, som jeg just i denne Tid har søgt noiere at efterspore Grunden til den historiske Interessje og dens noie Sammenhæng med det Poetiske og Religjose hos Mennesket; thi intet Andet forklarer den Higen mod de gamle Dage og Glæde over det Underfulde i Historien, der udmærker alle Folkene med Poesi i en troende Alder og derfor ogsaa Barnet. Troen paa vort Slægtskab med Guddommen og Længsel efter dens Samfund er det som driver os tilbage, da vi have en indvortes Visshed om, at kunde vi naa Tidens Begyndelse, maatte vi skue klart dette Slægtskab og Samfund, hvis Antagelse baade er al Religjions Kilde og foregaaende Betingelse for al friere aandig Virksomhed, da ene den giver os Ret og Mod og Kraft til at opløste os over det dyriske Liv. Historiens Vidunder gribe ogsaa det barnlige Gemnt ene fordi de stadfæste Troen paa det guddommelige Samfunds Virkelighed, og derfor gjorde de gamle Folk dem alle til en Guds umiddelbare Handling, ligejom end alle Troende glade deri erkende Guds Forjhn. Hvor høi nu den historiske Interessje hos de Kristne maatte blive, er klart, thi foruden Stadfæstelsen om vor Slægts guddommelige Udspring, stod Gud synlig og vis i Kristi Aabenbarlse, og i den hele følgende Tid maatte en Kristnen være vis paa at finde de tydeligste Spor af Kristi Regering over sin Kirke. — Herved kommer jeg til at tænke paa Tyge Krothes Bog om Kristendommens Indflydelse. Har du nogenjinde læst den? Hvis ikke skulde du dog engang give dig Tid til at læse det første Bind. Du vil i al Fald da studjende finde mange Ideer, der som splinterny i det sidste Aartiende ere komne til os fra Tydskland. For din Eichhorn skulder jeg dig saare megen Tak, den har

gjort mig stor Tjeneste. Venlig Hilsen fra mine For-
ældre. Gud styrke dig og aabne dig de bedste Veie!

Skriv snart til

din Ven

Grundtvig.

Uf Gatterer har jeg aldrig havt uden eet Bind.

33.

Fra Molbech.

Gamle Kjøgegaard, den 25. Aug. 1812.

Du seer, kære Grundtvig! at Danmark endelig har mig igien — om ikke i eet og alt, dog, troer jeg, i Hovedsagen den samme, som da jeg reiste ud. Man siger ellers om mig, at jeg er bleven rastere efter min Reise, og selv føler jeg i det mindste, at min physiske Constitution, uagtet et vist ikke ordentligt Liv, er bleven stærkere. At jeg ogsaa efter min Reise lettere bevæger mig i Verden end før, og i det Hele føler mig friere — agter jeg ikke for en af dens mindste Fordele. At jeg ellers i Sverrige har været den samme, som i Danmark, kunde ogsaa min Reises Daarligheder lære dig, om jeg gad eller vilde fortælle dem.

Jeg har lært at kiende et raskt, kært, frihedsaaendende Folk — som imidlertid neppe er, hvad det kunde være. Jeg har sporet i flere Dele en bedre Land, end hos os, uden at jeg dog troer, man i det hele kan sige, at Sverrige er bedre end Danmark. Det er vist, Almuen i de fleste Provindser, som jeg har giennemreist, er mere værd, end hvad jeg kiender af den danske Almue; men dette strækker sig jo heller ikke videre end til den sigøllandske. Storre Frihed hersker vel i Sverrige end hos os; men ikke maae vi troe, at Alt hvad som glimrer, er virkeligt. Det lader

skiont, at Folket samles, for selv at beskaffe sig og stadfæste eller forandre sine Grundlove — dog ere Rigsdagene nuomstunder ikke meget andet end kostbare Comedier, som Landet maa opføre for Hoffet. I det mindste har den, som i Aar er holdt, været af liden Betydning, og uden noget mægtigt Oppositionsparti. Regjeringen vover jeg vist ikke at bedømme. Den er vel i det mindste i Formen bedre end vor, og dog maaskee i flere Dele mindre populair og liberal. At man imidlertid i Sv. i det mindste har bevaret gamle Former, som dog altid give Friheden noget Hegn — er altid en herlig Sag. At der ogsaa i Sverrige, i hvor meget den nærværende Generation er sløvet, gives flere Mænd af Kraft, end hos os — troer jeg. I det Hele er Sverrige bleven mig meget kjær — mere dog maaskee, fordi jeg der har levet saare behageligt, end fordi jeg har fundet stor Overflodighed af nordisk Aand — som i det mindste i de høiere Stænder vist ikke trykker Mange. — Litteraturen staar unegtelig under vor. Dens interessanteste Side er Trykkefriheden, som nu dog har faaet Indskrænkninger. Diærvt har man i disse Aar opløst sin Stemme mod Hofpartiet og Mange af de Mægtige; men nu er det formodentlig forbi. I den æsthetiske Deel af Litteraturen er man, som Du veed, langt tilbage. Imidlertid finder en Giering Sted, som gjør den meget interessant. En ny, tydsk-romantisk Skole er opstaaet og fægter stærkt imod den gamle fransk-academiske, men er endnu i sin Barn-dom. Den første blandt Sverriges yngre Digtere, Atterbom, har jeg lært at kende. Han lover meget, kun 22 Aar gammel, men er i høi Grad sygelig og tungsindig. — Her intet mere; om Noget kommer i Trykken over min Reise, skal der ogsaa findes, hvad jeg kan sige om den svenske Litteratur.

Tak, fordi Du har besøgt Carlsen! Dette Vidnesbyrd om Dit Venskab for mig har glædet mig uendeligt. Lad det ikke blive sidste Gang Du kommer paa et Sted, hvor et Par af de bedste Mennesker, jeg kender, leve. Du vil

da ogsaa finde, at Carlsen er et Menneske med ualmindelige Naturanlæg og megen Originalitet; og hans tilkommende Hustru, skøndt udannet, en af de ædelste og reneſte kvindelige Naturer. Hun elsker min Søster ubeskrivelig høit; men ogsaa uden dette vilde jeg holde jaameget af hende, som af faare faa andre Mennesker. — Jeg føler mig her i disse Døgn saa inderlig glad og lykkelig i denne Kreds af lutter gode og naturlige Mennesker. — Desværre skal jeg om saa Timer forlade dem. Jeg kom i Aftes og rejser til Middag — og paa Fredag atter til — Stockholm. Du kan heraf slutte, at man ei har været utilfreds med min forrige Rejse. Jeg har talt baade med Kongen og Prinds Christian, og fundet begge meget naadige; men Moldenhawer, som Du kan tænke, meget unaadig. Vel er det, at jeg har min Bestalling i Lommen, men M.s uartige — i al Fald høist ukloge Opførelse har betaget mig meget af min Lyst til at blive ved Bibliotheket. Mere herom, naar vi en Gang samles. Gud veed, naar dette skeer! — Jeg bliver i Stockholm saa længe jeg kan. Skriv mig dog endelig til, og send Dine Breve, skrevne paa tyndt Papir, til Dons. Jeg skal see at være lidt flittigere end forrige Gang.

Med de venligste Hilsener til Dine ærværdige Forældre

Din

hengivne Ven C. Molbech.

34.

Fra Molbech.

Kjøbenhavn 29. Nov. 1812.

Kære Grundtvig!

En venlig Hilsen sendes Dig atter paa dansk Grund fra ham, som Du maaskee dog stundom har sendt en Tanke til over Drejund — fast du ikke har meddeelt ham nogen

i Skrift. Mine danske Venner have i det hele forsoemt mig meget under mit Ophold i Sverrige. Myerup og Bruun ere de eneste, som jeg ikke bør sige dette om.

Jeg vil egentlig blot lade Dig vide, at jeg for omtrent 8 Dage siden landsteg paa Sjælland. Efter en Omvei fra Helsingør over Frederiksborg, Frederiksværk, Roeskilde, Sorøe, Kiøge, kom jeg hid i Gaar Aftes. Men endnu er jeg saa at sige Fremmed i vor Hovedstad. Du er en af de første, jeg efter min Ankomst tænker paa.

Om min Reise kun dette: jeg har levet et interessjant, stundom maaskee vel lystigt Liv. Dog bringer jeg mere Sundhed og Ungdomskraft med mig hjem, end jeg reiste ud med, og har altsaa fra den Side Intet tabt. Meget har jeg seet, og meget tumlet mig om — ikke altid i ganske behagelige Situationer. Men det, som egentlig kun fortryder mig, er at jeg ikke blev længe nok i Stockholm, for mere tilbunds at studere det Folk og den Stat, som jeg nu vel kender nogenlunde, men ikke saa grundigt, som jeg ønskede. Jeg har ikke endnu aldeles bestemt mig, om jeg vil skrive noget over Sverrige og mine Reiser i dette Land. Dog skeer det formodentlig, om jeg faaer Tid og Rolighed dertil. Men i al Fald bliver det kun fragmentariske Erindringer og Bemærkninger — og naturligviis med nærmest Hensyn til danske Læsere.

Du veed vel, at A. W. Schlegel er i Stockholm. Jeg var cengang hos ham og talte i halvanden Time med ham — hvilken Samtale jeg for ingen Priis vilde undvære. Han er fulgt med Madame Staël, som introducerer sin Søn i Sverrige, og hertfra ville de til Foraaret gaac over til England. Hun fører en Pragt, som en Fyrstinde, og hendes Følge skal bestaae af en 16—18 Personer. Schlegel er yderst human, artig og beleven, og har ligesaa megen indtagende Godmodighed, som ædel Bærdighed i sit Væsen. En af de Ting, vi talte meget om, var hans forehavende Udgave af Niebelungen-Lied, hvilken han vil ledsage med en Afhandling om dets Oprindelse. Han viste mig en

Bog fuld med Collectanea til denne Afhandling, og deriblandt et Sted af Din Mythologie, som hans Broder i Wien havde affkrevet og oversat for ham, da han ikke forstaaer Dansk. Jeg lovede ham nogle Oplysninger angaaende det af Thorfelin affkrevne angelsaksiske Manuscript, og Prøver af de eddiste Sange om Brynhild og Sigurd, med mere, som kunde være ham tienligt. Derjom Du vilde stikke mig et kort Resultat af Dine Meninger og Undersøgelser over disse Sange og deres Forhold til Tydskernes Michelungen-Lied, skulde jeg oversætte det paa Tydsk og sende ham det. Det vilde interessere ham saameget mere, som jeg straks mærkede, at han om vore islandske Sange kun havde et uklart og ufuldkomment Begreb. Jeg sagde ham, at Du havde arbeidet over dette Emne, og han yttrede megen Lyst til at kiende til Dine Meninger. Han sagde mig, at hans Broder satte megen Priis paa Din Mythologie. — Denne kiender man hist og her i Sverrige, men næsten Intet ellers af Dine Arbeider. Dog var Saga kommen til Stockholm. Du har faaet en meget haard Bedømmelse i en Afhandling om den nyeste danske æsthetiske Litteratur af min Ven Hammarstöld i Stockholm. Men i hvormegget han end er dette, tænker jeg at møde ham med en streng Kritik, saasnart hans Arbeide er trykt; og mit Ønske er, at denne skulde faae Plads i samme Hefte af Journalen Phosphoros (der udkommer i Upsala) som hans Arbeide, hvilket mine Venner i Upsala have lovet mig. Jeg ventér kun paa en Afskrift af Hammarstölds Chria. — Han er et ret godt og levende Hoved, men i høi Grad flygtig, eensidig og selvtilfreds, som de fleste af den nyere Skoles unge Tilhængere i Sverrige. I øvrigt har han virkelig megen Læsning og en sielden Gufommelse. Jeg længes efter at høre om Høsts og Rahbets svenske Forelæsninger.

For Guds Skyld, skriv mig nu til med det allerførste (Adressen til Kongens Bibliothek) og lad mig vide, hvorledes Du har levet og lever, og hvad Du har for og i

Sommer har arbeidet paa. Jeg har i Sverrige seet, at Du har læst noget ved Landemodet.

Hilsener til Dine Forældre, Din Kæreste og fælles Venner fra

Din Molbeck.

Fra Grundtvig.

Udbye d. 2den Decbr. 1812.

Kære Molbeck!

Længe, meget længe er det nu siden jeg skrev dig til, da det ikke allene er den svenske Reise som har afbrudt vore Samtaler, men mest vore Veies Vilkaar, da det lader som vi vende Ryggen mod hinanden, og i den bagvendte Stilling pleier Man ikke at tales meget eller venlig ved. Dit Brev fra Røgegaard var mig vist nok velkomment baade som Tidende fra dig og som Vidnesbyrd om at du kom mig venlig ihu, men dog bedrøvede det mig virkelig, mindre vel ved hvad det sagde, end ved hvad det syntes at aande. — Din Synsmaade for Livet, da vi først lærte at kende hinanden, veed du behagede mig ikke, thi Harmoni med Verden, glad Nydelse af det Nærværende, anstaae du for et ønskeligt Livsbillede. Imidlertid, du mistviede dengang om nogenfinde at naa det, din Tungfjind forkyndte dybere Længsler, Livet var mig selv ikke helligt Alvor, og jeg elskede dig ikke inderlig nok til at modsætte mig din Synsmaade anderledes end i en Forstandstviist. Mange Omvæltninger er din Synsmaade undergaaet siden hine Dage, og jeg har levet dig nær nok, og taget Del nok i din Stebne til at mærke langt mere, end vi nogenfinde have talt om; i mange Dele ligne ogsaa vore Baner hinanden, saa at jeg desbedre kunde forstaa dig paa de Punkter, hvor jeg selv havde været. Kvindeskærlighed er det som lærer os, om vi

have høiere Attraer end Rødslyst og Livets Overdaadighed, og er den, hvad Man kalder ulykkelig, da kommer det an paa dens Dybde, om den skal drive os ind i Verdens Tummel at søge Udspredelse, eller til Gud at søge den Hvile for Sjælen, Verden ikke kan give. Begge har vi saaledes elsket ulykkelig, begge ledtes vi til Poesien og alvorlig Eftertanke om Livets Væsen, begge mødte vi Naturfilosofien paa vor vei, som var nødvendigt, da den staar som Troens og Poesiens Fuldmægtig i disse vantro og upoetiske Dage. Begge smittedes vi af dens Hovmod, eller rettere fandt Behag deri, fordi vi førte denne Slægtens Arvesynd og Tidskalderens Skødesynd med os. Saa langt fulgtes vi ad, men her adskiltes vi, hvortil Meget bidrog, og betragter Man din Afhandling om Livets Væsen ved Siden af min om Religiøn og Liturgie, hvor den staar, behøvedes vel ikke stor Skarpsindighed til at indse, at Veiene maatte dele sig, eller rettere havde kun lobet enstund jevnside. Min afgjorte Forkærlighed for gamle Norden, min fra Barndommen større Fortrolighed med Bibelen og arvede Alvor, befordrede min Gang til igennem Oldtids Sagn og Betragtningen af Tidens Løb at stadfæstes i Ervødigheden for Kristendommen; denne blev ved Guds Styrrelse virksom Tro, og hvorledes den kærlige Fader udrev mig af det aandelige Hovmods Svælg, der vilde sluge, derom behøver jeg ikke at tale, du var selv Vidne til min tunge, men lykkelige Kamp, og du var ikke en kold Tilskuer. Du veed da, at Livet er mig sandt Alvor, og at naar jeg taler om Menneskets Indvortes, er det ikke som den Blinde om Farven. Baade Hedenold og Kristendom beskuede ogsaa du med Ervødighed, men hvad jeg sagde engang om Minderne fra hin, at hvert kun var dig en Kærminde, saaledes sige dine Ungdomsvandring og din lille Bog om Correggio mig, at det ikke allene er Oldtidsmærker, du, deri klogere end jeg har været, betragter som Blomster, men Kristendommen selv staar for dig mest som en saadan Blomst, der minder om et forsvundet ungdommeligt Liv. Om du er stad-

fæstet i Naturfilosofien veed jeg vel ikke ret, men troer det dog umuligt at dit Hjerte kunde give den gudløse Synsmaade Bifald i det Hele.

Alligevel, naar jeg hører dig tale om det som en Bindning, at du bevæger dig lettere i Verden, naar du taler om et uordentlig og lystigt Levnet, som Man ikke skal fortryde; da maa jeg inderlig bedroves. Skulde det da være Slutningen paa den Gæring, Gud lod dig gennemgaa for at føre dig hjem til sig, at du skulde anse Livet for et Spil, hver kunde drive efter eget Tykke, uden at vove Meer end nogle flygtige Nydelser, et Spand af Dage, eller for et Kredsløb fra en Verdenssjæl tilbage i den samme uden Hensyn paa Hjertets Renjelse eller Vandringen herne. Du skulde da ved Slutningen itaa paa samme Punkt som i Begyndelsen, leve i Dieblikket, søge Harmoni med Verden og ikke have vundet uden det Syn af Aandens Blomster til Dienst — dog, hvad siger jeg vundet, nei tabt den Hjertets Modstand, den Mistro til egne Kræfter, som lod haabe, at du ved Guds Bistand vilde faae Die paa Verdens Forfængelighed, paa vor egen Fordærvelse og Skrobelighed, paa Guds Kraft, hans Afsty for Synden og Naade i Kristo. Det var bedroveligt, men Gud forbyde det! Visjelig, du maatte fortryde det ved Livets Aften, ja i den Nat, da Tugen kan arbejde. — Dog, det har da vel med Guds Hjelp ingen Nød, dertil haaber jeg Gud har givet dig formegen Alvor, Ærlighed og Sandhedskærlighed; men visjelig, du gaar paa slibrige Steder, jeg kender dem, de Goglebilleder, hvor med Verden vil lokke os i Svælgat, det er ikke blot igennem Begemet eller, som de kalde det, Sandjeligheden, den taler, o nei, dens Aand forvandler Skikkelse ja mangefold og vil iær indbilde enhver, der foler Driift til aandelig Sysjel, at aandelig og gudelig, evig og jalig er et og det samme, som om der ikke var vnde Aander og en ulykjalig Evidens. — Jeg veed nok, Du har aldrig været for at høre mig tale jaaledes, og i al Fald meent, det var bedst at lade hver raade sig selv i sin Troessjag, ja at al jaadan Tale

kom af Intolerance. Men, kære Molbeck, hør dog engang! Er der Noget, som, hvis det var tilladt ene at tænke paa sig selv, kunde være ligegyldig ved Næstens Tro og Gang, da er det dog virkelig en sand, troende Kristen. Han har uroffelig Visshed om det Uhyrlige, han overberives daglig om sit Samfund med Gud, ei blot ved hellige Kærligheder, men ved Kraften til at modstaa hvad der før beherskede ham, ved den Frimodighed, hvormed han tør fige i Graven og tænke sig arme Synder for den Retfærdiges Domstol, endelig ved den Overvægt han føler over Verden, med al dens Lyst og Had, Bisfald og Spot. Hvad skulde nu bevæge en Kristen til at bryde sig om Næstens Tro og Idræt, derjom ikke Kærlighed til hans Sjæl, det inderlige Ønske, at alle maatte have den samme Guds Fred i Hjertet, det samme usvigelige Haab, det samme Borgerskab i Himlene, som ene kan stille Hjertets Længsler og give Sjælen Hvile? Vel veed jeg, at der har været mange, som har villet indbilde sig selv, at de havde den saliggørende Tro og Sjælekærlighed, ved at hade og forfølge dem, der ikke vilde efterfige de Ord de kaldte deres Tro, skøndt de som oftest vare kun et Mundsveir. Kald dem intolerante, fanatiske, ja hvad du vil, Jesus har dømt dem haardest; thi hvad jagde han ikke til sine troende Disciple, da de vilde have Ild ned fra Himmelen til at fortære dem der ringeagtede deres Mester: I veed ikke af hvilken Aand I tale. Men mellem Saadanne vil du ikke regne mig, og lad os da ei spille med Ord, men heller betænke, hvoraf det kommer sig, at alle som befatte sig noget villig med aandelig Eghed, gerne høre og læse et System, der er tværtimod deres, naar der kun er Ideer, ordenlig Sammenhæng, Skønhed og Klarhed, men det kristelige System gider ingen hørt tale alvorlig om, uden han er paa Veie til at antage det, skøndt han ikke kan nægte, at det, selv som en Forestilling mellem flere af Forholdet mellem det Synlige og Uhyrlige, eier en mageløs Eenhed og Dybde forenet med høieste Simpelt og Klarhed. Er det ikke som en Auelse om at det er Sandhed,

men at dets Antagelse fordrer et Offer af os, som vi ikke vil gøre? Efter Erfaring paa mig selv og Andre, tør jeg sige, det er saa. Dette Offer har mange Navne, men Hovedsagen er, at vi vil raade os selv, det vil selv de, som tale saameget om Nødvendigheden i Livet og Frihedens Nullitet, uden at ville mærke Modsigelsen. Her staa vi ved Naturfilosofiens Grændser, og da vi begge har haft lidt med den at gøre, var det vel ikke afveien at gaa indenfor. Den har indseet den fri Willies Nullitet, da der ellers maatte være ligesaa mange Guder, Grundprinciper, som der er Mennesker. Her stod den Sandheden nær, men Hovmoden, vel ogsaa Livets saakaldte Nydelse, vilde den ikke forjage og opdigtede derfor, at der var en Grundkraft, hvori ikke allene alle Menneske-aander, men alt hvad som er til havde venlig Eenhed. Derved syntes da Mennesket befriet fra al moralsk Kamp og al Frygt for Ewigheden, thi denne Verdensaad (saa kalder Bibelen ham) betragtede Synd og Retfærdighed lige venlig og kunde ikke ønske hos de Dodelige anden Stræben end den at tilintetgøre Alt hvad der indskrænker Aanden, Stræben efter at blive Gud. Hvad en saadan Klogt kalder Dyd, er da Aandskraft, hvad den kalder Last, Svaghed, Hovmod bliver til en Dyd, og al Syndens Afstyelighed forsvinder. Kort sagt, den Aand som Bibelen kalder Djævelen, gør Naturfilosofien til Gud, hans Willie er dens Nødvendighedslov; thi det er netop Djævelens Kendemærke, at han vil tiltvinge sig Guddom. Skælv vi nu for saadan ugudeligg Tale og Tænkemaade og tro Samvittighedens sanddru Køst, som raaber at der er Godt og Ondt og at Gud er god, hvor saa end det Onde kommer fra, da maa vi vel blive underlig tilmode. Det staaar fast, at Mennesket har ingen fri Willie, thi han maa ikke ville det Onde og han kan ikke unddrage sig fra den almægtige Guds Herredomme, ja kun ved hans Kraft lever han. Nu indsees let at Mennesket ikke er hvad han skal være, uden han villig adlyder sin Gud, glemmer sin Willie i hans, og at Alt

andet hvad han vil kun er en afmægtig Nægtelse enten af Guds Godhed eller Herredomme. Her opstaar i alvorlige Sjæle Frygten for Himmels Torden og for Døden, der staar som den Retfærdiges strænge Tjener, der slæber Synderen for Domstolen; her maa vi føle vor Trang til Naade, men ogsaa Umuligheden af at erhverve den, thi den kan kun være mulig, naar Synden, som Gud ikke kan forlige sig med, straffes og vor Villie udløses af Syndens Trældom og taber sig i Guds. Hvo har løst denne Gaade, en Gaade, der ikke er Spilfægteri, men paa hvis Løsning Menneskets aandelige og evige Vel beroer, uden Kristendommen, ved den forunderlige Lærdom om Guds uforskyldte Barmhertighed, om Kristi Forsoningsdød, den Helligaands Naadevirkninger, de Troendes Udløsning af Satans Rige og Syndens Trældom, og deres evige Liv i Kristo? Vi maa dog nødes til at svare: Ingen løste dem uden Jesus, og det var intet Under, thi som han selv siger: Ingen kender Faderen uden Sønnen og den Han det vil aabenbare. Nægte alle disse Ting, det lader sig ligejaagdt gøre, som at nægte det Ondes Tilværelse, men lade de sig undvære, det er Sagen? Gud har gjort Alt, for at disse Ting skulde være unægtelige; thi maa vi ikke tilstaa, at Evangelierne ei i noget sandhedskærligt Hjerte kan lade Tvivl tilbage om Jesu Sanddrthed, og Enhver som læser det ny Testamente med den Tro, maa føle sig tvunget til at tro alt det vi nævnde, og hvi skulde han ikke, naar han føler, at hvert Ord han troende annammer af Jesu Mund, styrker og vedervæger? Han har jagt det vrentud, at hvo som ikke troer paa Guds Søns Navn, han er allerede dømt, og at uden ham kan vi slet Intet gøre, ligesom Grenen naar den er revet fra Træet ei kan bære Frugt, thi, siger han, Jeg er Vint træet og I ere Grenene. Han har jagt, at han hengav sit Rod for Verdens Liv og sit Blod til Syndernes Forlæbelse og at Sandheds Land skulde ledjage hans Apostle til al Sandhed. Enten var nu han en af de

største Løgnere og Bedragerer, som have været til, eller ogjaa maa vi tro hans og Apostlenes Ord som Guds.

Du forundrer Dig vist over denne lange Tale; det var rigtig ikke heller min Agt at tale nær saa vidt eller længe, men det trængte sig ind paa mig at udsige, hvorledes vi fra alle Sider drives til Troen paa Kristus, naar vi kun tænke alvorlig paa vore indvortes Vilkaar, og den forunderlige Bog der kalder sig saa drijselig Guds Ord, taler saa vis om det intet Die har seet, intet Øre hørt og som aldrig optom i et Mennekses Hjerte, og dog saa sødt og enjoldig, at ingen for Alvor kan tro den er skreven af Verdens vildeste Sværmerer, men det maatte dens Forfattere være, hvis det ikke er forunderlig, aabenbaret Guds Sandhed de have at føre.

Dette og mere agter jeg at udlægge i en lille Bog om den store, som det især er blevet mig Trang at skrive ved at læse Herslebs vakkre Bibelhistorie. Den skulde du dog rigtig læse, du vil ikke fortryde det; der kan dog hver Lægmand lære hvad der staar i hans Bibel, naar Man med Sprogkundskab læser den ærlig som en anden Bog, og siden betænke om han vil tro det.

Nu, inderlig Tak, kære Ven! fordi du tænkte paa mig, saajuart du kom tillands og sendte mig et saadant venligt Brev! At jeg svarer dig saa brat og saa bredt, vil du dog vist tage for gyldigt Bidnesbyrd om, at det ei er Mangel paa Venskab, som har gjort at jeg ikke skrev dig til i Sverrig. Den første Gang vidste jeg ei hvorhen jeg skulde sende det. Siden vilde jeg skrevet, men som sagt, dit Brev syntes at forklynde en Stemning, i hvilken jeg ikke vilde tale til dig, eller jatte dog mig i en saadan, at jeg ikke kunde, som det sig burde. Dons jagde mig, at du snart igen skulde forlade Stokholm, og saa begav jeg det ganske. Her har du den eneste Grund til min Tavshed, og du tænkte ikke feil, at min Tanke ikke har været saa doven som min Pen; Tanken har rigtig venlig været hos

dig mangengang, og det tør jeg sige, jeg har aldrig været saameget din Ven som nu.

Du spørger hvordan jeg lever og har levet, og hvad jeg har taget mig for? Godt, Gud ske Lov! ei uden Strid, thi dertil ere vi satte, men med et jævnt muntert Sind i Grunden, har jeg levet og lever, og syset med hvad jeg mente min Gud vilde, vel ei som jeg burde, men efter fattig Veilighed ved hans Hjælp. De kære Gamle ere da endnu hos os, men Fader er i sidste Efteraar blevet saare træt under Legemets Byrde; Gud veed om han bærer den gennem Vinteren, men han veed at nedbrydes end hans jordiske Bolig, har han et bedre Hus, byggt af Gud, uden Hænder, evigt i Himlene, og det troster ham i Alderdommens besværlige Dage.

Foruden mit egenlige Embeds Syssler, har jeg rørt Pennen ganske flittig, mest til at fuldføre det korte Begreb af Verdens Kronike, som du veed længe har været under Pressen og, vil Gud, i denne Uge forlader den. Med de faa Hjælpemidler har det just ikke været mig et let Arbejde at skrive det lutheriske Tidsrum's Historie, men venligst være du takket for din Litteraturhistorie, uden den havde det været mig umuligt. Smidlertid kan jeg vel kun anse Arbejdet for begyndt, thi det skulde ikke engang glæde mig, hvis jeg blev uanfægtet for min Tale; thi til Tidfordriv har jeg ikke ført den, og bifaldes kan den umulig af Mængden blandt de Boglærde, der maatte først ske en hel Omvæltning i Hjerter og Hjerne, som skedte hos mig, før jeg kunde skrive den. Fra et bibelsk Stæde er, eller skulde dog Alt være seet, og hvo som ikke vil tro Bibelen kan ei heller tro mig, men bevise at jeg har løiet i Hovedsagen, det vil holde haardt, skøndt jeg, horte fra Bogjamlinger, ogfaa mangengang vil have Nok at gøre med at forsvare mangt et Ord. Dog, Han som størkede mig til at skrive, vil ogfaa stærke mig til at forsvare, hvad der skal forsvares og som det skal. For sin Være sørger han nok, og sørger jeg for min, skader det ikke, at jeg bliver narret, thi min Mening

bor være, ligesom mit Motto, at Veren ligesaavel er Hans som Riget.

Bed St. Hans Landemode læste jeg en Afhandling om Oplysning, der dog egentlig kun var en Udsigt over, om Mennesket kan oplyse sig selv og gør klogt i at foragte Bibelens Oplysning, samt et Blik paa Moralens Forbærvelse under Moralskraalernes Hænder.

Til sidste Dionysii Landemode havde jeg et langt Digt over Roskilde, dog mest Domkirken og dem af Danmarks Hovdinge og Gæve, hvis Stov der monne hvile. I denne Henseende er det altsaa et Sideslykke til Sorø Kirke, men efter en langt større og mere historisk Maalestof. Jeg agter, vil Gud, at udgive det med Citater og Anmærkninger, som en documenteret Historie (et Bidrag til Danmarks Rimkrønike efter vor Tids Veilighed) for at vænne Folk af med den slemme Tanke, at Digt nødvendig maa være Løgn. Dnsker du at vide Noget om Indholden, da tænker jeg, vor Dons kan sige dig Udskilligt. At Estridson, Wilhelm, Saxo, Margrete, Kristian 3die, 4de og 5te ei løselig ere oversprungne, vil du selv gætte.

Her har du da Listen paa det Betydeligste jeg i Sommer har skrevet. Paa Digtet arbejdede jeg vist det meste af et Par Maaneder, thi jeg maatte læse en god Del, som jeg maaske vil have ondt ved at finde, naar jeg skal citere.

Hvad du fortæller om de unge svenske Herrer's Letsindighed var mig ikke uventet, denne Letsindighed og Overfladelighed i aandelige Ting har stedse vanhældet Svenskerne, det seer Man ligesaavel i deres Theologi, som i deres Historie og Poesi (Lagerbring var af norsk Art). At jeg allermindst kan vente Bifald hos dem i denne Tidsalder er ligefrem. Tak skal du have, fordi du vil tale min Sag! jeg vilde gerne selv sige et Par Ord til den svenske Almind, siden den skal høre mig nævne med Spot, men Tunge-maalet er ivicen. Imidlertid beder jeg dig at du, om muligt, vil skaffe mig Hammerskolds Kritik og laane mig,

hvad du skriver, da jeg saa maaste skriver en lille Pjece paa Dantsk og lader det komme derpaa an, om den bliver læst eller oversat i Sverrig. Hvis du ikke snart skriver noget offentlig om Sverrig, maa du endelig give mig en lille Udsigt over Litteraturens og Religionsvæsenets Tilstand; thi vel har jeg om disse et almindeligt Begreb, som neppe er falsk, men i det Enkelte veed jeg hartad slet Intet. Hvad læser Man og hvorum taler Man helst? dette er det visse uavgjelige Kendemærke paa Folks Indre, thi Munden taler af Hjertets Overflodighed, om man end gør sig nok saamegen Umage for at følge sin Hjertensmening. Den Udsigt (fortelig) du taler om, over Forholdet mellem Niebelungen Lied og vore Heltesange, veed jeg ei hvad jeg skal sige om. Ganske fortelig veed du jeg har jagt min Mening i Fortalen til de Samtaler om Boldsunger; vil du se det efter, og sige mig, hvormeget længere det omtrent kunde være, da skal jeg ved Leilighed skrive lidt op derom. Friedrich Schlegels Raade for min Mythologi er mig bekendt ved et meget galant Brev fra ham med en Indbydelse til at arbejde i Deutsches Museum, hvor han har givet et Udtog af min Mythologi, eller en Del deraf, hvilket jeg dog ikke har seet. Det er store Hoveder, de Schlegler, men har taget en forunderlig, hidtil ei den bedste Bei.

Nu maa jeg vel holde op, hvis mit Brev ikke skal i Tykkelse vorde en Bog, skøndt jeg endnu kunde have mange Ting at tale om.

Du har før jagt, at du maaste følte dig drevet til offentlig at skrive imod mig, det falder mig just ind, om du ikke ved min Histories Læsning kunde faae det ifinde; jeg vil derfor sige dig, at jeg ikke kan have det Mindste derimod, uden fra den Side, at jeg vistnok langt hellere faae vi vare enige. Naar vi derimod ikke ere det, da ligge vi i Strid i dette Stykke, om vi saa aldrig tale et Ord med hinanden. Kun een Ting er jeg bange for, at nemlig du i saa Fald holder op at være min Ven; thi læmpelig kan jeg ikke tage paa Meninger, som ere vildfarende i vigtige

Ting, og for Smaating hvæsser Du neppe Pen imod mig. Maaffe kan dog, hvis det skeer, det rinde dig i Hu, at jeg har talt til dig derom rolig i Forveien og forsikkert, at Intet, uden den Vished, at jeg bør forsvare, hvad der er mig upaatvibelig og vigtig Sandhed, kan stærpe min Pen, og at du derfor ligesaalidt burde være vred paa mig, som jeg er det paa dig, naar du taler efter fuld og ærlig Overbevisning; men vis maa Man være i sin Sag, saa vis at Man derpaa tør leve og dø, for Man paatager sig at ledsage Andre til Sandheden; thi ellers gør man megen Uret og stræber at lede Andre ind i det samme Wilderede, til den samme Uvished, Man selv er i.

Bred kan Du vist ikke blive over dette Brev, thi blev du det, var Skylden hos dig selv; men om du forlover at skrive mig til i Hast, det er vel muligt. Gör i Guds Navn, hvad dig synes godt! Saare velkomment er mig hvert Brev fra mine Venner, men naar de ingen Lyst have til at tale med mig, kan jeg jo ikke engang ønske Samtale, kold og ubethdelig maatte den blive, og en saadan er altid pinlig, mest mellem Venner.

Nu Farvel, kære Molbeck! hils vores gode Dons flittelig. Din syge Broder saae jeg til i Efteraaret, stakkels Fyr, det er visjelig en haard Skole han er kommet i, Gud styrke Alting til det Bedste! Naar han kunde komme paa Landet til en gudfrygtig, kærlig, men tillige fast og sindig Mand, var det udentviul saare godt for ham, men det er ingen Sag at give et saadant Raad.

Nu, Herren være med dig! skriv snart, om du vil, og vær vis paa, at du har en

trofast Ven

Grundtvig.

Fra Molbeck.

Frederiksbærk. 26. Decbr. 1812.

Kære Grundtvig!

Jeg modtog for ikke længe siden et Brev fra Dig — det første efter en meget lang Afbrudelse af vort skriftlige og mundtlige Samkvem. Du kan vist ikke, naar du lader dit Hierte raade, tvivle om, at det glædede mig, efter saa langt et Savn, at see Brev fra Dig — ligesom det heller ikke, hvorom flere Udtryk i Dit Brev vidne, kunde være Dig uventet, at en Deel af hvad Du skrev ikke kunde møde Gienklang i min Siæl.

Saa er det. Men jeg forsikrer Dig med fuld Oprigtighed, at dette ikke havde mindste Indflydelse paa den hiertelige Glæde, hvormed jeg læste Dit Brev og saae de umisfiendeligste Spor af Dit oprigtige Venstab for mig. Du mener det vel med mig, og sifterlig med alle Mennesker; endskiondt den Maade, hvorpaa Du yttre din Belvillie, stundom er lidt haard og forkeert. Ogjaa for mig er det en Trang at elske alle Mennesker; jeg kiender ikke til Had, og alt for vel føler jeg, at saa ofte Bitterhed og Harme mod Individuer for en Tid har været herskende hos mig, er jeg gaaet ud af min Natur. Det er naturligt, at jeg derfor hverken kan elske Alle lige inderligt, eller agte Alle lige høit; men skiondt jeg tilstaacr, at jeg agter endeel Mennesker temmelig ringe, foragter jeg dog Ingen. — Dette kommer jeg nu temmelig uventet til at sige Dig, thi hvad jeg egentlig vilde sige Dig, er at hos mig har Hiertets Tilboielighed Intet at gjøre med Fornuftens Overbeviisninger. Om den, jeg føler Venstab eller Kiærlighed for, har en religiøs, philosophisk eller æsthetisk Tro, som er aldeles modsat min egen, — hvad kommer dette mit Hierte ved? — Det er jo ikke Speculations-

evnen, Forstanden, Bittigheden eller nogen enkelt Sjaelcevne, som jeg elsker hos Mennesket, men dets hele Væsen. Jeg kunde, hvad nu f. Ex. Dig angaaer, aldeles forfaste Din Overbeviisning og Din Lære; jeg kunde mundtlig og skriftlig yttre for Dig, hvor forskjellige mine Synsmaader ere fra Dine — jeg kunde maaskee enddog, som Du selv holder for muligt, faae det Indfald at skrive offentlig mod Dine offentlige Ytringer (dog neppe uden i historiske Materier) — men med alt dette kunde jeg ikke ophøre at være Din Ven. Mit Hjerte har aldrig noget Dieblif vendt sig fra Dig, og det vilde bedrove mig, om dette nogensinde skulde skee. Det vil vist meget beroe paa Dig, om vi i Fremtiden skulle blive Venner, saaledes som vi hidtil have været det. Jeg skal i det mindste alvorligen stræbe efter, aldrig at gjøre noget forjættigt Skridt, hvorom jeg var vidende, at det kunde krænke Din Person; og den Agtelse, jeg har for Dig, kan aldrig tabe sig, saa længe jeg jeer Dig vandre frem med Reenhed og ædel Sver for det Gode, om end Din Bei ikke engang løber jævnsides med min. — Kan Du derimod ikke være min Ven, fordi jeg har og uden Tilbageholdenhed yttre Meninger, som ikke ere Dine, og fordi jeg helst gaacr min egen Bei giennem Livet — da er Skylden vist ikke paa min Side.

Jeg billiger ikke den Maade, hvorpaa Dehlenjchlæger har yttret og yttre sin Misnoie med Dine Skrifter og Overbeviisninger; thi han har overført denne paa Din Person, hvortil han vist er meget ubeføiet. Jeg har sagt ham, i hvormange Dele jeg er enig med ham i de Punkter, hvori han betragter Livet paa en anden Maade end Du; men tillige, at jeg aldrig bliver enig med ham deri, at han anseer Dig for forfængelig og tragtede efter Ry og Navnkundighed og jordist Hæder og deslige. (At Noget, som ikke nøie kiender Dig, ved et og andet i den Tone, hvori Du i senere Tider har udtalt Dine Overbeviisninger, kunde faae Anledning til at miskiende Dig vil jeg dermed ikke negte, saalidt som jeg dølgger, at meget i Din Skrivemaade synes

mig at forraade vel megen Selvtilfredshed, for ikke at bruge Udtrykket geistlig Stolthed. Men jeg siger Dig dette med den venlige Forsikring, at det vilde glæde mig langt mere, om jeg deri havde Uret, end om jeg har Ret.) Hvorledes det ellers er gaaet til, at Dehlenschläger er bleven Dig saa gram, begriber jeg ikke ret. Jeg kiender ham slet ikke noie nok, for at kunne bedømme ham, men jeg har virkelig fundet mange Spor til godmodig Hiertelighed hos ham, som jeg ikke kan troe, er forstilt.

Hvad nu egentlig Besvarelsen af Dit Brev angaaer, saa bliver deraf vel i Dag Intet, allerhelst siden der til at besvare et Brev paa 5 halve Ark som oftest i det mindste kan behoves 5 hele. Allerede er vel mit Brev mere end langt nok. Jeg har foresat mig i Fremtiden at giøre mine Breve (ikke blot til Dig) saa korte, som det vel er muligt. Lange Breve tænker jeg altid paa med et Slags Ulyst — og saa er det dog bedre, at skrive kort end, at skrive Intet.

Vil Du have et Par Ord til Svar paa de mange Blade? — saa kan jeg dog nok endnu nogle Minutter lade Pennen løbe. — Om min Synsmaade for Livet, da vi først lærte at kiende hinanden, ikke behagede Dig, saa maa den nu end langt mindre behage Dig; thi den er friere, lysere og gladere end før, og det synes, som den nødvendig skulde være mørk for at behage Dig. Jeg leer lidt mere af Verden og Menneskene end før, fordi jeg kiender dem lidt noiere — men jeg har derfor ikke tabt min Alvor; og den Tro, at Livet egentlig bestaaer af en Blanding af Alvor og Skiemt, har jeg alle mine Dage havt. I Grunden er jeg den samme, jeg altid har været, kun at min Helbred og mit Humour ere blevene noget bedre, at min Aand er bleven friere, og at min Selvstændighed mere har udviklet sig. Naar Du tillægger mig, at betragte Livet som en Leg, Enhver kunde drive efter eget Tyske, da tager du Feil; thi jeg maatte være meget svaghjnet for ikke at see, at en saadan Leg ikke vilde kunne leges ret længe; men om Du troer,

at jeg anseer Harmonie imellem det udvortes og indvortes, det sandjelige og aandelige Liv, for det skønneste og bedste Vilkaar for os paa Jorden og den heldigste Betingelse for vor Fremstræben mod et Maal, som er sat os over Jorden: da tager Du ikke Feil. Her er nu ikke Sted, at tale om min Tro og mine Overbeviisninger. Det maa være Dig nok at vide, at jeg ved dem er tilfreds. Du maa imidlertid kiende mig nok for at vide, at en vis urolig Stræben efter at virke og bruge de Kræfter, jeg har, behersker mig. Det hører Fremtiden til at aabenbare, hvorhen denne, styret af en høiere Magt, vil lede min Virksomhed. Jeg er i den Henseende temmelig rolig; thi jeg synes at ane en bedre Udvikling af mit Liv, end jeg i mange Aar haabede. Skuffes jeg heri — kan jeg dog aldrig tabe min Tro paa Gud eller min Overbeviisning om Livets Værd, som jeg engang, selv i den mørkeste Periode af mit Liv, har udtalt.

Nok for i Dag. Om mine Arbejder kun saameget, at jeg egentlig er i Sverrige endnu, det vil sige, læjer for det meste idel Svensk, og tænker paa at skrive noget af en Rejsebeskrivelse, om jeg faaer Tid og Rolighed dertil.

Min stakkels Broder, for hvis Skyld jeg dog aldrig kan være fuldkommen glad, er endnu i samme Tilstand. Jeg er enig med Dig i, at det vilde være gavnligt for ham at komme i et saadant Huus, som Du betegner; men hvor finder man et saadant, som vilde modtage ham? Jeg skal tilskrive Dig mere om ham en anden Gang. Du skal oftere faae Breve fra mig, om Du vil have dem, og om Du vil finde Dig i, at de blive korte og skrevne som min Stemning og som jeg selv er — snart alvorlige og snart lystige, men altid oprigtige og uden Skiul; thi saaledes vil Du finde, at jeg stedse viser mig mod Dig og enhver af mine Venner.

Lev vel og tænk med Rierlighed paa din hengivne

C. Molbech.

Fra Molbech.

Kiøbenhavn 26. Jan. 1813.

Kjære Grundtvig!

Jeg maatte gaae ud af min egen Charakteer, jeg maatte vise mig falsk og tilbageholden, om jeg ikke med den Aabenhjertighed, jeg altid har viist imod Dig, sagde Dig: at jeg efter at have giennemlæst Din Verdenskrønike neppe bliver Din Ven, saaledes som jeg hidtil har været det. Jeg skal i Korthed forklare Dig dette; thi jeg vil ikke indlade mig i vidtloftigt Skriverseri om en Sag, som intet andet Resultat vil give, end hvad jeg forud veed, og som desuden er mig intet mindre end behagelig.

Om Du, saaledes som jeg, var i Stand til, i Hjertets Forhold at sætte de videnskabelige til Side, vilde i vort Venstabs ingen Forandring skee — men dertil kiender jeg Dig for vel. Jeg for min Deel kan fra den Side Intet have imod Dig. Jeg har kiendt Dig fra en agtværdig og i nogle Dele elskværdig Side, og Du har vundet mit Venstabs. At Du har skrevet en theologisk Polemik, som Du kalder Verdens Krønike, kunde, uagtet Du derved har tabt Noget i min Agtelse, endnu ikke svække mit Venstabs for Dig, og jeg skulde i vore personlige Forhold endnu meget vel kunne glemme dette. Men at jeg naturligviis ved flere Leiligheder, hvor det ikke kommer an paa Hjertets Følelser, men paa Fornuftens Overbeviisninger, maa komme i Opposition til Dig, og yttre denne ligesaa frit, som jeg er vant til, dette veed jeg, Du ikke vil taale, og dette vil bringe et mig ufiært, men uundgaaeligt Brud i vort Venstabs. At vi ville staae ligesaa ærligt og aabent imod, som ved Siden af hinanden, tvivler jeg ikke paa; og saa ofte vi kunne mødes, og en Stund vandre sammen, som gamle Venner,

vil dette glæde mig inderligt. Vi have jo dog endnu de gamle Foreningspunkter: Gud, Natur, Fædreland, Dyd og Skionhed — og disse kunne vel endnu mangen Gang føre os sammen.

Om Din Bog kun disse faa Ord. At Du i den har udført en egen Idee, kan jeg Intet have imod. Du maatte vel dertil have samme Ret, som enhver Anden, der har nogen Idee. At Du mange Steder har talt med Diærvhed og Frimodighed, ligesaa lidt; thi jeg agter høit disse Egenheder. Men hverken Din Consequents eller Din Diærvhed forblinder mig. For Videnskabens Domstol vil Din Bog ikke bestaae. Partiskhed i Historien fælder Dig, og at appellere til Bibelen nyttet Dig ikke; thi den rene Historie har Intet med Theologien at gjøre. Selv skal den udvikle Forsnyctets Gang; og Verdens Kronike skal ikke skrives fra en positiv Religions Standpunkt. For og efter Christus var Gud, Mennefte og Natur.

Men jeg vil ikke berøre Din Bog fra dens svageste Side, den, som den giver blot for den historiske Kritik. Den, som skulde være dens stærkeste, at den vil være en Udvikling af Christendommen, er imidlertid svag nok for det jevende Die. Er den Mand, som raader hos Dig, eller i Din Historie og flere af Dine seneste Skrifter, Christendom, da er det dog ikke den Kiærlighedens Mand, Jesu Lære aabenbarer. Du har villet og vil dømme den hele Verden, og Du synes derved mere og mere at tabe Kiærligheden og at glemme, at det er ene ved den, vi kunne nærme os Gud. Det Standpunkt, hvorpaa Du har sat Dig, ikke som Historiens Fortæller, men som dens Dommer, maatte nødvendig føre Dig til Hovmod; at denne ved flere Leiligheder (s. Ex. hvor Du vil bedømme Kant og Schelling) stiller Dig blot for Latter, gjør mig saare ondt. Vogt Dig, at ikke Tro paa en større Kraft hos Dig selv, end Du har, leder Dig til endnu større Wildfarelse, Daarlighed og Uretfærdighed.

Det, som falder mig tungest at sige Dig, er at jeg

finder Din Diærvhed ikke eens mod Alle. Du har uden Skaansel krænket Mange i Fædrelandet — men Du er taus om de Mægtige, og det der, hvor Du nødvendig har maattet gjøre Bold paa Dig selv, for ikke at tale. Maa ikke enhver troc, at om de, som Du med saa megen, jeg maatte næsten sige fremtvunget Haardhed har angrebet, ogjaa havde havt verdslig Magt, da havde de været i Fred for Dig? — Fra Dit Standpunkt, hvor Du vil være hævet over den hele Verden, maatte Du enten sige Alt eller Intet. Man siger om Dig, at Du gierne vilde være en Martyr for Christendommen — men en halv Martyr er ingen.

Jeg har nu sagt, hvad jeg maatte sige Dig, en ringe Deel af hvad jeg kunde. Jeg ønsker Dig den Rolighed, hvormed jeg har skrevet det, og os begge Fred og Kiærlighed i Hjertet og den Høiestes Naade og Beskiærmelse.

C. Molbech.

Din Faders Død, og at han saa kort før sit Endeligt tænkte paa mig, som jeg troede, han længe havde glemt, har rørt mig meget. Jeg havde megen Urefrøgt for den hæderværdige Olding, og jeg veed Intet bedre at ønske Dig, end at Du maa ligne ham.

38.

Fra Grundtvig.

[Efter et Udtæst.]

Udbye 9de Febr. 1813.

Kære Molbech!

Første Gang i mer end 4 Aar vare vi da hartad 14 Dage i een Bje uden at tale med hinanden, dog vor Hensigt var det ikke; Tak fordi du var hos mig, jeg vilde ogjaa været til dig, men den sidste Dag da jeg tænkte det kunde skeet, fik jeg dit Brev ind, og uagtet jeg ingenlunde

derved ophidsedes, som Dons kan vidue, syntes mig dog ikke, jeg strax kunde tale med dig. Jeg havde tænkt slet ikke at svare dig, og det synes dit Brev at ønske, men ved nøiere Overlæg besluttede jeg anderledes. Du bør taale at jeg taler med samme Nabenhertighed som du har talt og jeg er vis paa at mit Hjerte banker kærligere over Brevet end dit. Du forudsiger et Venstabsbrud over min Krønike, jeg har, som du veed, forestillet mig det samme, men med den Forskel at jeg tænkte derpaa med Bemod, du taler derimod om det som en ligegyldig Ting, ja, i de Diebliffe du skrev var du ingenlunde venlig findet imod mig.

Du siger selv at min Bog har skilt mig ved en Deel af din Agtelse og Udsagnet gjordes ei behov, thi hele dit Brev bevidner det, du behandler mig som en i Alder, Erner og Indsigter langt overlegen Mand kunde behandle en letsindig, dumdriftig Dreng, han engang havde baaret nogen Godhed for. Troer du virkelig at den Tone klæder dig godt, troer du virkelig at du kan overse mig i Aand? Jeg maa tilraabe dig med dine egne Ord: tag dig i Agt at du ikke mener der er Meer i dig end der er!

Nei, kære Molbech, jaac jeg blot paa Kraften, da vilde din Opposition være mig saare ligegyldig, men det bekymrer mig at vort Venstabs brydes og endnu meer at du vil træde i Kamp med Sandheden. Dog jeg kan ikke forhindre dig, Laurbær vinder du neppe og endnu mindre Hans Velbehag, hvis Ord du vil antaste. Du spørger hvad Theologi har med Historie at gøre, det er som du spurgte hvad Gud har med Verden at gøre. Dog du mener vel Bibelen; at imidlertid denne Bog, hvorfra den saa er kommet, har saare meget med Historien at gøre, vil du dog aldrig kunne nægte, da den har bestemt Historiens Gang i 1800 Aar, og forudsat den er Guds Ord, maa den vel have samme Ret til at bedømme Menneftene med deres Idræt i det Hele som den har det i det Enkelte. Du falder min Krønike en theologisk Polemik, og det skal den bogstavelig være, en Lære om Guddommens Nabenbarelse i Tiden, som feider paa enhver

der ikke vil oplade Diet til at se hvad der er saa klarlig tilfynne.

Du mener at jeg har staaet de mægtige af Frygt; jeg kunde faae ifinde at bede dig sige først sjerdeparten saameget som jeg, af hvad der med Rimelighed kunde have ubehagelige Følger, og da først snakke med om hele og halve Martyrer. Hvilken mægtig Mand har jeg tilbageholdt min Mening om, undtagen Napoleon? Troer du jeg frygter ham? Lad ham antaste Religionen og da vil vi faae det at se; al Sandhed skal ikke siges; ære og taale skal hver Kristen dem som ere satte i Hoiheden, saa længe de ikke vise sig som Guds Fiender, og det har Napoleon ikke. Du kan ikke nævne mig en eneste levende Mand som jeg har dømt uden han har feidet paa Kristendommen; skulde jeg da blot for at prale med min Driftighed affige en Dom over Franzernes Keiser, der endnu vilde kun være en ubeviislig Mening, derved besmitte det Guds Kald jeg har til ene at føre hans Strid, og maasse ovenikøbet forarsage mit Fædreland Ubehageligheder? Nei, jeg har jagt Nok og agter at sige Meer som gerne kan koste mig det Kæreste jeg har paa Jorden, men du har Ret, kun for Kristendommen, ei for mine egne omtvistelige Meninger vil jeg vove Noget.

Du mener at det er Hovmod der plager mig, at min Kærlighed i den sidste Tid er udbrændt og at min Hovmod endog gør mig latterlig f. Ex. naar jeg vil bedømme Kant og Schelling. Gud ske Lov at de to første Ting ere usande og det Bæreste af den tredje med, thi at jeg ved meget mere end de nævnte Domme udsætter mig for Latter, det veed jeg og bryder mig ikke saa synderlig om, thi den Skæbne har jeg tilfælles med Herrens Apostle og alle hans sande Tjenere. — Om Hovmoden har du fortalt og af denne Sygdom tro vist mange jeg er slemt besat. Nu vel, reen vil jeg ikke gøre mig, men vist er det at jeg aldrig har havt mindre siden de første Barnedage end netop nu. Kære, spørg dog dig selv redelig om det er Hovmod at underkaste hver sin Tanke Bibelens Dom og uagtet Latter og Foragt

er vis dog rogte dens Vennde, betænk dog alvorlig om der ei er en himmelvid Forskel paa, at fremsætte, hvad Man troer er Guds Ord, som upaatvivleligt og at fremsætte sine egne Meninger saaledes, eftertænk dog, om du vilde kalde den hovmodig, der aldrig selv vilde have nogen egen Mening men bestandig ipurgte dig til Raads og tilstod at han ene paa din Autoritet troede og talte? Eller mener du kanske jeg bruger Bibelen som et Skalkeskjul for at vinde Myndighed for mine egne Meninger? Det vilde i vor Tid kun være Bevis paa en mageløs Dumhed, da det jo netop vækker Fordom mod en Ting's Sandhed naar Man siger at den er sand fordi den staar i Bibelen; dog den visseste Prove er at se efter om det ikke staar i Bibelen som jeg siger og hvo som ei vil det, bør tie herom.

Havde du imidlertid Ret i at Kærlighedens Aand ikke hviler over mig og min Skrift, da var det beviist at hvordan det end hængte sammen med Hjernen var Hjertet dog ikke frietnet, men fortjener jeg denne Bestyldning? Skulde det være muligt at du ikke havde sporet Kærlighedens Aand i mine senere Arbejder f. Ex. i Saga og i Frigge, eller skulde jeg under min Krønikes Udarbeidelse afbrudt Samfundet? Molbeck, Molbeck! at Andre domme mig saa bagvendt det taaler jeg, thi de kunde mig ikke personlig, at du dommer saa, det maa jeg ogsaa taale, men det falder mig tungere, thi jeg havde Ret til at fordre mig bedre kendt af dig. Mener du virkelig at det har været mig kært at laste Saamange, hvis Uvenskab jeg nødig vilde have, troer du ikke der boer Kærlighed til Næsten i mit Hjerte, fordi jeg taler haarde Ord til dem der selv gaa paa en fordærvelig Wei og lede Andre paa den samme, eller maa ikke Kærlighed til Gud og Sandhed, ja Kærlighed til de Forblindedes udødelige Aand tvinge mig til at synes haard? Du synes selv at min Haardhed stundom er fremtvunget, skulde dette ikke have ledt dig til Eftertænk om, hvad der vel havde tvunget mig, da ingen timelig Fordel var derved at vinde men vel at tabe.

At man med Føie kan udle min Dom over Kant og

Schelling troer jeg ikke, thi jeg har jo sagt efter hvilken Bog jeg fremstillede Kant; at jeg har forstaaet Bogen skal jeg vel kunne bevise, Schelling er jeg slet ikke bange for at have forurettet.

Meget Mere kunde jeg have at sige, men allerede dette vil Du vist kalde vidtloftigt Skriversi, og jeg vil derfor standse.

Nu et Par Ord om vort Forhold; du mener at jeg ikke som du kan adskille Hjertet fra videnskabelige Meninger; havde jeg ikke kunnet det, vare vi jo aldrig blevne Venner, men vil du dermed sige at jeg ikke anseer det for ligegyldigt og Hjertet uvedkommende hvad et Menneske troer om Gud, Hans Søn og Hans Ord, da har du fuldelig Ret. At jeg elsker en Kristen langt høiere end en Ukristen er ligesom, at jeg hader alt det som ophoier sig mod Gud og Hans hellige Ord er ogsaa vist, men saalænge et Menneske aander er han ikke bortkastet fra Gud og altjaa min Broder, og i alle personlige Forhold skal han med Guds Hjelp i mig finde en mild og kærlig Broder. Det kan du da vist ikke tvivle om, at ihvad du end skriver imod mig, kan vi mødes fredelig og venlig, men vist er det alligevel at fra det Dieblik du taler et Ord imod Bibel og Kristendom, kan vi ikke omgaas som fortrolige Venner; og det Du, som er et Intet, naar det ikke er Agtelses og fortroligt Venstabs Kendemærke, bortfalder da af sig selv. Vi staa da over for hinanden som to Mennesker, der veed de skal elske hinanden som sig selv og i al Fald ere forbundne til at benytte det gensidige Bekendtskab til at lade hinanden vederfares Ret.

Du er da den første af mine Venner jeg maa sige Farvel og det for Guds Ords Skyld, gid du ogsaa maa være den sidste! Dog nei, gid det aldrig maa komme saavidt imellem os! Gid Du maatte indse, at jeg ikke er blevet din Agtelse og dit Venstabs mindre værd, siden jeg lærte at agte Alt for Skin og Skal mod Kristi Kundstabs Ypperlighed! gid du maatte indse, hvor ilde det fornemme Væsen, du i den sidste Tid har paataget, klæder dig og hvert Menneske, og gid du fremfor alt maatte ydmyge dig

for Herren, føle den menneskelige Aands Afmagt og Trang til Guds Oplysning, gid du maatte grue for det svælgende Dyb som oplader sig under din Fod og gribe efter den Stav, som ene kan holde og støtte naar vi skal vandre gennem Dødens Skyggedal! Da skal vore Hjerter sammenfløde i helligt, uopløseligt Venfskab, og vi skulle kun paa Gravens Rand sige hinanden Farvel for snart at samles i Faderens Hus, hvor der evindeligt er godt at være.

Kære Ven! ihvad du gør, da betænk dig vel, lad ikke Videnskab drive dig, men overvei rolig, hvad du med Visshed og en god Samvittighed kan udsige, og dernæst hvordan det sømmer sig at tale, jeg vil ikke sige til en Ven, men til en Mand, der i det Hele dog vel kan gøre Fordring paa din Afgtelse og paa Plads ved din Side i Kundskab og Forstand. Altid skal du finde mig den Samme i Fred og i Feide, thi jeg strider ikke for mig selv men for Gud, og at vinde min Modstander er den Seier jeg ene maa attraa. — Kom de forbigangne Dage ihu, betænk om Du nogenfinde har i Livet fundet mig roligere og venligere stemt, spørg vores fælles Ven Dons, jom Du veed er sanddru, om min Hovmod er tiltaget og Kærligheden aftaget, og vær i alle Maader Gud befalet af

Din trofaste Ven

Grundtvig.

39.

Fra Grundtvig.

Til min Ven Christian Mølbech. (I Anledning af
Kjøbenhavns Skilderie Nr. 18).

[Kbhvns. Skild. Nr. 29, for 10. April 1813.]

Jeg har skrevet et kort Begreb af Verdens Krønike, som du kalder en historisk Polemik eller en polemisk Historie.

Imod Navnet har jeg intet, thi paa en Tid da man stræber at indbilde Folk, at Gud er udeluft baade af Tiden og Rummet, maa en sand Historie være polemisk (krigerisk), saavist som der er en Gud til, uden hvis Villie end ikke en Spurv falder til Jorden; og kan min Bog gælde for en nogenlunde god Polemik, da skal det glæde mig ganske anderledes, end om den lovedes som det hypperste Konstværk, Tiden kunde have sin Dienslyst af at stirre paa, glat som Silke for Haanden, blødt som Edderdun for en overdaadig Mand at strække sig paa. Hvad jeg har imod, er kun: at du kalder Bogen saa i Modfætning til et egenlig historisk Værk; thi før du heri kan forlange at staae til Troende, maa du bevise, at det er Historiens Egenstabs ikke at vidne om Gud, ikke at føre Krig mod dem, som vil gøre alt til en vild Tummel af Hændelse og Videnskab, eller til en Blindebukslæg, hvori Gud skal fange sig selv, kort, mod Tilfældets og Skæbnens Afgudsdyrkere. Men du indrømmer jo, at Guds Fingerspor ere synligen tilstede i Historien, men at de sees bedst, naar man ikke peger paa dem; saaledes maatte den tørreste Narbog være det klareste Speil. Man maatte antage, at alle Menneſter vare lige klarøiede i samme Afstand, at Historie kun skulde skrives for dem, der selv havde ransaget og forstaaet den. Dette er kun Vint; til egenlig Drøftning af Saadant paaſjer dette Blad sig ikke, men Sagen er klar.

At du gjør Nar ad mig, som om jeg tillagde mig den Forudvidenhed, at ingen Nulevende kan give os en sømmelig Danmarks Krønike, fordi jeg ved Talen om Suhm siger, at Danmark ingen saadan har fostret, er Ordskloveri, og kan min Mening være tvivlsom?

Men at du siger, jeg anseer en sandsfærdig Fortælling om det Forbigangne for en ringe Ting, det er en slem Ufandhed af dig, som jeg ikke vil opfordre dig til at bevise, thi det kan du ikke og vil vist ikke heller prove paa, men til at genfalde, som Noget, der er jagt i en besynderlig Overilelse. Du henviser til min Bog Bag. 322, men just

den vidner imod dig ogsaa paa dette Sted, det vil du selv see, naar du rolig læser Ordene i Sammenhæng, thi de lyde jo saa: „de (somme og ikke saa saa Folk) mene, at en god Krønike er en nogenlunde sandfærdig Fortælling om det Forbigangne, udsmykket med platte Anmærkninger og høitrvænde Ord; at ville spore den Uhyuliges Finger i Tiberens Gang, det hedder Sværmerie paa deres Tunge-maal og er et vist Mærke paa forrykte Hjerner; ligesom, enfoldig Tale hedder Barnesnak, som Man, i Betragtning af de uoplyste Tider, kan tilgive Herodot, Snorro og de Hellige Skribentere, men Ingen nuomtide.“ Jeg synes rigtig, at knap en Fjende, end sige en Ven kunde saa opdage mindste Spor til Ringeagt for den sandfærdige Fortælling, eller Grund til den Formodning, at jeg kanske ansaa de platte Anmærkninger og høitrvænde Ord for Sandhedens uadskillige Følgesvende. Men, sæt at mine Ord vare ligesaa tvivlsomme som de ere tydelige, da kunde jo ikke de, men ene min Fortælling selv være et gyldigt Beviis for, hvorvidt jeg ringeagtede Sandfærdighed eller ikke, thi har jeg fortalt sandtru, hvad vilde det da sige, om jeg etsteds havde forskrevet mig; og er min Fortælling løgnagtig, hvad kunde det da hjælpe, om jeg nok saa smukt havde lovet Sandfærdighed?

Men, kære Molbech! hvad kunde da forbitte dig saa saare, at du glemte at læse ret, ja at du glemte, at du i mere end 4 Aar har kendt mig som et paa menneskelig Viis sandfærdigt Menneske, eller kender du mig for en Løgnens Ven? Det maatte rigtig Folk, som ei vidste mere om mig, end at du var min Ven, let falde paa. Jeg veed, hvad der har forbittet dig saa saare, og det smertes mig mere end hele Resten; men jaalænge du tier, vil jeg ogsaa tie, og det vilde bedrøve mig, om du nøder mig til for alle disse fremmede, tilbeels ukærlige Ansigter at sige dig, hvad min Bogs Brøde er i dine Dine.

Molbech! lad ikke det Nærværende skygge over det Forbigangne og vend ikke det Tilkommende Ryggen! Vi

fødtes, vi færdes, vi flotte, da spørges ei, om vi sankede Haandklap og blæste glimrende Bobler, men om vi tænkte og talte og vandrede som for den alvidende Guds Nafn. Han er Herren, vi ere Stov, kun levende naar hans Aand opfylder os. Han er Hellig, vi ere Syndere, og Hans Barmhertighed det eneste Anker, som kan holde i den store Storm; give Gud, at disse Sandheder maa staa os dybt og læselig præntede i Hjertet, at vi stirre paa dem med stadigt Die! Da siger det ikke stort, om det lod som vi adskiltes vidt fra hverandre, snart skulle Hjerterne længes og lede og mødes, men i al Fald forenes, naar Verden og dens Begæring forgaaer, naar kun Tro, Haab og Kærlighed blive ved! Det er første og gid det vorde sidste Gang jeg greb Pennen for at skrive dig saaledes til; men jeg beder dig, rør ikke ved min Bogs Hjerte! thi da maa det paa min Skrift lade, som jeg var din Fjende, enddog du vist ikke i Verden skal finde en Ven mere trofast end med Guds Hjelp

din stadige Ven

N. F. S. Grundtvig.

40.

Fra Molbech.

Til Hr. N. F. S. Grundtvig, Capellan i Udby, i Anledning af hans Verdenskronike og Kiøbenhavns Skilderie Nr. 29 fra Christian Molbech. Kbh. trykt hos Andreas Seidelin 1813. (35 Sider).

[Udtog.]

Efter en almindelig Udtalelse om sit tidligere og nuværende Forhold til Grundtvig og en Opfordring til mah

om at vogte sig for „overdreven Selvtillid“ og for „den ujalige Indbildning, at han er berettiget til at fordomme enhver, som ikke deler Tro og Overbeviisning med ham“, fortsætter Molbech saaledes: „Mod Eensidighed vil jeg ikke advare Dig, da Du, paa dit nuværende Standpunkt, umulig kan undgaae den; men dog vil jeg raade Dig, saalænge Du ikke reent ud negter den menneskelige Fornuft sit guddommelige Udspring, og Videnskaberne deres Værd for Menneskets Forædling, at beslitte Dig paa et grundigen og mere udbredt Studium, naar Du tager Dig for at skrive videnskabeligt, at aflægge Hingeagt for Lærdom, Philosophie og Kunst, og at vise mere Retfærdighed mod de Mænd, der i disse Dele have udmærket sig. Endelig vil jeg ikke blot raade Dig, men i den Religions Navn, Du prædiker, paaminde Dig om: at Du vogter Dig for, at ikke et haardt og menneskefiendt Sind skal tage Overhaand hos Dig; at Du ikke lader Kiærlighed uddøe i Dit Hjerte, og ved Din Bitterhed, Din Hingeagt for Mennesket, Din Haan mod Alt i Tidsalderen, leder Hjernerne bort fra den Religion, hvis Støtte Du vil være, i Stedet for ved Mildhed, Ydmyghed og venlig Sagtmodighed at lede dem til Gud og Kristus“ (S. 6—7).

For at forebygge „ufiærlige Vink, kræntende Mistolkning og uretfærdig Beskyldning“ (hvorved sigtes til G.s forst tilslørede, siden i „Kronikens Gienmæle“ aabent udtalte Formening, at M. ikke var nogen sand troende Kristen), giver M. den høitidelige Forsikring, at hans Tro og Overbeviisninger ere saaledes, at han tør vedkjende sig dem for Gud og Verden, og at han, langt fra at harnes over den grundtvigske Lære, betragter den med juldkommen Sindsro, idet han bevarer en „glad Fortrøstning til det ewige Væsen og en ubesmittet Urefrøgt for Religionens Helligdomme.“ Han forsvare sig fremdeles imod G.s Beskyldning for Ordfløveri, men indrømmer, at han kan have misforstaaet enkelte Steder paa Grund af Udtrykkets Uklarhed, ligesom han erkjender, at det havde været rigtigere

at udtale sig om Bogen i Almindelighed end om nogle enkelte, losrevne Steder deri. Herpaa følger da en saadan Udtalelse, hvis Hovedsum er, at M. anseer den grundtvigste Verdenskrønike „som god i sin Hensigt, men som mislykket i sin Udførelse“. Dette begrundes nu i det Følgende, hvoraaf vi maa noies med at anføre enkelte Hovedsteder.

„Din Bestuelje af Christendommen vil jeg ingenlunde dable . . . men Maaden, hvorpaa Du har bragt den ind i Verdens Historie kan jeg, efter mit Begreb om dennes Væsen, ikke andet end finde urigtig, for saa vidt som Du ikke blot har villet udvikle en egen Hypothese eller Idee, men som Du har villet fortælle Univerfahistorien. Dette maa skee, ikke fra nogen positiv Religionslæres Standpunkt, men fra den høieste, som for Historien gives: Religionens, eller det Guddommeliges Aabenbaring i alle Tider og i Menneskeslægten's hele Udvikling. Saaledes er det at forstaae, at Historiefriveren ingen Religion skal have . . . Christendommen, som den høieste og guddommeligste af alle Religionslærer, Tiden har seet, kan han dog ikke betragte anderledes end som et Factum, saafremt han vil give en reen Fortælling; thi anden historisk Fortælling end den, som er en Fremstilling af Facta, lader sig ikke tænke. En Historie, grundet paa individuel Tro, er ligesaa umulig, som en positiv Religion, grundet paa den blotte Forstand. Det er derfor at skrive en Univerfahistorie, et Andet at gjøre den til en christelig Philosophie over Historien. Dette maa vel egentlig kaldes Din Hensigt; men derved har Du ogsaa tilintetgjort Fortællingens Kænhed i Dit Arbeide. Du har enddog berøvet Dit Arbeide en væsentlig Fortieneste, idet Du med en stedje polemisk Aand har skildret Christendommen som en uafbrudt Kamp, og derved langt mindre end Du burde, har viist den som seirende, eller i dens for Menneskeslægten velgiørende og forædlende Virkninger, om hvilke hele Historien vidner. Derfor synes Christendommen i Din Historie, som i Din Poesie, mere i en mørk, truende

og affkræffende Skikkelse, end i den milde Guddomsklarhed, hvormed den i atten Aarhundreder har udbredt Lys og Belsignelse over Jorden." (S. 11—12) "At Historie og Polemik ere heterogene Ting, synes det som Du ikke vil vide af, da Du mener, „at en sand Historie nødvendig maa være polemisk (frigerisk) i denne Tid, da man i træber at indbilde Folk, at Gud er udeluft baade af Tiden og Rummet.“ Men for det første er det vist heller ikke Din Mening, at man skal indelukke Gud i Tiden og Rummet, eller lade det Endelige indeslutte det Evige. At Gud i Tiden har aabenbaret sig, dette er netop hvad Historien skal vise; men dette gjør den ikke med Riv og Trætte eller ved at føre Krig, men ved roliggen at fremstille Tidernes Billede, som disse have gienstraalet det At den tørreste Aarbog er det klareste Speil, har jeg aldrig sagt; men vel siger jeg: at den sandfærdigste, renefte Historie er Tidernes klareste Speil — og jeg gad vide, hvorledes Du vil modbevise det. At det, Du kalder Guds Fingerispør, Herder „die Memesis der Geschichte“ og jeg Aabenbaringen af en høiere Magts Styrelse, jees bedst naar man ikke peger derpaa, har jeg sagt, fordi dette, som er hvad Herder kalder Historiens hellige Hemmelighed, ligejom er en uhyelig Aand, der gaaer igiennem Historien og aabenbarer sig, som Siælen aabenbarer sig i Legemets Virkninger. At pege paa denne, er heelt overflødigt, naar man kun lader den selv raade, eller troligen, saa noie som muligt følger dens Gang igiennem Tider og Begivenheder, og fortæller disse saa sandfærdigt o: saa nøiagtigt, saa klart og saa roligt, som man formaaer“

„Hvad nu Christendom i Historien angaaer, hvis store og underfulde Virkninger jeg ikke er blind for, saa maa dens Idée dog nødvendig være høiere end Lutherdommens, der kun er en enkelt Side af Christendommen Men nu har Du egentlig mindre som Christen end som Lutheraner betragtet og skildret Historiens Phænomener, og Du vil, at man skal anfæe denne Synsmaade for den ene rigtige

. . . . Hvorlidt Du er retfærdig og upartist mod Catholiker, som mod andre Christne, der ikke ere Lutheranere, saa vil Du dog ikke kunne negte dem den samme Ret, som Du tiltager Dig selv: at fremstille Christdommen i Historien efter deres Religionsmeninger, og saaledes har Din Methode banet Vej til, at vi herefter i det Mindste maae erkiende ligesaa mange forskiellige Behandlinger af Historien, som der gives christelige Religionspartier, i Stedet for den ene, som udspringer af Historien selv." I Forbindelse hermed dadler M. nu fremdeles Grundtvig som Historie- skriver for Mangel paa den Klarhed og Rolighed, som er en absolut Betingelse for Sandheds Talsmand og Tolk, og et Stempel, som er paatrykt alle Tidens historiske Mesterværker. „En lidenskabelig Hestighed sætter Din Aand i Bevægelse, og denne har drevet Dig til næsten overalt, men dog fornemmelig fra Reformationen at fornegte Historiens fortællende Natur og gjøre den til et Stridskrift“ (S. 14—19).

Efter disse mere almindelige Indvendinger gaaer M. derpaa over til at omhandle den Partiskhed i de enkelte Domme, som han mener er en Følge af G.s lidenskabelige Gensidighed. „Jeg vil berøre den Feil, hvori Du, henrevet af en overdreven Tillid til Dig selv og af en Iver, hvis Kilde kan være god, men hvis Ytring ikke et det, har gjort Dig skyldig i Din Krønike. Dette er Din Uretfærdighed og Uficerlighed mod mangfoldige store og fortiente Mænd, som Du har villet bedømme; det er denne, som allerførst og allermeest vakte min Uvillie mod Din Bog, som fordunkler saameget af det Gode, den indeholder, og hvorfor Du visjelig forticner en streng og alvorlig Revjelse Jeg skal ikke opregne det hele Tal af Mænd, som jeg føler og troer, Du i større eller mindre Grad har gjort Uret; men jeg skal nævne et Par Udlændinge og et Par Danske, som ere blandt dem, over hvilke Din Daddel vakte min højeste Uvillie: hine Schelling og Johannes Müller, disse Bastholm og Rahbek.“ — Disse fire Forfattere,

samt i Forbigaaende tillige Schleiermacher og Griffenfeldt, tager M. derpaa i Slutningen af sit Skrift i Forsvar mod G.s Ytringer om dem, hvis formentlige Eenfaldighed og Skjævhed han i Korthed paaviser og drager skarpt tilfjælt imod. Navnlig om Johannes Müller, „en af den nyere Tids største Historiefriivere eller maaskee den største,“ tager han varmt til Orde og bebreider G., at han ikke har omtalt ham med sømmelig Verbødighed, men brugt letfæindig henkastede Ord om hans „tabte Christendom, om hans historiske Halvhed, om hans Fædrelandshistories Riedsommelighed og smaaborne Vidtløftighed,“ i Stedet for at tale med Vrefrygt om en Mæster, han selv (G.) aldrig naacr, og i det Mindste lære at kiende ham heel, inden han kaldte ham halv. — Efter endnu tilfids at have anerkjendt Grundtvigs gode Hensigt, hans Begeistring for Religionen, personlige Redelighed og Sandhedskjærlighed, slutter M. med følgende Ord: „Jeg anseer det for Misbrug af et helligt Navn i dette Dieblik at falde mig Din Ven; Din Uven er jeg ikke og ønsker inderligen aldrig at blive det.“

41.

Fra Molbech.

Kiøbenhavn. 27. Mai. 1813.

Det gjorde mig virkelig ondt, kære Grundtvig! at jeg ikke kom til at sige Dig et ordentligt Farvel i Kiøbenhavn, da jeg havde ønsket med et Par Ord at sige Dig, hvad jeg haaber Du troer, at jeg ikke har noget uvenligt Sindelag imod Dig, fordi jeg er bleven indviklet i en Strid med Dig, som jeg ønsker, aldrig maa blive meer end videnskabelig. Er det end saa, at en fuldkommen inderlig Harmonie ei har fundet eller kan finde Sted imellem os, saa ere vi dog i mange Dele ikke saa uenige, som det kunde lade; og har Du end i Meget forandret Dig siden den Tid, da vi

som Venner levede sammen, saa har Du dog ikke saaledes kunnet forvandle Dit Væsen, at jeg kunde ophøre at agte Dig eller holde af Dig. Jeg har skrevet imod Forfatteren af Verdens Kronike, ikke imod den Mand, som en Gang var mit Hierte kjær, og som aldrig kan ophøre at blive det. Maatte denne og enhver Strid imellem os aldrig kunne blive mere, end en Strid om offentlige Yttringer! — Jeg vil ikke negte, at Du har krænket mig bittert ved det første Brev, Du skrev imod mig — men Du kunde maaskee have nogen Anledning dertil, og at Du ikke lod dette Brev blive offentligt, viste mig klart nok, at Du dog ikke havde ophørt at være min Ven, ligesom jeg ogsaa fandt dette bestrykt ved Din Abfærd, da vi nu samledes. Skøndt vi nu formodentlig fremdeles ville komme til at gaae hver sin Vej i Livet, saa haaber jeg, vi i det mindste aldrig med uvenligt Sindelag skulde mødes, og veed, at vi begge altid med aaben Redelighed ville staae endog imod hinanden. Men jeg ønsker derhos inderligen, aldrig oftere at blive fristet til at skrive imod Dig — om jeg endog for at bevirke dette, skulde behøve at gjøre mig det til Lov: ikke at læse, hvad Du herefter skriver. Begge kunde vi feile, og ville vist ofte feile — Gud give os Kraft til ikke at feile med Vidende!

Jeg ønsker af mit fulde Hierte, at Du maa blive ret lykkelig, og med Dig den fromme Pige, som Kiærlighed har givet Dig! Saa ønsker jeg og, at vi engang i bedre Tider og med roligere Hjerter maatte samles — og at jeg ikke, inden dette sker, skal græde paa mit Fædrelands Ruiner. Denne Tanke er mig den smerteligste af alle — men dog siger jeg ogsaa her: Guds Villie skee!

Et oprigtigt og hierteligt Farvel!

fra Din Ven

C. Molbech.

Fra Grundtvig.

Udbøje d. 16de Juni 1813.

Kære Mølbech!

Jeg behøver ikke at sige dig, hvor inderlig jeg glædedes ved dit Jarvel fra Kiøbenhavn, thi havde du ei vidst, det saa vilde være, da kunde du ikke skrevet saaledes. Det er det hjerteligste Brev jeg i lang Tid modtog fra dig, og et saadant kunde aldrig være mig dyrebare end paa en Tid, da vi ere indviklede i en alvorlig, offentlig Strid, og da det bedrøvede mig ved sidste Møde ei at have hørt et eneste ret venligt Ord af dig.

Der jeg drog til Rhvn. havde jeg ifinde, om Gud vilde føie det saa, at tale et Par venlige og rolige Ord med dig om vor Strid, men det var mig umuligt, og den eneste Samtale vi førte i Genrum var mig derfor ret pinlig, som det maa være at tale med en Ven som en Fremmed. Jeg følte det, at vi kunde ikke omgaaes som Venner, uden at vor første eenlige Samtale maatte være om vor offentlige Strid, og dog havde jeg ikke Mod til at begynde en saadan. Dog, Gud være lovet! som føiede det saa, at jeg kunde med et venligt Ord, som udbrød af mit Hjertes Inderste, lade dig forstaae mit Sindelag, som føiede det saa, at du selv begyndte vor afbrudte skriftlige Samtale, som og vil føie det saa, at du rolig hører, hvad jeg nu rolig vil tale [til] dig. Du har sagt mig at lange Breve ere dig imod, det er heller [ei] mit Forsæt at skrive langt, men jeg maa sige, hvad jeg føler at være ret, uden Hensyn paa andet, og du baade bør og, som jeg haaber, vil høre mig ud.

Du siger i dit Brev, at du ei har skrevet imod mig, men kun mod min Bogs Forfatter, men jeg maa sige dig, det er ikke sandt; thi du har dømt om min hele offentlige

Absfærd, du har dømt mit Hjerte, du har behandlet mig som en Skolepog, som et Menneſte du vidt overſaa i Forſtand og Kundſkab, du har bebreidet mig Hovmod og Sygdelighed og Lyſt til at dadle, du har jagt at mine Ord kundgjorde Kiærlighedens Forliis, du har drevet Spot med mig. Seer du, dette er de haardeſte Angreb du kunde gjøre paa din Vens Perſonlighed, paa hans Inderſte, Helligſte. Jeg ſiger dette, ikke fordi jeg vil bebreide dig det, thi det er af mig aldeles tilgivet i Kiærlighed, men fordi det er dig ſelv ſaare vigtigt, at du erkiender det, at du indſeer, hvorledes du lod dig henrive til at ſige Ting, der ere aldeles uſande, Ting, ſom du ikke engang i rolige Diebliffe kunde anſee for Sandhed.

Kun om to Ting af diſſe vil jeg kortelig tale, om min Sygdelighed og Kiærlighedens Forliis, ſom du mener er den dels beklagelige, dels harmelige Forvandling, der er foregaaet med mit Væjen.

Molbeck! du har ſeet mig ſyg, ſaare ſyg paa Sjælen, men du veed ogſaa, at denne Sygdom var ikke andet end en inderlig, ſmertelig Bekymring over mine egne Feil, over det, ſom for deres Skyld maa foreſtaa Sjælen i den Længde uden Ende, den grændjeløſe Dag, ſom vi kalde Ewighed. Skulde en ſaadan Sygdom avle Hovmod og uddrive Kiærlighed, da maatte det ſke ved den grueligſte Forhærdelſe, ved med tilknugede Dine igien at ſtørte ſig i Laſternes Svælg, men at jeg ikke har gjort det, veed du; og hvis ikke, da maa en ſaadan Sygdom netop virke hjertelig Overbærelſe med Næſten, inderlig Kiærlighed til den himmelſte, naaderige Fader, og til alle Hans Børn, til alt det ſom er født af Ham. Nu vil jeg ſpørge dig paa Samvittighed, troer du, at jeg for 3 Aar ſiden kunde og vilde taalt en Modſigelſe ſom den, jeg nu har hørt af dig, uden at ſvare med Bitterhed og Spot, troer du, at jeg da, efterat have læſt dit bitre offenlige Brev, kunde traadt til dig rørt og venlig og raft dig kiærlig Haand? Troer du det ikke, og du kan ikke tro det, ſaa er jeg jo nu mindre hovmodig,

mere mild og fiærlig, end jeg nogensinde har været, og du maa da fare storligen vild, naar du mener, at jeg kan lade mig forblinde af Had og Brede, naar jeg taler om de Hensjovne og Levende, som aldrig fortørnede mig.

Hvad er det nu for en Sygelighed jeg har? Det er jo dog kun den, at jeg daglig bekymres for min Sjæls evige Vel, at jeg erkjender min egen Usmagt og slaaer af min Lid til Gud, Hans Ord og Hans Kraft. Men fiære Molbech! saa befind dig dog, er det ikke en Sygelighed som alle burde have, dersom det er sandt, at der er en Gud og en Evighed til, dersom det er sandt, at vi hvert Dieblif staa Fare for at fare vild og feile endog uvitterlig? Men ere der da andre Spor af Sygelighed hos mig? er min Tankegang mindre lys, min Tale og mit Tunge-
maal mindre kraftige, mit Sind mindre stemt til jevn og glad Munterhed? Det skal Ingen kunne sige med Sandhed, og jeg veed at jeg aldrig har tænkt saa lyst, talt saa kraftig, nydt saa blid og rolig en Tilværelse, som siden jeg mistede de store Tanter om min egen Kraft og Forstand. Vel veed jeg, du nødvendig vil indrømme dette, og indseer godt, hvorfor du maa krympe dig derved, men vil du rolig eftertænke Sagen, skal du se, den har sin Rigtighed, se at det bliver en evig Sandhed, hvad Apostelen vidner: naar jeg er skrøbelig, da er jeg kraftig, thi Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed.

Dette være nok herom! Hvad jeg maatte sige om din Anklage for Uretfærdighed mod enkelte Mænd og en vrang Beskuelse af Historien i det Hele, det har jeg sagt dig alvorlig og frimodig i nogle Blade, som maaske alt ere færdige fra Trykken, jeg har sagt det uden al Brede og Bitterhed, og aldeles forbigaaet det Personlige, jeg har bevist, at en Christen maa bestue og dømme Mænd og Tider som jeg har dømt, i det mindste der hvor du paaanfer Dommen, jeg har med Schellings egne Ord bevist, at han fører den Værdom, jeg har tillagt ham, jeg har for Fornuftens Domstol ført det strængeste Bevis for Natur-

filosofiens og al Pantheismes affindige Daarlighed. Giv Gud, du maa læse Alt med saa roligt og sandhedskærligt et Sind som det er skrevet, da skal al saadan Tvist baade offentlig og privat snart ophøre mellem os! Vel lader det, som om du vilde foresætte dig ei at læse, hvad jeg skriver, men dels lader det Forjætt sig vel ikke udføre, og hjælp desuden ikke til at opholde eller styrke vort Vensteb.

Nei, min Ven! der er et dueligere Raad, som Fædrene have overanvordet os, og som alle vi, der troe paa en Gud, maa føle os forpligtede til at følge, vi skal ved Alt hvad vi tænke, tale og giøre, have Sindet opløstet til Gud og bede Ham ledsage os til Sandhed. Gjør du det, og da skal du vel fornemme, om min Lærdom er af Gud eller jeg taler af mig selv, gjør du det, og naar du da alligevel føler dig kaldet til paa Sandhedens Vegne at skrive imod mig, da gjør ogsaa det i Guds Navn, men gjør det med Rolighed og uden Bitterhed og see vel efter, hvad jeg virkelig har sagt og om det ikke forholder sig saa udi Sandhed.

Du taler om en blot videnskafelig Strid, men den kan mellem Mennesker, der tro paa Gud, kun finde Sted om enkelte Facta og Fænomener og om Logiken; saasnart Talen er om et Factums Bedømmelse i Sandhed, om Syssmaaden for Menneskelivet i den forbigangne og nærværende Tid, da maa Striden blive religjøs, thi er der en Gud, da maa al Sandhed udledes af Verdens Forhold til Ham, og da Menneskets evige Skiebne beroer paa Hjertets Tro angaaende dette Forhold, maa enhver alvorlig Strid herom ligesaa vel være en Strid mellem Hjertene som Hovederne, ja ret egenlig mellem hine; thi al Tale, hvori Hjertet ikke har Deel, er enten vitterlig Strømt eller et tomt Mundsvær. At en Christen imidlertid, men ogsaa kun en Christen, baade kan og vil elske Mennesket, skjøndt han hader dets Bildfarelser og endnu mere dets Kærlighed til dem, ja at jo mere han elsker Mennesket, des stærkere

maa han hade Bildfarelsen som vil fordærve ham, det har jeg offentlig udviklet og det er i sig selv aldeles klart.

Her, min Ven, seer du, hvad jeg havde at sige dig; venlig og rolig har jeg talt som for Guds Naahyn og gid det ikke fortørne dig. Om vi nogenfinde skal vandre og tale fortrolig med hinanden, det beroer paa, om du kommer mig nærmere i Tro, ja du forstaaer mig, eller mærker, at din Tankegang modsiger dit Hjertes helligste Følelser og forandrer den. Det er Guds gode Villie at saa skal stee, og med Haab til Ham seer jeg glad den Dag imøde, da vi i Sandheds Erkiendelses Enighed skal favne hinanden. Altid skal du, med Guds Hjelp, finde en Ven i mig, som kun forandres ved at voge i Kærlighed, og saaledes skal du see mig under alle Omstiftelser baade her og hijsket; men af Guds Ords Sandhed kan jeg ikke bortgive et Haarsbred, thi et Haarsbred gjør Sandhed til Løgn. Lev nu vel i Herrens Navn, skriv mig til om du vil og tænk kærlig paa din Ven

Grundtvig.

43.

Fra Grundtvig.

[Kronikens Gienmæle, ved N. F. S. Grundtvig, Præst.
Kjøbenhavn 1813.]

Fortale

(til C. Molbech).

Tvivlraadig har jeg rigtig været om, hvorvidt og hvorledes jeg skulde tale offentlig til Dig. Jeg vil ikke tale om de Dieblikke jeg har været vred paa Dig; thi hvad jeg i dem havde Øyst til, det kan Du vide, jeg nævner dem kun, for at Du ei skal mene, jeg vil gjøre mig til Helgen; men min egenlige Twivlraadighed er kommet deraf, at jeg inder-

lig gierne vilde, Du skulde erkiende den Uret, Du har gjort min Bog og mig. Om jeg nu vælger det bedste Middel til at befordre denne Erkiendelse, kan jeg ei saa lige vide, men at jeg, ved at tie om alt Personligt og tale venlig til Dig, ikke forhindrer den, det er jo dog vist. Kun een Ting, som hverken vedkom Menigheden eller Krøniken, har Du nødt mig til at berøre, ved at omtale den saa løselig, at den kaster en falsk Skygge paa min Udsærd. At jeg havde skrevet et Brev til Dig, som siden omblyttedes med det som er trykt, vedkom Ingen uden os, men Du har fortalt Menigheden det med Tillæg, at det var fiendsk og haardt. Nu maa jeg da fortælle, at jeg sendte dette Brev til vor fælleds Ven med udtryffeligg Anmodning om at lade Dig læse det, og erklære paa mine Begne, at naar Du vilde gientalbe Beskyldningen i Skilderiet, skulde det ikke trykkes. Jeg tilføiede end, at hvis Brevet maatte trykkes, var det to af vore Venner tilladt at udslette hvert haardt Ord, som, Meningen ufsadt, kunde udelades. Enten har denne min Udsærd ei været Dig fuldeligg bekiendt, eller Du har ikke ret betænkt den, thi ellers vilde Du vist ikke tale om Fiendskab. Jeg troer, at denne Udsærd er Borgen for, at jeg meget vel kunde være det Brev bekiendt, og at jeg forandrede det, havde ene sin Grund deri, at ved Shukommelsen af de forrige Dage, ved Frygten for at forbitte Dig mere end nødvendigg, overfaldd mig en dyb Beemod, alt Personligt forsvandt, og jeg besluttede at tale saa kort og venlig som Sagen tillod. At nu det andet Brev blev i Hovedsagen ligesaa haardt som det første, kom deraf, at jeg for Venstabs ei maatte glemme Gud og Sandheden; at det, tværtimod min Wiis, blev etsteds dunkelt, var fordi jeg gierne vilde dølge, hvad jeg dog maatte sige. Sligt duer ikke, og nu maa jeg da, som i mit første Brev, sige det reent ud. Hvad der egentlig har vaakt din Harm over Bogen er, at du ikke troer paa Christus, som Guds eenbaarne Søn, Kongernes Konge og Herrernes Herre, at Du

ikke troer Apostlenes og Profeternes Tale som guddommelig, usvigelig Sandhed, og derfor ikke kan lide, at jeg har opkaldt Tiberne til at vidne om, hvorledes Gud har beseglet sin Søn og sit Ord. At Du i den Tid, vi omgikkes, ei havde hin christne Tro, vil Du vist indrømme, thi deraf udsprang netop den Ulighed i vor Synsmaade, som Du selv i Dit Brev omtaler, og som maatte gjøre den inderlige Fortrolighed umulig; at Du ei heller havde den, da Du skrev dit Brev, er aabenbart baade af det Hele og det Enkelte; men at Du ei reent ud siger det, er mig fiært, thi det beviser, at Du ei har forloret din Verbødighed for den. Du vil da indbilde Dig selv, at Du ikke er i Strid med Christendommen, men med dens Misbrug og Mistolkning, og paa det Stade indseer jeg meget vel, at Du maa gjøre mig stor Uret og være bitter. Jeg kan svare rolig, fordi jeg veed jeg har Ret; jeg kan svare venlig, fordi jeg har det visse Haab, at naar Du indseer, Man enten maa bortkaste al Verbødighed for Christus, eller tilstaae, at Mænd og Tiber maa af en Christen dømmes efter Hans Ord, da vil Du ikke tiere hvæsse Ben mod den christelige Behandling af Historien, da vil Du ikke forlange, at en Christen skal bøie Knæ for Afguderne, som han jo ikke maa, eller at han under nogen Syssel skal glemme sin Tro, hvilket, naar det skeer med Bevidsthed, er det jamme som at opgive den.

Dette var egenlig Svar nok paa dit Brev, thi hvor meget Du end laster min Krønike, har Du dog ikke beviist, at Noget deri er usandt; men da jeg veed, at adskillige af dine Paaastande ogsaa ere andres Meninger, griber jeg gierne denne Leilighed til at beviise, at jeg ikke har skrevet ubetænksum, men havt Grunde, ved hvilke jeg ikke kan skamme mig, uden at skamme mig ved Menneskens Søn og Hans Ord. Dine Meninger, som stride mod Christi og Historiens Sandhed, vil Du finde ligesaa strængt bedømte og giendrevue, som Dit Hierte og Din Tale om min Per-

sonlighed dømmes af mig fiærlig og venlig; men det er nødvendigt, thi her staaer jeg for Dig som Broder og Ven, hist staaer jeg mod Din Skrift som Guds Ords Tiener; her er det mig ei allene tilladt at være venlig og læmpelig, men min Tro byder det, og Gud ske Lov! mit Hjerte har Lyst dertil; hist derimod var det Brode, Synd mod Gud og hans Ord, mod Dig og alle dem, der vil annamme Sandhedsfiærlighed, at læmpe, fortie og skaane.

Jeg vil prøve venlig at overthye Dig herom. Du tilstaaer, at dit Brev er skrevet uvenlig og i Brede, men paastaar, det er ret, fordi jeg har været uretsfærdig, fordi Benskab maa tie, naar det giælder Sandhed. Sæt nu, at Johannes Myller [Müller] havde levet for 1800 Aar siden, og at mange Boglærde havde under Tidens Løb haanet ham og hans Krønike, eller fordreiet hans Ord, gjort ham til Logner i de Ting han fortalte som Dievidue, uden nogenfinde selv at have været i Schveits, uden at kunne anføre noget troværdigt Vidnesbyrd: vilde Du ikke da harmes, vilde Du ikke da kalde det Ret at tale uvenlig og i Brede om de Mænd og fornemmelig om denne deres Idræt? Men nu levede Jesus for 1800 Aar siden, nu er han dog langt fuldkomnere end Johannes, nu er Bibelen jo dog en langt kosteligere Bog end Krøniken om Schveits, nu er Himlen dog et langt mere forborgent Land end dette; maa da ikke hver som elsker Jesus og Bibelen tale uvenlig om deres Fiender, om hver Mening, som vil besticæmme dem? Men troer jeg nu paa Jesus, veed jeg vist, at Bibelen er en hellig Ledfagerinde til Guds Velbehag, Hjertets Fred og evindelige Salighed: maa jeg da ikke, selv af Rieærlighed til Næsten, vredes saare paa alle deres Fiender og Foragtere, som jo vare deres egne Sjæles og det menneskelige Kiøns Fiender? maa jeg ikke strængt revse hver Mening, som sætter sig imod den hellige, saliggjørende Sandhed?

Endelig kun Dette: det er ærligt af Dig at Du ikke vil hede min Ven, naar Du ikke er det, men det er ogsaa

ærligt af mig at kalde mig Din, naar jeg er det, og det er jeg, uidentvial nu mere end nogensinde.

N. F. S. Grundtvig.

[Udby, i Juni 1813.]

Efter den ovenstaaende, direkte Henvendelse til M. følger et forfattet Forjvar for Verdenskroniken i det Hele og det Synspunkt, hvorfra Begivenhederne ere opfattede og skildrede. „Stal en Christen skrive Historie, da maa han skrive den bibelsk, kalde al Lærdom, som strider mod Bibelen, ligefrem uden videre Beviis Løgn og Bildfarelse, lade Bibelen dømme Mænd og Tider, thi ene den har Ret dertil, den er Christi Statholder paa Jorden.“ — „Kun en Historie, hvis Forfatter kan glemme alt det Nærværende og leve med Gud og de Fromme i de henfarne Tider, kun den kan vorde hvad den bør, og Mønstreret have vi i Bibelen.“ — Dette gjælder dog kun med en vis Indskrænkning og om Tiden for Luther; thi „hvo der i den lutheriske Menighed, som den nu jeer ud, kan skrive om det lutheriske Tidsrum og tænke paa at male til Dienslyst, ja endog til behagelig Betragtning, han er ikke Christen. Nei, et Billede af Kampen, af Seiren, først Sandhedens og saa Løgnens, det maa han male og ønske at kunne indgyde hver Beskuer den Sorg og Nidkærlighed, der græmmer og opfylder ham selv . . . Os horer det til at kæmpe, naar vi da ere indgangne i Hvilen, lad da vore Børn eller Børnebørn forlystes ved at male under Aandens Hvile et kvægende Billede af de henfarne Dage.“ — I flere, af hinanden uafhængige Afsnit forklarer og forsvarer G. derpaa sine Domme: Om Johannes Myller [o: Müller], Schelling, Steffens og Bastholm, samt udtaler sig om de Rettelser og Anmærkninger til Kroniken, i hvilke han bl. a. havde modificeret sin Dom om Griffenfeldt og Rahbeck.

Fra Molbech.

Erklæring
til den læsende Almenhed.

[Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. Nr. 59. Den 24. Julii 1813.]

Hr. N. F. S. Grundtvig har udgivet et Skrift, kaldet *Kronikens Gienmæle*, der skal være et Forsvar for hans jaakaldte *Verdens Kronike* imod min almindelige Dom over denne Bog og over nogle af dens uretsfærdige Angreb paa store og fortiente Mænd, hvilken Dom jeg var bleven foranlediget til at yttre i nogle løse Blade¹⁾. At disje skulde være mine sidste Ord om og imod bemeldte Forfatter, har jeg der givet tilkiende. Heller ikke indseer jeg, at *Kronikens Gienmæle*, som jeg ønsker Forfatteren, at Andre maa finde mindre kiedsommelig og mere overbeviisende, end jeg har fundet den, fordrer, at jeg derpaa skulde anvende noget af den Tid, jeg har Pligt og Kald til at bruge paa en nyttigere og behageligere Maade. Hvad vilde det desuden baade mig, at gaae i Strid mod Grundtvig? Han veed jo, at han har Ret (*Kronikens Gienmæle* S. 5), og hvad kan være mere utvivlsomt, end hvad vi vide af os selv, uden at Noget har lært os det? — Menodiet, som Menneftene i Martufender have søgt, har han fundet. Sandhed er, at mene og troe som Grundtvig. Der gives ingen Religion, ingen Philosophie, ingen Historie, uden hans — thi: alle tre indeholdes i Bibelen; At hvad som strider imod denne, er ligefrem, uden videre Beviis, Løgn og Bildfarelse (Nr. G. S. 18); Ingen kan læse eller forstaae Bibelen, uden Grundtvig. Slutningen heraf

¹⁾ Til Hr. N. F. S. Grundtvig, i Anledn. af hans *Verdenskronike* og Kjøbenhavns Skilderi Nr. 29—35. S. 8. hos Bogt. M. Seidelin.

er saa let, at man virkelig maa forundre sig over, at der gives fornuftige Mænd, der ikke kunne indsee den. Men det kommer af den megen Døphsning. Man skulde blot luffe sine egne Dine og see med Grundtvigs; hvorvidt vilde ikke denne Blindhed føre os! hvor sødt og trygt kunde vi ikke føve i Mørket!

Men om jeg end var forhærdet nok til at troe, at jeg kunde have Ret til at være af anden Mening end Grundtvig, og yttre denne, hvor jeg fandt det fornødent: hvor vilde jeg dog være ilde faren i Strid med den, der er saa vel øvet i Slyngekast og har fundet den Steen, hvormed han kan ramme enhver Modstander lige i Tindingen (S. 36); og om han end for Venstabs Skyld ikke vilde være saa slem imod mig, strax at slaae mig reent ihjel, som han har gjort ved Schelling: saa maatte jeg dog vente, at min Skiebne ikke blev meget blidere end hans, siden jeg virkelig endnu tør vove at troe, at Schellings Philosophie ikke er saa gudsbespottelig, fordømmelig og løgnagtig, som Grundtvig vil, den skal være. — Men skøndt jeg maa bekiende, at min Frygt for Grundtvig desuagtet ikke er stor nok til at afholde mig fra at modsigge ham: vilde det dog være meget ufiærligt af mig, længere at fortsætte min Strid med ham; der i tre personlig fiendske Tiltaler har viist mig sit fiærlige Venstabs og forsikrer mig om, „at han uden tvivl nu mere end nogenfinde er min Ven“ (S. 7). Dette fortæner dog vel en taalmodig Modtagelse, en venlig, sagtomodig Giengæld? — Denne skal jeg give ved den Forsikring: at jeg nu mindre end nogenfinde er hans Ven; og herefter maa nu følge min Erklæring i Anledning af det eneste Sted i Krønicens Gienmæle, jeg troer mig skyldig at besvare.

I den til mig stillede Fortale behager Hr. Grundtvig saaledes at udsige, hvad han før gierne vilde dølgge, men nu, da hans Venstabs er steget saa hoit, ikke længere kan negte sig den Glæde at sige reent ud: „Hvad der egentlig har vakt din Harm over Bogen (∴ Verdens

Krønike) er, at du ikke troer paa Christus, som Guds eenbaarne Søn, Kongernes Konge og Herrens Herre, at du ikke troer Apostlernes og Profeternes Tale som guddommelig, og derfor ikke kan lide, at jeg har opkaldt Tiderne til at vidne om, hvorledes Gud har beseglet sin Søn og sit Ord (S. 4). — Ikke for dem, som af nøiere personligt Kiendskab, men for dem af den læsende Almenhed, som blot af Navn kiende mig, erklærer jeg herved offentlig denne Hr. Grundtvigs Forsikring for grov Ujandhed. Ikke, at han paa sin Viis har søgt at ophøie Christendommen, som jeg i mit Svar paa Grundtvigs Brev Nr. 12 har erkjendt for den høieste og guddommeligste Religionslære, Tiden har seet — har vaakt min Harm; men at hiin saakaldte Verdens Krønike, med alle sine Mangler og Feil, med sin slet udforte Plan og sin ufuldkomne Form, forkyndte sig med uhorst Stolthed som Verdens og Tidernes Dommer, under hvis Fødder Tidsalderne skulde bøie sig, og deres største Mænd lægge Hovederne ned, for at trædes paa. Dog har jeg sagt: „at jeg erkjendte dens Hensigt for at være god;“ og jeg kan her endnu gien- tage: at om noget kunde undskyldte Forfatterens Feil, maatte det være hans Begeistring for Religionen; skjøndt den ytrer sig under en Form, hvorved han skader den Sag, han troer at gavne. Men naar han i fanatisk Blindhed hartad gaaer videre end Inquisitionens-Tribunalernes blodtørstige Tyranner — naar han vil domme min Tro efter sine Indfald og Indbildninger, og derpaa grunder den oprørende Beskyldning, han længe har ruget over, og endelig ikke mere har kunnet tilbageholde: at jeg hadede hans Bog som Fiende af Christendommen — da være det langt fra mig, at jeg ved Taushed skulde give ham et Middel til at besmykke en Anklage, hvis Moralitet jeg vil overlade retfærdige Christne og Uchristne at bedømme. At den har forbitret mig, behøver jeg ikke at sige. Dog vil jeg ikke have den tilskrevet anden Kilde, end blind Iver, da jeg

veed, at den, som med Vold træder Fornuften under Fødderne, ofte maa ledes paa Afveie, hvorhen Hiertet ikke vilde føre ham.

Rolig kan jeg ogsaa overlade enhver fornuftig Læser af mit Svar til Grundtvig at bedømme, om jeg deri har givet ham Grund til at beskylde mig for et ondt Sindelag mod Christendommen og for at være i Strid med dens Lære. Jeg har villet giøre ham opmærksom paa Forskiellen imellem Kiendsgiærninger og Troens Mystrier, paa historisk Fortælling og Religionsphilosophie, men da han ikke er i Stand til at fatte denne, og er forbittret over, at jeg tør mene og sige, at han ikke skriver Historie, som han burde: troer han i sin Iver at kunne knuse mig, ved at fremstille mig for Almenheden som en imod Christendommen fiendsk Kiætter. Han vil ikke blot grunde sin Beskyldning paa mit trykte Svar, men endog paa forrige Tidens Omgang med mig — dette, uagtet han ret godt vil mindes, at jeg aldrig nogensinde i mit Liv har havt en fortrolig Samtale med ham hverken om Troens eller Hiertets Anliggender, eller nogensinde aabnet mit Indre heelt for ham. At han, saalænge han har kiendt mig, stedse har seet mig yttre levende Følelse og dyb Urefrygt for Religionens Helligdomme, og inderlig Modbydelighed og Ringesagt for al tom og letsindig Gudløshed, ligesom erklæret Afstyk for Alt hvad der kunde nærme sig til Religionsforagt — dette vil han ei kunne negte, uden at giøre sig skyldig i en Uandsfærdighed, som jeg ikke tiltroer ham.

Mod Grundtvig behøver jeg ikke et Ord videre til Forsvar eller Gienmæle. Eftertiden skal engang kiende mig; og rolig haaber jeg at staae for dens Dom, som jeg kan staae for mine Samtidiges og Medborgeres. Jeg ledes desuden høiligen ved længere at fortfare med en mig yderst forhadet og fra min Side overflodig Strid. Med Forfatteren af Kroniken og dens Gienmæle har jeg intet videre at skifte, og om Bogen behøver jeg intet at sige, efter den videnskabelige Bedømmelse, man kan læse i vor Litteratur-

tidende. At tage de fortiente Mænd i Forsvar, som Grundtvig har forurettet, var det eneste, hvortil jeg fremdeles kunde føle mig opfordret; men ved koldere Overveelse maa jeg vel finde det overflødigt at forsvare dem, der mindst kunne trænge til mit Forsvar, og hvis Navn og Daad og Bærker ville leve, naar Grundtvigs Krønike længst er glemt. At udvikle mere udførligen min Bestuelse af Historien (som jeg sandeligen er faare langt fra at ville paanøde Nogen som den useilbarlig rette), kan stec i Fremtiden uden al Polemik. Jeg kan derfor fra denne ubehagelige Strid vende [tilbage] til min fredelige Ro og mine stille Syssler, i hvis Freds jeg er lykkelig nok til at styrkes af det sande, ædle Venstabs herlige Livsnæring, og forbeholder mig kun, om jeg dertil faaer bedre Tid og nærmere Kald end i nærværende Dieblif, og ingen mere duelig Haand forekommer mig, at give mine Landsmænd en renere og mere upartiff Fremstilling af den Schellingske Lære, end den, Krøniken og dens Gienmæle stræber at gjøre giældende hos os; ligesom ogsaa at reise den store, ædle Müller et Minde, saa godt mine Evner ville række. At han, som Grundtvig udtrykker sig, var en Ræmpe, er et af de sandeste Ord, Krøniken har gienmælet, og at dens Maal imod Müllers er Dvergemaal, er ogsaa ganske rigtig anmærket. Da det nu ikke altid er saa nemt at male med Ord, eller saa afgjort, at Grundtvig er en af Gud beskiftet Sjæld (S. 28), saa skal jeg for min Del Intet have imod, om han lader det beroe ved at siunge om Müller. Nu lade vi hannem sove i Fred.

Christian Molbech.

Fra Grundtvig.

Farvel til C. Molbech.

[Abhvns. Skilderie Nr. 62. 3die Aug. 1813. Aftrykt i
 Kvædinger 1815. S. 390.]

Saa er det vist, saa har du dig udvundet
 Af Vennelykken, som os sammenbandt!
 Saa est du flygtet fra mig over Sundet,
 Hvor Danmarks Søn saa ofte Døden fandt!
 Hvor danske Mo forlorede sin Svend,
 Der ogsaa jeg forlorede en Ven.
 Ei meer at stifte vil med mig du have;
 Ei heller da den sidste Sjølegave,
 Ei heller da det venlige Farvel?

O! visjelig det git mig nær til Hjerte,
 O! visjelig jeg følte bitter Smerte;
 O! visjelig er det heel tung en Lod,
 Naar Fjender snjse, og naar Farer true,
 I Fjenders Ledtog da sin Ven at skue,
 At saares dybt i Hjerte af hans Braad!
 Dog, Molbech! ei for dig igen at saare
 Jeg Harpen greb i stille Aftenstund,
 Nei, jeg den greb, for med en Veemodstaare
 At byde dig: Far vel! af Hjertensgrund.

Som da jeg i vor forste Vennesommer
 Dig bad indgaae til Soroes Altergrav
 Og skue der de favre, hvide Blommer,
 Der huldt sig slynge om den brudte Stav;
 Dig bad at agte, hvad dit Hjerte ahner,
 Og frængsles ei af Tidens Tulipaner,
 Saa rolig og saa venlig staaer jeg end,
 Bag ijette Baar i vores Vintersommer,
 Og svarer dig paa bittre Ord: min Ven!
 Gaf ind og sku de favre, hvide Blommer!

Betænk i Fred ved Sorøes Altergrav,
 At brydes skal og vores Vandringstæv!
 Naar da vi ligge under Muldet stille,
 Naar Graven synker, og naar Orme pille,
 Da skal vi der, hvor klare Lys er inde,
 See, hvem der saae og hvem der gif i Blinde!
 Men troe vi Ham, Hvem alle Christne dyrke,
 Vi veed, at hvo sig støder, gaaer i Morke,
 Hvo Lyset følger, han sig støder ei.

Og nu, Far vel! far, som jeg selv vil fare:
 Al! glat er Stien, som saa vis du troer:
 Gid Himlens Lys maa dine Trin bevare!
 Gid ei du fængsles i de vilde Spor!
 Gid onde Urter ei din Aand forgifte!
 Og naar engang du ikke meer saa stolt
 Mit Venstebånd vrager og bortkaster koldt,
 Et Hjerte haver jeg med dig at skifte.

Anm. I *Rvæddinger* (1815) føier Gr. til det gjenoptrykte Digt følgende Tillæg. „En Ting var jeg dog nær ved at haabe, da jeg skrev disse Linier . . . til Svar paa de bittere Ord i Skilderiet Nr. 59, og det var mit Haab, at Molbeck i det mindste skulde ved dem følt sig forvisset om, at jeg kom ham venlig ihu, og at jeg ikke havde det hadefulde Hjerte, han tiltroede mig, og at han gjorde mig stor Uret ved at tiltale mig i den bittere, foragtelige Tone. Ogjaa dette Haab glippede, som saamange, der bygges paa saa forunderlig og foranderlig en Ting som det menneskelige Hjerte; men aldrig skal jeg angre at have sagt den af mig ufortørnede, af Verden [Breden?] forførte Ven et saadant Farvel, thi jeg veed, hvad Enhver kan see, jeg kunde ei have talt saa, dersom Kjærligheden ei først ved Guds Hjælp havde sejret over Verden [Breden?], og een saadan Seier er mere værd end ti over udvortes Modstandere, hvis Angreb kun havde lidt at betyde, naar ikke Synden i os gjorde Forbund med dem. Imidlertid kan min Glæde over dette Farvel ej være fuld, forend, hvad Gud give! min forrige Ven, hvis ædlere Deel jeg aldrig har mistkjendt, atter rækker mig Haand.“

Fra Molbech.

Til

Forfatteren af Kronikens Gienmæle.

Hvad vil Du, som med selsom dobbelt Stemme
 Endnu som Ven vil hyde mig Farvel?
 Mon Du vil lade mig og Andre glemme
 Hvad altid jeg vil minde's alt for vel?
 Mon Hjertet taler, hvor Du Læben rorer
 Til Lyd af fagre, vennehulde Ord?
 Mon virkelig i Sindet fast Du troer,
 At ifkun dem jeg i Din Tale horer?
 Hvad heller vil Du, som Du har beghndt,
 For kun om alting aabenlydt at tale,
 Mig og mit Venstabs Tab for Folket male,
 At det maa troes, hvad sidst Du har forkyndt?

Om virkelig det gif Dig nær til Hjerte,
 At ei Du meer kan kalde Dig min Ven,
 Om Du har sølt den nævnte bittere Smerte
 Idet en Blomst Du mat lod visne hen,
 Som engang spredt kraftig frem i Vaaren,
 Som voxte under Smil og Beemodstaaren,
 Men bar dog aldrig Hjertets modne Frugt,
 Som Du vel ganske artig fandt at eie,
 Men aldrig ændsed, kiærlig omt at pleie,
 Fordi den dufted med sin egen Lugt:
 Hvi god Du Gift i Vandet paa dens Rod,
 At snart dens Liv fortæret maatte vinde?
 Hvi troede Du Dig stedse alt for god,
 Til den paa Hjertes milde Bei at vinde? —
 Og naar jeg traadte aaben for Dig hen,
 Som den, der hylted ei den stolte Lære:
 At hvo ei troer hvert Strog af Grundtoigs Ven,
 Maa derved blot en gudløs Kiætter være;
 Hvi holder Du Dig ei til hvad jeg skrev,
 Men hist, som her, med vrangne Ord mig figter,
 Som den, der Gud og Fædrelandet svigter,
 Fordi Din Ven jeg længere ei blev?

Hvor har Du med utiærlig Kløgt udfundet,
 At jeg i Danmark ikke længer er?
 Men, tænk engang! er flygtet over Sundet,
 Imens Du havde det saa travelt her
 Med Kroniken for Lyset frem at bringe,
 Og dog med al Din Kraft ei kunde tvinge
 Os til at finde mesterlig Din Bog.
 Og siden ogsaa jeg er af de Blinde,
 Som ei den skjulte Storhed ret kan finde,
 Saa hedder det, jeg, ikke rigtig klog
 Med Grundtvigs Benskab og har tabt alt Andet,
 Som helligt er mig i mit Fædreland,
 Og aldrig meer paa denne Side Vandet
 En ærlig Mø i Diet skue kan,
 Fordi ei blot jeg Kroniken at svige
 Med uhørt Driftighed mig understod:
 Men vovede endog med Frækheds Mod
 At glemme falskt mit Danmark i dets Pige.

Nei, viid, min fordums Ven! hvor Du end drømmer
 Mig flyttet hen fra Danmarks Moderstrand,
 Jeg er endnu blot der, hvor det sig sømmer,
 Og evig kun midt i mit Fædreland.
 Det følger mig, hvor jeg paa Jord end vandrer,
 Og var det end, hvor Dod dets Kald mig bød.
 Ei med mit Ophold jeg min Tro forandrer:
 At Dansk jeg døe bor, som jeg Dansk blev fød.
 Ei Svig og Falskhed plette skal mit Minde;
 Hvad Vren bød, jeg glemte ingentid,
 Og ingen Danmarks Mø vil nogenfinde,
 Som Du, bebreide mig en troløs Id.
 Ja, som endnu det Evige jeg aner
 I Livets hele underfulde Kreds:
 Saa frygt kun ei, at Tidens Tulipaner
 Skal fængsle mig her eller nogenstedes.
 Til værdløs Glimmers falske Farveglæds
 Jeg aldrig rakte hen min Hyldings Krands;
 Men heller ingen busket Bonderose
 Med grove Form saa let indtager mig,
 Og der, hvor Balmuer saa døjsigt ose,
 Min Aand ei elsker at forvilde sig.
 Om Sorøes Altergrav mig ei at minde
 Behøver Du, end er jeg tidt derinde.

End er ei barnlig Fromhed slukket ud,
 End lofter sig mit Sind til Alles Gud.
 End er jeg ei i Sorgens mørke Nat
 Af hellig Trost, af Tro og Haab forladt;
 Og naar jeg modig lægger brudte Stav,
 Jeg veed, ei Anden dækker Muld og Grav.
 Og rinder kun een Taare ved mit Lig
 Fra Hjertet, som jeg elsked uden Svig,
 Ei skal jeg eenjom og forladt da møde
 Mit nye Livs gienfødte Morgenrode.

Og nu Farvel! — om stolt og kold Du falder
 Den, som Du lige slet har kiendt og dømt,
 Da viid, at heller end af Dig berømt,
 Jeg for Din Dom med Müller, Bastholm falder.
 Viid, at som ingen Mø i mig har tabt sin Svend,
 Har Du ei tabt, men selv frafkrevet Dig Din Ven.
 Ei til at stienke bort mit Hjerte inar —
 Hvo engang fik det heelt, det evig har.
 Naar Du har mistet, hvad Du selv har vraget,
 Let bor Du javne, hvad Du let forjaged.

Christian Molbech.

Den 5te August 1813.

47.

Fra Molbech.

Kiøbenhavn d. 25. Marts 1826.

Det har længe (nemlig et Par Maanedes; thi længere
 har jeg dog ei havt disje Aftryk) været mit Forsæt, selv
 at bringe Dem det medfølgende Glossarium til Niim=
 krøniken, i Mangel af Bogen, hvoraf jeg ikke har noget
 Exemplar til min Raadighed, og som jeg formoder, De alt
 besidder. Det vilde gjøre mig ondt, om det ikke var saa;
 thi det har været mig særdeles kiært af et Digt i Aften=
 bladet at erfare, at det synes, som De er tilfreds med Ud=
 gaven af denne gamle Bog, som vi begge, uafhængig af

hinanden, og hver paa sin Maade, ere komne til at hnde. Da jeg nu virkelig hindres fra at udføre bemeldte Forsæt, efterdi en ubehagelig Rnæskade i 3 Uger har gjort mig til en Stuefange, beder jeg Dem tillade mig at jende Dem dette Appendix til Riimkroniken, der blot er at betragte som en lille literarisk Sielendhed.

Jeg har mangengang erindret mig den behagelige Samtale, jeg forrige Sommer havde med Dem paa Bibliotheket, og ikke glemt den venlige Maade, hvorpaa De indledede den. Jeg har ofte tænkt mig: hvorfor skulde ei et nyt, literarisk og venstabeligt Forhold kunne oprinde imellem to Mænd, der i en yngre Alder vare Venner, skjøndt 13, tildeels uvenlige Aar adskilte dem? — Det er sandt, en maaskee endnu større Kløft, end disse Aar, skiller dem ad — en Kløft af Meningsforskjel, af forskiellige Anstuelser af mangfoldige, og det ret vigtige Ting i Livet. Men Meninger og Tro ere dog ikke Alt hos Mennesket — thi vare de det, maatte Isoleringen være langt større i Verden, siden dog neppe to tænkende, og altsaa menende Mennesker, tænke fuldkommen eens. Og betyde hos saadanne Mennesker vist nok Meninger meget, saa ere vi dog vel ei heller i eet og Alt saa rene Antipoder, at aldeles intet Foreningspunkt imellem os er tænkeligt. Jeg troer saaledes, at vi begge, hver paa sin Viis holde af vort Fædreland, af det danske Sprog og dansk Literatur — foruden andet mere, som kan have fælles Interesje for os. Er dette saa, seer jeg ingen Grund til at antage, at vi skulde være evig divergerende Linier, eller at der slet ingen Gienstand var, hvori vor Stræben og Virken stødte sammen; og at De mener det samme, derfor har jeg troet at finde Beviis i Deres venstabelige Uttringer til mig i Fior.

Hvad mig angaaer, der lever mest for det Nærværende og Fremtiden — saaledes nemlig, at jeg helst betragter alt Forbiganget fra en blot historisk Side — da kunde det ikke falde mig ind med nogen Tanke at ville Dem ondt, fordi jeg for mange Aar siden maaskee var Dem fiendtlig findet;

tværtimod vil jeg altid ønske, det maa gaae Dem vel, og bedre end det — efter min individuelle Mening — forekommer mig at maatte gaae den, der altid lever som i Harnisk og paa Feltfod.

Det samme troer jeg nu ogsaa om Dem med Hensyn paa mig, men nu er det vist nok, at to Mennesker kunne være i det Tilfælde, at de slet ikke tænke paa at gjøre hinanden ondt, endog have en personlig god Villie til hinanden, og dog ei ere skikkede til nærmere Samqvem og Forbindelse. Maafee er dette end mere Tilfældet med dem, som engang stode i et nært og fortroligt Forhold, der syntes at blive voldsomt og aldeles sønderrevet; om de endog efter en lang Række Aar fandt, at der ikke syntes at være nogen Grund, hvorfor de ei skulde kunne bevare og oplive, hvad der endnu af hiint Forhold var tilbage — uden at det derved er jagt, hvor nær en saadan Oplivelse kunde føre dem. Herom maa jeg ogsaa, i Følge min nærværende Beskuelse af Livet, være ubekymret; men det var mig derfor ikke mindre kiært at blive forvisset om, at De, selv paa Deres nuværende Standpunkt, er fredelig og venlig findet mod mig, hvilket maatte glæde mig, baade fordi jeg i sig selv ikke godt kan finde mig i Fiendskab med dem, jeg engang har staaet paa en venstabelig Fod med, og fordi jeg fra flere Sider har megen Agtelse for Dem — ogsaa fra den, at jeg anseer og altid har anseet Dem for en sand Bekiender og Lærer af den Tro og de Grundfætninger, som De vedkiender Dem — disse maa nu for Resten være mine saa meget modsatte, som de ville. Een Last har altid været mig i høieste Grad forhadet, og een Svaghed meget modbydelig; den første Hykleri, den anden Forfængelighed. — Jeg vil imidlertid være tilfreds, naar jeg i min Grav kan frikiendes reent for den første; thi ganske at slippe for den sidste, falder vel ikke i nogen Dødeligs Lod. — Hykleri vilde det være, om jeg sagde Dem, at jeg deelte Deres Anskuelser af mange Ting, eller at jeg troede, der nogen Tid kunde blive en betydelig Enighed imellem os i Meninger eller Overbeviisninger; men

jeg er derfor dog ei saa forfængelig, at jeg vilde paaftaae at være den, i hvis Lod altid det Rette var faldet. Lad enhver søge det paa sin Wei og med sine Kræfter; saaledes vil Gud det, som gav Manden Kraft, og Villien dens Frihed. — Derfor Strid, saameget man har Øyst (dog med lige Vaaben, og helst saaledes, at de Uoplyste ikke forvirres, og de Svage ikke forarges) men kun ingen Mand- eller Meningstvang. Jeg er langt fra, her at ville indlade mig paa Deres Meninger eller modjætte dem nogen af mine. Særdeles, hvad Deres theologiske Lærdomme og Ytringer angaae, da kiender jeg i mange Aar kun lidt til dem, og de vedrøre mig ikke. Anderledes er det med Deres Virken som dansk Forfatter betragtet: som Digter og Stilist; og i dette Tilfælde har jeg vist nok en decideret Mening. At De misbilliger denne, vil jeg slet ikke undres over, men tillader mig at tvivle om, at Mange, hvis Stemme kan høres, med mere Upartiskhed end jeg, ville lade Deres Værd som dansk Forfatter vederfares sin fulde Ret.

Deres nyeste haarde Strid vil jeg kun berøre for at sige: 1) At jeg ikke kiender en Tøddel til den, uden netop Deres eget Stridskrift, som jeg læste i dets Nyhed, og hvorom jeg erindrer, at jeg syntes godt om Stilen i Fortalen, men slet ikke billigede Fremgangsmaaden, som (uden Hensyn til, paa hvis Side Retten er) forekom mig i det mindste uheldig valgt. 2) At jeg personligen ret godt liker Professor Clausen, og gierne og med Interesse undertiden taler med ham. Dette nemlig siger jeg, fordi jeg ogsaa med ham engang har haft en skarp og bitter Strid, og tilføier: at jeg med ikke mindre Interesse vil kunne tale med Dem om mange Ting, uden at tænke paa gamle Stridigheder, i den Forudsætning, at De vil kunne finde Dem i mange ret grundfaste Riætterier hos mig.

I øvrigt og til Slutning maa jeg meget bede Dem, at tage til Takke med dette Brev som det falder; thi jeg har for længe siden saa godt som reent aflagt at skrive

Breve; og har tabt saavel Lyft som Dvølse til paa den Maade at forklare mig, saaledes at jeg selv kan være tilfreds dermed; hvortil endnu kommer min nærværende sygelige Tilstand.

Dog har jeg endnu at forklare for Dem, hvorfor min personlige Tiltale i dette Brev ikke er, som den i forrige Tider pleiede at være imellem os, og som De, om jeg ikke feiler, ved vor Samtale i Fjor meente, at den burde være. Forklaringen ligger egentlig tilstræffeligen i det forandrede Udtryk selv. Dette forekom mig naturligst, og derfor brugte jeg det. Uden Tvivl maa De selv finde, at vi personligen staae hinanden for fiernt, og jeg kan vel sige, endnu kiende hinanden for lidt, til at kunne bruge en fortroligere Tiltale anderledes, end som en blot vedtagen Form, hvorved den for mig ikke allene bliver uden al Værd og Betydning, men endog, synes mig, misbrugt. Jeg har desuden endog Beviis nok i mine egne personlige Forhold, at denne Form er en ganske uvæsentlig Betingelse for sandt, varmt og prøvet Venfskab.

Det vilde være mig kiært, om jeg kunde vide, at De læste dette Brev med den Fornøielse, hvormed man seer en gammel Bekiendt, man længe ikke har havt for Sie, og det vil være mig imod, om dets Indhold var Dem ubehageligt. Men det er skrevet med ligefrem Sandhed; og jeg tvivler om, at jeg, ved nok saa tidt at læse det igiennem, vilde forandre noget væsentligt deri. — Saaledes tilføier jeg blot, at jeg haaber den Dag kan komme, da jeg ogsaa mundtlig kan forsikre Dem, at De stedse med personlig Agtelse erindres

af en uforstilt gammel Ven

C. Molbeck.

Fra Grundtvig.

Christianshavn 28. Marts 1826.

Upaatvibelig vilde jeg med megen Fornøielse kunne læse en Dansk Rimkrønike, fordi der taldes om Kongerne ikke i første men i tredje Person, men vores gamle Rimkrønike vilde blive mig meget fremmed, naar det jeg blev til han, uagtet jeg ikke kan sige, det gjorde nogen væsentlig Forandring. Saaledes ogsaa med De og Du i venstabelige Forhold; jeg er omtrent lige vant til begge Former, og er paa ingen Maade i det Hele Dusbødrene nærmere end Devennerne, saa til en ny Molbeck kunde jeg meget godt baade sige De, og, alt imellem, Hr. Professor, uden at det gjorde Forholdet eller Ordskiftet om hvad vi kunde og vilde omtale, enten stivt eller tvungent, og det faldt vel desuden af sig selv, da det i vor Alder, efter mine Tanker, uden ganske besynderlige Omstændigheder, er latterligt at sammendutte sig; men den gamle Molbeck kan jeg ikke uden Tvang sige De til, og mig synes, det er naturligt, da jo altid Mænd, der i Ungdommen dattede hinanden, naar de efter lang Skilsmisje atter mødes, stedse, naar de ikke skamme sig ved det tidligere Bekiendtskab, som af sig selv lade Du'et høre, uden at de derved kan eller vil forbinde sig til at give det en fortroeligere Tone (og er ikke her Tonen Alt) end deres Stemning tilsiger. Nu erfiende vi jo begge, at er der noget i vort indbyrdes Forhold, vi skamme os ved, eller, hvad her er det Samme, onste glemte, da er det ingenlunde vort tidligere naturlige Bekiendtskab, men netop vor senere spændte Stilling, hvis Ihukommelse mig synes det fremmedklingende De mellem gamle Bekiendte, som har sagt Du, bestandig om ikke opfrister, saa dog spiller paa. Smidlertid, ny eller gammel,

en Molbech vil jeg gierne have til Ven, og falder det ham naturligt at sige De til den gamle Grundtvig, da tænker jeg Tvangen paa min Side dog ei bliver større, end at jeg maaskee imellem tier med et Ord, hvorom der kunde tvistes, enten det var aabenhjertigt eller aabnemundet; og naar jeg da i dette Brev skriver Du, som falder mig naturligt, da er Fortjættelsen langt fra at være min Betingelse for videre venlig Samtale, men kun et Forord skal det være, som siger, det er ikke paa Trætte, om jeg engang imellem, som let kan skee, i Talens Lob tager feil og siger Du, og lader Feilen løbe uden at rette den. Derfor, læs kun *e*, hvor jeg skriver *u*, som i min Skrift ei er vanskeligt, om Du saa vil; det gjør intet til Sagen, thi jeg siger dog i Grunden altid Du til en gammel Bekjendt, om jeg end fører De i Munden, det vil sige: jeg forudsætter, at han kiender mig fra teen naturlige, uforstlede Dage, og vil ligejaalidt nu som da lægge alle mine Ord paa Bægtstaaalen, men sige Snak til hvad der støder ham, og dermed lade den Fugl flyve. Paa anden Maade, troer jeg, kan gamle Kyndinger aldrig tale frit og levende sammen, og saaledes troer jeg dog, vi baade kan og bør tale sammen om mange Ting, og da især om det, der egenlig altid var vor Brændpunkt: Dansk Historie, Sprog og Literatur. Vor religiøse, tildeels ogsaa poetiske og videnskabelige Forskiellighed er vi, fra vor første Bekjendtskabs Dag af, vant til ikke at ignorere, ikke at ansee for ubetydelig, men for taalelig, saa vi, uden med Tvang at undgaae didhørende Uttringer, fandt det urimeligt at afbryde god Forstaaelse for at føre en Tvist, der førde til Intet uden til Uvenskab; og seer jeg ret, da kan og vil det Samme fremdeles være Tilfældet med os nu, skjøndt vi vel begge nu i den Henseende er langt mere deciderede, thi det bør jo kun minde os om, at enhver Tvist derom vilde nu være dobbelt urimelig. Af dit Brev skønner jeg ogsaa, det er din Mening, og, naar jeg da herom udlader mig lidt nøiere, er det kun fordi gamle Bekjendte, naar de atter mødes, bør sige hinanden i Korthed, hvilke Omstiftelser der

under Skilsmisfen har fundet Sted med dem, da de ellers mangengang ufrivillig vil misforstaae hinanden. •

Vor Skilsmisje er da, efter min Regning, snarere femten end tretten Aar gammel, thi enkelte flygtige Besøg med Goddag og Farvel skal aldrig regnes mellem gamle Venner. Sagen var, at jeg med Liv og Sjæl gif i Kloster, i Augustiner-Klosteret, hvor gamle Morten Luther er Prior, og agtede der at tilbringe alle mine Dage, uden dog dertil at binde mig med noget Løfte, da Luther ogsaa var min Mand, fordi han i sit Kloster affskaffede alle de urimelige Munkeløfter, der ei er mindre tvungne, fordi de kaldes frivillige, og aldeles overflødige, saalænge man har Lyst til at holde dem. Det Munkeliv kunde Du slet ikke lide, og dog var det mig meget for helligt og, efter min Bestaffenhed, nødvendigt til, at jeg enten for din eller for noget Mennekses Skyld kunde opgive eller lade som jeg opgav det. Dermed var det ude imellem os, thi alt det Følgende fulgde med Nødvendighed heraf, naar jeg var Munk og Du Klosterfiende for Alvor, og saa var det: jeg vilde, som en Luthersk Munk, ei med Gaandens men dog med Mundens Baaben tvinge Verden til ei blot at synes men at være christelig, og Du fandt, at jeg derved gjorde Bold paa alle Former, som jeg ogsaa virkelig gjorde, saa vor fiendtlige Stilling var uundgaaelig, skøndt til al Lykke vor indbyrdes Agtelse for hinandens Ærlighed, og vore Løbe-Baners Afstand gjorde en egenlig Krig umuelig. Nu er jeg vel, om Du saa vil, Munk endnu; thi med min gamle Prior vil jeg baade leve og døe; men om vi end i dette Stykke skulde være lidt uenige, saa har jeg dog alt i flere Aar fundet, at Klosterlivet er slet ingen Betingelse for det christelige Liv, og at det i alt Fald er en blot Misforstand, naar man, med Had til Hyklerie, og til alt blot Tilshneladende, vil, om end kun med Grunde aftvinge Folk en Troes-Bekjendelse, og, om end med Aands-Kraft, paatvinge noget i sig selv Giendommeligt en christelig Form, da man derved i det Høieste kun skaber et halv christeligt Chaos. —

Maaskee vil Du synes, at min nærværende Strid med Theologerne ei ret vil rime sig med denne Betragtning; men uden at ville aftvinge Dig Bisald, maa jeg dog sige, at den hos mig hænger paa det Allernøieste sammen dermed; thi hele min nærværende Strid, der for mig paa ingen muelig Maade er en Ures men en reen Samvittigheds-Sag, dreier sig om den simple Paastand, at man i Kirken endnu langt mindre end i Skolen maa stræbe at give en uchristelig Materie en christelig Form, da det her er med Menighedens Tro og Haab, man leger, og saasnart Theologerne kun vil kalde hver Ting med sit rette Navn, kalde Christendom hvad der historisk beviistlig er de Christnes Tro og Modsat hvad der er tvertimod, da føler jeg som Christen, end sige da som Riimsmed og Boglærd, ei fjerneste Kald til at tvistes med Folk, som, hvad enten jeg forstaaer dem eller ikke, bestemt ikke forstaae mig. Hvor haardnakket man nu vil være i at paaatae om det aabenbar uchristelige, at det er christeligt, og hvortænge det skal vare, før Uredeligheden eller Latterligheden heraf bliver Alle indlysende, kan jeg umuelig vide, men dog har jeg det rimelige Haab, at en saa unaturlig Stilling ei kan vare ret længe, og at det literære Liv paa Feltfod, hvoraf jeg længe har været kied, og som jeg kun tvunget af min Samvittighed har fornyet, snart skal være endt, og give mig Frist til, hvad der er mit Hjertes Vhst, og, i al den Tid jeg kan afvinde Striden, alt længe min ivrige Syssel: poetisk og historisk, saa godt jeg kan, at oplære saavel det christelige, som det danske Folke-Liv i de forrige Tider, uden med mindste Tvang at ville sammenblande deres Træk, eller lade dem sfiære hinanden, uden hvor de historisk mødes.

Under denne afgjorte Retning og indvortes Afsondring af hvad der ikke hænger naturlig eller dog historisk sammen, maa det naturligviis ret være mig en stor Fornøielse venlig at møde en gammel Bekjendt, med hvem jeg, i denne Egn, har saameget tilfælles, og med hvem jeg herom igien maa stemme omtrent som før jeg gif i Kloster, ja vel snarere

mere end mindre, og et venligt Billed heraf er mig Mødet med Niim-Kroniken, der i sit Slags ogsaa er en af mine gamle Venner, som jeg vel fandt og fattede inderligt Ven-
 skab for i Klosteret, men som jeg dog i mange Aar ei saae, fordi vi ikke egenlig havde noget at tale sammen om. Denne Bog har, lige siden jeg fik den, som skedte ved et godt Tilfælde, fra Sul til Paaske været min daglige, eller, da Dagen tit var optaget, inarere min natlige Læsning, og det tænkte jeg nok, Broder Nielses Niim, endnu langt meer i det Hele, end i det Enkelte maatte sige Dig, og de andre Saa, der ændse Sligt, allerede maatte sige, [at Bogen?] havde været mig en stor Fornøielse, jeg ret af Hjertet takkede Dig for. Ungenlunde fandt jeg Udgaven saadan, som jeg, om jeg havde vovet mig dertil, kunde og vilde have gjort den, men ganske anderledes og derfor netop, som jeg maatte ønske mig den; thi hvad vi selv har baade Lyst og Evne til at gjøre, det er aldrig hvad vi trænge mest til, og hderst sjelden hvad vi helst ønske gjort af Andre. Var jeg nu end i det Tilfælde, at Travlhed paa den ene, og Magelighed paa den anden Side vilde ladet mig være ret fornøiet med at finde gjort, hvad der egenlig var min Part, især da det vilde været, som paa mine Begne, saa kunde jeg dog aldrig knurre over, at Du havde overladt mig den nøiere Undersøgelse om, hvorvidt min Formodning om Kroniken, som et besynderligt mixtum compositum, som Du ei fandt Grund til at dele, vilde bestyrke sig. Tvertimod maatte jeg sige Dig mange Tak, fordi Du herved lige-
 som nødte mig til, hvad jeg maaskee ellers aldrig havde gjort, at opviise den Forskiellighed, ikke alene i Skrivemaade og Berseart, men ogsaa i Sproget og i det poetiske Indhold og Udtryk, som jeg saa rundt ud havde kaldt øiensynlig, fordi den faldt mig i Die. Her sølde jeg mig ret levende mindet om, at fire Dine see meer end to; thi havde mine to seet Noget, som var undgaaet Dine, da havde Dine unægtelig ogsaa seet, hvad mine hderst sjelden see, at den blotte klække Paastand i slike Ting er hardtad for Intet at regne.

Nu har jeg anstillet den mig vel lidt ubevante, og derfor ei ganske lette, men derfor ei mindre tiltrækkende Underjøgelse, og fundet min Formodning endnu langt beviisligere, end jeg havde tænkt, og finder Du den, efter at have hørt mig, blot værd at mærke og undersøge næiere, da er hermed øiensynlig beviist, hvad dog Ingen af os tvivler om, at det var meget godt, om vi stiftede mangt et venligt Ord om Danske Sager. — Tvivltraadig var jeg om, hvorvidt jeg skulde omtale offentlig hvad jeg mest havde gjort for min egen Fornøielses Skyld, og hvad jeg godt veed, kun faa bryde sig om, og vel endnu færre kan bedømme; men efter den Besindigste af mine Benners Raad besluttede jeg dog at give et lille Udtog af mine Bemærkninger i Aftenbladet, hvis det der kunde finde Sted, og Begyndelsen har jeg alt for 14 Dage siden tilsendt Udgiveren. Jeg har deri paa det Udtrykkeligste erklæret, at Riimkrønikes ny Udgave er mig meget mere værd end mine Formodninger, ja det ikke paa fjerneste Maade er min Agt enten at beklage mig over Smaadastene, jeg fik, om jeg end troer, der er et Par for mange, eller at hype mindste Riv om en Sag, der maa klare sig selv, eller bliver altid dunkel, saa det ene og alene er for Modersmaalets og Cultur=Historiens Skyld jeg stræber at gjøre min afvigende Mening giældende; men skøndt jeg er mig bevidst, at Slutningen er skrevet med ligesaa fornøiet, fredeligt og venligt Sind, som Begyndelsen, benytter jeg dog med Glæde den gode Leilighed, dit Venne-Brev og Venne=Gaven skænker mig, til at bede Dig giennemsee den, og hvis Du finder, der i den Lune, min Natur byder mig at behandle slige Ting [med], skulde være faldet mig Ord af Bennen, der lidt eller meget kunde saare den Ven, der hælder til Meningen, jeg forkaster, da at slette ud, som om Du selv havde skrevet det Hele. Ja, skulde Du finde, at det Hele maatte heller være utrykt, da agter jeg det kun for et ringe Venstabs=Beviis at føie Dig deri, da vi, ved nærmere Samtale om den Sag, lettelig vil

enes enten om Krøniken eller om Maaden at behandle vore afvigende Meninger paa.

Vidner hele Brevet ikke om, at jeg med inderlig Glæde har modtaget dit Brev og ret meget ønsker, at vore venlige Samtaler maa begynde snart og endes seent, endes først, naar vore Munde skal give Andres Plads, da vilde jeg forgiæves til Slutning forsikre det; men da var vi heller slet ikke meer de Gamle, og dog beviser vort fælles Ønske, saavidt det lader sig gjøre, at fornye de gamle Dage, at vi, Gud skee Lov! er det, og mødes, efter forskiellige Udenlands-Reiser, gladelig i Fædernelandet, med det inderlige Ønske, at være det i Forening gavnligere, end vi adskildte, end fige da stridende, kan, og dertil lægge Gud sin Belsignelse! Venne-Haand, med De eller Du, som Du vil, fra den gamle Grundtvig.

NB. Da Krønikens otte og tyve Niim=Valke i Slutningen kun nævnes, maa jeg anmærke, at Skiftstederne findes S. 63. 71. 75. 78. 95. 96. 105. 105. 106. 9. 10. 32. 38. 41. 42. 45. 46. 51. 55. 67. 69. 87. 93. 99. 213. 16. 222. — Vale nobisque fave!

49.

Fra Molbech.

Kiøbenhavn 31. Marts 1826.

Jeg iler med at besvare Deres Brev og Sending, som begge have været mig fiære og interessante. Om jeg gjør det kort, afbrudt og ufuldstændigt, da lad Marsager undskyldte det, som jeg ikke vil gientage for Dem, men kun tilfoie den: at jeg ikke blot, som jeg har sagt, har megen Ulyst til at skrive Breve, men en endnu langt større til, det være skriftlig eller mundtlig, at tale om mig selv, eller berøre mine personlige Forhold. Laae denne Ulyst ikke

desuden i min Natur: jaa har jeg kun havt altfor ubehagelige Erfaringer af det, som Brev-Snakksomhed kan føre til. Jeg frygter ingen saadanne Følger hos Dem; men jeg har engang faaet hiin Ulyst, og veed alt for vel, at naar jeg først begynder at skrive, siger jeg langt meer end jeg vilde, og — *litera scripta manet*.

Med saa Linier vil jeg derfor afgjøre den største Deel af Deres Brev, som jeg imidlertid kan sige med Sandhed, jeg har læst med Fornøielse, og med en Erkiendelse af den Reenhed, og den, baade hiertelige og kraftige Følelse, som taler deri, hvilken jeg er langt fra at ville tilbageholde. Naabent og redeligt — ja jeg maa tilføie, med forstandig Rolighed og dog varmt og hierteligt — har De tiltalt mig. Lige oprigtige og ærlige skal De i det mindste finde mine Yttringer her; ligesom jeg overhovedet vel forbeholder mig at tie; men aldrig kan tale andet, end hvad der kommer fra min Siæl, min Tanke eller min Mening. — Mig forekommer, jeg tilstaaer det, vort nærværende Forhold i høi Grad forskielligt fra det tidligere for 13 — om De vil 15, eller endog 18 Aar siden. Med den Ugtelse, med det velvillige og venstabelige Sind for Dem, som det vil glæde mig at kunne opdyrke til sandt Gavn for os begge — maaskee endog for Flere — er dog ingen Fortrolighed til Dem forenet. Jeg siger dette ganske ligefrem; thi hvorledes skulde vi, uden denne Lige fremhed, kunne nærmes? — Jeg betragter vort Venskab som en Bygning, vi dengang opførte, ret vakker og anseelig i sit Udvortes, men hastig ført i Veiret, uden tilstrækkelig Underjøgelse af Materialerne, og disse hverken faste nok, eller anbragte med behørig Omhu, o. s. v. Kort, ved et uheldigt Tilfælde, eller hvad man vil kalde det, kommer der Ild i Bygningen, som Storm fra meer end een Kant puster op; og Bygningen brænder af til Grunden; ei engang Muren kunde holde. Dog Grunden var tilbage, og var ærlig lagt, skøndt vel Grundstenene paa hver Side vare af noget forskielligt Slags — og denne Grund er det, som en modnere og roligere

Eftertanke efterhaanden har rensset fra det faldne Gruus, og hvorpaa nu en ny Bygning skal opføres. En saadan Grund betyder naturligtvis meget; men hvorledes dog den nye Bygning kan blive, veed virkelig ikke Noget af os ret. Digemeget ogsaa, om den ikke bliver saa meget i Dine faldende, som den forrige; ja skulde den endog — som hiit og her i vor Stad — kun blive paa een Etage i Stedet for flere, som den gamle havde, saa er den saa meget mindre udsat for Fald; og vi kunne have nok af en god, luun Vinterstue til stundom at samles i, under Livets sig nærmende Efteraar. Dette (om jeg alt skal regne mig at være indtraadt deri) har hidtil — ligesom tidt vor September — givet mig mange smukke og klare Dage; og dem (som jeg nu just paa en Maade maa føle afbrudte) har jeg ogsaa Lykt til at conservere, saa længe det kan skee. — Jeg gaaer saaledes roligere og koldere, og jeg maa tilføie, rigere paa Erfaring, til hvert nyt Foretagende; jeg søger at bringe mere og mere Hold og Fasthed i mit nærværende handlende og virkende Liv; og tænker lidet paa det, som er tilbagelagt. Følelsen, der har giort mig Fortræd nok i Livet, maa finde sig i mere og mere at ledes derhen, hvor den kan virke, noget meer, end øiebliklige Opbrusninger; i Virksomhed føler jeg nu mit sande, jeg kan næsten sige mit eneste Liv; og en indvortes Rolighed, der ogsaa har en ei ubetydelig Styrke til ikke at afficeres ved udvortes Indvirkninger — med andre Ord, et ulige fastere og tildeels muntrere Sind, end jeg havde, da De kiendte mig, har rigelig opveiet min Ungdoms mere phantasierige Liv.

Dette maa være nok, og alt mere end nok om mig selv; og maa det gielde baade for i Dag og for Eftertiden. De vil maaskee finde, jeg skriver koldt og ikke hierteligt nok; men De vil dog vist hellere dette, end at jeg skrev noget, som jeg maatte laane uden for mig selv. Jeg ærer den muligen varmere Følelse, der ei har ladet saa mange Aars Storme og Kulde forjage min Grindring hos Dem. Finder De den ei giengieldt — saa tilgiv, at De nu i mig møder

en foldere, men sandelig ikke mindre ærlig Ven. — Endelig til Sagen — thi dette er Deres Afhandling, Kiimkrøniken vedkommende, som De med saa særdeles venstabelige Yttringer, i Henseende til min Dom over dens Udtryk og Tone, har havt den Godhed at tilsende mig. Jeg vil tilstaae Dem, kun flygtigt og vel ikke en Gang heelt at have giennemlæst den — hvilket De ene maa tilskrive mine Dine, som, oprigtig talt, hellere læse Haandskrifter fra det 13de og 14de Aarhundrede, end Deres. Dinene nemlig beraabte sig paa, at de haabede snart i langt større Maa at kunne læse Deres Afhandling, trykt med gode Skrifter; og jeg sandt, de af den Grund vel burde skaanes noget. Jeg har imidlertid, som sagt, dog læst en god Deel af denne Afhandling, og det baade med Interesse og tidt med Morstab. De har skrevet i særdeles god, næsten alt for god Lune — og langt fra mig er det Ønske, at De vilde undertrykke det mindste Udtryk, der vedkommer en Mening, om den endog stred nok saa meget mod nogen af mine. Men turde jeg benytte Deres virkelig udmærket liberale Tilbud — jeg veed nok, hvad det hos en Forfatter har at sige — saa vilde jeg tillade mig at foreslaae Dem at forkorte Afhandlingen noget — fornemmelig med Hensyn paa Læserne i Aftenbladet, hvor den, Begyndelsen iberegnet og med de nødvendige Indskrænkninger i Rummet ved andre Artikler, maastee vil komme til at gaae igiennem 5—6 Nummere. Og saa tilstaaer jeg, at finde Tonen vel spøgende, og Spøgen noget for vidtløftig, i en literarisk-kritisk Materie; uagtet en Deel af samme Spøg har moret mig. Undskyld disse mine Yttringer, og tag dem, som de meddeles, i den bedste Mening, og ene med Hensyn paa Afhandlingens Forfatter, og paa Læserne, den er bestemt for.

Paa Indholdet selv kan jeg her aldeles ikke indlade mig, og indskrænker mig til den almindelige Bemærkning, at jeg finder Deres Hypothese og dens Udførelse alt for konstig; men vistnok fortiene Deres omhyggelige kritiske Data og Angivelser en noiagtig Undersøgelse, som jeg

imidlertid knap bliver Manden til at foretage. Jeg maa dog endnu erindre, at De slet ikke synes at omtale Dedicationen, som man ei alene maa tillægge Forfatteren af Rimene om Chr. I.; men som udtrykkelig angiver een Forfatter til Bogen. Om denne Dedication mener jeg, at den snart kan regnes med til det bedste i Bogen, og at den vidner om at Forfatteren, naar han var oplagt, kunde skrive langt heldigere, end han vistnok rimede om den samme Konge, han dedicerede sin Rimkrønike til — maaskee ogsaa mange Aar efter, at han i en yngre Alder og med friskere Rimegaver begyndte paa at benytte Saxo — eller Thomas Ghesmer; thi maaskee (og dette burde jeg vel, med adskilligt andet, ei have forjæmt at bringe paa det Nene) er den sidste dog egentlig Rimkrønikens Hovedkilde? — Deres Ytringer om det danske Sprog og dets Forhold til det Islandste ere mig naturligviis særdeles mærkværdige og interessante; uagtet jeg dog — skøndt vist ei af Islandomanie — ikke ret kan dele Deres Mening. Et har Sproget vel eengang været i den største Deel af Skandinavien, men naar? — dette er Knuden. At løse den ved med nogle Linier at snakke om Tydske Lov og Runestenene, er unegtelig alt for mageligt og fornemt af en Professor — ikke blot i den nordiske, men indiske Literatur. Deres fra Tyderne hentede Indvending kan jeg kun for saa vidt lade gælde, som Jylland kiendeligen fra ældgammel Tid maa have havt en fra den Siællandske (eller den egentlig Danske) vistnok betydelig, endog grammaticalsk forskiellig Dialect, hvori den præpositive Artikel alt for klart viser hen til en Saxisk Indflydelse; og reent ubegribeligt er det dog, at Raff ingensteds med en Tøddel tager Hensyn paa de tydske Mundarter og deres Grammatik. — Hvorledes skulle vi vel overhovedet nogensinde faae en fuldstændig og kritisk dansk Grammatik, uden et udtømmende Studium af Almuesproget i alle Provindsers Dialecter? — der sikkert ogsaa for Grammatikeren maae give et rigt Udbytte, som de give det for Lexicographen eller Ordjamleren. — I øvrigt er

det dog egentlig ikke mere forunderligt, at vore Forfædre kunne have talt Islandsk, end at Englændernes Forfædre endnu i det 11te Aarhundrede talte Angelsagisk, som jo de engelske Bønder heller ikke nu tale; men vel have de, ligesom vore, i deres Dialecter en Mængde Afvigelser og en heel Deel Ord, der hverken findes i det Angelsagiske (som vi kiende det af Skrifter) eller i det nuværende engelske Skriftsprog. Men hvorfra kommer den stærke og hurtige Overgang i vort nyere Sprog? (man sætte den nu i det 12te, 13de eller 14de Aarhundrede — og i det mindste i det 13de var den der vel alt.) Dette skulde Rast lære os lidt om, før han monstret vort nyere Tungemaal, hvilket synes for ham ene og allene at være til som en grammaticalsk og orthographisk Lærekunst.

Om min Text af H. Harpestreng har De en urigtig Forestilling. Den er ikke blot langt rigere end den i Danske Magazin (ei at tale om Steenbogen, der er ganske ny) men vel henved 150 Aar ældre; med alt det — naar man tager Orthographien og en Deel udbøde Ord fra — temmelig jævnt, forstaaeligt Dansk; vistnok noget yngre i Sprogkarakteren end den Tydske Lov. Men vare ikke vore gamle Love, som jeg i min Indledning har tyttet, for en stor Deel kun opskrevne, langt ældre Levninger af mundtlig bevarede Bedtægter? — Af P. Laale har jeg for længe siden forberedet en Udgave, og ligejaa benyttet Chr. Pedersens Vocabularium. Jeg haaber, mine Samlinger til et dansk Glossarium skulle engang i Tiden interessere Dem, ligesom Dialect-Verikonet, naar begge disse Arbejder engang kunne vise sig i Prøve. De ville i det mindste lægge en dansk Sprogstat for Dagen, som Islænderne tænke lidet paa. — I øvrigt betragter jeg alt dette, deels som Pligt, deels som fornøieligt Morsskab. Min Hu staaer nu egentlig til Arbejder af en ganske [anden] Art, som jeg dog maaskee aldrig engang naaer til at begynde paa. — Den i Deres Afh. omtalte danske profaiske Kronike (som i øvrigt er betydeligt yngre selv end min (o: den Kongelige) Codex af

H. Harpestreng) trykkes i Danske Mag. V. 3 Hefte; hvor den vistnok vil staae som et saare maadeligt Specimen af dansk historisk Stil — som Nyerup mener den kan repræsentere — i Middelalderen.

At det vilde være mig interessant og behageligt, mundtligt og udførligere at afhandle adskilligt af alt dette med en Mand, over hvis vedvarende levende Deeltagelse for vort nationale Palladium, Modersmaalet, jeg høiligen glæder mig — behøver jeg neppe at tilføie; men snarere, at det desværre endnu seer langvarigt ud, før jeg kan vente at blive ret gangfør, i Fald jeg nogen Tid bliver saa rask og sikker til Fods, som jeg har været. Skulde De forinden faae Lyst til at besøge mig, være De mig venligen velkommen. I Haab om, at De undskylder hos mig, at jeg efter 4 Ugers Stueliv ikke altid er ret oplagt til Samtale, maa jeg lægge til, at jeg pleier at være det bedst Kl. 1 om Middagen og Kl. 7 om Aftenen — paa hvilken Tid De vil finde mig hos min Kone. I øvrigt vil De maastee endnu en Tid lang hele Dagen kunne træffe

Deres oprigtige Ven

C. Molbech.

Jeg hørte i Formiddags, at Begyndelsen af Deres Afh. kan ventes i Morgen i Aftenbladet, og fornøier mig til at læse den. — Jeg maa tilføie et Ord om, at De synes i at omtale Niimkrønens Text ikke nok at tage Hensyn til, hvad den kan have lidt i Trykkeriet, og dette er vist meer end man troer og veed. I det mindste, derjom det lod sig antage (som jeg rigtignok er langt fra at antage, imod hvad der er aabenbart) at Udg. af 1495 havde været saameget slettere end den ældre, som den af 1508 er slettere end hiin: saa vilde vist mange Afvigelser og Uoverensstemmelser i Texten gaae fra Forfatterens over paa Gotfrid af Ghemens Regning. Mere herom en anden Gang. — Jeg læser nu atter hvad De skriver (Nr. 9. 10. 11.)

om Umuligheden af at en Forf. kan have skrevet Riimkrøn. og Umuligheden af, at De kunde tale et Ord om Kunst og Stil med den, der havde denne Mening. Dette er Skade; thi jeg har virkelig denne Mening, og tvivler i det mindste stærkt om, at jeg kommer til at opgive den. — For mig er Riimkr. som den vittige og kløgtige Klosterbroders Værk, intet Vidunder, naar jeg læser vore Folkevise, som han sikkert har været vel bevandret i, [og] naar jeg antager, at han har skrevet til forskiellige Tider, eller dog med forskiellig Indvirkning. Hvad er naturligere, end at han falder i Krønikestilen, jo nyere Tiden bliver? — At en Munk, som Forf. af Riimkrøniken, kunde leve omtrent samtidig med Hr. Michael i Odense, er heller ikke saa forunderligt. I øvrigt tilstaaer jeg ganske upatriotisk, at det bedste i Riimkr. vil jeg aldrig ligne med Das Niebelungen Lied. — Ogsaa meget af det sidste i Krøniken, som De ned sætter saa dybt, finder jeg paa sin Viis ret godt, f. Ex. Christoffer II. og Bald. III. — NB. 7, 4 har jeg sat et NB. Dette betyder, at i det mindste hverken moxæn eller hwilkælund ere „splinterne Ord“, da begge findes brugte 100, maastee 150 Aar inden der kan engang være tænkt paa Broder Niels; nemlig i det 500 Aars gamle Haandskrift af Henrik Harpestreng, der selv døde 1244.

50.

Fra Molbeck.

Kiøbenhavn den 22. April 1826.

Derjom noget af mit sidste Brevs Indhold (som jeg undertiden ikke er utilboelig til at troe) skulde have været Dem ufiært at læse: saa vilde dette være mig et Beviis mere paa, hvad jeg tiere har erfaret, at man undertiden bedre taler end skriver sig til Rette; undertiden rigtignok

omvendt. Jeg er dog imidlertid overbevist om, at hvis endog Noget i bemeldte Brev ei havde været efter Deres Sind, vil De ikke regne mig det til nogen Feil, at jeg skrev, som jeg tænkte. — Helst vil jeg nu vistnok for det første afbryde denne skriftlige Meddelelse; men derfor dog ugiernne savne den mundtlige, da jeg har adskilligt, som jeg ønskede at tale med Dem om — foruden Riimkroniken, som allene kan give Stof til en Samtale.

Dertil hører saaledes ogsaa en Idee, jeg har havt tilfælles med Dem, og som ved at see Dem omtale den paa Prent, blev end mere levende hos mig; nemlig Udgivelsen af det gammeldanske Bibel-Haandskrift, hvormed jeg alt forhen har bestiaestiget mig meget, til denne Jubelfest, eller rettere i Anledning af samme. Jeg har alt været endeel ihjelsjæt med denne Idee, og tænkte mig, hvorledes man bedst maatte forsøge paa at faae den udført; men deels er jeg dog ikke ganske enig med mig selv, om det hele vidtløftige Opus kan fortiene det langvarige og majsommelige Arbeide, derpaa maatte anvendes; deels er vel ogsaa Udfigterne til at faae Subskription paa et saa vidtløftigt Værk kun svage. Om den førstnævnte Sag er det saa meget naturligere, at jeg kan ønske at høre Deres Mening: som det fornøiede mig særdeles at see af det første Numer i Aftenbladet, hvori Deres Afhandling om Riimkroniken begyndte, at De ogsaa havde tænkt paa den gamle Bibel-Codex.

Med min Anæstade har det i nogen Tid begyndt langsomt at bedres, saaledes, at jeg nogle Gange har været ude og gjør mig Haab om, at jeg en Dag i næste Uge vil være i Stand til at kunne besøge mine Venner paa Christianshavn. Naar dette en Eftermiddag skeer, vilde jeg sende et Bud til Dem for at høre, om De var hjemme; og De vilde da — om De intet har derimod — erholde det før anmeldte og længe bebudede Besøg af

Deres oprigtige Ven

C. Molbeck.

Fra Molbech.

Onsdag. 7. Marts. [1827]

Derjom De siden vi taltes ved skulde have erindret og optegnet nogle af de omtalte danske imperativiske Sammenfætninger, vilde De forbinde mig ved at meddele mig samme inden Løve r d a g, da jeg dog engang maa besvare Hr. Grimm's to Breve. Jeg efterjaae forleden en dansk Orddannelseslære af Kasstianeren Petersen; men fandt aldeles intet om dette Slags Ord.

De af saadanne, jeg deels har erindret, deels sidjt med Dem blev opmærksom paa, og [har] optegnet ere: Hug=af, Riv=ihjel, Ryk=ind, Slik=mund, et Spil=op, Spring=om, Staa=bi, Stød=af, Tag=feil=af (som nok er fieldet) Tør=af, Væk=op. — Herhid høre og, skøndt ikke egentlige substantivie Former, at lege tag=fat og at spille Skrab-Næse.

Af Rom. Propr. har jeg erindret: Spring=forbi, Stuk=efter og Snap=op (et lille Huns ved Frederiksberg.

Hvad De videre skulde kunne bidrage til dette lille Specimen, vilde været meget kjærkomment for

Deres hengivne Ven

C. Molbech.

Den længe ventede Conybeare er endnu ei ankommen; men kan ventes med første Skibsleilighed fra Kiel.

[Paa Bagsiden af Brevet har Grundtvig optegnet følgende Sammenfætninger:]

Tryk=fergen. Fyg=om=By. Stam=i=Haf. Tak=for=sidjt. Drys=for=nøs [?]. Riv=i=Hop. Slik=om=Bredde. Slæb=Hæl. Riv=af. Ryk=ud. Skrab=sammen. Skriv=sammen. Slug=

Hals. Sving=om. Vink=op. Riør=ind. Rig=ful. Spring=
 fire. Brum=Vasse. Skrig=Hals. Skrup=Høvl. Snap=Hane.
 Snus=Hane. Snig=Bei. Rip=hat.

52.

Fra Grundtvig.

London 11. Jun. 1829.

Kiære Ven!

Vel har jeg nu snart været en heel Maaned i London, men saa ubehjælpelig, som jeg er, og saa langsomt, det her gaaer med Introductioner og Begyndelser, vil det neppe undre Dem, at jeg endnu ikke ret veed, hvordan jeg her er vendt, men snarere, at jeg alligevel skriver. Dette skeer da ogsaa kun for at gjøre Dem nogle Spørgsmaal om Bøger til Bibliotheket, men skrive kan jeg dog ikke, uden ret inderlig at takke Dem for Ubefalingen til Mr. Miller, thi han er den Eneeste, som egentlig har taget sig noget af mig, og han gjorde det strax, med en Ligefremhed og Hjertelighed, jeg vel maatte skionne paa, saa hans Skyld er det ingenlunde, at Introductionen til Mr. Ellis gik i Langdrag, da den maatte ske paa anden Haand. Da nu Museet er lukket hele Pindse-Ugen, har jeg kun een Uge benyttet det, og den gik med til en Collation af min Text af Bjovulfs Drape med Originalen, men jeg fandt al muelig Forekommenhed, og i Mr. Ellis en høist forbindtlig Mand. Skade at hverken Museet eller private Bibliotheker laaner Bøger ud, thi der var Endeel jeg endelig maatte læse, og Tiden i Museet vilde jeg ene helliget Manuscripterne, især da jeg fra alle Sider hører, at det Engelske Publicum er aldeles ufølsomt for de gamle Skatte, saa der ikke engang lader sig Saameget udgive i England som i Danmark. Hermed skeer da en paaende Overgang til hvad jeg egentlig skulde sige. Hos Mr. Dowding har jeg været, men enten er

hans Bod det eneſte Sted i London, hvor jeg ei kan gjøre mig forſtaaelig, eller hans Tjenerſkab (mig ſyndes lutter Jøder) ſkal tiltales paa en egen Maade, for at faaes i Tale, thi no, no var omtrent alt det Svar jeg fik paa mine gientagne Spørgsmaal. Derimod fandt jeg hos en Mr. Brovett i Pall Mall begge de optegnede Bøger af Ellis, og det til 12 sh. hver, og ſammeſteds købte jeg Dptrykket af Fabians Chronicles med Fortale og Register af H. Ellis (ſtor Kvart 725 p.) for 1 L. 4 sh., ſom er til Bibliothekets Tjeneste, naar de kan følges ad. Dem af Ritſon har jeg endnu ikke kunnet opſpørge, men haaber dog ſnart at finde dem, og nu vil jeg ſpørge, 1) om jeg til billig Priis ogſaa maa købe andre Bøger af Ritſon i ſamme Materie, 2) om Bibl. vil have Dodsley's Old Plays, New Edition (1825 eller 26) 12 Vol. 8 (publiceret til 5 L. 8 sh.) for 3 L. 10 sh. 3) Om, hvis jeg hos en Antiquar træffer en af Udgaverne af Pierce Plowmans Viſion, af Chaucer, (Biblioth. har kun Canterbury tales, mener jeg) eller andet Saadant til taalelig Priis, jeg da maa købe det? Mig ſynes, at den Nytte maatte mit Dphold her i det Mindſte være til, at der blev et lille Hul stoppet i vor engelske Litteratur, og jeg veed, Ingenønſter det ivrigere end De. — Maaſte kunde det tillades mig at købe til Beløbet af de 20—25 Pund, Deichmann har givet mig Credit paa hos Black, da jeg gierne indgaaer den Betingeſe, at er Bibliotheket ikke tilfreds med mit Kjøbmandsſkab, vil jeg beholde Vahrerne ſelv, at ſige under Get! De veed vel allerede, at det er tilſtaaet Bibliotheket at faae hvad der er udgivet af Committeeen for public Records, hvad vel iſær er vigtigt for Følgernes Skyld, da det nu dog nok bliver Alvor med Udgivelsen af Scriptorum Rer. Britannic. hvoraf den Angelsaxiſke Deel er faldet i de bedſte Hænder muligt, i Mr. Prices, vel den Eneſte her, ſom egenlig forſtaaer Sproget. —

Tag nu til Takke for Bibliothekets Skyld, med denne tarvelige Koſt fra London; ſecr De oftere min Klo herfra.

haaber jeg, den skal staae under mærkeligere Ting. Deres Kone tillader nok at jeg sender min ærbødige Hilsen, og paa Bibliotheket, hvor jeg i den sidste Tid gjorde lidt Uleilighed, beder jeg Dem takke først Dem selv og dernæst alle!

Deres Ven

N. F. S. Grundtvig.

P. S. Lord Spencer er ikke i Byen, og man siger, at Alderen tager stærkt paa ham. Brev og Bøger ere imidlertid afleverede i hans Ballads, hvor jeg venter nærmere Oplysning, naar jeg engang kan træffe hans Bibliothekar Mr. Appleyard — vale!

53.

Fra Grundtvig.

[Modtaget d. 2. Jul. 1829.]

Høijtærede Ven!

Loven er ærlig men Holden beqværlig, siger Ordsproget, og det maa vel rinde mig i Hug, da jeg griber Pennen, uden dog egentlig at have saadant modent Vrende, som De maatte formode. Smidlertid syndes mig dog jeg burde skrive, thi Sagen er den, at det Brittiske Museum har kun Stumper af Scriptores Rerum Danicarum og af Folio-Udgaven af Snorro, og ønskede gierne et fuldstændigt Expl. skienket, hvad ei var meer end billigt, da det kongl. Bibliothek i Kiøbenhavn nu faaer hvad her udgives paa offentlig Bekostning. Jeg har derfor bovet at forsikre, det ei vilde finde mindste Vanskelighed, og beder nu Dem tale med Malling om det, saa Expl. kunde tilstilles det Engelske Gesandtsskab, og ligesom udvegles mod de public records, som her gaae til Kiøbenhavn giennem Moltke. Vilde Geh.

Malling tillige forestille Kongen, at et Expl. af de Norske Love, som jo ogsaa er paa Majestættens Forlag, lagdes til, vilde det være velkomment, og mig synes, det var en sand Binding for vor Literatur, at saadanne Bærker fandtes her, hvor man vel har al Respect for vor litteraire Virksomhed, men kiender den dog mest af dunkle Rygter. Vilde den Magnæanske Commissjon i det mindste sende et complet Expl. af Edda, kunde det ogsaa behøves, thi her er kun den 1ste Deel. Dog, om De vil tale derom, beroer to Gange paa Dem selv. — Lord Spencer lod mig tilskrive ved hans Bibliothekar, at han havde anbefalet mig til Madden, og da jeg forleden Dag kom ind til ham, var han just i Færd med, efter Lordens Ønske, at oversætte Annoncen af Havelof i Deres Tidsskrift. Jeg havde da den Fornøielse at supplere nogle Mangler i Wolfs Lexicon, som var hans eneste Hjælper, og det fornøiede mig særdeles, at det kun var nogle faa Steder han trængte til min Bistand, thi det spaaer os en Dansk Læser i ham, og det en dygtig. Jeg har derfor givet ham det sidste Expl. jeg havde med af Bjovulvs Drape, hvorover han blev anderledes glad end jeg havde ventet, og sendte mig samme Dag Glosjaret til Havelof (thi kun af det har han selv faaet mere end eet Expl.) og et Par Afhandlinger til Archæologien.

Bed hans gode Bistand haaber jeg ogsaa mine Underfølgelser i Mujeet skal gaa bedre og raske fra Haanden, skiondt jeg ikke har det mindste at klage, da jeg baade i 5 Minuter har faaet hvilket Mst. jeg forlangde, og fundet dem i det Hele saa læselige næsten som en god Bælæotyp. At jeg begynder at forsonde mig med London, efterhaanden som jeg begynder at blive lidt bekiendt med Folkene saavel som med Gaderne, vil De selv have sluttet Dem til, og at jeg ikke har taget mig Tid til at beskue det store Heste-Væddeløb ved Windsor, som i forrige Uge fængslede hele Londons Opmærksomhed, og hvortil man har betalt enkelte Vogne med 25 L. vil neppe undre Dem, skiondt jeg ikke nægter, det kunde være snurrtigt nok at have seet det. At

den katholske Qvestion var glemt her, saasnart den var afgjort, forundrer Londonerne selv, men Tingen er, at den making money, som her aldrig glemmes, taaler ei længer end høist nødvendig, at Tanterne have andensteds hjemme.

Naar De vil have den Uleilighed at skrive et Par Linier til Eremiten i London, besørger min Kone dem, og jeg vil haabe, jeg dog engang kan give ordenlig Giengæld — vale nobisqve fave!

venligt

N. F. S. Grundtvig.

54.

fra Molbech.

Kjøbenhavn 11. Jul. 1829.

Kiære gode Ven!

Neppes behøver jeg vel at sige Dem, hvormeget Deres Breve fra the great Metropolis have fornøiet og interesseret mig; snarere kunde det behøves, at jeg bad Dem undskyldte den sildige Giengældelse af Deres saa venkfabelige Erindring. Men hvad gavner det at spille det knappe Rum og den endnu knappere Tid paa disse Undskyldninger? De veed, Villien har ikke manglet mig; men Evnen har været saa meget ringere, som jeg i 2—3 Uger har befundet mig høist maadeligt. Som en Følge vel tildeels af den stærke Hede og af for megen Sidden, er min Fordøielse bleven yderst svækket. Jeg plages af hypochondre Trykninger og en høi Grad af nerveus Irritabilitet; vil derfor ogsaa, da jeg kun lidet kan arbejde, paa Mandag gjøre en ny Udflugt til Sjælland. — Gid jeg kunde gjøre en langt større og besøge, enten Dem i London, eller Ebert i Dresden! Begge Dele vilde være mig yderst behagelige; det første dog maaskee

endnu interessantere. Jeg gjør, som De veed, meget af Englænderne, og Deres Bemærkning, at det der til Lands fornemmelig gaaer ud paa to make money, kan ikke forstaaes efter Bogstaven; ei engang i London, hvor man dog, som i alle unaturlig store Støder, forceres til at tænke mere derpaa, end man selv ønskede, fordi Fornødenhederne ere flere, dyrere og ofte vanskeligere at skaffe tilveie, formedelst den store Concurrence i enhver Levevei. Men ogsaa i det Hele behøver et saa colossalt, saa byrdebelæsset Statslegeme og Statssamfund, som det engelske, en høi Grad af Virksomhed i alle industrielle og producerende Kræfter, for at kunne bestaae. — At den catholske Emancipation, der i det mindste forekommer [mig] at være en af de største og mærkværdigste Begivenheder i den engelske Historie i 150 Aar, saa let kunde glemmes, er mærkværdigt nok. Dog vil den formodentlig vel igien paa en eller anden Maade komme under Omtale. Det er en Sag, der interesserer mig i høi Grad; men desværre har jeg hverken Tid eller Bøger nok, til ret grundig at studere den og Irlands sande Forfatning.

Fra Statsraad Verlauff har jeg mange Hilsener til Dem. Han beder Dem frem for Alt at medvirke til, om De nogentid kommer til Gr. Moltke og kan give Dem af med denne Sag, at han virkelig skaffer os vore Bøger fra the Commission of Records, naar de afleverer til os, og ikke beholder dem hele eller halve Aar, eller reent forsømmer at affende dem; i al Fald maastee lader Kassen staae til Efteraaret eller Vinteren — en Tid da vi slet ikke stjøtte om, at den skal betroes Sø og saltet Vand. — Med Hensyn til den ringe Giengæld, vi kan gjøre, da ønskede vi fornemmelig at vide: om Commissionen har nogle og hvilke Dele af Scr. Rer. Danicarum paa **Skrivpapir** (neml. smaat Median): thi hvis de første 2 eller 3 Dele havde, kunde vi supplere samme; derimod eie vi ikke et eneste complet Ex. paa **Skrivpapir**, og jeg troer ikke meer end 6—8 compl. Exemplarer paa **Trykpapir** med alle Kob-

bere. — Af disse er naturligviis eet til Commissionens Tjeneste; ligeledes vil Folio-Udgaven af Snorre Sturlesen blive offereret tilligemed hvad der ellers kan faaes (især uden Penge — De fiender Grundene) af islandste Sagaer, gamle Love og deslige. Edda, ved De, er ikke den Magn. Commission, men Deichmanns Forlag. Den 1ste Deel er ei engang for Penge meer at faae. — Imidlertid maa De ei vente noget hastigt Udfald af alt dette Her hyldest, ikke blot cunctando restituere, men endog perficere rem. I Henseende til Indkøbet af de engelske Bøger, da er jeg for det første meget glad ved dem af Ellis, De har faaet, og haaber, De endelig skaffer den den Gang manglende Samling af Ritson, ved hvilke Acquisitioner vor Samling af gl. engelsk Poesie vil blive temmelig eller nogenlunde complet. Med Fabians Chronicle, ed. by Ellis ere vi (o: jeg) særdeles fornøiede. Bøger af Ritson i samme Materie og til billig Priis (De har vel faaet Dem en eller flere ret rige Second Hand Catalogues at rette Dem efter?) kan De uden Betænkning fiobe til os, ligesom Pierce Plowmanns Visions. Derimod have vi alt den nye Udgave af Dodslehs Old plays. Bedst var det, at De efterhaanden opgav os, hvad De saaledes kan faae, og til hvad Priis; skal da strax faae Resolution. Breve kunde De have den Godhed at adressere til mig med Paaskrift (for det Kongel. Bibliothek), og hvad disse koste Dem i Porto, skal naturligviis blive godtgiort. De købte Bøger bedes efterhaanden, indpakkede i Papir, afleverede til Deichmanns Boghandler med Adresse til Bibl. og Deichmann, og [De kan] lade dem betale af dennes Boghandler i Følge den meddeelte Credit. — Jeg glæder mig høiligen over Mr. Maddens Progresser i Danst. Behag at hilse ham og at sige ham, at saasnart en Leilighed gives, skal jeg sende ham min Udgave af Henrik Harpestreng og Glosjariet til Rimmkroniken. Saa snart De hører noget paalideligt angaaende Afjendelsen af vore Records, haaber jeg, De er saa god at meddele os det. —

Tilgiv, at jeg gjør Dem et lexikalisk Spørgsmaal: De har nogensteds i et Digt, i Følge et Excerpt af mig, brugt rødne, og uden Tvivl som v. a. (rigtigere end P. C. Müller, der anfører det som v. neutr., da vi i denne Form have rødme, og hiint i ethvert Tilfælde er høist ijeldent). Hos Dem skal forekomme: „rødned de hvide Lagen“ eller noget slikt, men hvor? — Endnu maa De undskylde, at jeg beder Dem, om muligt, fiøbe os (om end til Bogladepriis) 1ste Vol. af the History of England (in letters) by Charlotte Smith, London, printed for Richard Philips. 6. Bridge-Street, Blacfriars, 1806. (Prisen for alle 3 Dele var 15 sh. bound). Mit dødelige Had til Defecter i et Bibliothek bringer mig til at bede Dem herom. —

Min Kone glæder sig over, at det gaaer Dem vel i London, og hilser Dem mange Gange. Jeg beder paa det allervenstabeligste at hilse Hr. Miller. Fra Lord Spencer har jeg modtaget et yderst artig Brev, hvori De ogsaa omtales.

Glem endelig ikke at giøre Dem brav Bevægelse i London, til Porter, Roastbeef og Stillesidde. — Gid det gaae Dem jaa vel, som det ønskes af

Deres oprigtige Ven

C. Molbech.

55.

Fra Grundtvig.

London 18. Aug. 1829.

Kiære Ven!

Mange Tak for Deres venstabelige Brev, som er af de Bahre, i det mindste Danske Folk i London maa stionne paa; thi, med meget faa Undtagelser lyder det engelske:

I am very glad to see you, I shall be happy if etc. etc. i mine Dren, som deres: it is a very nice eller a very wet day today. Et stort Uheld maa jeg vel i denne Henseende falde det, at John Miller alt i forrige Maaned er reist til Paris og Nizza, hvorfra han maastee ei kommer tilbage, mens jeg er her; thi vel var ogsaa han umaadelig busied og havde som Advokat anderledes Ret til at være det, end Mange her; men han betragter dog den Londonske Stundesløshed som en Feil, man skal bekæmpe, og, med eet Ord, han har Hjerte baade for Mennecker og for andre Sysler end money-making, og det er hvad jeg udenfor hans stonebuildings ei tør sige, jeg endnu har mødt i London.

Dog, med Jeremiader vilde jeg ikke underholde Dem, det er hvad man har Nok af allevegne, og egenlig vilde jeg kun, næst venlig Hilsen, sige et Par Ord om Bøgerne til Bibliotheket. Sæsten Stykker har jeg for henvend fjorten Dage siden leveret til Blad etc., som maastee er i Rbh. før dette, og jeg tænker ikke, De vil være misfornøiet med nogen af dem, uden maastee med Oversættelsen af Sæmunds Edda, som jeg har kjøbt ganske paa min egen Haand (til 6 sh.) og som der vel ikke er synderlig rart ved; men mig synes dog det var en Karitet, der ei burde savnes paa det store Danske Bibliothek, og det er a fine copy, som De vil see. Jeg har siden kjøbt The Caledonian Muse af Ritson, og Haslewood's sjeldne Udgigt over denne i sit Slags eneste Engelsmands Levnet og Skrifter, samt et recent Ex. af Pinkerton's Scottish Ballads, very neat bound. Denne har jeg da ogsaa paa min Samvittighed, men der er her ingen anden Maade, thi man finder et Ex. i Dag, det er maastee borte i Morgen, den Bogh. har ikke fleer, og nu kan man begynde forfra igien. Jeg er nu paa Spor efter et reprint baade af Pierce Blommann's Vision og hans creed, og, hvad er mere, reprintet af the mirrour for magistrates. De mindes maastee, at dette Sidste (3 Vol. 4) er publiceret til 12 Pd., og kan jeg faae et godt Ex. for 3 Pd., da kjober og sender jeg det;

thi et saadant standard-work bør findes i Danmark, enten det saa skal være paa Hs. Majestæts Bibliothek eller paa min forrogede Hylde. Hermed agter jeg da ogsaa at slutte mit Riibmandsskab for denne Sinde; thi vel fristede mig forleden reprintet af Hall's Cronicle som burde følge Fabnan's, men den var alt solgt, da jeg kom, og Reprintet af den engelske Froisjard, som jeg ogsaa har fundet, er som en Overjættelse for dyr til at friste mig. — Selv købte jeg forleden et Ex. af Barbour's Bruce by Pinkerton, uncut, for 10 sh. — saaledes er det at komme selv.

Hvordan det gaaer i Museet, kunde De vel have Lyst til at vide, naar derom var Noget at melde, og mellem de 50 Codices jeg har havt Fingre paa, er der jo adskillige, der nok kunde være i det Mindste en bedre Beskrivelse værd, end de har i Catalogerne, men jeg vil dog her indskrænke mig til den Anmærkning, at af Splinternyt har jeg kun fundet en lille Samling af Angelsachsiske Sentencer med indstrøede Ordsprog, men som jeg rigtig nok i al dens Videnshed statter høit, som den eneste Levning jeg kiender af Angelsachsisk Philosophering (sit venia verbo) paa fri Haand, og at den har været stattet, skionnes deraf, at den findes i to Former: en ældre og nyere; kun Skade, at den i sin ældste Form er ufuldstændig og paa sine Steder ulæselig. Stor Skade er det, at man slet ikke tænker paa at udgive Layamon's Rimkrønike som viser Sprogets Overgang i Bøgerne fra AS til NE og er ingeniunde en ordret Overjættelse, men en fri, livlig Bearbejdelse af Waces Brut, eller vel mere af deres fælles Kilde.

20. Aug.

Nei, jeg skal ikke friste Bibliotheket med det dyre Reprint af the mirrour, thi i Gaar støbte jeg paa et Ex. af Udgaven 1610, som vel ikke var godt nok til Bibliotheket, men dog til mig, og, skiondt det i hele sin

ringe Skikkelse egenlig var mig for dyrt (only, som det lyder, for one L.) kiøbde jeg det dog, for at kunne rolig oppebie Bibliothekets Bestemmelse om Reprintet, som, naar man kan træffe det ufulgt, efter Cataloger, sædvanlig koster $2\frac{1}{2}$ Pd. — Jeg skal nu tage saa mange Cataloger med mig, som jeg kan faae Fingre paa (General C. over sec. hd. bks. vil her Ingen vide noget om); thi skøndt man ingenlunde kan vente at finde efter dem, hvad daglig forandres, giver de dog en Udbygt og Maalestof, som kan være god til ad Aare. Sidst i næste Maaned agter jeg at gaae over Hamborg til Hjemmet, og skøndt jeg da rimeligviis kun vil have udrettet lidt af hvad jeg havde ønsket og tildeels haabet, vil jeg troste mig med at have gjort hvad jeg kunde, og med nogen Rimelighed at have banet Veie for en interessantere Reise ad Aare. — Siden Miller reiste, jeer jeg næsten slet Ingen, uden de stumme Figurer i Museet, Stræderne og the eating house, dog har jeg nylig truffet en artig Boghandler, som gjorde sig en Fornøielse af at vise mig sine Rariteter og bad mig frit komme og betragte dem nøiere saa meget jeg vilde. Det er en Phoenix i London. — I den sidste Tid har jeg det ellers meget bedre end før, da jeg boer i Huus med en Landsmand, saa min Mund staaer ikke længer Fare for reent at groe sammen, og har desuden, ved hans Hjelp, fundet et Bord, som hører til Sjeldenhederne her, hvor der baade spises godt og til godt Kiøb. Vel boer jeg her halv som udenfor Byen, med en stor Græsgang og Hundreder af Kiør for Dinene, men jeg boer godt, sundt og frit og levende, og en Milsvai blæser man, som De veed, kun ad i London, naar man først kiender Veien, og det ikke regner for stærkt, hvad rigtig nok gaaer noget tit paa. — Jeg indskibede mig imidlertid gierne i Morgen. Gid nu Dette, og jeg selv med det Første maa træffe Dem og gode Kone raske og vel tilmode, som det inderlig ønskes af

Deres Ven
Grundtvig

P. S. Ordet rødne har jeg rigtig brugt i den angivne Betydning, og er det samlet med hvide Lagen, skulde jeg tro, det var i Masqueradeballet, men ellers er det nok i Oprinene af Kæmpelivet om Sværd og Dofferstene.

56.

Fra Molbech.

Kiøbenhavn 29. Aug. 1829.

Kiære Grundtvig!

Jeg har fornøiet mig ved i Gaar at modtage Deres, mig i flere Henseender interesserende Brev af 18de d. M. — men ikke ved at erfare af samme, deels at De endnu stedse ikke er tilfreds med London og Indbyggerne, deels at De mener, ikke „at have udrettet, hvad De havde ønsket og tildeels haabet.“ Om det forste kan jeg slet ikke dømme; thi uagtet jeg befandt mig ypperlig og vel tilfreds i London, saa var jeg der under ganske andre Forhold, end De, morede mig ved alt det Nye og Fremmede, her var at see og erfare, og boede hos en Ven og Landsmand, med hvem jeg daglig tilbragte nogle Timer, og som stoffede mig i det mindste et Par ret interessante Familiebekiendtskaber. Hvad jeg, ligesom De, fandt hyderst vanskeligt og fortrædeligt, var at faae Folk i Tale og finde dem nogenlunde oplagte for Forretninger til at tale med en. Dette er isvrigt vel omtrent Tilfældet i alle colossale Stæder, skøndt Englænderne, der maastee elske deres Komfort vel meget, muligen heri gaae videre endnu end Pariserne, hvis megen Støi og Bevægelighed og evige Snakken dog var mig langt mere imod, end Englændernes Tausshed og Kolighed — der næsten har noget af det antike Væsen. Jeg fornøier mig imidlertid over, at De ogsaa har fundet en Landsmand og en behagelig Bolig; og hvad Veiens Længde angaaer, saa mener jeg, at netop intet er Dem tienligere, end netop denne og

Bevægelsen, som den udfordrer. — At Miller er reist til Italien har jeg seet af et Brev fra ham til Bølling. Det maa, efter Alt hvad De bekræfter om det, jeg selv kiender til ham, upaatvilelig være en fielden Mand og en fielden Englænder. Jeg kommer derved til at tænke paa vor med Længsel ventede Gave fra the Commission of public Records. Vi have endnu intet [andet] hørt eller seet til denne, end — om jeg [ikke] feiler — af Millers ovenomtalte Brev — at den alt for endeel Uger, maastec Maanedes siden, var afleveret eller paa Veie at afleveres til Gr. Moltke. Sid dog Kommissionen havde sendt den til Bogh. Black & Young, i Stedet for til denne Diplomatiker, saa havde vi formodentlig længe haft Kassen. Jeg beder Dem endnu engang ret indstændigt, kiære Ven! at De, saasnart det er Dem muligt, vil engang gaae til M. og erkjendige Dem om Bøgerne, samt, om muligt, faae ham til blot at jende Kassen til Blacks i Tavistock Street, og dernæst bede disse Herrer lade den afgaae — ligesom den rigtig modtagne Bogpakke — under Deichmanns Adressje og for hans Regning. Dette er den allersimpelste og sikkerste Maade at faae Bøgerne paa. — Gjør os ogsaa endelig den Tieneste, til vor store Beroligelse, at tilmelde, enten mig eller Et. R. Werlauff, saa snart De har kunnet gjøre noget afgjørende Skridt i den Hensende. De vil bevise os en sand og betydelig Tieneste, og vijt selv være tilfreds med, at vi kunne komme i Besiddelse af disse Sager.

Med Alt hvad De har sendt os, er jeg, som De kan tænke, høiligen tilfreds; og jeg har ikke hørt Et. R. Werlauff httre nogen Utilfredshed. — Cottles engelske Edda have vi uden Tvivl allerede, men dette er jo en stor Bagatell. Hvad De nu mere kan fiobe os efter egen Skionsfomhed (dog vel ikke for meer end en 6—8 L. foruden det allerede anvendte) tvivler jeg ikke paa, vi ville blive ligesaa fornøiede med. — I Hens. til The Mirror of magistrates, da er min Mening, at dersom det Exempl. af den gl. Udg. De har fiøbt, er daarligt, eller den nye Udg. i 3 Quart-

bind er bedre og fuldstændigere, ved Collationer, Register etc., burde Bibliotheket foretrække den sidste, især naar samme kan faaes for $2\frac{1}{2}$ L. i Stedet for 12. Dette maa nu overlades til Deres egen Skønsomhed; og i al Fald kunde jo Kjøbet maaskee beroe til næste Aar. Et defect, lappet eller forrevet Ex. af den gl. Udg. kan vi, som De selv føler, ikke bruge, men et taaleligt i en ikke alt for „ringe Skikkelse“ (som De selv udtrykker Dem) kunde jo vel gaac hen af sliq en gammel Bog, som der imidlertid maa være en Deel ved, siden man har udgivet den i 3 Bd. til 12 L., og da Udg. af 1610 vel ikke er den ældste, vilde jeg vel i det Hele stemme for den nye, men mener ellers det var bedst dog først at see den gamle og tale mundtlig derom. Jeg har slet intet Begreb om, hvad det er for en Bog. — Halls Chronicle „containing the hist. of Engl. from Henry IV to Henry VIII“ 1 Vol. 4. 1809 staaer i Bohtes Catalog af 1822 til 1—11—6 (publ. at 3—3—0). Jeg synes rigtig nok, vi burde have den til Fabians Chronicle, der staaer hos Bohte til 1—16—0. Hele Samlingen (Hall, Holinshed, Grafton & Fabian) staaer i Dowdings Cat. 1820 for 15 L. (13 Boll. 4to). Kunde vi jaaledes efterhaanden faae Samlingen, var det godt. Det var den anden Fortsættelse af denne Dowdings „General Catalogue of new and second-hand Boocks“ (82. Newgate Street), jeg gierne ønskede. Vi have bemeldte 1ste Cat. af 1820, og den 3die Fortsættelse af 1827 eller 28. Hos denne samme Dowding er for $\frac{1}{2}$ Aars Tid siden omtrent bl. andre Bøger anmeldt til Salg et Parti Ex. af Mistress Graham's to ogjaa for Historien vigtige Reisebeskrivelser i Syd-America (den ene til Buenos Ayres, den anden til Peru og Chile, begge i 4to) til overordentlig lav og nedsat Priis (jeg troer ikke meget over et L. for begge, men Annonce-Bladet har jeg nu ikke ved Haanden.) Disse ønskede jeg særdeles meget, De vilde skaffe os. — Har De slet intet hørt eller seet til Jamiesons Scottish Dictionary? (Vol. 1. 2). Var det ikke muligt at opstøve et Ex. af

dette umistelige Værk for en taalelig Priis — nemlig 5—6 L. — Jeg frøgter, nei; Boghandlere i det mindste have angivet den gængse Priis til 10 L. (det Dobbelte af den oprindelige). Men hvo veed dog, om De ei kunde være ligesaa heldig her, som med The Bruce, hvor jeg iffe nok kan forundre mig over Deres Held; ligesom De overhovedet synes at kiøbe heldigt og billigt. Meget gierne ønskede jeg at faae en noiagtig og fuldstændig Fortegnelse over alle i England udfomne Idiomatica, eller Ordbøger over specielle Provindjers Sprog, om en saadan var at forskaffe. — Bøgerne selv maatte iffe kiøbes; thi vi have nok de allerfleste. Jeg skal næste Gang sende Fortegnelse over det, vi have.

Jeg kom hjem i en af de sidste Dage i Juli fra en Reise i Sylland, hvor jeg havde befundet mig fortræffeligt, men begyndte paa Dampskibet at lide af en umaadelig Hovedpine, som nødte mig, saasnart jeg kom hjem om Fredagen, at lægge mig til Sengs. Jeg fandt min gamle, ulykkelige Moder for Døden, og faae hende sidste Gang om Loverdagen. Søndag Eftermiddag døde hun efter en haard og smertefuld Kamp. Disse og de paafølgende sorgelige Scener og Sykler, og Omstændigheder, som fulgte hermed, angreb i høi Grad mit Nervesystem. Jeg beholdt efter hin Hovedpine, som længe, skøndt svagere vedblev, en nervøs Svækkelse i Hovedet; i 14 Dage kunde jeg næsten Intet arbejde, og endnu gaaer det tildeels kun maadeligt med min Arbeidsomhed, skøndt min øvrige Helbred, Fordøielse etc., der var kommet i største Uorden, begynder at bedres. — Jeg søger Nyerups Post som Præpositus domus Regiæ, men faaer formodentlig denne ligesaa lidt, som andre Ting, jeg har søgt. Her er en stor Mængde Ansøgende (bl. a. Prof. J. Møller selv, Sibbern, Clausen, Hohlenberg, Raft etc. etc.) og endnu er det iffe afgjort, om Facultetet eller Directionen kommer til denne Gang at indstille. Det hedder sig ogsaa, at Indkomsterne blive omtrent reducerede til Huus og Brænde; i dets Sted Nyerup havde desuden 600 Rdlr.

aarlig som Provst. Dr. Michelsen er bleven Prof. i Historien i Kiel i Dahlmanns Sted. Prof. Falck havde faaet det ærefulde Kald til Goettingen som Prof. juris i Eichhorns Sted, der for sin Sundhed træder tilbage; men afflog det, og blev — Statsraad. Har De i England hørt noget til det svære Angreb paa Brøndsted i Hermes, for Plagiat af Villoisjons Papirer? — og hvad hører De i London om den Russisk-Tyrkisk-Osterrigiske Politik? — item hvad siger man om os og Sverrige?

Jeg maa ile med at slutte. Min Kone, som just er i Byen idag, lader Dem venligt hilse. Hendes Moder er bestandig meget svag og gaaer Opløsningen i Møde.

Lev saa vel som muligt, og kom tilbage med Sundhed og rigt Udbytte!

Deres hengivne Ven

C. Molbech.

Dr. Lindberg er i Gaar sat under Gen. Fiskalens Tiltale; men jeg har endnu ei kunnet erfare, hvorfor. Der siges for et Skrift mod Clausen, som ei er udkommet, hvilket forekommer mig besynderligt.

57.

fra Grundtvig.

London 6te Julii 1830.

Kære Ven!

Vel kan jeg ikke sige, at jeg endnu i Nar har udrettet eller oplevet Synnderligt, værdt at tale om i denne capital of the Fairy-Queen, men dog forekomme Udfigterne mig at være saa meget bedre nu end fordem, at jeg ikke kan nægte mig den Fornøielse at underholde mig nogle Dieblifte med Dem om hvad jeg veed, De tager langt mere Deel i end de Fleste.

Lathamons Rim-Kronike affskrives der nu paa for det Kongelige Bibliothek ved en udmærket dygtig Person, men, hvad der er det Bedste, saasnart Man saae, det var mit Alvor at lade den affrive, begyndte man at skamme sig, og det er meget mueligt, at jeg kommer til at levere Afskriften i Trykkeriet, istedenfor at bringe den hjem, hvad høilig vilde glæde mig.

Jeg staaer nu færdig til at besøge Oxford og Exeter, men meget mueligt, at jeg ikke kommer til sidste Blads, skiondt Erkebispens allerede har affendt et Recommendations-Brev for mig; thi det Brittiske Museums Trustees er saavidt vaagnede, at de har skrevet til Capitlet ved Cathedralen i Exeter om at faae den store Bog (som jeg vilde see) til London, og lade den affrive. Sagen er endnu uafgjort, da the Dean (som er Meesteren) ei paa sin egen Haand turde tillade det, men vilde holde et Capitel-Møde i den Anledning. Naturligviis vil jeg nu, om mueligt, oppebie Udfaldet heraf, thi kommer Bogen til London, har jeg Løfte paa den, og jeg vil ikke udsætte mig for at komme til Exeter og finde Hylben tom.

I Bibliotheket ved Inner Temple har jeg havt en haard Nød at knække, før jeg kunde faae Die og Fingre paa Mstt af Robert Mannings Kronike, som Hearne kun halvveis har udgivet, og som siden ikke har seet Dagens Lys. Jeg vil ikke trætte Dem med denne Ravnekrogs-Historie, før jeg kommer hjem, men kun tilføie, at jeg dog endelig vandt Seier, og fik Lov til at giøre hvad jeg vilde, saavidt Tiden, spildt paa Forhandlingerne, vilde tillade.

Jeg spiste i Gaar med nogle Radicals, som besluttede, om mueligt, at grunde et Selskab for Udgivelsen af Angel-Sachsiske Msttr, og saavel [efter] Erkebispens Udblæfser (hos hvem jeg efter en lille Brevvevling ogsaa i Gaar havde Audienſe) som efter Stemningen, hvor jeg kommer, tvivler jeg slet ikke om, at her kunde grundes et stort Selskab for Middeldalderens Historie, naar man kun forstod at tage Tingen fra den rette Side. Sagen synes iblandt Andet

meget at interessere den rige Sir Thomas Philipps, hvis Manuskript-Samling (som De vel kender Noget til fra Haendels Register) bestaaer af henved 5000 Stykker, og i hvem jeg har fundet en særdeles livlig og forekommende Mand.

Hvad jeg havde skrevet om Sagen, har jeg her omarbejdet, men det ligger endnu under Miller's Revision, og hvorledes Man skal faae det paa Tryk er endnu et Spørgsmaal. Er der imidlertid Muelighed i, skal det komme ud i en Fart, thi jeg skønner ikke rettere, end at Diebliffet er der som maa gribes.

Man har nu for Alvor ifinde at ville udfylde lidt af Gabet i det Brittiske Museum med Nordisk Litteratur, og jeg vilde i den Anledning bede Dem at virke, om De kan, til at Catalogerne over Thorlacius's og Münter's Bibliotheker kom hertil, mens jeg er her, da jeg har lovet at være behjælpelig efter Evne.

Fra Mr. Madden skal jeg hilse og takke Dem meget. Jeg har først i Dag seet ham; thi efterat have i Foraaret mistet sin Kone med Barnet i første Barsel-Seng, faldt han i en svar Sygdom, og var reist til Oxford, da jeg kom. — Jeg kunde neppe gienkiende den før saa anseelige, robuste Mand, men han hugede mig dog bedre end før. Han har i Oxford forberedet en Udgave af de ældste engelske Sange, hvoraf adskillige har været anseet for tabte.

Da vi dog aldrig ret glemmer os selv, om vi end lade saa, maae De til Slutning høre lidt om mit Befindende. Jeg lever i Aar i et boarding-house, som Bowring anbefalede mig, og, skjøndt Selskabet ei er udsøgt, befinder jeg mig dog vel ved ei at være udeluft fra det menneskelige Selskab. Da jeg nu ogsaa uden Huset seer langt flere Folk end ifjor og forstaaer dem lidt bedre, kan jeg ikke sige, jeg har kiedet mig, undtagen naar jeg tænkte paa, hvorlidet jeg synes at udrette med al min Travlhed. Kan jeg imidlertid give Stød til et Selskabs Drettelse for den Angelsachsiske (helst for hele Middelalderens) Litteratur,

da skal jeg ikke klage over al den Riedsommelighed jeg har udstaaet, og alle de Forventninger jeg baade isjor og i Aar har fundet skuffede. — Borring er, som literair Person, en reen Haandværksmand eller Speculant, og, udenfor Sphaeren af Westminster Review, aldeles ubetydelig. Mr. Borrow kan meget bedre Dansk og er den, der maa slide i det Departement, men han er en af John Bulls mest ubehøvede Sønner, som Man ei kan komme meget nær.

Seer De Statsraad Clausen, da tak ham meget for hans Anbefalinger! Fra Miller, som har læst ivrig Dansk Historie hos Mallet, skal jeg naturligviis hilse meget!

Gid nu disse Linier maae finde Dem og Deres Frue, ærbødigt hilset, med Børnene raske og vel! Jeg veed De vil venlig mindes Deres

N. F. S. Grundtvig.

P. S. Skald der er nogen Ting De ønskede udrettet, haaber jeg at være her igien i Midten af August og er da til Deres Tjeneste.

Venligt

Gg.

58.

fra Grundtvig.

Greter 25. Julii 1830.

Kiære Ven!

Uagtet det er kort siden jeg sendte Dem nogle Linier, og uagtet jeg aldrig har haft knappere Tid paa Tid i England end nu, skal De dog have et Brev fra Greter, da jeg huster De ønskede det, og er vis paa, De ei vil fortryde Ønsket, da det i alle Maader er den Punkt i min engelske Reises krumme Linie, der snarest kunde kaste et interessant Brev af sig. — Om Reisen herved vil jeg ikke tale, thi De

fiender den Trolddom, hvorved Man her ret magelig reiser over 30 danske Miil i mindre end 24 Timer, og Spiret i Salisbury skintede jeg kun ved Midnats=Tide, og Stone=Hange skintede jeg end ikke. — Jeg kom til Exeter i Tirsdags Eftermiddag, just som Klokkerne ringede og Alt strømmede til Dom=Kirken at synge Tedeum for den ny Biskop, der var ankommet nogle Timer før jeg, men, hvad De vil finde flaut, jeg gif ikke over i Kirken, skiondt jeg steg af i Hotellet, 10 Skridt derfra. Deels var jeg lidt utilpas efter Reise og Nattevagt, og deels lidt vranten over, at jeg nu den Eftermiddag ei kunde komme til Nogen af Capitelet, som dog var dem jeg ene søgde her. — Jeg slap imidlertid langt om længe ud til Bowring, som er født og opholder sig her denne Maaned. Vel har han ogjaa her travelt nok, men dog ikke jaa ulykjalig travelt som i London, og desuden er hans Fader en rar, venlig gammel Mand, og begge hans Søstre to muntre, naturlige Piger, som gierne vil høre slet Engelsk for at vide hvordan man lever og tænker i Danmark, jaa her har jeg en god Tilflugt, enten Doctoren er synlig eller ikke. Herved er Opholdet i Exeter blevet i alle Maader jaa behagelig en Episode, at jeg er nær ved at sætte den over hele Bærket, thi mit Vrende her kunde ei lykkes fuldere end det efter al Himelighed vil. Af Erkebiskoppen i Canterbury var jeg anbefalet til Archdeacon Pott, der som Canon-Resident i disse Maaneder udgjør Hovedparten af Capitelet, og til ham havde jeg desuden Brev fra J. Miller, som er en gammel Ven af ham. Da jeg nu desuden var anbefalet til Biskoppen af Erkebiskoppen, og af en Slump til the Chapter Clerk, som vicarierer for den Bibliothekar, Man fattes, blev allerede i Onsdags Leofriks Manuskript mig saaledes udliveret, at jeg fik Møgel baade til Hylde, det laae paa, og til the Chapter Room, hvor Bøgerne staae, jaa jeg i al Mag kan sidde hele Dagen i et deilig lyst Værelse, uden andet Selskab end Bøgenes, og giøre Alt, hvad jeg vil være bekiendt. Friheden synes mig virkelig jaa overdreven, at naar Bowring bejoger mig

og rager om i Allehaande, jeg ordenlig har et Die paa hver Finger, da jeg veed Englænderne gjør sig ingen Samvittighed over at stjæle literaire Sjeldenheder, og jeg ei for Alt vilde, at Exeterne skulde troe deres besynderlige Tillid til mig skuffet. I Gaar var der Capitel-Møde i Anledning blandt Andet af det Brittiske Museums Forlangende, som jeg sidst meldte; deri blev jeg Bispen forestillet, og paa et hængende Haar var det blevet mig overdraget at bringe Manuskriptet til London; men skiondt Man omsider, hvad jeg fandt ganske rimeligt, fandt lidt Betænkelse derved, rejolverede man dog, at det skulde overlades Museet til Laans, naar Samme, efter Tilbud, selv lod det afhente, og jeg er glad ved at kunne sige, jeg har bidraget Noget til dette lykkelige Udfald; thi Pott maatte giennemfægte Sagen, og han var, da jeg kom, selv lidt indtaget mod Forsendelsen. — Jeg kunde nu rejse, og oppebie Manuskriptets Ankomst til London, men det vil jeg ikke, thi jeg finder mig saa vel i Exeter og har her Nøst saa ganske i mine Hænder, at jeg var en Nar, om jeg ikke holdt fast til jeg er færdig. Afskrive det Hele kan jeg vel ikke, men det Vigtigste vil jeg dog see at have i Sikkerhed, før jeg slipper. De veed formodentlig bedre end jeg, i hvilket Ny Devon-Shire staaer for sine deilige Situationer; men jeg vilde ret ønske De var paa Pletten, thi baade troer jeg, De vilde endnu fornøie Dem mere end jeg over den udmærket deilige amphiteatralste Egn, og jeg vilde fornøie mig mere. Mange Alderdoms-Levninger har man vel i Exeter vandalisk ødelagt, men en herlig Ruin af Rougemont Castle har dog en Gentleman frelst, og det er en egen Følelse herfra at skue ned i den brede, dybe Dal, hvor Saamange af vore Landsmænd forstum maatte bide i Græsset for Land-Vættens i Best=Sex.

Den ny Biskop (Bethel) læste i Dag sin første Messe, ved hvilken Leilighed den Gang i Domkirken, hvor Tjenersten holdes, var propfuld, og da desuden saavel Chor som Orgel her høre til de bedste i Engeland, var det ret hoitideligt.

Man havde ventet, han ogsaa vilde prædike, men det vil han, siger man, først paa Søndag, som ogsaa er mig det Samme, da jeg ikke agter at rejse i denne Uge, som uden-
tvivl ogsaa vil vise mig Skue=Spillet af et Parlaments=
Valg, hvor en Catholsk Lord træder frem som Candidat, og
vil uden tvivl foraarsage en heed Kamp. — Her er en god
Institution med mange Bøger, hvortil jeg har Udgang; jeg
indbydes ogsaa smukt hos mine Exter Patroner, og kommer
derfor mere ind i det engelske Liv her i 14 Dage, end vel
i dobbelt saamange Maaneder i London.

Misund mig nu kun ikke formeget Exter=Reisen. Hils
Deres Frue venligt og tænk saa imellem paa

Deres Ven

N. F. S. Grundtvig.

59.

Fra Grundtvig.

[Efter Afskrift af et ufuldendt Udkast.]

London 27. Juni 1831.

Kære Ven!

Der er saa meget Uformodentligt skeet med mig i Løbet
af en Maanedes Tid, at nuig synes, det er i det mindste et
halvt Aar siden De kom op til mig med Foreign Review,
og jeg veed neppe ret endnu at fatte mig paa Alt. Smid-
lertid, saameget mindes jeg, at jeg ret egentlig fœr til
London; thi om Torsdags Eftermiddag Kl. 4 gik jeg om
Bord i Kbhvn. og Mandag Aften ved Midnat kastede vi
Anker ved Toldboden i London. Her ventede mig en ny
Overraskelse, som ikke var af de behageligste, thi Mr. Bow-
ring fortalte mig, at der var udstedt en anden Subskrip-
tionsplan (fra Mr. Thorpe, som har overfjet Rasts angel-
saksiske Grammatik) paa de samme Bærfker, som jeg havde

anmeldt, og at denne blev understøttet af the Antiquarian Society. Diehnet lærte mig nu ogsaa snart, at paa denne Plan fandtes Navnene af næsten alle mine saakaldte literære Venner i London, der mest havde opmuntret mig til Foretagendet, hvad ikke lidet ærgrede mig, og da nu tillige Mr. Black var fraværende, stod jeg virkelig et Dieblif som tordenflaget. Smidlertid, frem eller tilbage var en Nødvendighed; skulde jeg til Cambridge, maatte det være nu, og Oplysning er altid god, derfor reiste jeg og har nu tilbragt 14 Dage i denne germaniserende Univerfitetsby, som for Resten er umaadelig sthg, paa begge Sider af den Rendesteen, Floden Cam her er at ligne ved. Smidlertid er Kings College en pragtfuld Bygning i gotisk Stil, og det gamle Kapel med lutter malede Vinduer vistnok en stor Sjældenhed. En stor Sjældenhed her til Lands fandt jeg ogsaa i Bærelserne hos John Heath, som har opholdt sig i Abhvn. nogle Vintre, nemlig en Samling af danske og islandske Bøger, som man selv ved det Brittiske Museum seer op til med Beundring, uden Haab om at gjøre den Rangen stridig. Saaledes talte i det mindste Mr. Madden derom, fra hvem jeg naturligviis skal hilse og takke meget for [det] tilsendte. Han udgiver i denne Tid et gammelt engelsk Digt (oversat af Fransk), som kaldes Barulven og er trykt med black letters ligejom den ny Udgave af Pierce Plowmann, ventelig for Roxburgh Clubben. Udgaven af Bibles Bibel er nu besluttet, da Univerfitetet i Oxford har paataget sig Omkostningerne, men det vil blive et seent Arbeide, da der skal trykkes to Texter, mellem hvilke man vaffler, og Univerfitetets Kurator vil ikke tillade Trykningen at begyndes, for han har hele Bærket i sit Bærg.

Den bladske Udgave af Bibliotheca Anglosaxonica er nu ogsaa definitivt besluttet, da Black, hvem jeg ved min Hjemkomst fra Cambridge fandt arriveret, tænkte ligejom jeg, deels, at de Andres Plan aldrig vilde blive udført, og deels, at vi vilde hellere udjætte os for lidt Tab, han af Penge og jeg af Tid, end vige for saa uværdig en Rivalisering

jom denne. Hvad man havde udspreedt om det antikvariske Selskab var da ogsaa kun hvad man ønskede skulde blive sandt engang; det holder sig neutralt, fordi Sagen er de fleste Medlemmer aldeles fremmed og dem, der kjende lidt til den, meget ligegyldig. Min Prospektus skulde nu oplægges 3die Gang, og medens Mr. Black er stolt af at kunne til Subskribentlisten føie Navnene paa de lærde Bistopper i London og Salisbury og af den right honorable Th. Grenville, ønskede han dog at kunne gjøre den end mere respectable med Royal Libraries etc., og jeg har derfor tilskrevet Statsraad Ørsted om, hvis B.[idenstaberne] S.[elskab] har Møder om Sommeren, da efter gode Løfte at anbefale Foretagendet. Skeer det, medens jeg er her (jeg bliver her vel et Par Maaneder), da vilde jeg bede Dem lade mig vide det, og med det samme, om vi ikke nok maa anføre the Large Royal Library, Copenhagen.

Hvor Værket skal trykkes er endnu tvivlsomt, men Black vil korrespondere med Mr. Deichmann derom. Vilde De ved Leilighed vise mig det Brevskab at sige Sekr. Deichmann, at i det mindste Fabricius Tenguagel har erklæret sig villig til under flige Omstændigheder at anskaffe hvad engelske Typer det skulde være. (Ufuldendt).

60.

Fra Molbech.

Fredag 2. Sept. 1831.

Kjære Grundtvig!

Ifke lidet overrasket blev jeg ved i Aftes at høre af min Kone, at De allerede er kommen tilbage fra Deres 3die Opdagelsesreise til England — som jeg dog tænker ikke hos Dem, som hos Cook, bliver den sidste; siden den aldeles tilstræffelige Grund, hvorfor Cook ikke seilede tiere omkring Sorden, hos Dem ikke finder Sted. Det gjør mig ondt at

høre, at De i England ikke har befundet Dem vel; men saaledes er det gaaet mig og mange flere i Danmark; jeg har i Sommer været saa længe og saa alvorlig syg, som ikke tilforn i mit Liv. Jeg formoder, De har anstrengt Dem for meget, og siddende spiißt for meget Beef, eller med en Inversion: for meget siddende spiißt Beef; thi det sidste er vel det sandeste. Nu derimod tænker jeg, det vil blive bedre; og for at forvijsjes om, that you are not only at home, but very well at home — vilde jeg foreslaae min Ven at tage til Takke hos os i Morgen (Løverdags) Middag Kl. 2^{1/2} (hvilken Tid bedes observeret.) Det vil ikke allene fornøie mig meget, som stedse, at see Dem her hos os; men De vil endog gjøre mig en særdeles Tieneste ved at komme; som nærmere mundtlig skal blive expliceret.

Jeg beklager, at De har fundet Deres Familie atter som Febricitanter, og ønsker god og hurtig Bedring, næst venlig Hilsen fra

Deres hengivne

Molbech.

61.

Fra Molbech.

Kiære Ven!

Da jeg seer, at De vil fordybe Dem i Hieroglypherne og Mumiegravene, som De vel ikke saa snart kommer op af igjen, vilde jeg give mig den Frihed at underrette Dem om, at jeg om en 8—10 eller 12 Dage endelig til Udarbeidelse af en Forelæsning skulde bruge Champollion's Précis du Système hieroglyphique, tilligemed flere Bøger denne Sag vedkommende; hvorfor De vel er saa god til den Tid at overlade mig samme. Hos mig vil den blive afbenyttet omtrent i en Tid af en Uge.

Min Rone, som i nogen Tid har været paa Frede-

riksberg, er i Eftermiddag kommen ind til Byen. Jeg haaber saaledes, De snart en Aften besøger hende, og tillige

Deres hengivne Ven

C. Molbech.

Mandag 20. Aug. 32.

62.

Fra Molbech.

Onsdag Morgen [1833.]

Kjære Ven!

Da jeg ved en Revision og Omslytning af endeel af mine Bøger, finder, at jeg ogsaa har 4de Deel af B. Selskabets histor. og filosof. Afh. in duplo, har jeg den Fornøielse herved at lade samme følge. — Tillige følger 2. Deel af mine Forelæsninger over den nyere danske Poesie, om hvilken jeg havde indbildt mig, at den for lang Tid siden var bragt Dem, og maa derfor bede om Undskyldning, fordi den kommer langt sildigere, end tilbørligt.

Ligeledes meget sildigt er jeg nylig under min Sygdom — hvis Følger jeg endnu bestandig, skøndt i aftagende Grad fornemmer — kommen til at læse en heel Deel i Deres nye Mythologie. De vil let kunne tænke Dem, at meget i denne Bog forekommer mig besynderligt — men, uagtet dette er ikke mindre besynderligt, kan jeg ingenlunde dølge, at Bogen hyppigen morede mig meget at læse — og dette ved den Rigdom paa Vittighed og Egenhed, som jeg har fundet i samme.

Jeg haaber, ikke allene De, men endog Finn Magnussen, vil tillade mig dette. Til min ikke ringe Forundring stødte jeg endog paa et Sted om Theatret — men endnu mere forundret blev jeg ved at finde, at De i Deres Synsmaade for det nærværende Theater uden Tvivl omtrent er enig

i det Væsentlige med mig — efter 3 Aars Erfaring som Th. Directeur. — Herom, og om andre Ting, mere, og jeg haaber snart, mundtlig.

Med Hengivenhed

Deres

C. Molbech.

63.

Fra Grundtvig.

Fredag [Jun. 14. 1833.]

Kjære Ven!

Tusind Tak baade paa Danmarks og egne Vegne for „Den Danske Ordbog“, som vil være til „drabelig Gavn!“ Vel staaer jeg i denne Tid ret som en Læntehund ved Pulken og ved Roms Historie, saa det er kun smaa Udflugter „Høuse=Flu“, jeg kan gjøre til det deilige Sprog-Danmark; men jeg kan naturligviis dog ikke bære mig for, alt som jeg staaer, naar der farer mig et sjeldent eller tvivlsomt Ord i Pennen eller giennem Hovedet, at gribe den ny Nød- og Hjælpes-Bog, og da tager gjerne det ene Ord det andet, paa en skikkelig Maade, til Correctur=Drengen banker, eller en anden af Studere=Kamrets Pinagtigheder lærer mig, jeg tog feil, det var ganske andre Bøger, jeg skulde have for min Næse. — Dog, det faaer vel ogsaa Ende, og da glæder jeg mig ret til at læse ABC paa den Maneer, thi vel er Bogen smaastilet, men naar det blot falder mig ind, hvad Umagen ved at læse — end sige at recensere — saadan en Bog er imod Umagen med at samle, at skrive, at overveie og endelig at corrigere den, da skammer jeg mig ret for Alvor og holder Bogen i Tankerne en heel Lov-Tale, ja heel, altsaa uden alle Skaar, og de Danske Recensenter, der ikke vil gjøre det

Samme, skulde have dygtig Smæf over Fingrene, thi et saadant Værk skal kun criticere sig selv i en Række af Udgaver „den ene bedre end den anden“, og i vor lexikalste Tid trænger Man, synes mig, stærkt til at mindes om, at saa ubetydelige og tit lumpne de alphabetiske Hverdags-Produkter er, saa ønskelige og usfatteerlige til grundig Videnskabeligheds Fremme er gode Registraturer af vore Ords og Kundskabers Mangfoldighed.

Da jeg ikke veed, naar vi kan sees og falde paa Tale om det, kunde jeg ikke bide længer med at sige Dem, hvor inderlig jeg glæder mig ved at see Værket færdigt og skønner paa hvad De med megen Opofrelse har skienket os og alle de følgende Slægter; thi vel troer jeg, De veed det forud, og jeg blotter mig kanskee ved at forudsætte, det er Dem fiært at høre mine Tanker derom; men det er det Samme, jeg er nu saa gammel Skribent, at jeg veed, hvad vi trænge til, især naar vi har fuldført et Arbeide, om hvis Fortjenstlighed de Fleste kun har en dunkel og mat Forestilling, og hvis utallige Vanskeligheder og tit dræbende Riedsommelighed slet Ingen, uden Med-Arbeidere, har mindste Ahnelse af, og naar jeg derfor tør kalde Værkets Forfatter min Ven, vil jeg ærlig bidrage min Skærv til at trøste ham over den snart nøgne og snart slet maskerede Vigegyldighed i Læse-Berdenen, der, om den end ikke kan pine Sjælen ud af Livet, dog lettelig piner Livet ud af Sjælen paa os!

Hilfen og Venstab

fra

Deres

N. F. S. Grundtvig.

64.

Fra Molbech.

Løverb. 29. Mart. 34.

Kjære Ven!

Det har været mig meget ufiært, at De to Gange, saa at sige forgieves — for mit Bedkommende i det mindste — har været saa god at ville besøge mig under og i Anledning af min Upasjelighed. Jeg skulde for længe siden efter mit Ønske have giengieldt disse Besøg, hvis ikke vedvarende Svaghed endnu gjorde mig langt mere ubevægelig end ellers. Jeg har vistnok været eengang paa Christianshavn — men een Gang i 4 Maaneder, hvor jeg, indtil for et Par Aar siden, gierne i det mindste kom een Gang om Ugen. Nu vilde jeg sige Dem, at det meget vilde fornøie min Kone og mig, om De paa Mandag Middag, nemlig henimod 3, vilde gjøre os den Fornøielse at besøge os; og skulde De da virkelig kunne være sikker paa at finde mig hjemme.

Med venstabeligt Hilsen for Deres Kone, og i Forventning af det forønskte Svar, er jeg

Deres

meget hengivne Ven

C. Molbech.

65.

Fra Molbech.

Derjom De kunde beqvemme Dem til at gaae den lange Vej hid ind fra Christianshavn, for at drikke Thee

hos min Kone imorgen (Søndag) Aften Kl. 7^{1/2}, og tilbringe et Par Timers Tid eller tre hos os, vilde det meget fornøie

Deres gamle Ven

C. Molbech.

Løvedag C. M. Kl. 2, d. 7de Oct. 1837.

66.

Fra Molbech.

Kiære Ven!

Tillad at jeg anbefaler indlagte Plan Deres Opmærksomhed, og udbeder mig videre Tilladelse til engang i Eftermiddag at høre Deres Mening og Betænkning om eet og andet i samme. At jeg allerede længe har tegnet Deres Navn iblandt de stiftende Medlemmer i den omhandlede Forening, behøver jeg neppe at bemærke. Et organiserende Møde vil med det allerførste blive holdt. Plura coram!

Deres hengivne Ven

C. Molbech.

Faastelavnsmandag. 11. Febr. 1839.

S. T. Hr. Pastor Grundtvig.

67.

Fra Molbech.

Kbh. 3. Aug. 1839.

Kiære Ven!

Jeg kommer idag til Dem med en Anmodning, der maastee vil forekomme Dem noget besynderlig — eller i det

mindste uventet. Jeg vilde nemlig bede Dem meddele mig et og andet — især mindre bekjendte Hovedtræk af Deres egen Levnetshistorie, til Afbenyttelse ved en biographisk Skizze over Dem, som jeg nødvendigvis behøver og maa udkafe for den 4de Del af min danske Anthologie, hvis Trykning netop i denne Tid er begyndt. Vel har jeg just i Gaar i XII Hefte af „Conversationslexikon der Gegenwart“ fundet en ganske nylig skreven Artikel over Dem, som ogsaa er temmelig fuldstændig i at opregne Deres Skrifter og angive Tiden for samme; men dog fattes adskilligt, jeg behøver, f. Ex. Tiden for deres Skolegang og Ophold i Sylland (det forekommer mig, at De der ogsaa var først paa Landet hos en Præst?), hvilke der var Deres Lærere, Mæret, da De tog theologisk Attestats; hvilke Nar De tilbragte paa Walkendorffs Collegium, og overhovedet, hvad der kunde være at bemærke om Deres Universitetsstudium og Universitetslærere; ligeledes, hvilke de Nar vare, som De tilbragte paa Egelykke, hvor De egentlig, saa vidt jeg mindes og veed, først begyndte Deres Studium af den gamle nord. Lit. og Poesie; og saaledes flere Omstændigheder af Bigtighed i Deres Levnet, der ei kunde forbigaaes, selv i en ingenlunde fuldstændig Skizze. Ogsaa vilde det overhovedet være ønskeligt, at Narstal og Hoveddata angaves eller rectificeredes af Dem Selv.

Hensigten med det, jeg vil levere, er ved alle levende Digtere indskrænket til et saadant kort biographisk Udkast, der afholder sig fra al æsthetisk Kritik, men angiver det vigtigste af det man kalder Literatur, Udgaver, Hensigninger til Kritik og Polemik m. m. Hvorledes nu disse Udkast kommer til at falde ud, beroer tildeels paa de Materialier, som have eller kunne erholdes. Jeg har saaledes f. Ex. i disse Dage vel fra Pastor St. Blicher faaet, efter min Anmodning, et lille biographisk Udkast; men dette indeholder saa at sige ikke et Ord om hans Ungdomsdannelse eller om hans academiske Studier, og til Oplysning om, hvorledes han først blev Digter, fra hvad Tid hans første

Arbejder ere o. d. — Med Dem er det en Banfælighed, at De foruden Iyrisk Digt er saameget andet; og Theologens Virksomhed, Feider m. m. hører ikke nærmest til den Iyriske Anthologie. En anden stor Banfælighed, som jeg føler, er virkelig den, at gjøre et Udvalg blandt den overordentlige Mængde, og at her, hvor Ordenen bliver saa vidt muligt chronologisk, kommer til at fattes et eller andet Iyrisk Digt fra en tidligere Tid, end 1808 — troer jeg mig overbevist om. Jeg erindrer mig engang — maaskee for henved 30 Aar siden — at have modtaget af Dem et Par smukke Ungdomsdigte, uden Tvivl i en temmelig forskiellig Tone fra de tidligste trykte Digte. Men om jeg endog ikke mistvilde reent om nu at finde samme, vilde de maaskee slet ikke passe til at trykkes; og det samme er maaskee Tilfældet med nogle Stykker, som (hvis jeg ikke feiler) findes af Dem fra en tidligere Tid (men uden Tvivl anonyme) i Kiøbenhavns Skilderi. — Jeg og Bibliotheket mangler vist ogsaa adskilligt, af hvad De i Samlinger har udgivet; f. Ex. en lille Nytaarsgave, (maaskee 1809?) en ganske lille Samling af Psalmer ved Reformationssfesten 1826 (hvoriblandt findes en af de smukkeste Psalmer, De vel har skrevet — en Pintsjepsalme nemlig) — og en Samling (der omtales i bemeldte Conversationslexikon) under Titel „Nordiske Smaadigte“, som jeg aldeles ikke kender og meget beder Dem om at lade mig see.

Vil og kan De nu hjælpe noget paa mig i ommeldte Diemed (maaskee kunde det lettest stee ved at giennemlæse den omtalte Artikel i Convers. Lex. og tilføie nogle Addenda — den udgjør kun omtrent 3 Sider), da beder jeg Dem ret meget snart at underrette mig herom, og om Tiden, naar jeg kunde erholde bemeldte korte Noticer. — Korte behøve De kun at være; min Artikel i Anthologien bliver vel ikke over 6—8 smaa Sider. Men, hvad det værste er, den skulde egentlig skrives i største Fart. Af Bogen var allerede sat 2^{1/2} Ark — nemlig Jungemanns Bidrag — da det først kom mig i Tanker, at De i den chronologiske

Orden bør staae foran ham — og saaledes begynde Bogen. Nu staaer alt dette hen i Trykkeriet og venter paa ham, som virkelig kom nærmest efter Ohlenschläger.

Kan De nu i dette Capitel hjælpe lidt paa en gammel Ven, da vær saa god at underrette ham derom — eller ogsaa at sige ham, De ei kan befatte Dem dermed; thi som De seer, Tingen hastar, og Arbeidsønnen er ringe hos Deres nu snart udslidte

Ven

C. Molbech.

Tilæg.

A.

Digte af Grundtvig.

1804—1807.

Til min Søster
Ulrike Eleonore

paa

Hendes Fødselsdag

d. 14. May 1804.

* * *

Den Sol, der nylig steg,
Da hver en Stjerne veg,
Alt Taarnet hist forgylder.
Halvglemte Harpe! lyd
Dg tolf den høye Fryd,
Mit hele Væsen fylder!

* * *

O skøn, ja festlig skøn
For hver en Stovets Søn
Er Dagen, som genkalder
De Glæder, der forsvandt,
De Aar, der fordum randt
I Spøgens unge Alder.

* * *

Du Dag, saa huld, saa fær,
 Velkommen, signet vær!
 Thi Dig det var, som vinkte
 Min elskte Søster hid,
 Da fordem klar og blid
 Din Sol paa Himlen blinkte.

* *

O Søster! ene Du
 Kan sive, hvad der nu
 Sig for mit Øje hæver;
 Ja ene Du, din Aand
 Kan føle, hvi min Haand
 I din saa ængstlig bæver.

* *

Mit Øje stirrer did
 Paa Barndommens Tid
 Med vemodblandet Glæde,
 Og Sjelen taber sig
 I den saa underlig
 Sambundne Tankens Ræde.

* *

Et lysfuldt Maleri
 Sig gøgler Mig forbi
 Af Fortids favre Dage,
 Da Haand i Haand Vi gif
 Med Ustyld i vort Blik,
 De svunde af! saa fage.

* *

Dog Klager tone ey
 I Festens Timer; nej,

Vi i Naturens Arme
 De første Glæder nød,
 Og moderhuld den god
 I Os sin hele Varme.

* *

Ey mer jaa blid og mild
 Den sender sine Smil,
 Saa klar er ey dens Lue;
 Men end dens høje Pragt,
 Dens underfulde Magt
 Tilbedende Vi skue.

* *

I regellose Spring
 Vi hoppede omkring
 Og intet mer begærte;
 Nu ey Vi er vort Hof,
 Og kolde Daarers Flok
 Kun spotter med vort Hjerter.

* *

Dog skulle Vi end ey
 Paa Livets trange Bey
 En Yngling, Pige møde,
 Der kan og vil som Vi
 I jalig Harmoni
 Af hellig Elstov gløde,

* *

Vi Lasten dog vil flye
 Og vemodsfulde tye
 Hen til hinandens Hjerter;
 Der Stræben efter Dyd
 Med ren og himmelsk Fryd
 Skal fylde vores Hjerter.

* *

Ved Stebners Slag da ey
 Vi bæve skulle, ey
 Ved Uhelds Ahnen grue,
 Thi Dyden stærker Trøst,
 Den lig en Guddoms Røst
 Opflammer Haabets Lue.

Din Broder Frederik.

Til min Broder ved Nytaaret 1805.

Løst imod Himlen det tindrende Dne!
 Glædens Begehstring opfylde din Aand!
 Han, som hist troner i lysfulde Høye,
 jævned din Bane med signende Haand.

Hvad er vel Rigdom og glimrende Hæder?
 Intet mod Kald til at udbrede Held,
 fremloffe Tanken, fordærvede Sæder
 bedre, og trøste de Sørgendes Sjæl.

Kjerlighed — tryllende Punkt, hvori alle
 Forderigs skjønneste Glæder kun boe —
 Skjænkedes Dig, hos din aandfulde Malle
 Stedsse dens Blomster nranede [?] groe.

Selv sig i yndige Boder at skue,
 denne en Himmelbo værdige Fryd,
 Som ifkun Elstovens brændende Lue
 viger i Styrke, hin Spore til Dyd,

Rød Du i hele sin Fylde. Med Latter
 Møder Dig Vittigheds hoppende Nor,
 medens Forstandens betænkfomme Datter
 lyder Dig lytte til vejede Ord.

Kjendt med Naturens tillokkende Under,
 Samler Du dem ved Dig mulige Konst,
 føgende og som forvovneste Synder
 Dem at forhøje ved Stivhed omsonst.

Mer end de fleste Palladsjernes Store
 ejer Du her i din landlige Kreds,
 Deler din Tid i at nytte og more,
 lever i Nøjsomheds Bolig tilfreds.

Nu, da med vanlige Begel sig hæver
 Atter et Aar op af Tidernes Skjød,
 Bove da selv de forvovneste Læber
 Ønske en[de]mer end Du nyder og nød?

Nej men din Broder, hvis gladeste Dage
 runde ved Siden af Dig og din Viv,
 ønsker, usvækket din Fryd Du maa image
 gennem det hele tilstundende Liv.

Aldrig afbrækkes et Led af den Kjæde,
 som er dit Hjerte saa hellig og kjær,
 da end dit Øie skal tindre af Glæde,
 naar Du som Olding er Gravhøjen nær.

Nif. Fred. Sev. Grundtvig.

Aftenen d. 31te Desember 1804

exaravit

simpliciter et sine allegoria.

Til Laura.

Med en Fiol.

Jeg vandred tankesuld i Vaar,
 Og skued tre Fioler staa
 Paa Dødes Urtegaard.
 Saa saare skælvede de smaa

J Østens kolde Aande;
 Tæt klynged' til hinandens Bryst,
 De søgte Ly, de søgte Trost
 Og klaged' deres Waande.

Jeg plukked' dem, sigende: J
 Skal varmes ved glødende Læber,
 Betegnende den Harmoni,
 Hvorefter saa saare jeg stræber;
 Thi blaa er den hellige Lue,
 Som brænder paa Oldtidens Grav,
 Ja blaa er og Himmelens Bue,
 Hvis Hvælving mig Ahnelsen gav,
 Og Lauras det straalende Øje
 er blaat som det Dybe og Høje.

Jeg kysfed' de Spæde, og se!
 Til een blev de duftende tre.
 Saa Mindet om Tiden, der svandt,
 Ja Ahnelsen selv af det Høje
 Med Kærligheds Ild sig forbandt
 J — Laura! — dit straalende Øje.

Bortkast da ej Blomsten jeg sender!
 Mit Bæsen afbilder jo den,
 Og hilser Dig ømt fra en Ven,
 Hvis Hjerter for Dig ikkun brænder.
 Den falmed', og rødlig Skær
 Forkynder, den hurtig vil visne;
 Saa trofast et Vidne den bær
 Om Hjertet, der snarlig vil isne.

[Til Laura, med en Rose.]

Trygt i Ly for faade Vinde
 I mit grønne Svøb jeg laae,
 Da jeg Blomsternes Veninde,
 Laura! Dig i Haven saae.
 Til hver Blomst Du kærlig jmiled,
 Som i Pragt udfolded sig,
 Forstkende dit Dje hviled
 Paa hver Knop, endog paa mig.

Dobbelt ked af trange Fængsel
 Stræbte jeg at bryde frem,
 Og jeg stundede med Længsel
 Til din Barm, mit rette Hjem.
 Af, men Blomsternes Veninde
 Kom ej mere til Os Smaa;
 Du var ført af faade Vinde
 Fra Os over Havets Blaa.

Stirrende mod Havets Flade,
 Klagende min Stemme lod:
 Hvi fik jeg de fagre Blade?
 Hvorfor er min Duft saa sød?
 Hun, min Dronning, seer mig ikke,
 Sender mig ej hulde Blikke,
 Og i følesløse Lust
 Taber sig min søde Duft.

Se, da kom en Røst saa fage:
 Rose, jeg har hørt din Klage,
 Den sig blanded med mit Suk.
 Ved min Haand Du Vej skal finde
 Hen til din og min Gudinde,
 Tolk da hende fælles Savn!

Tankefuld min Frelser plukked
 Mig med let og varsom Haand:
 Lykkelige Du! han sukked,
 Løste ere dine Baand.

Dækket var min Fortids Baande
 Af mit Haabs den høje Fryd,
 Duftende opsteg min Aande,
 Takked ham med sagte Lyd.

Men den Falske! Han bedrøved
 Mig i Glædens første Stund,
 Thi et Kys han voldsom røved
 Paa min røde Tomfrumund.

Visnende og bange stræber
 Jeg nu op mod dine Læber,
 Beder højt med Smertens Røst:
 Straf min Røver for hans Brøde,
 Men lad ej mig Arme bøde,
 Skænk mig Døden ved dit Brjst!

Afskeden.

Til Laura.

[Brudstykke.]

Atter jeg griber de sittrende Strænge,
 Griber dem atter med bævende Haand,
 Thi gennem dem skal min Baande sig trænge,
 Tonerne strække ved ahnede Klang.

Nys jeg gif paa nogen Ager,
 Blottet for sit Bølgeuld;
 Kun den tørre Stub fremrager
 Over jorte, kolde Muld.
 Spæde Græs sig vilde smuge
 Op at dække nogen Stub,
 Men jeg skued Kvæget sluge
 Graadig nys fremkomne Straa.

Jeg ofrede Naturens Strid en Taare
 Og gyste ved den haarde Lov,
 At Liv maa suges Safft af Dødens Aare,
 For selv ved Død at skabe Liv.

Hist paa Træet falmer Løvet,
 Vinden suser og bedrøvet
 Flygter Fuglen fra sit Hjem;
 Ja, den store Fugl fra Syden,
 Sommeren, den flygter med,
 Jeg i Luften hører Lyden
 Af dens snelle, lette Fjed.
 Bag den høres høje Brag
 Af de tunge Vingeflag,
 Hvormed Nordenvind forfølger
 Fuglen, som den skarpe Køl
 Fler efter lette Bølger.

Striden ofrer Jeg en Taare,
 Ghsende ved haarde Lov,
 Liv maa suges Dødens Aare,
 For ved Død at skabe Liv;
 Men ej skulde flere vinde,
 Naar Jeg maatte skue Dig,
 Overjordiske Veninde!
 Straale ved Naturens Vig.

Misted Jeg end Solens Varme,
 Lued dog dit Djes Ild,
 Knustes Alt i Stormens Arme,
 Blev din Stemme lige mild,
 Brede Vinter mørke Binge
 Over Himmel, Hav og Jord,
 Skulde dog min Lovsang klinge
 Ved din Fod i evig Vaar.
 Men af, Laura! Dgfaa Du
 Flygter grusom og mit Dje
 Skal kun skue Vintrens Gru
 Kuge over mørke Høje.
 Naar den sidste Blomst henvisner,
 Blomstrer Du, men ej for Mig;
 Taaren døer og Blodet isner,
 Bildt mit Dje søger Dig,
 Dig, hvis søde Rosenduft,
 Dig, hvis Mandes Sefyrlyst
 Gav mig Svage Liv i Døden.
 Naar ej mer sig Fugle svinge
 Op i Sky med høje Kvad,
 Sødte skal dine Toner klinge,
 Men af, hist i fjerne Stad.
 Længselsfuldt mit aabne Øre
 Bender sig mod fjerne D,
 Af, det mægter kun at høre
 Bølgens Brag i hule Sø.

Dog, forvoven er min Klage;
 Hvo tør trodse Stebnen fræk?
 Hvo tør stride med en Drage,
 Der er høje Guders Skræk?
 Kun en Bøn Jeg har tilbage,
 Hør den og bønhor mig Svage.

Sommeren, din hulde Søster,
 Flygter, men i Flugten trøster
 Hun Os med et omt Farvel.
 Fulgt af træge Nordenvind,
 Vender Hun sig mangenstund
 Kysjer med sin Straalemund
 Graaden af vor blege Kind:
 Laura! vil Du hende ligne,
 Ewig skal Jeg Dig velsigne.

Synet.

Ene jeg i Midnatstimen sad,
 Mellem gamle Nordens Stygger Ene,
 Stirrende paa Eddas dunkle Kvad
 Og paa Brynhilds røde Bautaftene.
 Stjernelhjets matte Skin
 Svandt, som flukt af Stormens Waande,
 Og for mig var Stormes Hvin,
 Genlyd af Brynhildes Waande.

Underlig lænked det Eviges Haand
 Tidernes glatte, elektriske Ringe;
 Fjerne, dog Gæt med iboende Mand,
 Hørte, i samlede Toner de klinge.
 Jeg tyed til Heltens glimrende Old,
 At glemme mig selv og mit blødende Hjerte:
 Men Heltens Fjend jeg bestuede kold
 Og følte mig knust af Heltens Smerte.

Jeg tændtes af Brynhilds fortærende Luc,
 Der søgte sin Svale i rygende Blod,
 Men vorte og steg imod Himmels Bue,
 Da Fængslet opløstes i gloende Flod.

Trindt mig var Stille,
 Selv var jeg stille,
 Omknuget af Furiers Velte.
 Min Kraft var vegen,
 Og — ej min egen —
 Jeg var i fjendtlige Magters Bold.
 De havde grebet,
 Brudt Væsnets Kor;
 Af Volgen drevet,
 Mod Fjeld jeg foer.
 Ufølsom stued
 Jeg egen Gang,
 Det Fjeld, som trued
 Med Undergang.

De Gener spændtes til bitter(t) Smil;
 Jeg haanlig spurgte: kan Smertens Pil,
 Hvis Gift sig trængte til Hjertets Rod,
 Udfare, lukke den dybe Bunde,
 Udsuge Giften; thi da først kunde
 Den atter raadne det ferske Blod?
 Ja, kan vel Du,
 Som er Intet, end
 Tilintetgøres?

Han kan — saa Løde
 I Mattens Ode
 Bekendte Toner,
 Som gennembræved
 Mit Bæfens Alt.

Sig Djet hæved;
 En hvid Gestalt
 Imod mig svæved
 Med lette Fjed.

Sorg var i Djet, men salig Glæde
 Dog straaled frem gennem Sorgens Klæde;
 Med kærlig Alvor Den mig bestued
 Og løfted mod mig sin blege Haand.
 Min Sjæl var styrket, ej mer jeg grued;
 Det var min Søsters, den Huldes Mand.
 En Taare svaled mit hede Dje,
 Min Kraft opvaagned af lange Blund;
 Min Haand sig vilde til Haanden føje,
 Som sidst jeg trykked i Dødens Stund.
 Jeg fatted Luften, jeg for tilbage,
 Og Læben aabnede sig til Klage —
 Da talte Anden med dømpet Røst:

Støv har endt
 Vandringen i Jordens Skød;
 Kærlighed, i Støvet tændt,
 Luttres til en hellig Blød.

Jeg saa Dig lide,
 Gaa Sorgens Vej,
 Jeg saa Dig stride
 Og frygted ej.
 Jeg saa Dig blegne
 Ved Kampens Syn,
 Jeg saa Dig segne
 For Smertens Syn.
 Jeg skælved, jeg bad,
 Bønhørtes, og glad
 Jeg dalede ned
 At skænke Dig Fred.

Seg.

Saa kom Du at vinke mig hist til det Høje,
Saa kom Du at skænke mig Gravenes Ro;
Thi Død er mit Liv. For mit jordiske Dje
Fortvivlelsens giftige Urter kun gro.

Manden.

Du spottes den Evide — ti!

Seg.

Saa spotted og Jorden, som Bloven oprev
Med hvæsfede Staal fra de nyftaarne Kender;
Ej selv den tilbage i Furen sig drev,
Men bied paa Havens de søndrende Tænder.

Manden.

Af Jord blev Manden, og Du er Jord,
Men Jord, belivet af Herrens Hænde.
Det Døde viger for Livets Spor,
Men Livet voxer i Stridens Vaande.

Seg.

De lette Draaber hule haarden Steen,
Som Staalet selv at trodse modig voved;
De tunge Draaber fulde paa mit Hoved
Og huled Marven ud af mine Been.

Manden.

Udhultes Stenen, hvis den kunde
Sig svinge over Draabens Hjem?

Seg.

Men kunde den sig did opsvinge,
Naar Storme knækked spæde Binge,
Som voved af dens Indre frem?

Anden.

Ej for i Ordspil Dig at øve,
 Ej for mit Vid og dit at prøve
 Jeg steg fra Glædens Bolig ned.
 Jag Mattens Skygger fra dit Øje,
 Vesk det evige, det Høje!
 Og Du skal nyde Sjælefred.

Jeg.

Ja, var jeg Mand som Du og kunde
 Det gaadefulde Liv udgrunde,
 Veskue ham, som er og var;
 Men Vi i Spejlet kun veskue,
 Og naar det brydes, maa Vi grue.

Anden.

Og hvem kan Spejlet sønderbryde,
 Hvor Rummet, Tiden sammenflyde
 Til een afbildende Gestalt?

Jeg.

Ja Du er viis, jeg er en Daare;
 Hvad jeg kan sige, veed Du Alt.
 Men se den salte, tunge Taare,
 Som furer, huler blege Rind!
 Den vælder ud fra Hjertets Kilde,
 Og Intet kan min Kval formilde,
 Saalænge jeg er her paa Jord.
 Jeg saa en Kvinde — Solens Fader
 Dmsvøbte Hende med sin Glæds,
 I Hende Blomsters Myriader
 Sig havde flettet til en Krands.
 Af Andagt luede mit Hjerte,
 Af andagtsfulde Kærlighed;
 Ej mer paa Jorden jeg begærte,
 End evig taus at knæle ned.

Ej maa jeg knæle — Spejlet brodes,
Og Billedet kan ej genfødes.

Anden.

Naar Solen staar paa Himlens Blaa
Og spejler sig i brede Strande,
Mon Du da ej dens Billed saa,
Om fyldte bleve Bækkens Baaude?

Jeg.

Jeg saa det — men —

Anden.

Og dog Du tror, at Solens Fader
Imellem Draabers Myriader
Kun i den ene spejled sig!

Jeg.

Kun spejled sig i den for mig.
Jeg stirrer fast paa hver en Kilde,
Omfatte jeg saa gerne vilde
Hvert Straalebilled, som jeg seer;
Men Solen frem paa Himlen iler,
Paa mørke Bølge Djet hviler,
Og Billedet er ikke meer.

Anden.

Fordi Du Synet selv forvirrer,
Fordi Du kun ufølsom stirrer.

Jeg.

O! kan man have følt og føle?
Og iteeg vel een harmonisk Lyd
Fra Harpens eengang brystne Stræng?

Anden.

Du stirred med forborgen Fryd
 Paa gamle Nord jaa fast og længe.
 Hold op at stirre, vov at see
 Den Stores Billed varigt stande
 I Ifings aldrig frozne Bände!

B.

Til C. Molbech.

(I Anledning af Skilderiet Nr. 18. 1813).

Om de fornemste Ting, ja om det ene vigtige, om Gud, vare vi aldrig enige, den Stund vi omgikkes; naar det da skete, at min Tro og Brødres Velsærd kom til at ligge mig paa Hjærte, og at du fik mere Tillid til dig selv, da maatte vi, som Skrivere begge, sagtens en Gang komme til at skrive mod hinanden. Nogle Gange har jeg saaledes været fristet til at gribe Pennen, som da jeg horte din sværmende Tale om dine Ungdomsvandringer og jaa dit Spil med Krønnike og Kunst, ja Kristus selv i dine Blade om Maleriet. Seg lod det være, fordi jeg ikke fandt det nødvendigt, fordi det holder haardt at skrive mod Skyndinge, hvis Vensteb man ønsker at beholde, og fordi jeg tænkte, Sværmeriet kunde vel forgaa hos dig som hos mig selv; og endelig fordi jeg indsaa, at kom det saa vidt, at jeg maatte skrive mod dig, vilde du vel lade mig det vide, ved at begynde Striden. Før længe siden kundgjorde du mig, at det nok skete en Gang; før mit korte Begreb af Krønniken udkom, kundgjorde jeg dig, at Timen vel nu var kommet, og bad dig kun at betænke dig ret, før du lod dig bestemme. Uventet er din Modsigelse da ikke, og jeg skal vist ikke kalde det Uret at hnde Vensteb tie, naar det vil gjøre fornøden Sand-

hed stum; meget mere siger jeg, det er din Skyldighed at sætte mig i Rette, naar du kun er vis paa dertil at have Kald og Tøje. Hvad jeg derimod ikke ventede, var at du vilde lige som ved Haarene trække min Bog ind i Skilderiet, for at henkaste nogle løse Ord om den; thi det er usømmeligt af alle og, skal der gøres Forskjel, mest af en Ven. Endnu mindre havde jeg ventet at du vilde bruge intetsigende Skjældsord, fløve Ord og udrive dem af deres Sammenhæng; men med Smerte har jeg set, at du dog kunde og gjorde det. Min Beskyldning er haard, grumme haard, men Tungen er vigtig, og saa klart, som at to og tre gjør fem, lader den sig bevise.

Du vil haane min Bog ved i Modsætning til et egentlig historisk Arbejde at kalde den en historisk Polemik eller en polemisk Historie, men det er et intetsigende Skjældsord, thi enhver rimelig Synsmaade af Historien maa nødvendig være polemisk, ligge i Strid med den modsatte; Striden er kun en Brøde, naar den føres imod Sandheden, og trøster du [dig] til at godtgjøre det om min Bog, da gjør det; men til saadant er godtgjort, maa intet sandhedskjærligt Menneſke haane min Strid; thi om nu min Strid er for Sandhed, er den da ogsaa lastværdig? Jeg er vis paa, at et vist og kjærligt Forsyn styrer Tidens Løb og Menneſkets Idrætter, at det staar til Menneſket, som Salomon siger, hvad han vil sætte sig for i Hjærtet, men at Herren raader for hvad Tungen skal svare, ja at Lodden kastes i Skjødets, men dens Udfald er fra Herren; denne Sandhed hørte jeg fra Sandhedens Læber, da han vidnede, at end ikke hin liden Spurv paa Tag falder til Jord uden den himmelske Faders Vilje, og denne Sandhed saa jeg stadfæstet paa hvert Krønnikens Blad. Vel maa jeg da ligge i aabenbar Strid mod alle dem, der sætte deres Mund mod Himlen[c]s, saa de sige: hvorledes skulde Gud vide det, og er der Kundskab i den højeste; fremdeles mod dem, der kalde Jorden efter deres Navn, som love det med deres Mund, naar den vældige siger som Afsur: jeg harer gjort det ved

min Haands Kraft og ved min Visdom; thi jeg var forstandig og jeg har borttaget Folkenes Landemærker, min Haand har fundet deres Guds som en Rede, og jeg sankede Landet som forladte Ug, og der var ingen, som rørte en Vinge eller oplod Næb til at kvindre; kortelig, mod alle, som vil gjøre Mennekelivet enten til et Bilderede, hvori alt ubundet tumler sig efter eget Tykke, eller til et Svøb, hvoraf Djævelen i sine bestemte Buer opruller sig paa Guds Trone; thi slikt maa den mene, som siger, at Gud udvikler sig gennem Tiden, derjom han ellers forstaar sig selv. Hvad er nu Sandheden? Jeg ved det, og derfor maa hvert mit Ord være polemisk mod dem, som nægte og bespotte Sandheden.

Dog min Sandhedskjærlighed kalder du stærk i Tvivl, enddog tre Mars Omgang burde have lært dig, hvad jeg og mente, min Skrift kunde sige, at jeg ikke er Løgnens Ven eller Talsmand, eller kjender du mig for en saadan, da sig frem! Du skriver: „en sandfærdig Fortælling om det forbigangne (vel at mærke uden platte Anmærkninger og højtravende Ord, der aldeles ikke, som man næsten efter Forfatterens Udtryk skulde tro, nødvendig dermed er forenet) er ikke slet saa ringe en Ting, som Grundtvig vil gjøre den til. I det mindste var det onsteligt, at enhver, som vilde befatte sig med at skrive Historie, lagde mere Bind paa at fortælle sandfærdig, end paa at spore den ushylliges Finger i Tidernes Gang.“ Molbech, Molbech! hvorledes kunde du skrive saaledes, sigte mig for Almenheden som en forvorpen, der drev Spot med Sandhed? Ved at læse saadanne Ord, og det af en Mand, der offentlig ikke alene har kaldt men vist sig min Ven, maatte da ikke hver, som ej kjendte min Bog, fristes til at tro, at jeg havde haanet den sandfærdige Fortælling om det forbigangne som en ringe Ting, eller at jeg i det mindste maatte have udtrykt mig ubeskrivelig skjodesløs og forvirret, da min Ven, kjendt med min Tankegang og Skrivemaade, saa sig nødt til at tugte mig for saa ravgal en Mening? Maatte ikke hver,

jom trode dig, mene, at jeg uden at bryde mig stort om Sandheden havde ængstelig ledt efter den usynliges Spor? Om det sidste vil jeg ikke sige andet end: har jeg talet ilde, da bevis det, men har jeg talet ret, hvi slaar du mig da? Har jeg virkelig ledt om den usynliges Spor og dog fortiet eller fordrejet Sandheden, da maa jeg være gal; thi Guds Spor kan jo dog vel ikke findes uden i Sandhed. Fejl i Snesetal, Følger af Ukyndighed, Afsondring fra mange Bøger, mennekelig Skrøbelighed og Uforstand, dem kan du vist opdage i Bogen, og som en ærlig Mand skal jeg baade takke og hjælpe dig, men har du mindste Føje til at tro, at jeg har forvansket eller fordrejet noget efter mine Meninger? Har jeg ikke det — og jeg ved mig fri — da kan vi jo ganske rolig tales ved om, enten de Guds Spor jeg tænkte at se, virkelig ere til Syne eller ikke. At jeg har fortalt sandfærdig, det er: det sandeste jeg vidste, det ved jeg, og naar der i Bogen ej er Tegn til andet, naar jeg er rede til at gjenkalde alt, hvad man kan vise mig er usandt, og sige Tak til, da bør vel andre tro det samme; at jeg har fejlet i nogle Slutninger, er sagtens vist, om jeg end ikke alt indser det, men det kommer ikke herved, det er, mine Bestræbelser efter at forstaa Sandheden befæste den maatte, naar de kan staa sig, men svækte den ej naar de falde.

Om din første Paastand, at jeg har villet gjøre den sandfærdige Historie til en ringe Ting, behøvedes vel ej lang Tale, thi har jeg selv beslittet mig paa at fortælle sandfærdig, kan det ikke være saa, og har jeg det ikke, da vilde de største Lovtaler over en sandfærdig Fortælling ikke undskyldte mig. Havde jeg nu ensteds udtrykt mig uforsigtig eller dunkelt, da burde det lastes som Ord, der kunde misforstaaes og misbruges, men visstelig ej fremdrages som Bevis paa, at jeg ringeagtede Sandheden, allermindst af en Mand, der kjendte mig. Men er nu end ikke dette Tilfældet, gives mine Ord en saadan Mening kun ved Fordrejelse, hvad skal jeg da sige? Jeg vil ikke sige stort, men jeg vil anføre

det Sted ordret, som du beraaber dig paa, og da lade hver dømme, som han har Øje og Hjærte til. Mine Ord ere disse (322, ved en Trykfejl 222): „De (somme Folk) mene, at en god Krønike er en nogenlunde sandfærdig Fortælling om det forbigangne, udsmykket med platte Anmærkninger og højtravende Ord; at ville spore den usynliges Finger, det hedder Sværmeri paa deres Tungemaal og er et vist Tegn paa forrykte Hjærner; ligesom enfoldig Tale hedder Barnesnak, som man i Betragtning af de uoplyste Tider kan tilgive Herodot, Snorro og de hellige Skribentere, men ingen nu om Stunder.“ Molbech! har du virkelig misforstaaet disse Ord, som om det var den sandfærdige Fortælling jeg ikke kunde lide? Jeg vilde gjerne tro det, men jeg kan hartad ikke; thi hvor flygtig maatte du ikke da have læst, ja du maatte have bygget en svar Beskyldning mod din Ven paa hvad du mente, han havde sagt, uden en Gang at se efter, om det ogsaa var sandt.

Det er det vigtigste. At du etsteds havde kløvet Ord, jagde ikke stort, naar du ikke havde givet det saa slem en Bending, men nu maa jeg opløse det. Du siger, at efter min Mening ser det kun ilde ud med den danske Krønike og der er kun liden Udfigt til, at det kan vorde bedre, da efter mine Ord Danmark ej har fostret nogen Søn, der sømmelig kunde beskrive hendes Levedage, men — søjer du til — der hører mere Forudvidenhed og Kjendskab til den nulevende Slægt, end jeg besidder, for at afgjøre, hvorvidt Forf. har Ret eller ikke. Spot gjør ingen Mand godt, det er et gammelt Ordsprog, og af dig ventede jeg den mindst, men det forbigaaet, mener du da, at jeg tiltror mig den Forudvidenhed og det umulige Kjendskab til de nulevende, nej, det mener du ikke, men du vil tage mig i Ordet for at gjøre lidt Nar af mig. Men siger jeg, at Manden ikke er født, fordi jeg siger, at han ikke er fostret; at han endnu ikke har ladet sig se med Bærket, derom ere vi jo enige, og hvad Gavn skal da det Ordfløveri gjøre? Nu er jeg færdig, du vil sagtens synes, det er ikke

Bennetale jeg fører, men du har nødt mig til at tale saa, du havde lovet og var uden Løfte skyldig til at staa aaben og ærlig, det har du glemt, og derom maa jeg minde dig aabenbar, siden din Synd er aabenbar. At jeg har været vred, det maa gjerne ses, at jeg er det endnu paa din Udfærd, det maa jeg sige alvorlig, men at jeg ikke derfor har mindste Nag, og at jeg ikke taler i Hidfighed det kan du og se. Med Overlæg har du ikke fordrejet mine Ord og skjældt mig for Løgner, det er jeg vis paa, men Harmen over min Bog har forblindet og henrevet dig. Hvad jeg derfor mest vil bede dig om, er at du betænker ret alvorlig, hvoraf den Harme kommer. At jeg over ængstelig Veden efter den ushylikes Spor har glemt at fortælle, vil du snart komme efter er usandt, thi af alt er der vel mindst Spor af Ængstelighed i Bogen, og ved at holde den mod en anden af lige Størrelse, vil du næppe finde mindre fortalt i min. Du siger, at den ushylikes Finger aabenbarer sig desto sandere og skjønnere, jo mere man blot lader Historien selv tale. Deri har du vist Ret, at indræjsnere Forsynet i Historien er til ingen Nytte, vi skal lade Historien selv tale, sige os hvad der er sket og, hvis den kan, i hvilken Sammenhæng; Historieskriveren er Sagas Tunge og at sige begge Dele, saa vidt han kan, det er hans Kald. Hvor meget han da skal tale om Sammenhængen, det kommer an paa hans Indsigt og Maal. Skriver han for at more sine Læsere, da kan han med nogen Evne og Kundskab af Begivenhederne lave en saare velsmagende Ret for lætre Sjæle, og om vor Herre vil han ikke tale stort, for ikke at saare sine Øren eller — som det hedder ret træffende — forstyrre Nydelsen. Skriver han derimod ikke for at tjene Tak af de aandelige Fraadser, der gjerne slugte alle Tidens Fedme, uden at fedes mere deraf end Faraos magre Kør, men for at vise sine Brødre en Sammenhæng i Historien, som kan bidrage til at oplade deres Øjne for hvad Jordlivet har at betyde, til at vække de sovende, styrke de skrøbelige, glæde alle Guds Børn, da vil han ej lade det komme an paa,

om alle kan opdage den Sammenhæng han ser, men vijs og peg det bedste han kan. Er det nu Skik i hans Tid at tilknuge Djet for den aabenbare Sammenhæng, da maa han vel fordoble sin Flid og alt imellem raabe Folk i Dret: saa luk dog jere Djne op! det maa han, thi det er ikke et glat Kunstværk han stiller frem til Djenstlyst, det er et Urværk, der skal efter Formuen, Gud giver, gjentage hans Hammerslag paa Tidens Klokker, og med Salmevervs paa minde om, at ingen ved, naar Herren kommer, ved Midnat eller Hanegal, men at han kommer vist som Dommer. Se her, min Ven, her er det, som forarger og harmer dig og Hundreder med dig.

At jeg pegede paa den usynliges Fingre, det kunde den kyndige kalde overflødig, men vilde ikke, fordi han kjendte Tidens Brøst og vidste, at Gaverne ere adskillige, det tilgav du ogsaa gjerne, naar kun ikke hin Fingre stadig pegede hen paa den usynlige Guds rette Billede, paa Guddomsklarheden i vor Herres Jesu Kristi Naamn. Men naar det nu er jaa, naar jeg ser det klart, at den ganske Tid højer Rnæ med mig i det hellige Navn, at Tidens Tunge be- kjender det højt: Han er Herren til Gud Faders Vre, raaber, som Englene sang: eder er en Frelser født, Herren Kristus i Davids Stad, synger med dem: Vre være Gud i det høje! — skulde jeg da ikke i en vantro og spottende Tid holde det uforkastelige Vidnesbyrd nært under Folkets Djne, fordi det er pinende, naar man ikke vil tro og glad istemme det hellige Kor? Jo, dertil hjælpe mig Gud! og lad da kun de selvkløge trække Munden til Haansmil, mens de bide sig i Læben, ja, med Hensyn til hvad jeg ved du mener, lad selv den Tid komme, da man maatte blive hel Martyr for det Vidnesbyrd; — du kan tro, jeg skulde endda ikke tie, thi jeg ved paa hvem jeg tror. Naar du da vilde laste min Bog i det hele, da skulde du ikke tale om min Leden efter Forsynets Spor, men du skulde kulfaste den Sandhed, at Tro paa Gud igjennem alle Tidens Omstiftelser har været Moder til alt ædelt og godt, og at

Faderen har forklaret sin Søn i Tidens Løb, at med Kristendommen Folkene ere stegne og sunkne. Men, for at gjøre det, maa du først bevise, at Kristus var en Løgner og hans Lærdom falsk, thi ellers maa hint være sandt, om det end ikke alt var til Syne. Prøv det, om du tør! dog nej, prøv det ikke! han staar i Tiden som en Anstødssten og en Forargelses Klippe, hvo som falder over den, lemlæstes, og hvem den falder paa, han sønderknuzes. Læs og lær at frygte! Snderlig skulde det smerte mig, om jeg skulde stride mod dig som Guds Ords Fjende, men jeg er dets Tjener, og om du var min kjædelige Broder, saa maatte jeg uden Skaansel gaa dig paa Klingen, thi hvo som elsker noget mere end mig, siger Jesus, han er mig ikke værd.

Nu, af mit Hjærte far vel! Haandklap er Tant og verdslig Forfængelighed, tænk paa det og gjør din Gjerning som for den alvidendes Afsyn, da kan vi aldrig i Jordlivets Frgang adskilles saa vidt, at vi jo en Gang mødes i Kjærlighed og aldrig mere adskilles! Du ved, jeg talte langt hellere med dig i Enrum og Benners Forsamling, end her for de mange fremmede, til Dels ufjærlige Vidner, men, du vilde det saa, det er sket, og gibe Gud, at som det er den første, det og maa blive den eneste Gang! Om du vorder saa vred, at du taler mig nær, skal det vist holde haardt, før jeg svarer, men kald mig ikke Løgner og grib ikke Kristendom an, thi da maa jeg tale, og tro mig, om du og var min Overmand hundrede Gange i Rundsab og Indsigt, du staar dig dog ikke, thi med os er Gud, naar vi tale hans Ord.

Dog, Molbech, i Fred og Fejde, hvad du end siger og gjør, har du med Guds Hjælp til Døden en trofast Ven i

N. F. S. Grundtvig.

C.

[Om Grundtvigs Reise til England og Bibliotheca
Anglosaxonica. 1831.]

Da jeg i Somrene 1829 og 30 hyslede med de Angelsachsiske Haandskrifter i London, Oxford og Exeter, faldt det mig aldrig ind at ville udgive Noget af disse i England, hvor jeg hos Boghandlere ei kunde vente mindste Tillid, og selv her hjemme agtede jeg kun ved Leilighed at give en ny Udgave af Bjovulfs Drape, og et saadant Overblik af den Angelsachsiske Litteratur, som mine Undersøgelser satte mig i Stand til. Derimod var det mig lige fra Begyndelsen en Hoved=Sag, ved Samtaler og, om mueligt, tillige paa Prænt at prøve alt Mueligt, for at bevæge Engælænderne til selv at stæenke deres gamle Litteratur den Opmærksomhed, Samme saa uforstkyldt hidtil havde savnet, da dette klarlig er Betingelsen for et i det Hele glædeligt Resultat. Uagtet man nu i Begyndelsen synes aldeles ligegyldig for hvad jeg lovede mig saameget af, kom der dog 1830 ligesom lidt Liv i Sagen, saa det Brittiske Museum traadte i Underhandling med Capitelet i Exeter om at laane dem til Afskrivning det siden Biskop Leofriks Dage næsten ganske overseete Haandskrift, og fra flere Sider yttrede Man sin Undseelse over, at vi i Danmark skulde sætte mere Priis paa de Angelsachsiske Levninger, end i Landet, hvor de havde hjemme og havde i alt Fald for Sprog=Granskingen den mest afgjorte og iøinefaldende Vigtighed.

Saaledes stod Sagen, da jeg 1830 stod paa Nippet at forlade Engælend, og Boghandlerne Black, Young og Young høist uformodenlig foreslog mig at besørge Udgaven af alt det Fortrinlige paa Angelsachsisk, og skjøndt jeg nødig vilde paatage mig mere end Udgaven af Bjovulf, fandt jeg dog ved noiere Eftertanke, det var min Pligt at

gribe Leiligheden til at faae Sagen sat i Bevægelse, og lade det komme derpaa an, om jeg fik Medarbejdere eller ikke; thi mig syntes, der var allerede Noget vundet, naar der kom en Prospectus ud, som gjorde engelske Læsere opmærksom paa hvorom Talsen egenlig var. En Saadan fik jeg netop færdig, før jeg reiste, og Aftalen med Boghandlerne var, at naar den i Vinterens Løb var trykt, og Foretagendet tegnede til at lykkes, skulde jeg næste Sommer komme igien, besøge Cambridge og fuldende de øvrige nødvendige Forberedelser.

At nu et saadant Foretagende i Oppositionens Fædreland vilde møde Banskkeligheder, og at især en Fremmed, der ligejom vilde lære de Indfødte Noget, de ikke vidste, maatte vente sig lidt Uvillie, er let at fatte, og da jeg den hele Vinter Intet hørde om Sagen, anjaae jeg den virkelig enten for død og begravet, eller dog forpurret, indtil jeg pludselig i April Heftet af Foreign Review faae min Prospectus trykt anden Gang, med en Subskribent-Række, der, efter Omstændighederne, syntes at spaae det heldigste Udfald. Skulde Tingen nu ikke gaae i Staae af Mangel paa de nødvendige Forberedelser, maatte jeg nødvendig strag til England, og ved Majestættens allernaadigste Understøttelse blev det mig ogsaa mueligt; men snart fristedes jeg til at ønske mig hjemme igien, da jeg ved min Ankomst til London opdagede, at Alt var bragt i Forvirring ved hvad man i England kalder en Opposition og hos os Concurrence. Der var nemlig udgivet en anonym Prospectus (Proposals for publishing Anglo-Saxon and early English literary remains) hvori blandt Andet bebudedes en Udgave af Cædmons Paraphrase (ved B. Thorpe, Vres-Medlem af det Islandske litteraire Selskab i Kiøbenhavn, og Bogtrykkeren R. Taylor), Sahamons Rim-Krønike (ved F. Madden) og Bjovulf samt Exeter-Haandskriftet (ved Ingen vidste hvem), og, skjøndt en saadan Opposition ei syntes jarlig, truede den dog virkelig med at forstyrre hele Planen. Sagen var nemlig den, at det Antiquariske Sel-

skab, hvortil hartad alle de høre, der have mindste Interesse for Oldskrifterne, var blevet flittig bearbejdet, til Bedste for den Betragtning, at Selskabet med sine store Funds burde gjøre et Ræmpe-Skridt for Landets Oldskrifter, og derved hindre Udlændingen fra at udføre en Plan, han havde stjaalet fra en Engelftmand (Mr. Thorpe), og kunde Man i Selskabet end ikke ret enes om hvad man vilde gjøre, saa nedstaa Man dog en saakaldt Sachsisf Committee til at afhandle Spørgsmaalet, og indtil videre vilde da Selskabets Medlemmer nødig subskribere paa den Udgave, jeg havde i Værk. I Engeland hører saadanne literaire Oppositioner til Hverdags-Begivenhederne, hvorpaa sædvanlig følger hvad Man kalder en Compromis, hvorved Opponenterne enes om at dele Profitten, og at træffe en saadan Overeenskomst var da Raadet Man i al Oprigtighed gav mig, og som Forlæggeren allerede, saavidt mueligt, havde fulgt. Da det nu imidlertid ei var mig om Profitten men om Sagen at gjøre, maatte jeg naturligviis svare, at saa gierne som jeg overlod min Ven Mr. Madden Udgaven af Layamon, som han (Havelofs Udgiver), fortroelig med den gammel-engelske Literatur, var nærmest til, og som jeg kun for at faae den ud, havde optaget i min Plan, saa umueligt var det mig at træde i nogen literair Forbindelse med Mr. Thorpe og Mr. Taylor som Udgivere af Angelsachsisf Poesie, da jeg ikke havde mindste Grund til at troe, de var det Arbejde voynne, men al Grund til at være fremmed for hvad de stilsede paa.

Overladende Sagen til sin egen Gang, fulgte jeg derfor min Bestemmelse, som om Intet var foresaldet, reisste til Cambridge, for at undersøge det vigtigste Angelsachsiske i Bennet College, og arbejdede siden i Museet paa at revidere og completere mine Afskrifter, hvortil jeg havde saameget bedre Leilighed, som Gyeter-Haandskriftet (hvoraf Museet tager en Afskrift som et Facsimile) endnu befandt sig der og blev mig ved The Rev. Mr. Forshalls og Mr. Maddens Godhed tilgiængelig. I Cambridge fandt jeg vel

den berømte røde Bog fra Derby langt ubetydeligere end jeg havde ventet, men deels maatte den dog engang ordenlig undersøges, da det aldrig før, saavidt Man veed, er ifødt, og deels findes der i Cambridge adskillige angelsachsiske Curiositeter, hvoraf de andre Samlinger ei engang har Afskrifter, og hvoriblandt især maa nævnes en Legende (paa Universitets-Bibliotheket), som i Catalogerne kaldes Mathans Gesandtskab til Tiberius, men er en mesterlig forvirret Tale om Jerusalems Forstyrrelse og den hellige Veronica; og et Fragment (i Bennet College) af Romanen om Apollonius fra Tyrus; thi det er de bedste Prøver man har paa Angelsachsernes fortællende Stil. At for Resten i Cambridge Mr. Babbages Ubefaling (som jeg havde Hr. Etatsraad Ørstedes at takke for) aabnede mig Adgang ei blot til Bibliotheket i Bennet College (som ellers findes under Laas og Luffe), men til en Kreds af udmærkede, vakkre og venlige Videnskabsmænd, hører vel ikke nødvendig hid, men staaer dog i Forbindelse med Sagen, da Cambridge er Punktet i Engelland, hvor der baade er mest literair Livlighed, mest Agtelse for og Bekjendtskab med Tydslands Literatur, og mest Jølelse af Trangen til et nøiere Bekjendtskab med Engellands og Nordens Oldsager. Her traf jeg da ogsaa den bestedne, men velunderrettede Mr. Heath (af Kings College), som ikke alene har den største danske Bogsamling i Engelland, men taler Dansk med Færdighed og tør vel engang gaae videre paa den Baue, han allerede her, ved Oversættelsen af Dehleschlägers lille Hyrdedreng, betraadte.

Medens jeg nu stræbde at forberede det Bærf, jeg kom for, baade med Pennen i Bogkamrene og med Munden mellem Folk, skred det ogsaa saaledes frem, at der (5 Expl. iberegnet, som det Kongelige Videnskabs Selskab her saa liberalt har tegnet sig for) er subskriberet paa over 70 Expl. og da 80 er hele Antallet, Forlæggeren kræver for at begynde, tør jeg allerede fra denne Side glæde mig ved vundet Seier, især med Hensyn paa de mange navnkundige Mænd, der, foruden Hans Engelske Majestæt, Hertugen af Suffer

(Præsident af The Royal Society), Erkebispfen af Canterbury, og Lord Spencer, have beæret Foretagendet med deres Understøttelse. Da jeg nu ikke heller forlod England, før Boghandleren havde stillet Sikkerhed for, at han virkelig, saasnart Subskribent-Listen er fuldtallig, vil begynde Udgaven, oppebier jeg rolig Udsaldet; men det forstaaer sig selv, at Forlæggeren finder, han under nærværende Omstændigheder maa nøies med Wren, som synes lidt magert, og ønsker derfor endnu, om muligt, at træffe en Overenskomst med det Antiquariske Selskab, saa Selskabet becostede Bjovulfs Drape etc. udgivet ved mig, og han blev blot Selskabets Agent for Udsalget af en heil ved Samme foranstaltet Samling. Til denne Underhandling maa ogsaa baade jeg og alle den Angelsjachske Literaturs Venner ønske ham alt muligt Held, thi det er jo Hoved-Sagen, at den Angelsjachske Literatur kommer for en Dag, og det kan unægtelig skee baade langt hurtigere, fuldstændigere og gavnligere, naar et Selskab med store Hjælpes-Rilder paatager sig Bestyrelsen og Bekostningen, end naar det Hele kun bliver et privat Foretagende af en Boghandler og en Udlænding. Hvorvidt det nu er rimeligt at Underhandlingen vil lykkes (naar Selskabet i November atter begynder sine om Sommeren afbrudte Forhandlinger) det, sagde Mr. Gage, selv Medlem af den Sächske Committee, er et vanskeligt Spørgsmaal; men, tilføiede han, Saameget er vist, at lykkes den ikke, da subskriberer Vice-Præsidenten Mr. Gurney, jeg og en stor Deel af Selskabets Medlemmer øieblikkelig paa Bibliotheca Anglosaxonica. Fra en anden Side veed jeg imidlertid der vil skee et kraftigt Forsøg paa at stemme Selskabet til et stort og afgjørende Skridt, og jeg for min Part skal glæde mig dobbelt, naar jeg kan slippe med at udgive Bjovulf, uden at Gyeter-Manuskriptet kommer i gale Hænder; thi jeg har Nok at bestille, om jeg end blev hundrede Aar med usvækkede Kræfter, og selv Udgaven af Bjovulf overlod jeg gierne til en Anden, naar der var nogen Anden, der havde studeret sig saaledes derind i som jeg, men det er der

ikke, og det er et Værk, som skal afsnøde hele den lærde Verden Respekt for en Lands-Cultur, som Hume og hans Efterfølgere have brændemærket med Navn af barbarisk Raahed. Da imidlertid Mr. Thorpe neppe vil debutere heldig med sin Udgave af Cædmons Paraphrase, som skal være i Værk, og da min Ven Advocaten Richard Price, som vel er den eneste Mand i Engeland, der egenlig forstaaer Angelsachsisk Poesie, ikke har Leilighed til at besætte sig dermed, bliver Enden her formodentlig eens, enten Selstabet blander sig videre i Sagen eller ikke, saa jeg bliver Udgiveren i det Mindste baade af Bjovulfs Drape og af Greter-Manuskriptet, som efter 800 Aars Incognito i Capitlets Archiv dog vel nu finder Leilighed til at gjøre en længere Reise end op til London, og (i min fuldstændige Afskrift) til Christianshavn. Saameget mere maa man ønske Foretagendet Held, som Endeel af de yngste Videnskabsmænd i Cambridge og London virkelig begynde at lægge sig lidt efter Angelsachsisk, hvad, naar Værket fremmes, blandt Andet rimeligviis vil have til Følge, at Man opdager Levninger, hvorom Man nu ikke drømmer, i de utallige Privat-Samlinger af alstens Curiositeter, hvorpaa Engeland er saa mageløs rig, ja selv i de offentlige Bibliotheker turde Man, naar der kun bliver støvet op, finde langt Meer end Catalogerne bebude. Hvad mig angaaer, da har selv Ubehagelighederne noget Trøsteligt, thi de kunde ikke fundet Sted, hvis der ikke var en vaagnende Opmærksomhed paa den vigtige litteraire Sag, jeg ved mit første Besøg i Engeland hartad fortvivlede over at blive Vidne til.

D.

[Anmærkninger af Grundtvig til den biographiske Artikel om ham i „Conversations-Lexikon der Gegenwart“. 2. Bd. 1839.]

Allerede 1792 blev jeg forplantet fra Sjælland's yndige og rige Natur til Sjællands skarpe Hede, i Tyregodlund, 4 Mil vestenfor Veile, hvor Præsten Laurids Feld, der havde været mine ældre Brøders Lærer, og saa blev min til 1798, da jeg kom i Aarhus Latin-Skole under Krarup og Stougaard. Saa tom og farveløs nu Erindringen om mine to Aar i Mesterlectien er, saa rig og levende finder jeg derimod den om de 6 Aar paa Heden, thi de aarlige Sommer-Rejser til Udby vedligeholdt ikke blot min levende Forbindelse med Fødeegnen og Fædrenehuset, men udvidede min Synskreds og oplivede min Tankegang, saa jeg vilde ønske alle Drengene i Opvægten saadanne indenlandske Rejser, baade til Lands og til Vand, som det bedste Hjælpemiddel til den Universalisme i Hjemmet og Modersmaalet, der er Alt, hvad Man i den Alder, efter min Anskuelse, skulde enten kræve af dem eller ønske hos dem. Naar jeg imidlertid i det Hele maa kalde Erindringen om Skoletiden i Aarhus tom og farveløs, gives der dog enkelte Undtagelser, thi i den første Vinter tilbragde jeg regelmæssig mine Aftener som Forelæser paa et lille Skomager-Værksted i Huset hvor jeg logerede, og lærde derved først at kiende vore gamle Almue-Bøger, ligesom det var „Suhn om Odin“ paa Skole-Bibliotheket, der først lærde mig, at de gamle Guders Minde var langt fra at være saa udslettet, som „Arild Hvitfeld“ paa Heden havde fortalt mig.

Mit Studenterliv 1800—3, i det Hele ligesaa tomt og kiedeligt som mine Skoleaar, har kun to Mærkværdigheder: mit Bekendtskab med Bornholmeren den ulykkelige, nys afdøde P. N. Skougaard, og min Fornøielse af de Steffenske Forelæsnings, især den over „Goethes

Poesier" i Foraaret 1803, den eneste Forelæsning, jeg virkelig har hørt.

Skougaard, min Jævnaldrende, men alt Student fra 1798 (15 Aar gammel) var vel egentlig Mathematiker og intet mindre end poetisk stemt, men hvad der forbandt os var den fælles Beundring af det gamle Norden, som han, der til min store Forbauselse ei blot havde læst Saxe og Snorre, Edda og alle trykte Sagaer, men kunde det omtrent Altsammen udenad, først gav mig en bestemt Forestilling om og ansporede til virkelig at bereise.

Ogsaa min Tankegang blev for Resten i Latinskolen og ved Universitetet saa philisteragtig, at den Steffenske Anskuelse af Livet og Poesien, Naturen og Historien forekom mig høist latterlig, men hans Liv og Betsalenhed greb og fængslede mig ligesuldt, og den saakaldte „høiere Poesi“, som jeg hos vore Digtere fra Halvfemtserne havde fundet uudstaaelig, turde jeg dog nu ei bryde Staven over, før jeg lærde at kiende Goethe og Schiller, Tieck og Novalis og fremfor Alt Shakspear, der havde mægtet at henrive saa mægtig en Aand, som jeg fandt, Henrik Steffens i alle Tilfælde var.

Da jeg derfor 1803 i en Ruf fik Attestatsen paa Nyggen, var vel Islandskten min første Tanke og Sagaerne min første Læsning, hvoraf der udsprang endeel Nordiske Fortællinger, som aldrig saae Lyset; men Tydsfflands store Digtere og den Engelske Apol svævede dog immer for mig, som den ny Tids Heroer, med hvem jeg nødvendig maatte stifte Bekiendtskab, og det begyndte at ske, da jeg (1805—8) blev Huslærer paa Langeland, paa det poetiske, deilige, mig uforglemmelige Egelykke, hvor jeg deels fandt Leilighed til at dyrke de levende Sprog og deels fik et Læseelskab oprettet efter min Smag.

Saa blandede nu end Minderne er fra Langeland og Egelykke, hvor jeg endog tildeels føle mig meget ulykkelig, saa er de dog saa rige og æventyrlige, at et Billede af dette Tidsrum i mit Liv, da alle Strænge berørtes, alle

Kræfter vaagnede og den oldnordiske Livs-Anskuelse sammen-
giærede med den Christelige, vilde være det mest poetiske,
jeg kunde frembringe. Hvad der virker mest til en saadan
Baartid, lader sig vel ikke let bestemme, men til det Virk-
sommelste hørde aabenbar Ohlenslægers „Poetiske Skrifter“ og
det „Engelske Overfald“, thi ved Hine gif der et Lys op
for mig over Oldnordens Skatte, dem jeg hidtil kun rugede
paa som en Drage, og ved Dette vaagnede min Fædre-
lands-Riærlighed. Det var formodentlig i Sommeren 1806,
at Boghandleren sendte mig Ohlenslægers „Poetiske Skrifter“
ifstedenfor hans Digte fra 1803, som jeg vel i sin Tid
havde læst, men vilde nu læse bedre; de traf mig tilfældig-
viis ganste alene, og hvilke 14 Dage de stænkede mig, kan
jeg ikke beskrive, hvad især „Baulunders Saga“ fik at be-
tyde i min Udvikling, er uberegneligt, og nu var det jeg
betraadte Skribent-Banen med „Lidt om Sangene i Edda“
indsørt i Minerva (Septbr. 1806) og „Om Religjon og
Liturgi“ i Theologisk Maaanedsskrift (Febr. 1807); men det
Første, jeg lod trykke i poetisk Form, var „Masteradeballet“
et patriotisk Syn 1808.

Mit Ophold paa Balkendorfs Collegium 1808—11
med Hersleb og Sibbern er i det Hele Tiden for mit
personlige Bekiendtskab i den literære Verden, der vel aldrig
blev stort, men berørde dog, i G. H. Olsens, A. S.
Orstedes, N. Treschovs og G. Sverdrups Huse,
næsten hele den yngre literære Slægt, medens det fornøjede
Studenterliv under gunstige Betingelser kvalde i Fødselen
den unaturlige Stivhed og Køstbarhed, der altid ligger
gamle Candidater og unge Forfattere meget nær, men er
Poesiens saavel som Livets Pest.

Fra 1811—13 var jeg Capellan hos min Fader og
1821—22 Sognepræst i Præstø; 1822—26 Rejserende
Capellan ved Frelserkirken paa Christianshavn og blev
1839 Præst ved Bartou. Mine Engelske Rejser fandt Sted
1829—31, og det var i Exeter jeg benyttede „den store
Bog“ med Levninger af Angelsachsisk Poesi, som havde

hvilet der næsten ganske uændet siden det 11te Aarhundrede, men blev ved denne Leilighed affrevet i det „Brittiske Museum“ og nærmer sig nu sin Udgivelse.

Mine tidligere Aarsgaver har slet intet med mine Kvædlinger at gjøre, men i mine „Nordiske Smaadigte“, Christiania 1838, er med Forandringer optaget Endeel af „Idunna“.

Paa det ny Afsnit af min literære Bane, som begynder med „Aarsmorgen“ 1824, er „Kroniferimene“ (1829) og „Sangværket“ (1837) de eneste Samlinger, da de „Nordiske Smaadigte“ kun gaae til 1824 og den Anden Deel, de skulde have, udeblev.

Anmærkninger.

Til 1) fra Grundtvig d. 18de Mai 1808.

Maskeadeballet i Danmark 1808: Et Syn. Kiøbenhavn 1808. — Omstaaende Digt, hvormed G. sendte M. sin første Bog, det bekendte mørke og manende Syn paa Tilstanden i Danmark under Krigen, er aftrykt efter Røsters Mindeskrift om P. Dons, S. 19. (Smilgn. Grundtvigs Poetiske Skrifter, I, Nr. 4).

Til 2) fra Molbech. Mai 1808.

Originalen til dette, efter et ufuldendt Udkast meddeelte Brev findes ikke. Det synes at være det første af de mellem G. og M. veglede Breve og er, efter en Paategning af Forfatteren, skrevet i Mai 1808, formodentlig strax efter Modtagelsen af „Maskeadeballet“. — Det, hvormed G. udstyrede sin Gave: det foranstaaende Digt. — Deres herlige Bemærkninger o. s. v.: „Om Dehlenschlägers Baldur hiin Gode“, i Rahbeks Minerva 1807, VI, S. 301—20.

Til 3) fra Grundtvig (Mai 1808).

Jeg saa en Kvinde: Fru Constance Steensen-Leth til Egelhykke paa Langeland, for hvis Son G. var Huuslærer fra 1805—8 [Jvf. „Grundtvigs Barndom og første Ungdom“ af L. Schrøder, S. 226 flg.] — Parodien over Gudernes betydningsfulde Liv: „Skirners Reise, en Fortælling efter den ældre Edda“ af Jens Møller, i Rahbeks Minerva 1806, II, S. 212—31, som fremkaldte Grundtvigs Afhandling: „Lidet om Sangene i Edda“, smst. III, S. 270—99. — Jeg saa en gang et Billede af det Evige o. s. v.: af Grundtvigs Artikel „Om Afslæren“ i Minerva 1807, II, S. 156—88. — Et Par Vers: de i Tillæget A. aftrykte Digte.

Til 4) Fra Grundtvig. Kbh. 5. Juli 1808.

I Lørdags: Lørdag d. 2. Juli reiste Molbech til Sorø, hvorfra han strax efter Ankomsten maa have sendt G. en skriftlig Hilsen, som denne har bekværet i ovenstaaende Brev. — G.s uadskillelige Ven: vistsnok P. Dons. — Med min Udsigt over Asalæren menes Forf.s senere i samme Aar udfomne Skrift „Nordens Mythologi eller Udsigt over Eddalæren“. — Mit dyre Lysthus: formodentlig et Lysthuus i Haven til Valkendorfs Collegium, hvor G. var Alumnus.

Til 5) Fra Grundtvig. Kbh. 12. Juli 1808.

Deres Brev til Olfen: „Et Brev fra Sorø til Hr. Etatsraad og Professor G. H. Olfen.“ (N. Skilderi af Kjøbenhavn 1808 Nr. 79—96. Med nogle Forandringer optrykt i „Ungdomsvandring i mit Fødeland“ af C. Molbech, I, Kbh. 1811).

Til 6) fra M. Sorø 14de Juli 1808.

Venner og Bekjendte: Fra Sorø, hvor M. ankom den 3die Juli, og som han forlod den 26de, gjorde han, ifølge Dagbogs-Optegnelser, ikke blot Udsflugter til den nærmere Omegn, navnlig dens Præstegaarde, men ogsaa til Slagelse og Antvorskov, Næstved og Herlufsholm. Her besøgte han den i Slutningen af Brevet omtalte Ven af norsk Byrd, Pastor M. H. Petersen, som i April s. A. var bleven Præst for Herlufsholm og nylig havde haft Bryllup. — Poul o: P. Dons, som i et Brev af 12te Juli havde udtalt sig om M.s første „Brev fra Sorø“ i Kbhvns Skilderi og bl. a. dadelst dets altfor rosende Omtale af G. H. Olfen.

Til 7) Fra G. Kbh. 16. Juli 1808.

Til Absalons o. s. v. Dette Digt, som her er gjengivet efter Originalen, indsendtes strax efter Modtagelsen af M. til Kbhvns Skilderi, men var allerede da indleveret af G. og findes trykt i Nr. 81, 19de Juli 1808. Senere (1815) lod Forf. det, med et Par Smaaforandringer, optrykke i sine „Kvædinger“ (S. 22) med Overskrift: „Tiderne“. Forandringerne i de to nævnte Afskrift ere her anførte under Tekten, med Mærke (Sk.) og (Kv.) efter Stedet, hvor de findes. — I „Kvædinger“ ledsager G. Digtet Tiderne med følgende Anmærkning: „I Anledning af Molbechs to første Breve fra Sorø, hvor han vemodig stirrede paa den svundne Middelalder, men lovede dog den nærværende Tid. At jeg ophøiede den Absalonske Tid meget for meget er aabenbart; men det er kun saa, fordi den lignede den nærværende formeget.“

Til 8) fra G. Kbh. d. 19de Juli 1808.

Linier til Indrykkelse: nemlig i Kbhvns Skilderi; s. Anm. til foranstaaende Brev. — Den Udelukkelse o. s. v. sigter formodentlig til nogle Vers, som M. i sin for Skilderiet bestemte Afskrift af Grundtvigs Digt til ham af en eller anden Grund havde udeladt.

Til 9) fra G. Tsmellem d. 24. og 27. Sept. 1808.

Bandringen til den dunkle Dufferlund: Paa en heilig Sommermorgen, den 26de August 1808, vandrede Grundtvig og Molbeck, „begge stemte til glade Forventninger, om end ikke ganske og i Alt paa een Maade“, fra Sorø, under „megen lystig Skiemt og Alvorstale“, til Tjustrup og derfra nedad mod Ladse Mølle, forbi „et Par Huse, der (som M. antager, paa Grund af den flette Kjørevei) føre det ominøse Navn: Heffensfelds Husene“, til den bekendte, store Steendysse i Gunderslev Skov, som var Maalet for Bandringen. Af denne og det „maafte langt over tusind Aar gamle Monument“ gav M. nogle Uger derefter en Beskrivelse i Kbhvns Skilderi, som slutter med en Protest imod en Yttring af hans „Lærde Ven“, daværende Bibliotheksekreterair Werlauff, at kun Runestene, men ikke de øvrige „Steenmonumenter“ i Landet behøvede at opbevares, naar de først vare tilstrækkelig beskrevne — en Anskuelse, som M. forbeholder sig en anden Gang at imødegaae. (S. Postskriptum til Brevet fra Sorø. Til Hr. Professor Nyerup. N. Skilderi af Kjøbenhavn Nr. 100, 24. Sept. 1808. Senere, med nogle mindre Forandringer, optrykt i M.s Ungdomsvandringer i mit Fødeland, I, S. 332—38). — M.s Skildring af denne Fodvandring gav Anledning til omstaaende Brev og de nærmest følgende Digte og Breve.

Til 10) fra Molbeck d. 1. Okt. 1808.

Til Forklaring af M.s Digt: „Til min Ven Grundtvig“ astrykkes her Slutningen af det grundtvigske Digt, som fremkaldte det.

Gunderslev Skov.

[Kbhvns Skilderie Nr. 101. 27de Sept. 1808.]

— — — — —
 „Gisjet Baffen hoit sig løfter,
 Bredere er Egens Kloster,
 Dunklere er Skoven her;
 Nu er Guders Alter nær.
 Vort fra denne sidte Wei!
 Den til Altret fører ei,

Thi hvor Hoben farer frem,
 Har ei Guder deres Hjem.
 Her jeg seer en Sti sig dolge,
 Under Græsjet matte Spor
 Sprede sig af fjeldne Fod,
 Driftig, Ven! vi den vil følge,
 Til det Hellige fra Nord
 Lede kun de dunkle Spor.
 Født og noie maa vi stirre,
 Synet kan sig let forvirre
 Paa en Wei til gamle Nord.
 Stands kun ikke, følg mig, Ven!
 Sporene jeg skimter end,
 Underlig paa Straaets Rygge
 Let de have præget sig,
 Her en gammel Kampeskjyge
 Vist i Matten skrider hen.
 Ak! nu jvandt det lette Spor,
 Som ved Lyden af mit Ord,
 Som henveiret af min Kande,
 Hvilken Baande!

Stands, o Fod!
 Her paa denne Egerod,
 Hoit, o Die! hvælv din Bue!
 Fik du Evne til at skue,
 O, jaa sku
 Driftig giennem Lunden nu!

Med faldende Taare,
 Jeg stirrer jaa jaare,
 Hvad lofter sig hist?
 O, er det ei Alterets mosfede Stene,
 Som Egenes Grene
 Saa tætte omhvælver?
 Det er, o jeg skjælver,
 Jeg dirrer af Lyst,
 Og hellig Andagt opfylder mit Bryst,
 Jeg iler, jeg iler med vingede Fjed,
 For Aernes Alter at kaste mig ned
 Og prise de hensovne Guder.“

I „Kvædinger“, hvor dette Digt senere blev optrykt, har G. ledsaget det med et Tillæg, hvori han selv fra et christeligt Synspunkt misbilliger Digtets Slutning og bl. a. udtaler sig paa følgende Maade: „At det koster mig Overvindelse at affkrive ijer de sidste Linier, der ligefrem er Daarekisteinat, det kan Enhver forstaa. At det nu er Lagn, at jeg, Gud skee Lov! ligejaa lidet udvortes som indvortes har nogen-
 finde høiet Knae for slige Afguder, det er da af to onde Ting den mindste Imidlertid lader det sig ikke nægte, at de Vers ere ud-
 rundne af Begeistring, og jeg indseer nu ret godt for hvad, nemlig for et Fund af herlige Minder om Fædrenes Storhed og Tro paa det Mandelige. Jeg arbejdede just dengang paa min Bog om Nordens Mythologie, og hin udvortes Vandring til Offerlunden maatte da af sig selv blive et Billede paa min indvortes Granskning efter de gamle Mythers Sammenhæng og Betydning Molbeck meende i dette Vers at finde en Bebreidelse til sig, fordi han ei med Varme nok havde omtalt Stenen i sit Brev (Skild. Nr. 100), og skiondt mig nu synes han snarere talde for høit end for lavt, havde han dog maafæet Ret Uret havde han derimod, forsaavidt han jatte Naturen istedenfor Aserne, Afgud for Afgud, ogsaa i den Tanke, at jeg stirrede paa Balhal, som Mennefskets Himmel; thi det havde jeg lige fra Begyndelsen erklæret, at min Erbødighed for Nordens Myther netop kom deraf, at Aserne for-
 gif og den sande Gud da thronede i Gimle. Herom mindede jeg ham, men var blind for min egen Uret i de galne Ord, og jagde nogle, som end vare værre i følgende Vers (Skild. Nr. 103):

„Du stander midt i Guder's Lund“ o. s. v.

[i. G.s „Svar til min Ven Molbeck“. S. 29].

Til 12) fra M. Imellem 4de og 7de Okt. 1808.

Hvad jeg sidstleden jagde Dem, og Deres Svar: de to foranstaaende Digte, Nr. 10 og 11. -- Deres digteriske Form: nemlig G.s Behandling af Mythen om Freis Kjærlighed i Nordens Mythologi, 1808, S. 76—113; senere optrykt i Kvædinger, S. 47 flg., og i Poet. Skr., I, Nr. 16.

Til 14) fra M. 9 Okt. 1808.

Den skionneeste Gave: det foranstaaende Digt.

Til 16) fra G. 13. Juni 1809.

Donjensborg. Brevet er skrevet hos G.s og M.s fælles Ven Poul Dons, som dengang boede paa Hjørnet af Tugthuussporten og Lovstrædet. — Fra min Fødeby: Under sit korte Ophold i Udby

Præstegaard, den 6. Juni, har M. formodentlig tilskrevet G. — Efter 10 Dages Dumhed: paa Grund af Sygdom. — Min Føde: formodentlig en Elev, som G. læste privat med. — Gundelach: i en Strid imellem daværende Cancellisecretair F. C. Gundelach og en Sprog-lærer N. N. Fürst, af hvilke den Første havde kriticeret den Sidstes Poesier, blandede G. sig med en versificeret Fabel: „Papegoien og Skaden“ (Abhs. Skilderi 1809 Nr. 68), i hvilken Anledning han blev angreben af begge Modstanderne, hvorpaa han svarede Gundelach i et fatirisk Digt: „Bod og Bedring“ (Abhs. Skilderi 1809 Nr. 71). I et Brev til M. af 13. Juni skriver P. Dons herom: „Den Fyrstelige, poetisk-kritiske og kritisk-poetiske Strid bliver fortsat Slag i Slag! Alt dette Bæfen er mig ellers affhyeligt; thi Gjenstanden er mig ikke værdig nok. En usjel Digter og en slet Recensent over en saadan vilde jeg aldrig røre ved: det er derfor mit individuelle Ønske, at ei Grundtvig havde gjort det. Hans Kritik bør have en høiere, ædlere Grund, end nogle Stymperes Smorerier Denne hele Strid maa være til Latter og Haan for Folket, og det er saare ilde!“ — De sværmer om i Syd og Nord: M. tilbragte en Deel af Juni Maaned i Sorø, og gjorde herfra en Udflugt til Næstved og Bordingborg, besøgte G.s Forældre i Udby og vendte over Ringsted tilbage til Sorø.

Til 17) fra G. Udby d. 3. Aug. 1809.

Skuret i Udby: formodentlig et Slags Lysthuus af Bræder i Præstegaardshaven. P. Dons skriver i et Brev til M. af samme Datum: „Jeg skriver dette i Skuret udenfor G.s Vinduer. Den godmodige, redelige Olding, Grundtvig sidder paa Bænken ligeover for mig, rygger sin Pibe og beder mig: „meget at hilse den gode Mand Molsbech.““ — Kjøgeveien: Veien fra Kjøge til Udby. Loverdag den 29de Juli var G. og Dons reist sammen til Udby, hvorfra de, efter et Besøg i Lorkildstrup paa Falster, vendte tilbage til Abh. den 13. August. — Hersleb: den senere Professor i Theologi ved Christiania Universitet: S. B. H., G.s Ven og, ligesom han og F. C. Sibbern, Alumnus paa Valkendorfs Collegium. — Her, ligesom i Br. Nr. 31, maa mulig tænkes paa Hans Holtermann, der blev Student fra Herlufsholm 1805 og juridisk Candidat 1809. Han fik Communitetet 1807 og Regentsten 1808. Han blev Overretsprocurator 1812 og døde 1818. --- Fette: P. Dons's Forlovede, Jfr. Henriette Schmidt, Datter af Havnecontrolleur S. og ligesom Dons af norsk Byrd.

Til 18) fra M. 12. Dec. 1809.

Da jeg tabte, hvad jeg maaskee aldrig vinder tilbage: figter til et længe nærret Kjærlighedshaab, som i den forgangne Sommer var bleven skuffet. — En meget sørgelig Stilling: M. tænker vel

herved deels paa Familiejorger i Hjemmet, deels og især paa de trange Kaar, der allerede i en tidlig Alder henviste ham til eget Erhverv og paa mange Maader hindrede ham i en planmæssig og harmonisk Udvikling. — En ædel Blomst . . . mit Livs første Genius: uden Tvivl M.s kjæreste Søster Lovise, som ved en sær Tilstiftelse mange Aar efter kom til at tilbringe en lang Tid i Grundtvigs Huus, og døde ugift i en meget hoi Alder. — Engang, da jeg haabløs o. s. v. Ved at sammenligne dette Sted i Brevet med det nærmest Foregaaende og Efterfølgende, ledes man til at antage, at M. her sigter til sit Sommerbesøg i Udby Præstegaard, til Grundtvigs Fader og eneste Søster Ulrikke Elconore, som var død i A. 1805. — Det, jeg selv eier: en Søster. — De Blade, jeg har skrevet: „Om Livet, dets Væsen og Værd“, trykt i „Aarblomster og Hedeurter, metriske og profaiske Blandinger af C. Molbech.“ Kbh. 1810.

Til 19) fra M. Kbh. 27. Dec. 1810.

I Udby: hvorhen G. var reist den 20de Dec., ledsaget af F. C. Sibbern. Om Anledningen til denne Rejse skriver M. i et Brev til Fru Constance Leth af 20. Jan. 1811 Følgende: „ . . . Det er efter min Ven Grundtvigs Begiering, at jeg sender Dem, naadige Frue! de medfølgende to Exemplarer af hans Nytaarsgave [Jdunna]. Han bad mig tilføie, at han med det første selv vilde tilskrive Dem.

Jeg maatte enten være meget vidtløftig eller meget kort, naar jeg skulde sige Dem noget om hans fenejste Skiebne. Af flere Grunde vælger jeg det sidste. Lettere end mange andre vil De, som kender ham saa noie, forstaae den Tilstand, hvori han er, og som De vist i øvrigt vil see af hans Breve. En langvarig Anstrængelse og en til det yderste dreven Rettevaagen udholdt hans Constitution ikke. En betydelig Nervejvækkelse blev Folgen af hine forfætlige Brud paa hans svagelige Helbred; og en med hiin Svaghed forenet dyb Grublen over Ideer, som Mennefsket aldrig udtommer, og hvis Dybde kun bliver rædsom for den, som vil styrte sig i Afgrunden, i Stedet for at høre sig over den, gav ikke blot hans Tænkning en heel forandret Retning, men berovede ogsaa hans Aand en stor Deel af dens Kraft, forstyrrede hans Sindssro og nedsænkte ham i den mørkeste Tungjindighed. Jeg har seet den Væde, som jeg elsker og agter saa hoit, i den jørgeligste Tilstand, hvori jeg har seet noget Mennefske; og jeg veed kun een Begivenhed i mit Liv, der har virket saa stærkt og voldsomt paa mig, som den Skiebne, der rammede min Ven, som jeg altid har erkjendt for saa langt over mig i Kraft, at jeg maatte ghye ved at see en saadan Natur jaaledes høiet. Grundtvig fandt, at Genksomhed og Ophold hos hans Forældre var den eneste Betingelse, hvorunder han kunde vente at gienvinde sin Siælsro. Han rejste til Udby noget for Juul. Medens jeg nogen Tid efter Nytaar

var paa Landet, kom han tilbage til Kiøbenhavn. Jeg fandt ham vel roligere, end da han reiste bort, men endnu meget svag paa Legeme; i en bedre Stemning, saa mild og sagtmødig, at jeg virkelig neppe kiendte ham igien, men langtfra ganske at have vundet Ro i Hjertet og Klarhed i Siælen tilbage. For otte Dage siden er han atter reist til Udby, og siden har jeg intet hørt fra ham.

Dette er hvad jeg her kan sige Dem, ædle Frue! Allerede dette har i Fortællingen virket meget paa mit Sind — og hvormeget vil ikke De, hvis Benskab var en af de saa himmelske Blomster Forsynet strøede paa Grundtvigs jordiske Wei gennem Livet — hvormeget vil ikke De føle ved at læse, hvad jeg maatte sige Dem?

Jeg gientager, hvad jeg sagde, hans Breve, hans Nytaarsnat, Fortalen til Idunna, enkelte Digte af ham, ville sige Dem endmere. De vil see, at ogsaa i hans Tænkning er der skeet en stor Forandring. — Hvad følger det vil have for ham at leve i Gensomhed i Udby, kan jeg ikke forudsee. Selv haaber han det bedste. Jeg veed dog et andet Sted, hvor jeg, i det mindste for en Tid, hellere onskede ham hen [Egebykke?]. At han søger om Capellaniet hos hans Fader, vil han formodentlig selv fortælle Dem. Maatte Gud snart stienke ham sin Kraft; thi hvad er Mennesket uden denne?"

3 Tirsdags Aftes: Juleaften, d. 24. December. — En Seddel fra Hersleb: Meddelelse om det ovenfor omtalte, første Brev fra G. — Dine Blik o. s. v.: „Nytaarsnat, eller Blik paa Christendom og Historie“, Kbh. 1810. — En Giæring i mit Indre: Hermed stemmer følgende korte Dagbogsoptegnelse af M.: „D. 24. 25. Decbr. Et Vendepunkt i mit Liv har aabenbaret sig. En ny Tilbørelse skal jeg begynde. Livet skal oplade sig for mig. Dets Klarhed skal omstraaale mit Væsen. Evige Gud! stient Du mig Kraft og Kiærlighed, og lad mig blive elsket af enhver, der som jeg vil det Gode!“ — Jeg reiser paa Onsdag d. 2. Jan.: M. reiste allerede d. 29. December, samme Dag G. kom til Kbhvn., og mødtes saaledes først med denne ved sin Tilbagekomst d. 9de Jan. Fem Dage senere, den 14de Januar, vendte G. atter hjem til Udby. — Bonnier: en bekjendt Boghandler. — Jeg var hos Ehlerskylæger idag: ifølge M.s Optegnelser var dette hans første Besøg hos Digteren. — Din Sorø Kirke: Digtet i Nytaarsnat. — Versene til Maanedskobberne: i Nytaarsgaven Idunna.

Til 20) Fra M. Sorø 30. Dec. 1810.

Dit Digt . . . mit profaiske Brev: j. Anmærkning til foranstaaende Brev.

Til 21) Fra M. 3. Jan. 1811.

Din Fortale: til „Nytaarsnat“.

Til 22) fra G. 5. Jan. 1811.

Kapellan: d. 3die Mai 1811 blev G. udnævnt til Kapellan for Udby og Ørslev.

Til 23) fra M. 22. Jan. 1811.

Herders Geist o. f. v.: Geist der hebraischen Poesie. — Moldenhaver: D. G. M., Professor i Theologi, Overbibliothekar ved det st. lgl. Bibliothek. — Min Reise: en længere indenlandsk Reise, som ikke kom i Stand. — Din Commission: s. Anm. til M.s Brev af 27. Dec. 1810.

Til 24) fra G. Udby 4. Febr. 1811.

Mynster: Professor, Overmedicus D. H. Mynster. — Volsungerne: „Optrin af Nordens Kæmpeliu“ ved N. F. S. Grundtvig. I. Volsunger og Nisflunger. Kbh. 1811. — Müller: Peter Erasmus M., Redacteur af „Kjøbenhavnste lærde Efterretninger“ og (fra 1811) af sammes Fortsættelse: „Danst Literatur-Tidende“. Hvad Gjenstanden for G.s Recension har været, vides ikke, men af de følgende Breve sees, at den hverken fandt M.s eller P. E. Müllers Bifald.

Til 25) fra G. Udby 17de Febr. 1811.

Min tilsendte Haandskrift: Volsunger og Nisflunger. S. foregaaende Brev.

Til 26) fra M. 28. Febr. og 1. Marts 1811.

Anton: M.s yngre Broder Anton tjente paa den Tid som Maanedslieutenant i den danske Marine og var en Tidlang Fører af en Kanonbaad.

Til 28) fra G. 3. Juli 1811.

Gamle Baden: Professor Jacob B., som i A. 1780 udgav den omtalte „Liden Samling“ med Titel: Symbola ad augendas linguæ vernaculæ copias e Saxonis Grammatici interpretatione danica, der først var udkommen som Skoleprogrammer og siden blev optrykt igjen i hans Opuscula. — De to omtalte Linier i Sigurd (: „Sigurd og Brynhild“) findes i „Optrin af Nordens Kæmpeliu“ I. 1811, S. 152, hvor hans er forandret til dens. — Medens Du var borte: paa en Udflugt til Gl. Rjøgegaard, Gisselfeldt og Præstø fra d. 19.—27. Juli. — Jeg indsattes: som Kapellan i Udby. — Dons's Husnummer: P. Dons var flyttet til Gl. Amagerstorv Nr. 4, 1. Sal. — Mine Forældre . . . og jeg venter dig: M. kom hverken den Sommer eller nogensinde senere til Udby.

Til 29) fra G. Udby 4. Decbr. 1811.

Min Pige: Elisabeth Kristine Margrethe Blicher, Datter af Provst D. N. Blicher, Præst i Gundslev paa Falster. Hun var G.s Forlovede og blev siden hans Hustru.

Til 30) fra M. 8. Decbr. 1811.

Et Arbeide, hvorpaa jeg ellers o. s. v. M. figter vel hermed nærmest til sine Ordbogsarbeider, navnlig til Udarbejdelsen af Bogstavet M i Vidensk. Selskabs Ordbog. — Feldborg: Andreas Andersen F., en dansk Literat, som efter et fleeraarigt Ophold i England skrev og overfattede Adskilligt til Oplysning af danske Forhold, og for hvem M. en Tidlang interesserede sig (i Erskøvs Forf. Veg. I. 422.) — Den anden var en Mand o. s. v.: Det er tvivlsomt, hvem M. her tænker paa. — Din Tilsegnelse: af G.s „Saga“, Nytaarsgave for 1812. — Morten Borup: G.s bekjendte Digt, som var optaget i Nytaarsgaven Saga.

Til 31) fra M. G. Rjøgegaard 2. Marts 1812.

Holtermann: Se Ann. til Nr. 17. — To af Gatterers Historier: F. C. Gatterer, Forf. til et Par verdenshistoriske Haandbøger, har tillige udgivet: Allgemeine historische Bibliothek i 16 Bind (1767—71) og Historisches Journal i 16 Bind (1772—81). Der maa tænkes paa et Par Bind af en af disse Samlinger. — To Bind af Remer: Formentlig F. A. Remers Handbuch der allgemeinen Geschichte, der udkom i 3 Bind 1783—84 (i 4de Oplag 1802). — Woltmanns Bog: Johann v. Müller von Karl Ludwig v. Woltmann (Berlin 1810). — En Bei til Understøttelse: Supplicand-Beien. M. tænker maaskee nærmest paa den hjælpende Haand, som hans ædle Belynder, Geheimeraad Bülow til Sanderumgaard flere Gange havde raft ham. — Min lille Ordbog: Dansk Haand-Ordbog. Kbh. 1813. — Min Reise til Foraaret: M.s Reise til Sverrig, som han med fgl. Understøttelse tiltraadte den 10de April. — Min Ven: Godseier Carljen til G. Rjøgegaard.

Til 32) fra G. Udby 10. Marts 1812.

Dine Bøgers Forjættelse: S. forrige Brev. — Denne fæle Flojfel: findes i en Artikel af G. L. Baden (Kbh.s. Skilderi 1812, Nr. 19) i Forbindelse med et Angreb paa M.s „Ungdomsvandringer i mit Fødeland“, som bl. a. dables for „mystisk Sværmeri“. Det hedder her: „Historiefriveren maa ingen Religion have, det veed jo Hr. M. bedst, som selv har foredraget Historiografiens Regler,“ hvormed Baden figter til M.s „Nogle Ideer om Historie og Historie-

skrivning, med Bidrag til en Kritik over Dr. G. L. Badens Skrift om Griffenfeldt." Kbh. 1808. — Tyge Krothes Bog: Christendommens Virkning paa Folkenes Tilstand i Europa, I—II. Kbh. 1774—75. — Din Eichhorn: J. G. Eichhorn var Forf. til Allgemeine Geschichte der Cultur und Literatur der neueren Europa, I—II (1796—99), Weltgeschichte, I—II (1799—1800) og Geschichte der drei letzten Jahrhunderte, I—IV (1803—4). Det er tvivlsomt, hvilken af disse Boger der sigtes til.

Til 33) fra M. Gl. Kjøgegaard 25. Aug. 1812.

Min Bestalling: som tredje Bibliothekssecretair ved det st. kgl. Bibliothek, hvortil M. under sin Reise i Sverrig var bleven udnævnt.

Til 34) fra M. Kbh. 29. Nov. 1812.

Om M.s Ophold i Sverrige, som med en kort Afbrudelse varede fra 10. April til 19. November, s. hans Breve fra Sverrige, I—III. Kbh. 1814—17. — Bruun: daværende Distriktslæge, senere Lector K. E. B., en af M.s fortroligste Venner. — A. W. Schlegel: den bekendte tyske Romantiker (1767—1845), som en Tidlang var Fru v. Staels Leefjager, bl. a. paa hendes Rejse til Italien, Danmark og Sverrig. Hans Broder, Litterærhistorikeren Friedrich S. (1772—1829) var ansat i den østerrigske Statsstjeneste og opholdt sig i Wien. Han forstod Dansk og havde overjat en Deel af G.s nordiske Mythologi i „Deutsches Museum“. (S. Røster: Om P. Dons, S. 88. Jvf. ogsaa G.s Brev til M. af 2den Dec.) — Det af Thorkelin afskrevne angelsachsiske Manuskript: Beowulfs Digtet, som Geheime-Archivar Hr. J. Thorkelin havde ladet afskrive i England i A. 1786 og senere (1815) udgav med en latinisk Oversættelse. — Saga: G.s for omtalte Mytaarsgave. — Med Bibliothekaren Lorenzo Hammarföldb (1787—1827), den bekendte svenske Litterærhistoriker og Ny-Romantiker, havde M. havt megen Omgang under sit Ophold i Stockholm. Den omtalte Afhandling om den nyeste danske æsthetiske Litteratur findes ikke i „Phosphoros“, hverken for 1812 eller 1813. Derimod findes i nogle Numre af „Svensk Litteratur-Tidning“ for 1813 en mulig af Hammarföldb forfattet Afhandling om den nyeste danske Skjønslitteratur, imod hvilken Molbech tog til Gjenmæle i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“ for 1813, Nr. 41—42 (S. Birket Smith: Til Belysning af literære Personer og Forhold, S. 203, Note 1). — Høfts og Rahbeks svenske Forelæsninger: J. N. Høst holdt i Maren 1812—15 Forelæsninger, dels over det svenske Sprog og den sv. Digtekunst, dels over historiske Gjenstande. — Med det, G. havde læst ved Landemodet, menes vel nærmest hans Roeskilde-Nim, som han paa Dionysii Landemode 1812 oplæste for de forsamlede Præster. (S. G.s Roeskilde-Saga. 1814. S. 105). Jovrigt havde han ogsaa ved St. Hans' Landemode fore-

Læst en Afhandling „om den rette Oplysning“ (i. Roest. Saga S. 104 og Br. Nr. 35, af 2. Dec. 1812).

Til 35) fra G. Udby 2. Decbr. 1812.

Dit Brev fra Røgegaard: af 25de August 1812. G.s Svar paa dette Brev synes fremkaldt eller paavirket, mindre af Brevet selv, end af visse dadlende Udtalelser om M. i et Brev fra Dons til G. af 19de Sept. (S. Røster om P. Dons, S. 96). — M.s Afhandling om Livets Væsen og Værd var optaget i hans „Baarblomster og Hedeurter“, 1810; G.s om Religion og Liturgi, i Fallesens theolog. Maanedsskrift, f. Febr. 1807. — Hvad jeg jagde o. s. v.: i Digtet, Svar til min Ven M., 4. Oct. 1808 (Nr. 11). — Din lille Bog om Correggio: Særtryk af M.s Antonio Allegri da Correggio, et biographisk Udkast, med nogle Betragtninger over Konst og Maleri (i Skandinaviske Literatur-Selsk. Skr. 1811. S. 364 flg.) Grundtvigs Exemplar af dette Særtryk er i Boghandler Schonbergs Eie. I Randen er der adskillige Blyantsstregger, som viser, hvad G. jærilig har mærket sig. Dertil hører dels nogle af M.s Bemærkninger om „det Sande, det Gode og det Skønne — den treenige Nabebaring af den høieste Eenhed“, dels, hvad han har skrevet om Correggios Nat: „Ingen Maler har saa værdig som Correggio helliget sin Pensel til at fremstille en af de største Begivenheder i Menneskeslægten's Historie.“ — Et uordentligt og Injstigt Levnet: en besynderlig æstetisk Misforstaaelse af M's Ytringer om „et vist [vistnok] ikke ordentligt Liv“, hvormed naturligtvis kun menes et bevæget Selskabsliv, ligesom M. ved Udtrykket „min Reises Daarligheder“ uden Tvivl tænker paa en forbigaaende Forelskelse i en smaalandsk Herremandsdatter. — Et jaadant venligt Brev: det foranstaaende, af 29. November. — Et langt Digt over Roskilde: Roskilde-Niim ved N. F. S. G., Capellan. Kbh. 1814. — De Samtaler om Voljungere: Optrin af Nordens Kæmpeliv, I. 1811. — Din syge Broder: M.s to Aar yngre Broder Carl Frederik, som efter i A. 1810 at have taget theologisk Examen med Udmærkelse, var bleven hjemjagt af en dyb Tungindighed, der allerede dengang grændsede til Sindssyge og i sin Oprindelse vistnok var noget beslegtet med den aandelige Sygdom, G. selv havde gjenne-gaaet.

Til 37) fra M. 26. Jan. 1813.

Din Verdenskrønike: Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng. Ved Mik. Fred. Sev. Grundtvig, Kapellan i Udby. (Riget og Magten og Guden er Guds i Evighed.) Kjøbenhavn 1812. Allerede den 9de Januar havde M. læst G.s Bog til Ende og i sin Kalender skrevet følgende: „Udlæst Grundtvigs Verdenskrønike — en høist forunderlig og fra flere Sider mærkelig Bog. Er G. Christen,

faa er han i det mindste ikke Historiefriver, som han bør være det.“ — Din Faders Død: G.s gamle Fader, Johan Ottofen G. (f. 1734) døde den 5te Januar 1813 i Udby, hvor han havde været Sognepræst i 36 Aar.

Til 38) fra G. Udby 9. Febr. 1813. (Udkast.)

Fik jeg dit Brev ind: nemlig fra Udby, hvor det var ankommet under G.s Fraværelse i Kbhvn. — Frigge: den af Myerup udgivne Nytaarsgave for 1813. — Efter hvilken Bog jeg fremstillede Kant: Sammenlign Grundtvigs Verdenskrønike fra 1812, S. 399: „Maaske har jeg, af Frygt for at gøre Kant Uret, domt ham vel mildt. Jeg har i Fremstillingen fulgt hans Bog om Religionen indenfor Fornuftens Grændser, som var den eneste af hans Skrifter, jeg havde ved Haanden.“

Til 39) fra G. Til min Ven C. M. i Kbh. Skild. Nr. 29, 1813.

Anledningen til ovenstaaende aabne Brev til M., som for Fuldstændigheds Skyld her er aftrykt, var en Artikel af M. i Kbh. Skilderi for 2den Marts 1813: „Anmeldelse af et for den nordiske Historie vigtigt Arbejde“ (Bedel Simonsens Udsigt over Nationalhistoriens ældste og vigtigste Perioder.) Heri omtales G.s nysudkomne Verdenskrønike i Forbigaaende paa følgende Maade: „Efter en nyere dansk Skribent seer det vel kun heel maadeligt ud med vor danske Krønike, og liden Udsigt er der til, at det kan vorde bedre, da efter ham „„Danmark ei har fostret nogen Søn, der sammelig kunde beskrive hendes Fdræt og Levedage““ (Verdens Kr. S. 320.) Der hører mere Forudvidenhed og Kiendskab til den nulevende Slægt, end jeg besidder, for at afgjøre, hvorvidt Forf. har Ret eller ikke . . . Men jeg tilstaaer, at hans Frygt for at Danmark ei skulde faae en dansk Historie, deler jeg ligesaa lidt, som hans Begreb om dennes Indretning. Thi en „„sandsfærdig Fortælling om det Forbigangne““, vel at mærke uden „„platte Anmærkninger og høitravende Ord““, der aldeles ikke, som man næsten efter Forfatterens Udtryk (Verdens Kr. S. 322) skulde troe, nødvendig dermed er forenet — er ikke slet saa ringe en Ting, som Grundtvig vil gjøre den til. I det mindste var det ouskelig, at enhver, der vilde befatte sig med at skrive Historie, lagde mere Bind paa at fortælle sandsfærdigt, end paa at „„spore den Ushnlige Finger i Tidernes Gang““. At spore efter denne med bestandig Vengsteligbed, og derover glemme at fortælle, er at gjøre sig og Læseren unødigt Sorg; thi den aabenbarer sig desto klarere og skønnere, jo mere man blot lader Historien selv tale.“

De Ytringer i G.s Verdenskrønike, hvortil der i ovenstaaende Bemærkninger sigtes, lode saaledes: „Spildt er Arbejdet [Suhms historiske

Arbejde] visjelig ikke, men stor Jammer maa det nævnes, at Danmark ei har fostret en Søn, der sømmelig kunde beskrive hendes Fdræt og Levedage; ikke engang en Broder til Saxo er opvoget, og hvo som vil kende sin Moders Levnet, maa enten noies med Holbergs skæve, loje Tale, eller Tydskeren Gebhardis tørre Ramse, eller gaa sig træet i Suhms "Bildnis" o. s. v. — Dem, der mene, at man for en dygtig Betaling nok kunde faae en dygtig Danmarks Historie skrevet, henviiser G. til Apostlenes Svar til „Trolskarlen i Samaria“, da han vilde kjøbe Mandens Gave, og fortsætter: „Dog paa jaadan Tale har de gode Folk ingen Forstand; de mene, at en god Krønike er en nogenlunde sandfærdig Fortælling om det Forbigangne, udjnyttet med platte Anmærkninger og høitravende Ord; at ville spore den Ulynliges Finger i Tidernes Gang, det heder Sværmeri paa deres Tungemaal“, o. s. v. [Verdens Kr. S. 320 og 22]. — Hvad min Bogs Brode er i dine Øjne: I Fortalen til Krønikens Gjennæle, S. 4, figer G. reent ud, hvad han her kun antyder: „Hvad der egentlig har vaft din Harme over Bogen er, at Du ikke troer paa Kristus, som Guds eenbaarne Søn, Kongernes Konge og Herrernes Herre, at Du ikke troer Apostlenes og Propheternes Tale som guddommelig, usvigelig Sandhed, og derfor ikke kan lide, at jeg har opfaldt Tiderne til at vidne om, hvorledes Gud har beieiglet sin Søn og jit Ord.“ (Sml. M.s. „Erklæring“ o. s. v. i Skilderiet Nr. 59, aftrykt under Nr. 44).

Foruden det her efter Kbh.s. Skilderi aftrykte Brev fra G. findes blandt dennes efterladte Papirer to Brudstykker af et Svar til M. i samme Anledning, samt en længere Tilskrift: „Til C. Molbeck (i Anledning af Skilderiet Nr. 18)“, som formodentlig er den „lange Skrifteprædiken“, M. omtaler i et Brev til Fru Rahbek af 1ste April 1813, der blev sendt ham til Gjennemlæsning, men atter taget tilbage af G. og ombyttet med ovenstaaende, i Formen mildere Brev (S. Chr. Molbeck og K. M. Rahbek, en Brevvevling. S. 16 og 26). Denne Tilskrift er, som Bidnesbyrd om den første, umiddelbare Virkning af M.s. Ytringer om Verdenskrøniken, ikke uden Interesse og er derfor aftrykt i Tillæget, Lit. B.

Til 40) fra M. Til Hr. N. F. S. G. o. s. v. (Udtag.)

M.s. Svar, som her kun kan meddeles i Udtag, paa G.s Artikel i Skilderiet Nr. 29 udfom i Slutningen af April 1813. — Med M.s. Dom om G.s Verdenskrønike, at den var god i sin Hensigt, men mislykket i sin Udførelse, er det interessant at sammenligne Grundtvigs egne senere Ytringer om den samme Bog. I Fortalen til sin „Haandbog i Verdenshistorien“, første Deel, Kbh. 1833 udtaler han sig bl. a. saaledes om Ungdomsarbejdet fra 1812: „Hvorledes jeg kom

til dette historiske Misgreb, som de løierlige Recensenter ventelig kun af Svaghed i Moders-Maalet kaldte et Mis-Foster, hører ikke til denne liden Fortale, men til min Levnets-Beskrivelse, da min Skrift bestandig har været et vel maadelig corrigeret men derfor just des troere Aftryk af mit Liv; men Bogens Hoved=Feil laae, saavidt jeg kan skionne, ingenfunde i dens Indhold, men i dens eensomme Stilling, da den, for at komme paa sin rette Hylde, forudsatte ei alene den Historiske Borne=Lærdom men ogsaa den Haandbog i Stats=Historien, vi fattedes."

Til 41) fra M. 27. Mai 1813.

Farvel i Kjobenhavn: Ved P. Dons Bryllup, som den 22de Mai blev viet af Grundtvig til Henriette Schmidt, har M. formodentlig været tilstede, men ikke fundet Leilighed til, hvad han kalder at sige G. „et ordentligt Farvel“. — Det første Brev, Du skrev imod mig: S. Anm. til G.s Brev af 10. April 1813 (Nr. 39) og Tillæget (Litr. B). — Mit Fædrelands Ruiner: sigter til det ydre og indre Forhold i Danmark, som i samme og følgende Aar førte til Statsbanke=rotten og Norges Tab.

Til 42) fra G. Ildbye 16. Juni 1813.

Nogle Blade, som o. s. v.: „Kronikens Gjenmæle“ ved N. F. S. Grundtvig, som udkom i de sidste Dage af Juni. — Jeg har . . . aldeles forbigaaet det Personlige: Denne Uttring er ikke ganske korrekt; thi det maa dog henregnes til „det Personlige“, at G. i Fortalen til det omhandlede Skrift udsleder M.s Harme over Verdenskroniken derfra, at han „ikke troer paa Kristus“ o. s. v. (s. Fort. til Nr. Gjenmæle, S. 4.)

Til 43) fra G. Juni 1813.

Menigheden o: Almeenheden eller Publikum. — Et Brev: det tidligere omtalte første Brev fra G., som forblev utrykt (s. Brevene Nr. 39 og 41, samt Tillæget, Litr. B.) — Det andet Brev: s. ovenfor Nr. 39.

Til 44) fra M. Erklæring o. s. v. 24. Juli 1813.

Tre personlig fiendske Tiltaler: M. maa da regne den første med, skjøndt den blev taget tilbage. — Den videnskabelige Bedømmelse: af Prof. J. Møller i Lit Tid. 1813 Nr. 25—29.

Til 45) fra G. Farvel til C. M. 3. Aug. 1813.

Over Sundet: Sigter til M.s Rejse i Sverrig 1812 og dens formeentlige Virkninger paa Forholdet imellem dem. — Sorøes Alter=

grav: Svfr. G.s Digt til M. af 16. Juli 1808 (Nr. 7), som begynder saaledes: „Til Abjalons nedjunktne Grav Du gange hen i Kvælde“.

Til 46) fra M. Til Forf. af Kr.s Gjenm. 5. Aug. 1813.

Dette Svar paa G.s „Farvel“ har vel oprindeligt været bestemt til Offentliggjørelse, men Forf. opgav hurtig denne Tanke og nøiedes med at sende G. en Afskrift deraf (Svfr. „E. Molbech og K. M. Rahbek, en Brevvevling“, S. 99, 102, 106). I M.s Skrivekalender for 1813 er indført følgende Notits: „Aug. 5. skrev mine sidste Ord til Forf. af Kronikens Gienmæle. Det er ikke med Lyst jeg sofer, at jeg aldrig mere bliver Grundtvigs Ven.“ — At glemme falsk mit Danmark i dets Pige: M. har her aabenbart misforstaaet G.s Ord: „Hvor danske Mø forlorede sin Svend“, som i Forbindelse med det foregaaende Vers („Hvor Danmarks Søn saa ofte Døden fandt“) neppe skal bethyde Andet, end at mange danske Møers Fæstemænd ere faldne i Danmarks Krige med Sverrig. Dgjaa i det foranstaaende: „Saa est du flygtet fra mig over Sundet“ har M. overseet, at G. kun taler om en Skilsmisse fra ham, ikke fra Danmark. — Udtrykket: Tidens Tulipaner, som G. vel nærmest har brugt for Rimets Skyld, burde egentlig heller ikke have forarget M., da det kun er en Omfribning af det „Nutids Prunk“, som han i et tidligere grundtvigsk Digt (Nr. 7, 16de Juli 1808) ikke tog Anstød af.

Til 47) fra M. 25de Marts 1826.

Glossarium til Niimkrøniken: Et Særtryk af Glossariet til „Den danske Niimkrønike efter Gotfrid af Ghemens Udgave“ o. s. v., udgivet af E. Molbech. Kbh. 1825. — Et Digt i Aftenbladet: I „Nyt Aftenblad“ 1826, Nr. 4, for 28de Januar, Kong Frederik den sjettes Fødselsdag, offentliggjorde Grundtvig „Broder Niels fra Sor, Efterskrift til den danske Niimkrønike“. — Deres nyeste, haarde Strid: i Anledning af G.s Skrift: „Kirkenes Gienmæle imod Prof. theol. Dr. H. N. Clausen“ 1825, der, som bekendt, bragte Forf. til at nedlægge sit Præsteembede og paaførte ham Dom og Censur. — En skarp og bitter Strid: i Kbh.s Skilderi 1821, i Anledning af en Anke af Clausen over det st. kgl. Bibliothek, som M. tilbageviste.

Til 48) fra G. 28. Marts 1826.

Det tænkte jeg nok, Broder Nielses Rim o. s. v.: Sætningen er astrykt nøiagtig, som den findes i Originalbrevet, men er utklar og lader sig vanskelig rette med Sikkerhed. — Min Formodning: at den danske Niimkrønike har havt flere Forfattere, medens M. mener, at den stammer fra een Haand. G. havde fremsat sin

Hypothese i Tidsskriftet „Danne-Virke“ I. 1816; den blev imødegaaet af M. i Fortalen til den d. Rimkrønike, hvorpaa G. yderligere udviklede og begrundede den i N. Aftenblad for 1826 Nr. 14—18.

Til 49) fra M. 31. Marts 1826.

Som jeg nu . . . maa føle afbrudt: ved den Knæstade, der nødte M. til i længere Tid at holde sig inde. — Deres Afhandling, Rimkrøniken angaaende: som G. havde sendt M. i Manuskript til Gjennemlæsning (se Anm. til Br. Nr. 48). — Thomas Ghensmer: en Munk fra Stralsund, som i A. 1431 boede i Odense og forfattede et kort Udtog af Saxos Danmarks Krønike paa Latin (indført i Script. Rer. Dan. II. p. 286). — En Professor: H. A. Raft. — Min Text af H. Harpestring: det af M. udgivne Pergamentshaandskrift fra det 13de Aarh. „Henrik Harpestrings danske Lægebog“. Kbh. 1826. — P. Laale: Da Nherup to Aar efter udgav „P. Volles Samling af danske og latinske Ordspog“, kom M. ikke til at udføre sin Plan. — Chr. Pederjens Vocabularium: den dansk-latinske Ordbog, Vocabularium ad usum Dacorum, som Chr. P. lod trykke i Paris 1510. — Begge disse Arbejder: M.s danske Dialect-Lexikon udkom i A. 1841; af hans danske Glosjarium eller Ordbog over forældre danske Ord, hvis Udgivelse begyndtes i A. 1853, udkom Slutningen først 1866, efter Forf.s Død. — Arbejder af en ganske anden Art: M.s Plan, at udarbejde en Række Forelæsninger over den nyere europæiske Historie i det 18de og 19de Aarh. kom ikke til Udførelse. — Den i Deres Afh. omtalte danske profaiske Krønike: „Den saakaldte Kong Eriks Krønike paa gammel Dansk“, meddeelt af H. Nherup i Nye danske Magazin V. S. 161—200.

Til 50) fra M. 22. April 1826.

Denne Jubelfest: i Anledning af den danske Kirkes Grundlæggelse ved Ansgar 826. M. udførte den i Brevet omtalte Idee, ved Udgivelsen af „den ældste danske Bibeloversættelse eller det gl. Testaments otte første Bøger, fordanstede efter Vulgata“. Kbh. 1828. — Af M.s Kalenderoptegnelse sees det, at G. har besøgt ham umiddelbart efter Modtagelsen af dette Brev. „Den 22de April havde jeg Besøg af Grundtvig, som var hos os hele Eftermiddagen. Jeg fandt ham i det Hele usorandret, maaskee noget mindre livlig, end tilforn; i Samtalen meget behagelig og meget meddelende.“

Til 51) fra M. 7. Marts [1827.]

Grimms to Breve: I det ene af disse, dat. Casjel, 18. Nov. 1826, skriver Jacob Grimm: „Eur. Wohlgeb. erlaube ich mir noch mit

einer kleinen Bitte zu befehlen. Ich gedenke die im zweiten Theil der Gramm. p. 961. 962. 1020. nur kurz berührte imperativische Zusammensetzung in einer besondern Schrift mehr auszuführen, und wünsche dafür auch dänische und schwed. Beispiele zu sammeln. Manches vermag ich schon beizubringen: *syldo-vom; forglent-mig-ikke; [o. i. v.]* Bei Ihrer großer Belesenheit in dem Wortreichthum der dän. Spr. wird es Ihnen leicht sein mir manche andere, zumahl ältere nachzuweisen.“ — Raskianeren Petersen: den jenere Professor N. M. Petersen, som Aaret før havde udgivet sin Orddannelseslære. — Den længe ventede Conybeare: J. J. Conybeare, *Illustrations of Anglo-Saxon Poetry*, ed. W. D. Conybeare, London 1826.

Til 52) fra G. London 11. Juni 1829.

London: Med offentlig Understøttelse foretog G. i tre Aar efter hverandre (1829, 1830 og 1831) literære Rejser til England (s. de følgende Breve og Tillæget Lit. C.) — Mr. Miller: John M. omtales i et følgende Brev (Nr. 55) som en meget beskæftiget Adokat med levende literære Interesser. — Mr. Ellis: Første Bibliothekar ved British Museum. — Mr. Dowding: en bekendt Londonsk Boghandler. — Fabjans: *Chronicle of England and of France*. — Dem af Ritson: Jos. Ritson, „*Scotish Songs*“, I—II, Lond. 1794; „*Ancient english metrical Romances*“, I—III, Lond. 1802; „*Northern Garlands*“, Lond. 1810; og „*A select Collection of English Songs*“, I—III, Lond. 1813. — Pierce Plowmans Vision: Digt af Robert Langland, udgivet af Whitaker, London 1813. — Mr. Price: Richard Price, Udgiver af den angelsachsiske Del af *Corpus historicum*. — Lord Spencer: Grev George John S., bekendt som Vogelster og Besidder af et kostbart Bibliothek, havde besøgt Kjøbenhavn, hvor Molbech havde gjort hans personlige Bekjendtskab.

Til 53) (modtaget 2. Juli) fra G. Juni 1829.

Malling: Ove M., Geheime-Statsminister, Chef for det st. kgl. Bibliothek. — Public records, d. e. publications of the Record commission. — Madden: Fr. M., Bibliothekar ved det britiske Museum, Udgiver af det interessante old-engelske Digt: *Havelok the Dane*, hvis Trykning bekostedes af the Roxburgh-Club. Af denne literariske Sjældenhed, som kun udkom i nogle og tredive Exemplarer, fik Molbech af den nævnte Klubs Præsident, Lord Spencer, et Exemplar til Gave, som ved hans Død blev skænket til det st. kgl. Bibliothek (søfr. Nordisk Tidsskrift, udg. af C. Molbech, III. S. 164). — Den katolske Question: Katholikernes Emancipation ved Loven af 13. April 1829, som i politisk Henseende stillede dem lige med Protestanterne.

Til 54) fra M. 11. Juli 1829.

Ebert: berømt Bibliograf, Overbibliothekar ved det kgl. Bibliothek i Dresden. — De kiender Grundene: sigter uden Tvivl til Overbibliothekeren, Statsraad Werlauffs økonomiske Vengsteligbed, hvis Frygt for at overskride den til Indkjøb af Bøger normerede Sum ikke sjelden havde til Følge, at Bibliotheket mistede en Deel af denne, nemlig hvad der ved Finantsaarets Udgang ikke var disponeret over. Over denne Sparjommelighed førte M. ofte Klage, idet han mente, at naar en fordelagtig Leilighed tilbød sig, var det bedre at kjøbe for meget end for lidt, da Overskridelsen jo altid kunde dækkes af det følgende Aars Indtægt.

Til 55) fra G. 18. Aug. 1829.

Hans Stonebuildings: Mr. John Millers Bolig i London var i Lincolns Inn Stonebuildings 3. — Blac etc.: Black, Young and Young, et bekjendt Londonst Boghandler-Firma. — Barbour's Bruce by Pinkerton: The Bruce, on the History of Robert I, King of Scotland; written in Scottish Verse by John Barbour, published from a Ms. dated 1479 by J. Pinkerton, I—III, Lond. 1790. — Hall's Chronicle: The union of the two noble and illustre Families of Lancastre and Yorke, by Edward Halle, Lond. 1548. — Sahamons Niimkrønike: en angelsjachsist Krønike paa Vers fra Begyndelsen af det 13de Aarh., en deelsviis Efterligning af Normannen Robert Waces: le Brut d'Angleterre fra det 12te Aarh. — Sprogets Overgang fra N. S. til N. G. o: fra Angelsjachsist til Nj-Engelsk. — The mirrour: Mirror for Magistrates, in five Parts, ed. Haslewood, Lond. 1815.

Til 56) fra M. 29. Aug. 1829.

En Ven og Landsmand: daværende Legationssecretair Claujewitz, siden Notarius publ. i Kjøbenhavn. — Bølling: M.s Ven og Collega ved det kgl. Bibliothek. — Cottles engelske Edda: Islandic poetry or the Edda of Sæmund, translated into English verse by A. V. Cottle, Bristol 1797. — M.s Moder: Lovise Phil. Frederikke f. Lübell, døde efter haarde og langvarige Lidelser den 2den Aug. 1829 i sit 69de Aar. — Nherups Post som Regentsprovst blev besat med Prof. F. C. Petersen. — Det jvære Angreb paa Brøndsted: (i Anledning af dennes „Reisen und Unterjuchungen in Griechenland“) fremkom i det nydste Tidsskrift Hermes, XXXII, 264—94, og blev imodgaaet af B. i „Ueber den Aufsatz in Hermes unter dem Titel: Villoijon u. Brøndsted; ein Beitrag z. Gejch. der Plagiate, lies: ein Beitrag zur Gejch. der Pasquille.“ Paris u.

Stuttgart 1830. — Hendes Moder: M.s Svigermoder, Justitsraadinde Birgitte Marie Langberg, f. Jacobsen, døde den 6te September 1829 paa Landstedet Ny Bakkegaard paa Frederiksberg. — Dr. Lindberg o. s. v.: Mag. J. C. Lindberg blev for sit Skrift: „Er Dr. Prof. theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?“ jæt under Tiltale, men fritjendt.

Til 57) fra G. London 6. Juli 1830.

Robert Mannings Krønike: The Story of England by Robert Manning of Braune, A. D. 1338. — Bowring: Dr. John B., Son af en Kjøbmand i Exeter, en bekjendt engelsk Sprogmand og diplomatisk Agent, der talte og forstod en Mængde Tungemaal, bl. a. Dansk, og under sit Ophold i Kjøbenhavn (1829) havde lagt Planen til at oversætte et Udvalg af nyere danske Digte, som dog aldrig udkom. Han var Stifter af det ansete Tidsskrift Westminster Review. — Mallet: P. H. de Mallet, Histoire de Danemarck, I—III, Copenh. 1758—77. — I Midten af August: G. kom, ifølge M.s Optegnelser, først tilbage den 29de September.

Til 58) fra G. Exeter 25. Juli 1830.

I Tirsdags Eftermiddag: G. kom altsaa til Exeter den 20de Juli. — Capitelet o: Domcapitelet, hvis Tilladelse G. behøvede for at faae Afgang til Bibliotheket og de angelsachsiske Manuskripter. — Leofrits Manuskript: et af de vigtigste angelsachsiske Sprogmonumenter, som G. særlig ønskede at undersøge og afskrive. Det hører til Domkirkens Bogsamling, udgjør et Foliobind paa 260 Sider og indeholder en Række oldengelske Digte. Dette, tilligemed en Deel af Bogsamlingen, er stænket til Domkirken af Biskop Leofric i Exeter, som levede i Begyndelsen af det ellevte Aarhundrede (jvfr. F. Rønnings Afhandling: „Grundtvig og den oldengelske Literatur“ i Hist. Maanedsskrift for folkelig og kirkelig Oplysning, IV. og V., hvorfra enkelte af de oplysende Anmærkninger ere hentede). — Rougemont Castle: bygget af Wilhelm Erobreren for at holde Beboerne i Awe, opkaldt efter Bjergets røde Farve.

Til 59) fra G. London 27. Juni 1831.

Dette ufuldendte Brev er uden Tvivl skrevet til M., men er af en eller anden Grund ikke blevet affendt. — Foreign Review: I Aprisheftet for 1831 af dette engelske Tidsskrift var G.s Plan til en Udgivelse af angelsachsiske Haandskrifter bleven offentliggjort, hvilket fremstyndte hans paafølgende tredje Rejse til England (jvfr. Tillæg C., Molbechs dansk poetisk Anthologie, IV. S. 23, og Rønnings ovenfor

cit. Afhandling i Historisk Maanedsskrift V. S. 130). — Torsdag Eftermiddag: G. forlod Kbhvn. Torsdagen den 2den Juni og ankom den 6te j. M. til London. — Mr. Thorpe: Benjamin T., en engelsk Litterat, der i 1830 havde opholdt sig nogen Tid i Kjøbenhavn, og som G. ansaae for uskicket til det Arbeide, han vilde paatage sig som Udgiver af Angelsachsisk Poesi (jvfr. Tillæget Lit. C.) — John Heath: en af Stipendiaterne (the fellows) i Kings College, som havde opholdt sig nogle Vintre i Kjøbenhavn og der taget Underviisning i Islandsk hos Raff (jvfr. Tillæget, Lit. C.) — Barulven: The Romance of William of Salerne (William and the Werwolf), transl. from Franch . . . about A. D. 1350. — Black letters o: gothiske Bogstaver, Munkeskrift. — Min Prospectus: G.s trykte Plan til det „Bibliotheca Anglosaxonica“, som skulde udgives af ham. London 1831. — Th. Grenville: en fremragende engelsk Statsmand, som havde truffet sig tilbage fra det offentlige Liv og paa mange Maader viste sin Interesse for Videnskaberne, bl. a. ved at testamentere sit kostbare Bibliothek til det brit. Museum.

Til 61) fra M. 20. Aug. 32.

Champollions Précis o. j. v. havde G. formodentlig til Vaans fra det kgl. Bibliothek.

Til 62) fra M. Onsdag Morgen [1833.]

Deres nye Mythologie: Nordens Mythologi eller Sindbilledsprog 1832. — Et Sted om Theatret: nævnte Bog, S. 130—32.

Til 63) fra G. 14. Juni 1833.

Dette smukke og hjertelige Brev fra G. var hans Tak for et Exemplar af den nylig udfomne „Danske Ordbog“, som M. havde sendt ham. I Anledning af dette Bærts Fuldbendelse, paa hvilket Forf., efter de sproglige Forberedelsers Afslutning, havde arbeidet i ti Aar uden fremmed Hjælp, har M. skrevet i sin Kalender: „Den 4de Mai erholdt den sidste Correctur paa Ordbogen fra Seidelin (1ste Deel) og den 5te fra Græbe (4de Ark af 2den Deel). Trykningen paa begge disse Ark i begge Trykkerier begyndtes d. 6te Mai. — Gud være takket for Enden paa dette byrdefulde, aandsfløvende Arbeidel Maatte det kunne nytte i Forhold til den Møie, det har kostet mine svage Kræfter!“ — Roms Historie: G. arbejdede dengang paa sin Haandbog i Verdenshistorien, hvis første Hefte udkom samme Aar. — En Række af Udgaver: M.s danske Ordbog har som bekjendt kun oplevet to Udgaver, af hvilke den sidste først afsluttedes 1859, to Aar efter Forfatterens Død. Ogsaa denne Udgave er for længe siden

udfulgt og betragtes vel af Mange som forældet; men ingen af dem, der ved en forhastet og vilkaarlig Ombæltning af det Bestaaende have fremkaldt den nuværende Sprogforvirring, har dog endnu fundet sig foranlediget til at gjenoptage Molbechs byrdefulde Arbejde og forsøge paa at erstatte hans Værk med et andet og bedre.

Til 65) fra M. 7. Oct. 1837.

I Morgen (Søndag): i Anledning af M.s Fødselsdag, den 8de October.

Til 66) fra M. 11. Febr. 1839.

Den omhandlede Forening: den danske historiske Forening, hvis Stifter M. var, og for hvilken han i de følgende Aar udfølede en ihærdig og frugtbringende Virksomhed, constituerede sig den 14de Februar 1839 og holdt den 22de j. M. sit første almindelige Møde.

Til 67) fra M. 3. Aug. 1839.

En Anmodning: G. oplydte denne Anmodning ved at meddele M. de biographiske Optegnelser, som findes i Tillæget til nærværende Brevvevling under Tit. D. — En Artikel over Dem: af N. G. Rudelbach (under Nrte: 77), som dengang var Superintendent i Glaucha i Sachsen. — Et Par smukke Ungdomsdigte: se Tillæget Tit. A. samt G.s Brev til M. fra Mai 1808 (Nr. 3). — En lille Njtaarsgave: formodentlig „Idunna“, en Njtaarsgave for 1811. — En Samling af Psalmer: „Danste Høitids-Psalmer til Tujiudaars- [ikke „Reformations-“] Festen 1826. — En Pintjepsalme: „Den signede Dag“ o. s. v. Grundtvigst Bearbejdelse af en gammel dansk Psalme, og optaget i Molbechs Anthologi, IV. S. 90. — G.s Nordiske Smaa-Digte udkom i Christiania 1838.

Tillæg.

A.

Til min Søster. 14. Mai 1804.

G.s eneste Søster Ulrikke Eleonora, som havde Navn efter sin Mormoder, døde Maret efter at ovenstaaende Digt var skrevet, henved 25 Aar gammel.

Til min Broder. 1805.

G.s ældste Broder Otto (1772—1843), Sognepræst til Torkildstrup og Lillebrænde paa Falster, gift med Maria Amalia Valle. — Kjendt med Naturens tillokkende Ynder: Meningen af denne utydelige Strofe maa vel være, at G.s Broder foretrak at lade Naturen virke ved sin egen Skjønhed, fremfor at give den en stiv og kunstlet Form, hvad enten Forf. nu herved blot tænker paa Præstegaardens Haveanlæg, eller hans Ord have en videregaaende Betydning.

Til Laura. Med en Viol.

Til dette og de tre følgende Digte, som alle skrive sig fra G.s Ophold paa Langeland, sigter han vel navnlig i Brevet (Nr. 3) fra Mai 1808 med Udtrykket „Fragmenter af mit indre Livs Historie“. I denne Betegnelse, ikke i deres poetiske Værdi, maa Grunden søges til, at de her ere meddeelte.

B.

Til: Til C. Molbech. (I Anledning af Skilderiet Nr. 18, 1813)

af dette Svar til C. M. har Grundtvig i sin Tid taget „en egenhændig Gjenpart“; men kun en senere Afskrift af denne har staaet til Samlerens Raadighed. Om Anledningen til Svaret s. Anm. til Nr. 39 i det Foregaaende, S. 235 f. — Dine Blade om Maleriet: M.s Skrift om Correggio (jvfr. Anm. til G.s Brev af 2den Dec. 1812, Nr. 35). — Åsjur: det anførte Sted findes hos Propheten Esaias 10, 13.

C.

Til: Om G.s Rejse til England o. s. v. 1831.

Den her aftrykte Beretning om G.s Rejse til England og Bibliotheca Anglosaxonica, hvis Overskrift er tilføjet af Molbech, er udateret, men formodentlig skreven ikke længe efter hans Hjemkomst i Efter-sommeren 1831. Skjøndt ikke i Brevform, supplerer den paa en Maade G.s ufuldendte Brev til M. af 27de Juli 1831, og er maastee

ligejom de efterfølgende biographiske Meddelelser fremkaldt ved en Opfordring fra denne. Indholdet er da ogsaa i Udtog gjengivet af M. i Artiklen om Grundtvig i „Danst poetist Anthologie“, som atter er bleven benyttet af enkelte sildigere Biografer. Skjondt denne Beretning saaledes ikke meddeler noget væsenlig Nyt, danner den dog et Led i det literære og personlige Samkvem inellem de to Mænd, som det er nærværende Skrifts Diemed at opljse, og er derfor optaget i Samlingen. — Cædmons Paraphrase: et i Dyford opbevaret Haandskrift af den gamle angelsachsiske Digter Cædmons poetiske Omskrivning af Genesis. — Den berømte røde Bog: „The rede boke of Darbye“ indeholder „Fragmentum dialogorum inter Salomonem et Saturnum, veteri manu scriptum, versibus Saxonice quibus etiam plurimæ habentur litteræ Runicæ“. En tilføjet Note i Manuskriptet meddeler: „Thiss booke was sumtime had in such reverence in Darbieshire, that it was commonly beleved that whosoever should swears untruelie upon this booke should run madd“. — Babbage: Charles B., Professor i Mathematik ved Universitetet i Cambridge. — The Royal Society: Rimeligvis „The Royal Society of Literature of the united Kingdom“; men det kan ogsaa være „The Royal Society of London for the Improving of natural Knowledge“. — Til Christianshavn: hvor G. dengang boede. — Som bekjendt kom Planen om en i England foranstaltet Udgave af de vigtigste angelsachsiske og oldengelske Haandskrifter ved Grundtvig ikke til Udførelse. Foruden den forhen udgivne Oversættelse af Beovulf (Bjovulfs Drape. Et Gothisk Helte-digt fra forrige Aar-Tusende. Af Angel-Sachsisk paa Danske Rim. Kbh. 1820) offentliggjorde G. derimod senere: Phenix-Fuglen, et Angelsachsisk Kvad, førstegang udgivet med Indledning, Fordansning og Efterklang, Kbh. 1840, — samt endelig, tyve Aar efter, det vigtigste Resultat af hans angelsachsiske Sprogstudier, Textudgaven af Beovulf (Beowulfes Beorh eller Bjovulfs-Drapen, det oldengelske Helte-digt paa Grund-Sproget ved Mik. Fred. Sev. Grundtvig. Kjøbenhavn 1861).

D.

Til: Anmærkninger af Grundtvig o. f. v.

Om Anledningen til disse biographiske Meddelelser, som ere færevne i A. 1839, f. M.s Brev af 3. Aug. f. A. (Nr. 67). Vel

ere disse, ligesom den foregaaende Beretning om G.'s Reise til England, allerede benyttede af M. og Andre efter ham, men det er dog ikke uden Interesse at blive bekendt med G.'s egen Fremstilling, og Udgiveren har ogsaa af den Grund ikke villet forbigaae den. — Om P. N. Skougaard (eller, som G. senere skrev, Skovgaard), der døde 1838 som Translateur og Vice-Consul i Alsborg, j. V. Schrøder: „Grundtvigs Barndom og første Ungdom“, S. 104 flg.

Navnliste.

(Tallene betegner Siderne).

- Applehard, eng. Bibliothekar, 156.
Atterdom, jenskt Digter, 79.
- Babbage, engelsk Lærd, 216, 246.
Baden, G. L., Landsdommer, 232 f.
Baden, Jacob, Professor, 65, 231.
Balle, Maria Amalia, 245.
Bastholm, Chr., Confessionarius,
112, 123, 133.
Bethel, engelsk Bisnop, 174.
Birket, Smith, S., Bibliothekar,
XIII, 233.
Black, londonst Boghandler, 155,
162, 166, 176 f., 213, 241.
Blicher, D. N., Præst, 232.
Blicher, Elisabeth Kristine Mar-
grethe, 66, 71, 75, 83, 114, 232.
Blicher, St. St., 184.
Bohte, londonst Boghandler, 167.
Bonnier, Boghandler, 51, 230.
Borrow, engelsk Forfatter, 172.
Bowring, John, engelsk Forfatter,
171 f., 173, 175, 242.
Bruun, H. C., Distriktslæge, 81,
233.
- Brondsted, P. D., Professor, 169
241.
Bülow, Geheimeraad, 232.
Bølling, Bibliothekar, 166, 241.
- Carlsen, Godssejer, 79 f., 232.
Clausen, P. N., Professor, 136,
168, 169, 238, 242.
Clausen, Etatsraad, 172, 241.
- Dahlmann, Professor i Kiel, 169.
Deichmann, Jacob, Boghandler,
155, 160, 166, 177.
Dons, P., Copist, XIV f., XIX,
XXI f., XXV, XXVII, 20, 25,
41 f., 54, 55, 58, 63, 64, 65,
69, 80, 89, 91, 93, 101, 105,
223 f., 227, 228, 231, 234, 237.
Dowding, londonst Boghandler,
154, 167, 240.
- Ebert, Bibliothekar i Dresden, 158,
241.
Eichhorn, Professor i Goettingen,
169.

- Ellis, Bibliothekar i London, 154, 240.
- Fabricius-Lengnagel, Bogtrykker, 177.
- Fald, Professor i Kiel, 169.
- Feld, Lauritz, Præst, 219.
- Feldborg, A. A., Literat, 69, 232.
- Forshall, Englænder, 215.
- Fürst, N. N., Sproglerer, 228.
- Gage, Englænder, 217.
- Grenville, Th., engelsk Statsmand, 177, 243.
- Grimm, Jacob, tysk Forfatter, 153, 239.
- Grundtvig, Johan Ottosen, Præst, XX, 65, 90, 100, 228 f., 235.
- Grundtvig, Otto, Præst, 192, 245.
- Grundtvig, Ulrikke Eleonore, 229, 244.
- Gundelach, J. C., Cancellisekretair, 40, 228.
- Gurney, Englænder, 217.
- Hammarstold, L., svensk Forfatter, 82, 91, 233.
- Heath, John, engelsk Lærd, 176, 216, 243.
- Herder, tysk Forfatter, 56, 111, 231.
- Hersleb, Sv. B., norsk Professor, 42, 48, 53, 54, 56, 58, 62, 64, 65, 69, 89, 221, 228, 230.
- Hjorth, B., Provst, XXI.
- Hohlenberg, M. H., Professor, 168.
- Holtermann, H., Overretsprofurator, 42, 73, 228, 232.
- Høst, J. Kr., Literat, 82, 233.
- Jngemann, B. S., 185.
- Kant, Immanuel, 99, 102—4, 235.
- Kracup, Thure, Rektor, 219.
- Køster, Kr., Præst, 223, 233, 234.
- Langberg, Birgitte Marie, f. Jacobsen, 169, 242.
- Leth, Constance Steensen, 56, 63, 223, 229.
- Lindberg, J. Chr., Adjunct, 169, 242.
- Madden, Fr. M., Bibliothekar i London, 157, 160, 171, 176, 214 f., 240.
- Magnusén, Finn, Professor, 179.
- Malling, Ove, Minister, 156 f., 240.
- Michelsen, Professor i Kiel, 169.
- Miller, John, engelsk Advokat, 154, 161, 162, 164, 166, 171, 172, 173, 240 f.
- Molbech, Anton, Maanedsklieutenant, 62, 231.
- Molbech, Carl Frederik, 93, 97, 234.
- Molbech, Lovise Phil. Frederikke, f. Tübell, 168, 241.
- Molbech, Lovise, 229.
- Moldehøw, D. G. M., Professor, Bibliothekar, 56, 75, 80, 231.
- Moltke, C. E. M., Greve, 156, 159, 166.
- Müller, Johannes, Historieforfatter, 112 f., 122 f., 128, 133, 232.
- Müller, P. C., Professor, 58, 59, 62, 161, 231.
- Mynster, D. H., Overmedicus, 57, 231.
- Møller, Jens, Professor, 168, 223, 227.
- Nherup, H., Professor, II, III, V, XIII, 22, 81, 150, 168, 225, 235, 239, 241.
- Dehlenschläger, Adam, III, XVI, XIX, 4, 51, 95 f., 186, 216, 221, 223, 230.

- Dljen, G. S., Notarius publicus, III, 18, 221, 224.
- Peterfen, J. C., Profesfor, 241.
- Peterfen, M. S., Sognepræst paa Herlufsholm, 21, 224.
- Peterfen, N. M., Profesfor, 153, 240.
- Philippus, Th., engelsk Lærd, 171.
- Pott, engelsk Geistlig, 173 f.
- Price, R., engelsk Forfatter, 155, 218, 240.
- Provett, londonst Boghandler, 155.
- Rahbek, Karen Margrethe, VII, XIV, XXV f., XXVII, 236, 238.
- Rahbek, Kn. L., 82, 112, 123, 223, 233.
- Raff, R. R., IV ff., 148 f., 168, 175, 239, 243.
- Rudelbach, A. G., Præst, 244.
- Rønning, Fr., Dr., VI, 242.
- Schelling, Philosoph, 99, 102, 104, 112, 117, 123, 125.
- Schlegel, A. W., thst Forfatter, 81, 92, 233.
- Schlegel, Fr., thst Forfatter, 82, 92, 233.
- Schleiermacher, Frederik, XVI, 113.
- Schmidt, Henriette, 42, 228, 237.
- Schubothé, Boghandler, 58, 62, 63, 65, 72.
- Schønberg, Karl, Boghandler, 234.
- Seidelin, A., Bogtrykker, 56, 68, 72, 124, 243.
- Sibbern, Fr. Chr., XXI f., 48, 168, 221, 228, 229.
- Stougaard, P. N., Literat, 219 f., 247.
- Spencer, John S., engelsk Lærd, 156 f., 161, 217, 240.
- Stael-Holstein, Grevinde, 81, 233.
- Steffens, Henrik, 123, 219 f.
- Stougaard, Konrektor, 219.
- Sverdrup, G., Profesfor, 221.
- Thiele, Bogtrykker, XXVIII.
- Thorkelin, Gr., Geheimearkivar, 82, 223.
- Thorpe, B., engelsk Forfatter, 175, 214 f., 218, 243.
- Taylor, R., engelsk Bogtrykker, 214 f.
- Treschow, N., Profesfor, 221.
- Wedel-Simonsen, Historiefriber, 235.
- Werlauff, E. Chr., Profesfor, 27, 75, 159, 166, 225, 241.
- Orsted, A. S., 221.
- Orsted, S. Chr., 177, 216.

Rettelser:

- §. 22, Q. 4 f. n., læs: Kærlighed.
" 25, " 12 f. o., læs: 1808.
" 87, " 6 f. o., læs: Naturfilosofiens.
" 112, " 13 f. n., læs: er det.
" 114, " 13 f. n., læs: kunne.
" 123, " 1 f. n., læs: Rahbet.
" 126, " 12 f. o., læs: §.
" 153, " 12 f. n., læs: Slut-ester.
" 159, " 16 f. n., læs: Verlauff.

Anmærkingen §. 130 er ved en Fejlstagelse kommen paa denne Plads istedenfor imellem de øvrige Anmærkninger.

